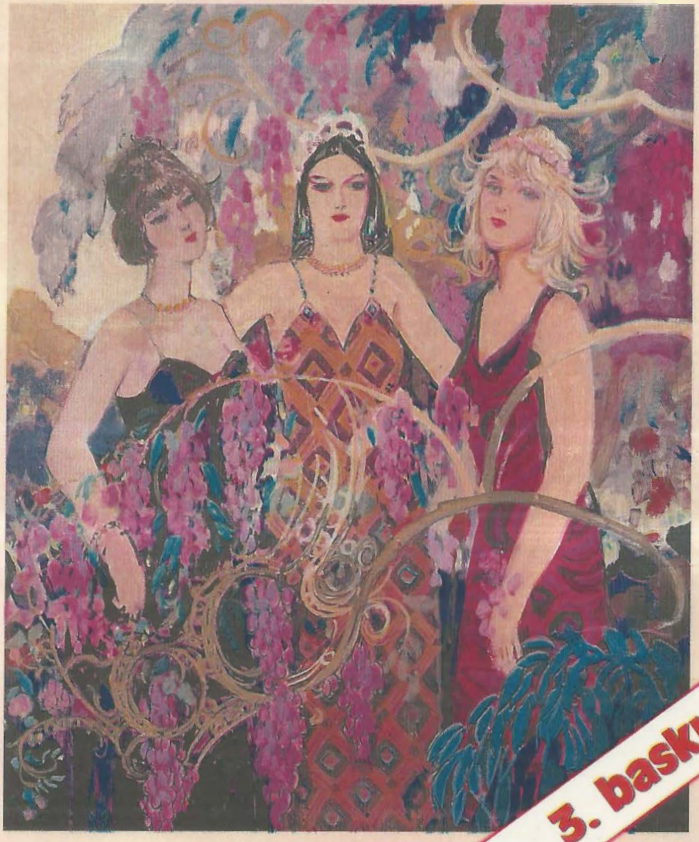
Shere Hite / Kate Colleran

İYİ AŞIKLAR KÖTÜ AŞIKLAR

Çeviren : **İpek Çalışlar**

İnceleme

3. baskı

pencere yayınları

7 Pencere • S.Hite / K. Colleran • İYİ AŞIKLAR, KÖTÜ AŞIKLAR

Shere Hite/Kate Colleran
İyi Aşıklar Kötü Aşıklar

Bu kitabın yayın hakları
Pencere Yayınlarına aittir
Pandora Yayınları 1989 Londra
baskısından çevrilmiştir
Birinci Baskı: Ağustos 1990
İkinci Baskı: Eylül 1994
Üçüncü Baskı: Ocak 2000
Montaj: Bahri Çakır
Kapak: İbrahim Karakaş
Baskı ve Cilt: Ekinci Matbaası
Yayın Yönetmeni: Muzaffer Erdoğdu

ISBN 975-7814-22-9

PENCERE YAYANLARI: 7
Kadın: 2

Hamam Sok. 2/6 Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel ve Faks: (0212)511 64 98 - 513 27 17 - 522 79 24

Shere Hite/Kate Colleran

İyi Aşıklar Kötü Aşıklar

Çeviren: İpek Çalışlar

İÇİNDEKİLER

1990'LARDA ERKEKLERİ SEVMEK:
DUYGUSAL SÖZLEŞMEYİ DEĞİŞTİRMEK 11
İlişkileri Yeniden İsimlendirmek 11
Bildiğiniz ve Sevdiğiniz Stiller 13
Duyguları Bastırma 13
'Niye Benimle Konuşmuyor?' 14
'Gerçekten Dinliyor mu?' 15
Söylediklerıniz Suskunlukla Karşılanıyorsa 18
'Niye Durmadan Değişiyor?' 19
Oyunlar Üzerine Tahmin Yürütmek 20
Erkeklerden İkili Mesajlar 23
'Beni Sevdiğini Söylediği Zamanlarda Bile Kendimi Yalnız ve Güvensiz Hissediyorum. Neden?' 25
Yıldız Olarak Erkekler 27
Erkekler Gerçeği Tanımlar mı? 30
Yardımcı Oyuncu Olarak Kadınlar 30
1990'lar İçin Bir Soru 31
Erkeklerden Ahlâksız Yorumlar 32
Dilin 'Komikliği' 33
Korkak Eleştirmen 34
Sabotaj 36
Duygusal Şiddet Ortamında Yaşamak 38
Duygusal Anlaşmayı Değiştirmek 38
Duygusal Şiddet: Bir Tanımlama 40
Yeni Duygusal Mukavele 42

YENİ CİNSELLİK 43
Çifte Standartlar Hâlâ Çevremizde Dolanacak mı? 43
Erkeklerin Hâlâ Bayıldığı Deyişler 44
Şamar Gibi Cevaplar 44
Cinsel Beraberlik Ne Kadar Zaman Sonra Yaşanmalı? 45
Erkekler Daha Az mı Özgür Olmalı
Yoksa Kadınlar Daha mı Özgür Olmalı 47
Bir Gecelik Aşkın Cinsel Politikası 48

Hoşça Vakit Geçirmek İçin Cinsel Beraberlik 50
Kadınlar Tek Eşli mi Olmak İstiyorlar? 53
Flört ve İktidar 54
Seksi Giyinmek Feminizmle Çelişir mi? 56
Randevuda Tecavüz 57
AIDS Tanıdığınız Erkeklerden Hiçbirini Etkiledi mi? 61
Prezarvatif Sohbeti 62
Dobra Yaklaşım 62
Varsayımlı Yaklaşım 62
Zeki Yaklaşım 63
Matrak Yaklaşım 63
Seksi Yaklaşım 63
Davetkâr Yaklaşım 63
Güven Veren Yaklaşım 64
'Defol Yatak Odamdan, Seni Maymun' 64
AIDS'le Gerçekten Yüz Yüze Gelirseniz 64
Cinselliğin Yeni Tarifi 66
Onun Kavramlarıyla Cinsellik 66
Kadınlarla Erkekler Cinsel Açıdan Zıt Kutuplar mıdır? 68
Gerçek Erkeklerin Cinselliği Nasıl? 69
Daha Erotik Bir Cinselliğe Doğru 70
Kendinize Soracağınız Sorular 71
Sevgilinize Yönelteceğiniz Sorular 72

KAVGA: YENİ BİR KÖKTENCİ TAHLİL 74
Kapalı Kapılar Ardından 74
'Kavgalar Başkaları İçin de Bu kadar Kötü müdür? 75
Meseleleri Gündeme Getirmek 76
Kavgaların Çoğu Neden Kaynaklanır? 76
Konuyu Gündeme Getirmek Yüzünden Bastırılmak 78
Erkeklerin Gösterdiği Yedi Çılgın Tepki 79
Sessizlik 80
Asla Olmadığını Varsaymak 81
Konuyu Değiştirmek 81
'Seni İncittiğimi Söylediğine Göre Salağın Tekisin!' 83
Hislerinizde Yanıldığınızı Söyler 84
Size Deli Olduğunu Söyler 84
Kavga Sırasında Olay Modelleri 86
Sizinle Alay Eder 88
Karşı Tarafı İncitmek İçin Çıkartılan Kavga: Pis Kavga 89

Yatağa Gitmenin Yararı Var mı? 89
Tamamen Çıkmaza Girince 91
Duygusal Şiddetle Örülmüş Bir Ortamda Yaşamak 91
Yapıcı Kavga: Yakınlığı Koruma Teknikleri 92
Kavga Biçimini Değiştirmek 92

KALMAK MI? GİTMEK Mİ? 96
İlişkinizden Mutlu musunuz? 96
Durumu Tanımlamak 97
Onu Nasıl Seviyorsunuz? 98
İhtimam mı Yoksa İhtiras mı? 99
Aşık Olmamak, Ayrılmak İçin Yeterli Neden midir? 101
Aldığınızdan Fazlasını Vermeye Zorlamak 102
Eşitsiz Duygusal Destek 103
Yeni Baştan Düşünmek 103
Tedirgin Edici Karar: Her Şey Sınırda İken... 105
Ayrılma Devreleri 106
İkili Yaşamlar: Duygusal Olarak Ayrılmak 106
Onu Hâlâ Sevdiğiniz Halde Ayrılırsanız... 108
Ayrılmaya Korkuyor musunuz? 111
Ayrılmak 113
Daha Az Acı Veren Bir Ayrılık 114
O Günü Yaşamak 114
Onunla Konuşmayın 115
Başka Erkekle Çıkmak! 116
Kadın Arkadaşlarınızı Görmek 116
Öfkenizi Tanıyın 117
Ayrılık Önemli Bir Fırsattır 118

BERABERLİKLERİN İYİ YANLARI 120
Önemli Anları Kutlamak 120
O Mükemmel Değilse Kendinizi Suçlu mu Hissediyorsunuz? 122
Gerçekçi Olma: 1990'larda Beraberlikler 123
Mükemmel Olmayan İlişkileri Sürdüren Kadınlar 'Mazoşist' Değildirler 124
İlişkide Her Zaman Mutluluk mu Amaçlanır? 125
'Bu İlişkinin Geleceği Yok, Zaman mı Harcıyorum?' 125
Normal Bir İlişkideki Mutluluğun Ölçüsü 126
İlişkideki Kötü Yanlardan Söz Edememek 126
Beraberliklerde Yalnızlığa Zorlanmak 128

Kendi İhtiyaçlarınızı Karşılamak 130
Size Suçluluk Duygusu Verir mi? 132
İyi İlişki Nedir? 133
İlişkiye Sıkı Sarılmak
136
HERKESİ ÜRKÜTEN BEKÂRLIKTAN ZEVK ALMAK 136
Çoğu Kadın Bekârlığı Sever 138
Kadınların Çoğu Yarı Yaşamlarında Bekârdır 138
Bekârlığı Kadınlar Seçer 139
'Senin Gibi Cici Kız Erkeksiz Ne Yapar?' 140
1980'lerin Medyasında Bekâr Kadın İmajı 141
Bekâr Kadınların Yaşamları Gerçekten Neye Benzer? 143
Siz Evliliği Tercih Etmez miydiniz? 144
Sevdiğiniz Toplumsal Tartışmalar 144
Kalıplarla Savaşmak Pikniğe Gitmeye Benzemez 144
'Çaresiz Yağmacılar Erkek Avında'
Bağlanma Fobisi Olan Erkekler: 147
Evlenmeye Niyetli Olmadığımızda Onları İkna Etmek 149
Otuzunda ve Evlenmemiş: İşte Terör 150
Evlenme Tartışması
Yanlış Adamla Evlenmek mi 154
Yoksa Sonsuza Kadar Bekârlığı Göze Almak mı? 155
Bekâr Kalma Korkusu
Bir Sabah Uyandığımda Bebek İstediğimi Farketsem ve 155
Artık Çok Geç Kalmışsam Ne Olacak? 155
Sonsuza Dek Kendi Başıma Yaşamayı Becerecebilecek miyim? 156
Konuşulmayan Korku: İhtiyarlamak 157
Yaşlı Kadınlar 159
Geçiş 161
Özerklik İçin Mücadele: Kendi Yaşamınızı Planlamak 163
Geleceğimiz, Bizim Kendimiz 163
Yalnızlığa Övgü

ARKADAŞ OLARAK KADINLAR 166
SEVGİLİ OLARAK KADINLAR 166
Kadınlar Kadın Arkadaşlarını Seviyorlar 169
Duygusal Yakınlık 170
Kadınların İlişki Biçimi: Dört Armağan 171
Duygusal Destek, Soru Yok 172
Dinlemek-Samimi Bir İlgi İle 173

Yapıcı Eleştiri ve Fikirler 174
Başı Derde Girene Cesaret 175
Bir Arkadaşla Bozuşmak 177
Bir Kadına İlgi Duymak 177
Utangaçlık: Nasıl Yaklaşmalı 179
Dostluk Cinselliğe Dönüşünce 181
Başka Bir Kadını Sevmek 183
Kadın Kadına Cinsellik 184
Başka Bir Kadını Sevmek Ne Demektir? 184
Kadınların Arkadaşlıklarına İlişkin Sorunlar ve Politikalar 185
Kadınlar Erkeklere Öncelik Tanırsa: İptal Edilen Randevular 185
Erkekleri Konuşarak Çok Fazla Zaman mı Harcıyoruz? 186
Kadınları 'Kullanarak' 187
Başka Kadınlardan Korkmak 187
Kıskançlık ve Çekememezlik 189
Kadınların Yanında Güvensizlik Duymak 189
Parçalanmış İttifak 190
Erkekleri Daha mı Önemsiyoruz? 191
Erkek Gücünden Korkmak 192
Konuşma Korkusu 192
Kadınlar İçin Gerçekten Düşündükleriniz 194
Geleceğin Anahtarı: Kadınların Dayanışması 195
Birbirimize İnanmak

1990'LARDA ERKEKLERİ SEVMEK: DUYGUSAL SÖZLEŞMEYİ DEĞİŞTİRMEK

İlişkileri Yeniden İsimlendirmek

Kadınların erkeklerle ilişkilerini tanımlarken sık sık ortaya çıkan duygu ve olay modelleri vardır. Bu duyguları hepimiz tanırız ama bu duyguların biçimleri tam olarak kelimelere dökülmez, en azından kadınların tanımladığı şekilde tarif edilemez.

Kadınların erkeklerle ilişkilerini tanımlarken ortaya çıkan en karmaşık durumlardan bazılarını ve yeni anlamlarını aktaracağız. Kadınların bu türden konuşmalarına tanık olmuş muydunuz.

Onu açmaya çalışıyorum. İlişkimizi, duygularını, sorunları, konuşmak istiyorum. Çözümler ve uzlaşmalar geliştirmek istiyorum. O hep sessiz, onu teşvik edip bunları açığa çıkartmak gerekiyor. Sorunu çözmek için genellikle çok uğraşıyorum. Bazen kendini ifade etmekte zorlanıyor ve içine kapanıyor. İletişim olmadan neyi çözebilirsiniz ki?

Onu seviyorum. O da beni seviyor. İstediği her neyse, bana söylemesi gerektiğini durmadan tekrarlıyorum. Üzgün ve morali bozuk olduğunda bana hiçbir şey söylemiyor. Sorunlarıyla kimsenin canını sıkmak istemediğini belirtiyor. Ama ikimiz açısından da herşeyi paylaşmayı isterdim.

Bir genç kadın geçmiş bir ilişkisinde hep huzursuzluk ve kuşku duyduğunu ama asla nedeninden emin olamadığını anlatıyor:

Charlie'yi tanıdığımda 15 yaşındaydım. Pat diye ortaya çıkan sevgililerdendi. İlk randevumuzu ortak arkadaşlarımız ayarlamıştı. Bir yaz günü akşam üzeri ailem yokken bize gelecekti. İlk günden seviştik. Hiç konuşmadan. Sonra aniden yanımdan kalktı ve kafasını buzlu suya daldırdı. Güzel bir ilişkiye başladığımı ve başaracağımı düşündüm.

Ama ilişkimiz ilerledikçe içimi bir huzursuzluk kemirmeye başladı. Onu asla anlayamıyordum. Doğru yolda olup olmadığımı bilmiyordum. Beni sevmesini ya da aşık olmasını sağlarsam sorunum çözülecekti. Paniğe kapılmıştım. Mükemmeli oynamazsam beni bırakıp gidecek diye hiç rahat davranamıyordum. Mükemmel kız-seksi bir oyuncak, onun hayranı gibi görünmeye çalıştım. Gerçek kişiliğimi ortaya çıkardığım çok sınırlı anlarda da en çok korktuğum şeylerden biri başıma geldi, itildim. Hep bu korkuyu yaşamıştım.

Biraz daha ileri yaşta, boşanmış bir kadın birlikte olduğu erkeğe yönelik duygularından dolayı yaşadığı huzursuzluğu anlatıyor:

Geçen hafta sonu beraberdik. Tekneyle açıldık, alışveriş yaptık, sonra da evine gittik. Bana yemek hazırlıyordu. Bir ara beni kendine çekip öptü. O sırada pencereden dışarı bakıp şimşeklerin ışıklarını seyrediyordum. Arkamdan geldi kollarını bedenime doladı ve okşamaya başladı, beni kollarının arasında iki kez döndürdü. Yemeği pişirirken yeniden sarıldı ve bu kez ciddi ciddi öpmeye ve okşamaya başladı. İkimiz de uyarılmıştık. Yemeğin altını kapattık ve seviştik. Sonra karnımızı doyurup yattık...

Ertesi sabah ona, pişmanlık duyup duymadığını sordum, cevabı "hayır"dı. Birlikte kahve içtik ve evde bir saat oturduk. Ayrılırken beni yeniden öptü. Günlerden pazardı. Bugün perşembe. Benimle birlikte olamayacağına mı karar verdi, yoksa çok yakınlık hissettiği için mi korkuyor...

bilmiyorum. Kendimi gitgide daha kapalı ve daha az paylaşmaya istekli hissediyorum.

Bildiğiniz ve Sevdiğiniz Stiller

Bu kadınların ortak sorunu ne? Sevdikleri erkeklerle daha iyi ilişkiler kurmak istediklerini söylüyorlar, ama bunun zor olduğuna inanıyorlar. Her zaman daha çok gayret gösteren olmaktan bıkmışlar. Kadınların çoğu erkeklere, duygusal destek verip karşılık göremedikleri kanısında. Bu bireysel bir sorun mu? Neden bu kadar çok sayıda kadın aynı şeyi yaşıyor? Ve sorun neden bu kadar çözülmesi zor görünüyor.

Yüzeydeki ilişkilerinin derinine inip gerçek dinamikleri bulunca çoğumuzu rahatsız eden sorunlar ortaya çıkıyor. Ama bunlar daha önceleri kesin çizgilerle tanımlanmamış sorunlar oluyor.

Duyguları Bastırma

Kadınların tanımladığına göre ilişkilerde en büyük sorun, erkeklerde görülen duygusal geri çekilme. Bu davranış modelinde kişi açıktan saldırgan değildir. Ama kendi çevresine başkalarını uzakta tutacak bir parmaklık dikmeyi becerir. Erkekler genellikle ilişkide kontrolü elde tutabilmek için duygusal geri çekilmeye başvurur. İşler şöyle yürür: Erkeğin çok ilgili ve dikkatli olduğu ilk "girişim"den sonra kadın erkek tarafından durmadan tahmin yürütmek zorunda bırakılıyor. Ne olup bittiğini anlaması için neden bir şeylerin değiştiğini, ilişkinin niye ayakları üstüne basmadığını kavraması için çok zaman harcaması gerekiyor. Baştaki sevgiyi, en azından ilgiyi yakalamak amacıyla kadın, hep erkeği daha fazla memnun etmek çabasına giriyor. Bu pek çok erkeğin farkına bile varmadan kullandığı bir iktidar yolculuğu.

Duygusal geri çekilme değişik şekiller alabiliyor. Bunların başında büyük olasılıkla hepimizin zaman zaman kendi kendimize sorduğu bir şey geliyor:

Şu sorulardan kaçını kendi kendinize sordunuz, ya da bir arkadaşınızın kendisine sorduğuna tanık oldunuz: "Niye benimle konuşmuyor. Ne düşündüğümü merak etmiyor mu? Öyleyse, niye benimle birlikte? Niye beni sevdiğinden dem vuruyor."

Bu sessiz geri durmaya genellikle 'iletişim kopukluğu' da diyoruz. Ama bu çok yuvarlak bir tanım: Gerçekte ise, kadın, erkeğin açılmasını ve kendisiyle konuşmasını sağlamaya çalışıyor. Bu iki yanlı bir sorun değil. Kadınlar tekrar tekrar şunu söylüyorlar: Kadın arkadaşlarımızla duygularımızı paylaşabiliyoruz, konuşabiliyoruz. Ama bu erkeklerin yabancı olduğu bir şey: Erkek arkadaşınızın ya da sevgilinizin size açılmasını ve konuşmasını beklemek en azından sinir bozucu. Bu kadınların söyledikleri size aşina mı?

> Kendisini benimle paylaşmayı reddetmesi beni deli ediyor. Ne olup, bitiyor, bana söylemiyor. Ben her zaman sormak zorundayım, yanıtlar zorla ağzından çıkıyor, sanki çok az konuşursa ödüllendirilecek. Saatlerce onun konuşamadığını mı, yoksa konuşmak istemediğini mi anlamak için nasıl uğraştığımı tahmin edemezsiniz.
>
> Yalnız kaldığımızda hep suskun. Bu da benim sinirlerimi mahvediyor. Onunla duyguları, tepkileri, sorunları üzerinde daha fazla konuşmak isterdim, ama aldırmıyor. Sadece çaresizlikten ağlamak üzere olduğum zamanlar benimle konuşuyor....

Neden? Erkekler bizlerle konuşmaktan hoşlanmıyorlar mı? Bir kadının deyişiyle, 'Erkekler yattıkları kadınların ne söylediklerine aldırmıyorlar mı?'

Bazı erkekler 'Erkek Adamın' duygularından sözetmemesi gerektiği inancında. Bunun kadınlara mahsus bir şey olduğunu düşünüyorlar. Onlara göre, Erkek Adam 'akılcı', 'mantıklı', 'bilimsel' ve 'tarafsız'dır. 'Yeni Adam' üzerine bunca tartışma süredursun, pek çok erkek duygularla yüzyüze gelince paniğe kapılıyor.

Bu sessizlik yüzünden kadınlar şu soruyu sormak zorunda kalıyorlar: 'Konuşamıyor mu? Yoksa konuşmuyor mu?' Bazı erkekler sıkı ağızlılığı bir dünya görüşü olarak kabul ediyor. Bazıları da kendilerini başkalarıyla paylaşmak istemiyorlar. Hala sayısız erkeğe peçeli dolaşması, uzak durması öğretiliyor, duygulardan sözetmek bir çoğuna bu yüzden aykırı geliyor.

Hatta erkeklere, aşık olup aşırı duygusallağa kapılmaması öğretiliyor.

Üstüme eğilip de 'Seni seviyorum', dediği an dünyam değişti. Gözlerimden akan yaşlara rağmen gülümsüyordum. Bu halimi görünce dedi ki, 'Hay allahım ne diye ağlıyorsun. Sadece seni sevdiğimi söyledim, değişen bir şey yok ki. Bunun öyle büyük bir anlamı yok ki!'

'Gerçekten Dinliyor mu?'

Erkeklerin duygularını saklamak için başvurdukları bir yöntem de dinlememektir:

Ona söylemekten çok çekindiğiniz, uzun süredir içinde tuttuğunuz çok önemli bir şeyi elinizden geldiği kadar açık ve dürüst olarak anlatmaya çalışıyorsunuz. O, yapmakta olduğu işle uğraşmaya devam ediyor. Erkek arkadaşımın, ben ağlarken, öyle odanın bir kenarında suratıma bile bakmadan oturması beni hep hayrette bırakmıştır. Onun gibi davranmayı aklımın kenarından geçiremem.

Birbirimizi yeni yeni görmeye başladığımız günlerde beni dinlerdi. Belki de ben onun kapana kısılmış duruşunu beni dinlediğine yorardım. Sonraları bir baktım, ne zaman konuşmaya başlasam odadan çıkıyor, ya da bana cevap veremeyecek kadar meşgul görünüyor. Söylediklerimi soru cümleleriyle bile bitirsem umurunda olmuyordu. İnsan inciniyor.

Arkadaşlarım benimle içtenlikle ilgilenirdi. Ama onunla aramızda dinleme ve konuşma dallarında muhteşem bir iş

bölümü var. Bill sadece kendisine iyi bir dinleyici arıyor. Ben konuşmaya başlar başlamaz. Bill'in huzuru kaçıyor.

Bazen de kadınlar kendisini dinliyor sandıkları erkeğin, sonradan söylenenlerden hiçbirini hatırlamadığını farkedip şaşırıyorlar.

Ona bir şey söylüyorum, sonra 'Bana hiç bundan sözetmedin ki' diyor. Ona söylediklerimi değil duymak istediğini duyuyor.

Bir kadın üniversite yıllarından bir deneyimini anlatıyor:

Don, çok sıcak ve sevecendi. Ama kadınların söylediklerinin erkeklerinki kadar önemli olmadığını düşünürdü. Onun ya da benim arkadaşlarımla birlikte gittiğimiz partilerde aramızda tuhaf konuşmalar geçerdi.

1. Oğlan: Nasıl da yere çaktık onları *Donny*. Kocaman bir zafer işaretiyle *Donn*'a el şakası yapar...

2. Oğlan: Kurtulamadın *Donn*, ne dersin?

1. Oğlan: Hey, *Donn* bira ister misin? Candy sen de bira ister misin. (*Donn* yanağıma bir öpücük kondurup bira isteyip istemediğimi sorar ve yürür. Ne dediğimin bir önemi yoktur, bilirim. Ne söylersem söyleyeyim *Donn* bana bira getirecektir. Onun içtiğinden içmek istediğimi düşünür.

2. Oğlan: Candy, bu şapkayı nerden aldın? (Bu arada şapkamla oynar, sanki bebekmişim gibi bir yanak alır)

3. Oğlan: Bu şapka pek tekin görünmüyor. Yani öyle demek istemedim, daha önce hiç benzerini görmemiştim sadece. (Bunları söylerken bana bakmaz.)

Ben: Northampton'dan bir şapkacıdan aldım, hani... (Bunu söylerken ona bakarım, ama bu yanıtlansın diye sorulmuş sorulardan değildir. Susarız.)

1. Oğlan: Hey, *Donn* Yılbaşı Partisine gidiyor musun?

Don: Candy'yle gidiyoruz.

Ben: Nerden çıktı bu? (Hiçbiri bana cevap vermez. İçimden fırlayıp ellerimi sallayıp onlara M-E-R-H-A-B-A diye bağırmak gelir)

2. Oğlan: Ben de Melissa'yı götüreceğim.

1. Oğlan: Melissa Capen'i mi?

2. Oğlan: Hıı!?

1. Oğlan: Şaka ediyorsun, O bir parça... Neyse gitmeliyim, sabah Profesör Valentin Amerikan Anayasal Hukukundan sınav yapacak.

Ben: O sınava geçen yıl girdim... Genellikle sorular...

2. Oğlan: Sam, hep yeşil kitabın ilk bölümünden sorduğunu söylüyor.

Ben: Hey dinle, biliyorum sorduklarını...

1. Oğlan: *(İkinci Oğlana)*: Sahi mi? Emin miymiş?

Ben: Dinlesene, anlatmaya çalışıyorum. (Artık kafamdan terler boşanmaktadır)

Hep birlikte konuşmanın bittiğine karar verirler ve yeniden bu geceyi hatırlasalar belki de benim orada olduğumu hiç hatırlamayacaklardır.

Bütün bunlar size de tanıdık geliyor mu? Hem de pek hoş adamlarla birlikteyken, aynı şeyler hepimizin başına gelmiştir. Onlar genellikle hoş adamlardır, ama kadınlara karşı davranışları hoş değildir. Kadınların fazlalık olduğunu düşünürler, sadece erkek arkadaşlarına değer verirler.

Söylediklerine kulak verilmeyen bir kadın duygularını anlatır.

Böyle yaptığı zamanlar içimde hapsedilmiş bir öfke hissediyorum. Sanki suratımda da bir türlü fırlatıp atamadığım bir maske! Bana bakıyor ama görmüyor. Mantıklı mantıklı konuşuyorum, öyleyse neden bana kulak verilmiyor?

Buradan çıkaracağımız sonuç erkeklerin bizi asla ciddiye almadıkları ve bizim ilgilendiğimiz konularla hiç mi hiç ilgilenmedikleridir. Bizim açtığımız konulara zırnık önem vermezler. Yine bir kadından dinleyelim:

Tabi ki konuşuyoruz. Konu onun ilgisini çektiği sürece. Benim ilgilendiğim bir şeyden söz açtığımda, kopuyor. Artık denemiyorum bile.

Söylediklerinizi Suskunlukla Karşılanıyorsa

Kadınlar, çok kısa konuşmalarda bile kendi yorumlarının genellikle suskunlukla karşılandığı görüşündeler. Şöyle bir konuşmaya hemen her zaman yolda yürürken tanık olabiliriz:

Kadın: Ne tatlı bir köpek.

Erkek: (Tepkisiz).

Kadın: Tüyleri çok güzel.

Erkek: (Tepkisiz).

Suskun, ya da ağzından cımbızla laf alınan erkeklerle yaşayan kadınlar sinir küpüne dönüyor. Bu erkekler kadınlarla ciddi beraberlikler kurmuyor. Bu koşullardaki bir kadın panik ve duygusal güvensizlik yaşıyor: "Beni sevdi ve başlangıçta beni istedi, şimdi ne oldu?" Ve kendi kendine akıl yürütmeye başlıyor. "Bu adam başlangıçtakinden çok farklı. Acaba hangisi kendisi? Bu mu, yoksa ilk tanıştığımdaki mi? İlk tanıştığımız hali olmalı. Böyle davrandığına göre bir sorunu var demek ki. Ona yardımcı olmalıyım. Onu seviyorum, öyleyse işler zorlaştı diye terketmemeliyim... Birlikte çözebiliriz!"

Ama bir kadın erkeğe, "Çok değiştin, sanki düşman gibi davranıyorsun, neden?" diye sorsa, kolaylıkla şu yanıtı alacaktır: "Ama yanlış bir şey yapmadım ki! Hiçbir şey demedim ki!"

Bu güvensizlik duygusu, duygularını açığa vurmayan bir erkekte ilişkiye duyulan çok mantıklı bir tepkidir. Böylesi ilişkilerde adı konmayan "eksiklik", erkeğin duygularını saklaması, kendisini kadınla paylaşmamasıdır.

Kadın, aralarındaki duygusal uzaklıktan sözettiğinde, sırtını dönüp, "Dinle vır vır etme, Daha fazla iletişim ihtiyacın hiç de gerçekçi değil, bütün bunlar, babanla yaşadığın sorunlardan geliyor!" derler. Pek çok babanın kız çocukla (ya da anneyle) konuşmadığı ve onlara kendilerini nasıl hissettiklerini ne düşündüklerini sormadığı doğrudur. Ama bu, kadının daha fazla iletişim için istekli olmasının hastalıklı bir durum olduğunu göstermez! Bu toplumumuzda henüz çözülmemiş bir erkek sorunudur. Çünkü erkekler toplumdan çekindikleri için kadınlar gibi konuşmazlar. Kadınlar, yakınlaşmaya set çeken bu engelin

erkekler tarafından kaldırılmasını isterler. Son yirmi yılda kadınlar değişti, öyleyse erkekler de değişebilir.

"Niye Durmadan Değişiyor?"

Duyguları saklamanın bir başka türü bizleri sık sık şu soruyla yüzyüze bırakır: "Beni seviyorsa, niye bir gün duygusal olarak çok uzak, ama öbür gün çok sıcak?" İçe kapanıklığın bu türü kadının her zaman bütün aşkıyla yanıbaşında olmasını arzulayan erkeklerde görülür. Dengesiz davranışlar gösterip, sevgisini kah sunar, kah sunmaz. Burada ölçü kadını bağlayacak kadar sevgi göstermektir. Erkek kadına sık sık aklının karıştığını, bir türlü karar veremediğini söyleyecektir.

Bir kadın, böyle bir ilişki sırasında hiç yanından ayrılmayan ve sevişme teklif eden, ama ona olan duygularını hiçbir zaman açıklamayan bir erkekle yaşadığı tuhaf tecrübeyi anlatıyor:

> Bana, cici ama kendisine heyecan vermeyen birisiyle çıktığını söyledi. Olmuyor, dedi. Ne dediğini anlamıştım, ben de daha önce aynı şeyleri hissetmiştim. Birbirimizi çok arzulamamıza rağmen, o serbest kalana kadar yatmamaya karar verdik. Birkaç hafta içinde çözeceğini söylemişti. Ama şehre geldiğinde, bütün geceyi birlikte geçirdik. Beni sevdiğini söyledi. Sonra tam 10 gün ondan haber alamadım. Beni aradığında, "Hic kimseyle yatmaya niyetim yok, beni aramakla vakit kaybetme", dedim. Özür dileyince kabul ettim, çünkü gecemiz gerçekten harika geçmişti. Beni ne kadar istediğini biliyordum, en azından bildiğimi sanıyordum.
>
> Ondan sonra her fırsatta onunla yattım. Bana en harika, romantik ve şehvetli sözleri söylüyor, ama ertesi gün ortalıkta dolanıp kafasının karıştığını, karar veremediğini tekrar ediyordu. Korkunçtu. Gitgide ona güvenimi kaybetmeye ve kızmaya başladım. Ama kopamıyordum.
>
> Fena halde tutulmuştum, onun da bana geçrekten tutulduğuna inanıyordum. Ama adım atması gerektiğinde, dürüst davranmak, istediğini söylüyordu. Bu, o kadını ve beni incitmemesi demekti.

Her defasında geldiğinde, işte diyordum, olacak. Bu gece öylesine harika geçecek ki, uyandığında, Allahım, ben bu kadını bekleterek ne saçma bir iş yapıyorum. Riski göze almalıyım. Bu güne kadar aradığımı böyle bulabilirim.

Sonra bir gün bana artık birbirimizi bu biçimde göremeyeceğimizi söyledi. Onunla iyi arkadaş olmak gibi bir niyetim yoktu. Kendisine bir daha onu asla görmeyeceğimi söyledim.

Birkaç ay sonra telefon edip öteki kadınla ilişkisini bitirdiğini söyledi. Defol git, dedim. Sonradan öerendim ki, onunla sadece 24 saat için ilişkisini bitirmiş. Şimdi hâlâ görüşüyorlar!

Oyunlar Üzerine Tahmin Yürütmek

Bir ilişkide beni çılgına çeviren bilinmezlikler... Gerçekten sevip sevmediğini bilmemek, benimle ilerde evlenmek istiyor mu, evlenme teklif edene kadar işlerin iyi gidip gitmediğine mi bakıyor, yoksa hoşça vakit mi geçirmek istiyor?

Bu kadını dinleyip de onunla aynı duyguları paylaşmayan var mı? Ya sizin, ya da tanıdığınız kadınların benzer duygular yaşadığını bilirsiniz. Çoğumuz bir erkeğin kafasından geçenler üzerine dostlarımızla saatlerce konuşmuşuzdur.

Belirsiz ve zor bir durum olan bilinmezlik, sürekli ayakta tutulan merak duygusu erkeklerin kadınlardan duygu ve bilgi saklama modelinin bir parçasıdır. İçe kapanıklığın, bazı erkekler tarafından ilişkilerde gücü ve denetimi elde tutma amacıyla başvurulan bir tutum olduğu gerçeğini kabul etmek kolay değildir. Birisinin bizi yaşayacak kadar kırıntılarla beslediğini ama düzgün bir ilişki geliştirecek kadar doyurmadığını düşünmek acı verir.

Bilinmezlikler, bir aşk ilişkisinin başlangıcında heyecan verici olabilir ama bir kaç buluşmadan sonra (Özellikle de ilk cinsel ilişkiden sonra) bazı erkeklerce seksi görülen bu allahın belası tutum, ilişkiyi güvensizlik ve korkuyla birleştirir.

Bir kadın, pek bilinen önce deli divane olup, sonra telefon bile etmeme davranışla her karşılaştığınızda aynı acıyı çekersiniz diyor.

Erkeklerdeki davranış belirsizlikleri kadınları erkek ruhu üzerinde ince araştırmalara yöneltir. Önce onu keşfetmeye sonra da davranışlarımızı ona göre ayarlamaya çalışırız. Onun suskunluğu ya da dengesizliğinden gelen boşluğu kendi beyinlerimizi çatlatarak doldururuz; 'Bir şey mi yaptım? Yoksa bir şey yapmadım mı? Vücudum yeterince güzel mi? Zeki miyim? Benim nasıl olmamı isterdi? Niye bana bundan sözetmiyor?' Ve eğer kadın bu soruları ortaya dökecek olursa buyük olasılıkla şu yanıtı alacaktır: 'Neden söz ediyorsun? Kafanda bir sürü şey üretiyorsun. Rahat olamaz mısın?'

Bir kadın erkeğin ilgileri üzerinde yoğunlaşırken kendi ilgilendiği şeyleri nasıl bir yana ittiğini anlatıyor:

> J. J. bir hafta içinde şehre inmek istediğini söyleyince, herşeyi o gece çıkacakmış gibi ayarladık ve ben de bütün işlerimi onu görecek şekilde düzenledim. Gelmeyince bütün haftam berbat oldu. İşte ben, sorumluluk sahibi bir kadın, ama herşeyimi ona göre ayarlıyorum. Onun daha önemli olduğunu düşündüğüm için ne varsa ikinci plana atmıştım. O kadar kırıldım, o kadar öfkelendim ki ondan bir daha haber bile alamadım.

Bir kadın, yaşadığı çok belirsiz bir ilişkiyi anlatıyor:

> İlk kez futbol maçını gidiyordum. O güne kadar ufak tefek, taklit ettikleri rock sanatçıları kadar hasta görünümlü erkeklerle çıkmıştım. Herkese küfrediyorlar, asla anlayamayacağım karineyle zar zor çıkarttığım şakalar ve konuşmalara gülüyorlardı. Bütün istediğim içlerinden birinin bana aşık olmasıydı. Gece arkadaşımla birlikte bir yatakhane partisine gittik. Pencereden bolca hayvan gürültüsü ve yüksek perdeden müzik sesi geliyordu. Bir bira için aşağıya indik. Böyle bir partide nasıl davranacağınız öğrenilecek en önemli şeydir. Ne istediğini bilen kadın rolü oynamalısınız. Kafanız karışık ve etkilenmeye açıksanız allah için yanmışsınız.

Orada arkadaşlarımla durmuş, fevkalade önemli, büyüleyici şeylerden sözeder, dünyanın en parlak fıkralarını anlatır havalarındaydım. Onlar da bizim gibi davranıyorlardı. Dikkatlerini çekmeyi bekliyorduk. Kadınlara mahsus bir fısıltıyla arkadaşım, kulağıma 'Bak, Al' dediğinde bütün vücudum titredi.

Kapıdan içeri girdiğinde bir güç abidesini andırıyordu. O da bunun farkındaydı. Şakağında oyundan kalma bir kesik, üstüne ekose bir gömlek ve kalçasının üstünde zorla duran bir kot vardı, yüzünde de kocaman bir gülümüseme. İri yarıydı, tam bir erkekti. Arkadaşlarına dalmıştı, asla elde edilemez bir görünümü vardı.

Al'la sürekli olmayan bir cinsel beraberlik başladı. Oyunu izleyen parti gecesi ilk kez birlikte olduk. Bodrum katını on santim yüksekliğinde bira basmıştı. 'Erkekler' birada kayma diye bir oyun icat etmişlerdi. Koşarak geliyorlar, sonra da salonun bir ucundan öbür ucuna biranın içinde kayıyorlardı. Hem de çok zeki ve yetişkin erkeklerdi bunlar, anlıyorsunuz.

Artık erkek arkadaşı olan kızlar kalmıştı geride, gitmeye hazırlanıyordum. Paltoma uzandığımı görünce, Al odanın öteki ucundan seslendi, 'Susie, sen kal!' Bana doğru yürüdü ve beni tuttuğu gibi havaya kaldırdı. Tek koluyla, omuzunun üstüne. Tıpkı bir mağara adamı gibi. Yukarı, birisinin odasına taşıdı. Beni omuzlamış kahkahalar atarak yürürken, arkadaşı gördü ve dönüp baktı. Kimse bir şey söylemedi ama zaferi simgeleyen yalak gülümsemeler uçuştu.

Kamara yatağını andıran yatak maceramız sadece on saniye sürmüştü. Hiç böylesine zevksiz ve tek taraflı bir cinsel beraberlik yaşamamıştım. Korkunçtu, ama ben gülümsüyordum çünkü "onu elde etmiştim". Bu sanki kibar bir kulübe kabul edilmek ya da şeref madalyası almak gibi bir şeydi. Partiye geri dönüp, hiçbir şey olmamış gibi davrandık.

Sonraki haftalarda da bir şey olmadı. Ne bir telefon, ne partilerde bir flört, hatta bazı partilerde benimle konuşmuyordu bile. Sonra bir gece, onun odasına çıkıp seviştik. Bana güzel olduğumu söyledi. Bulutlarda uçuyordum. Hafta sonu

beni ailesinin evine çağırdı. Çok sarhoş olduk, sonra da oyun sahasında gecenin karanlığında transistörlü radyodan gelen Bruce Springsteen eşliğinde seviştik. Sonra da okula döndük. Yine suskunluk başladı.

Bahar tatilinde bir partide karşılaştık. İçtik, arkadaşlarla hoşça vakit geçirdik ve kumsala gittik. Onun adını kuma yazdım. Oturduğum iskemleyle birlikte beni yanına çekip, onun için ne hissetiğimi sordu. İlk açılan ben olmayacağım türünden bir konuşmaydı bu.

Niye ilk konuşan o olmayacakmış diye geçirdim içimden ve ona duygularımı, aşk sözcüğünü kullanmadan -ki gerçekten aşık olduğumu düşünüyordum, dolandıra, dolandıra anlattım. Bu adamı elde etmek istediğime göre, ne hissettiğimi söyleyemezdim.

Benim için düşündüklerini öğrenme isteğim dayanılmazdı, bunun aşk olmasını istiyordum. Ama ben onun hakkında tahminler yürüttüğüm sürece o da tahminlerle yetinmeliydi. Daha önce bu riski göze almış ve oyuncak durumuna düşmüştüm. Bu kez yaralanmak istemiyordum.

Belirsiz bir şey söyledi ve sevişti benimle. Ne demek istediğini asla anlamadım. Hala da anlamış değilim. Onu bir daha görmedim. Her şey o kadar kafa karıştırıcıydı ki- bütün her şey.

Kafasının karışması çok doğal!

Erkeklerden İkili Mesajlar

Kadınlar ilişkilerini anlattıkça teşhis konamamış bir davranış modeli daha çıkar karşımıza. İlki anlamlı mesajlar. Sık sık karşılaştığımız bir durum olduğu için bu davranışı ortaya çıkarmak çok önemlidir.

Kadınların anlatımlarında okuyacağınız gibi sayısız erkek kafa karıştırıcı sinyaller verir dururlar.

Dışarda ayaküstü yemek yiyecektik. Ama saat iyice ilerlemişti. 'Sevgilim', dedim. 'Evine gidip işinin başına otur-

mak ister miydin?' 'Hayır', dedi ama sesinin tonundan evet demek istediği belliydi. 'Gerçekten anlayabiliyorum,' dedim. Heykel gibi duruyordu kımıldamadan. Benimle birlikte olmayı mı seçmişti? Birden ona baskı yapıyormuşum gibi geldi. Niye canının ne istediğini bana söylemiyordu?

Geçen hafta onunla barda otururken bana öyle güzel, öyle harika şeyler söylemişti ki. Sanki benim için deli oluyordu. Ertesi gün bir arkadaşına rastladım, onun tatile gittiğini söyledi. Bana niye sözetmemişti ki? Şimdi tatilinden de ondan da nefret ediyorum. Keşke bana o kadar sıcak ve ilgili davranmasaydı, beni de bu kadar heyecanlandırmasaydı.

Bir keresinde bana evlenme teklif etti, sonra da arkadaşımla çıktı. Beni sevdiğini, o kızla arasında geçeni ciddiye almamamı söylüyordu. Rüyada mı yaşıyorum? Gerçekten ne istiyor?

Dışarda romantik bir gece geçiriyorduk. Onun en sevdiği uzun eteğimi giymiştim, bana harika göründüğümü söylüyordu. Bir ara tuvalete gitmek için yanımdan ayrıldı ve tam yarım saat dönmedi. Orada öyle beklerken kendimi aşağılanmış hissettim, moralim bozulmuştu. Aşağı indim ve onu mini etekli garson kızla konuşurken buldum. Yakalanmış gibi mahçup oldu. Sanki hiçbir tuhaflık yokmuşçasına, 'Ne güzel ve çekici bir kız, harika bacakları var,' dedi. Sonra da eğilip beni öptü ve 'Seni hoş minik şey' diye mırıldandı. Öyle hayranlık uyandıran bir görünüşün var ki sanki 12 yaşında gibisin!' Dünya başıma yıkılmıştı sanki.

Bu karmaşık davranışlara ne tür tepkiler gösterilebilir? Bu tür davranışları olan erkekleri seven kadınlar haklı olarak kendilerini güvensiz hissediyorlar: Ellerindeki tek gerçek, belirsiz bir durum. Kadınlar mantıksız bir güvenlik arayışı içinde değiller. Pek çok erkek bilerek yada bilmeyerek, kendi iç kargaşaları dolambaçlı tavır ve mesajları ile kadınları hep tahmin yürütmek zorunda bırakıyorlar.

Bütün bunlar ne demek oluyor? Her ne kadar yapışkan, muhtaç aşktan başı dönmüş ve aşktan başka bir şey düşünemez ta-

nımlarına hep kadınlar layık görülseler de gerçekte erkekler, sevgi konusunda çok tutarsız duygulara sahiptir.

Böyle durumlarda olayların mantıklı seyri şöyledir: Erkek başlangıçta çok istekli görünür, kadın ona karşılık verir, erkek tutarsız davranışlar sergilemeye başlar, kadın olup biteni anlamaya çalışır, erkek ortada bir sorun olduğunu inkar eder, kadın kendi izlenimlerini sorgulamaya başlar. Doğru olan kimin gerçeğidir? Kadın güvensizlik içinde ısrarını sürdürürse bu kez de erkek onu dırdırcılıkla suçlar: 'Her şeyi kendi haline bırakamaz mısın?' Bu kez kadın kendini gerçekten kötü hissedecektir.

Yüzlerce kadının bu tatminsizliği ve sıkıntıyı örtbas etmek için haplara, çukulataya, sigaraya, her ne bulursa, sarılmasında hayret edecek bir şey yoktur.

Bu tür erkeklerle ilişkilerini sürdürmeye çalışan kadınlar, sürekli bir huzursuzluk yaşarlar ve onların davranışlarının altında yatanı keşfetmek için aşırı zaman kaybederler. Çok sinir bozucu bir durumdur. Bu koşullarda, olumlu bir tutum almanız ve kendinize olan saygınızı korumanız mümkün müdür?

İkili mesajların huzursuzluk kaynağı olduğunu mantığınız kabul etse de, içinizden bir sesin, 'Biraz da haklı galiba, benim kendime güvenim yok. Belki sinirliyim, duygusallıktan kurtulamıyorum. Değişmeliyim, yoksa onu kaçıracağım. Dırdırcılıktan vazgeçip daha az bencil olmalıyım. Onun istediği gibi olmak için daha fazla çaba harcamalıyım,' demesini engelleyemezsiniz. Burda en korkunç taraf, yaratılan ortamda erkeğin oynadığı rolü inkar etmemizdir. Sonuç olarak o da sorumludur.

Erkeklerle daha dolaysız bir iletişim kadınların hakkıdır. Niye oyun oynayalım?

Beni Sevdiğini Söylediği Zamanlarda Bile
Kendimi Yalnız ve Güvensiz Hissediyorum, Neden?'

Sayısız kadın, sevdiklerini söylerken bile erkeklerin, dolaylı bir yoldan onlara kusurlarını anlatmaya çalıştıklarını farkederler. Böyle düşünen kadınlar şaşılacak kadar çoktur.

Bir kadın kendisini hayatta en çok çıldırtan olayı anlatıyor:

Cinsel ilişkide bulunduğumuz gecenin ardından Eddie kollarını vücuduma dolayıp belimi ve kalçalarımı elledi. Sonra da uzak bir koltuğa oturdu. Kendimi harika hissediyordum, dokuz aylık bekârlık bitmişti, dokunması nefisti ve gerçekten hoşlanmıştım ondan. Damdan düşer gibi kilomdan memnun olup olmadığımı sordu bana. Bir an sustum, sonra 'Evet' dedim. Sadece 'Ah' deyip banyoya gitti.

Kahroldum. Bu adamla az önce yatağımı paylaşmıştım. O güven vermek ya da beni takdir etmek yerine vücudumu yargılıyordu. Banyodan çıkınca sordum, 'Neden?' 'Bir kaç kilo versen fena olmaz,' dedi. Suratımın halini görünce, 'Öyle öfkeli durma. Hem sen sordun zaten,' dedi. Anlamıştım. Kabahat bendeydi. Mükemmel değildim, bu gerçekle yüzyüze gelemiyorsam bu benim sorunumdu. Onunla yattığıma göre, o da kendimi nasıl geliştireceğimi söylemekte sonsuz haklıydı. Bunu öğrenmek beni rahatsız ediyorsa, kendi kendimi suçlamalıydım, çünkü sormak gafletinde bulunmuştum.

Sayısız kadın değişik türden belirsiz modelleri yaşar:

Bazen beni seviyor görünüyor, hoşlanıyor gibi davranıyor bazen de hoşlanmıyor gibi, soğuk ve uzak davranıyor. On aydır çıktığımız halde geleceğimizden ya da bu ilişkinin bir geleceği olduğundan sözetmeyi reddediyor. Konuyu her getirişimde lafı değiştiriyor. Ne yapacağımı, ne düşüneceğimi bilmiyorum. Ama ondan gerçekten hoşlanıyorum, kafasından geçenleri öğrenmek için uğraşacağım. Ama kendimi kontrolsüz ve uzak hissediyorum.

Aşık olduğunu söylüyor, sonra da ya reddediyor ya da tam tersi davranıyor, sorun da burda. Soruyorum kendime, 'Her türlü bedele rağmen amacım bu adam mı?' Sanki birisi beni havuzun dibine çağırıyor, oraya gittiğimde (duygularımla birlikte) ve gerçekten aşık olduğumda, ona güvendiğimde, 'Ne?' diyor, 'Neden ben.?'

Beni sevdiğini söylüyor ama öylesine kolay değişiyor ki, randevulaşıyoruz, son anda vazgeçiyor, böyle şeyler yapıyor. Kendimi berbat hissetmeme yol açan tuhaf şeyler yapı-

yorum. Evdeyim dediğinde, telefonunu çeviriyorum. Açmazsa her zaman birlikte gittiğimiz kulübe gidip, sanki arkadaşlarımla çıkmış gibi onu arıyorum. Orada yoksa, onu bulmak için gizli gizli arkadaşlarını arıyorum. Şayet telefon ettiğimde evindeyse hemen kapatıp aptallığıma söyleniyorum.

Bu erkekler, bu kadınları seviyor mu? Belki evet, belki hayır. Bunu kendileri biliyor mu? Açık konuşmamaları, iki anlama çekilebilecek davranışları ve karışık kafaları, bizleri uzun saatler harcayarak olup biteni keşfetmeye zorlayabilir.

Onlar çelişkili konuşup, çelişkili davransalar da akılsız, mantıksız değiller. Ne demek istediklerini kendileri herhalde bilirler. Bunu öğrenmesi gereken bizler olmalıyız, değil mi?

Bütün bunlara verilecek yanıt ne olmalı. Okumaya devam edin!

Yıldız Olarak Erkekler

Daha üç, dört yaşındaydım, annem başkalarının duygularını gözlemeyi ve ona göre davranmayı öğretmeye çoktan başlamıştı. (Babanı rahatsız etme, yorgun).

Karışık gruplarda kendimi şakacı, alaycı ve canlı buluyorum, 'partinin yıldızı' oluyorum. Ama erkek arkadaşım oradaysa... güm. Gayet sessizim. Sanki onun sahne ışıklarını çalmaktan korkuyorum.

Yeni Erkek üstüne bir dolu lâf dinliyoruz, ama kaçımız samimi olarak eşit ilişki kurabilmiştir?

Sanırım kağıt üzerinde eşit olduğumuzu söyleyeceksiniz, ama bu gerçekte bir kamyon yalandan ibaret. Beni doğrudan etkileyenler dahil önemli kararların tümü benim dışımda alınmıştır.

Gürültülü bir caddede çok küçük (tek odalı) bir apartmanda oturuyoruz. Erkek arkadaşım geceleri çalıştığı için trafik gürültüsü ve benim bebeği sessiz tutma çabalarım arasında dinlenmeye çalışıyor. Her neyse, ben çok düşünceli

davranıyorum. Telefonu prizden çekiyorum, televizyon izlemiyorum. Ama uyumak için kafamı yastığa değdirsem, iki dakikalık sevişme için beni uyandırmadan önce bir kere bile düşünmüyor. Uyanmaya istekli görünmezsem kalkıp çişini yapıyor sonra da somurtuyor. Onun düzeni ve ihtiyaçları her ikimizin de dikkat etmesi gereken en önemli şey, benim ihtiyaçlarım ise hep ikinci planda kalıyor.

Müşterilerimden biriydi telefonda konuşurken, ahizeyi kapatıp kendisiyle konuşmamı isterdi. Toplantım varsa, mesajlar bırakırdı. Arazim ve çok sayıda müşterim olduğu için zamanımın önemli bir kısmını tarlada geçirmek zorundaydım. Dışardayken telefon etmişse, dönüşümde nerede, kiminle beraber olduğumu vb. sorardı. Babasına rapor veren bir çocuk gibiydim.

Sayısız erkek kendi düşüncelerinin ve değerlendirmelerinin kadınlarınkinden önemli olduğunu, ihtiyaçlarının öncelik taşıdığını düşünür. Tabii, şimdi sözümona Yeni-Erkekler bunu inkar edecek, bu suçlamayı hayretle karşılayacak ya da daha büyük bir tepki gösterecektir.

Ama gerçek şu ki, eşitsiz konumdaki pek çok kadın erkeklerin kendi bakış açılarının doğru olduğu yolundaki tartışmasız varsayımlarıyla mücadele etmek zorundadır.

Hep onun kararlarına göre hareket ederiz-yemeği dışarda mı yiyeceğiz, başbaşa mı, yoksa arkadaşlarla mı, beni ne zaman arayacak vb.

Bir kadın ilişkisinin bu yüzden elinden kayıp gittiğini düşünüyor:

Başlangıçta her şey filmlerdeki gibiydi. Ne kafa ne beden olarak birbirimize doyamıyorduk. Derken sorunlar büyümesin diye ben daha fazla konuşmaya başladım. Ama ağzımı açar açmaz konuyu değiştiriyordu. Dışarda çalışacağını, arkadaşlarına takılacağını, balığa gideceğini söylüyordu. Bu hep ben ortaya bir şey attığım zaman oluyordu. İşte öyle bir noktaya geldi ki evimin penceresine oturup onun arabayla

uzaklaşmasını seyrederken yüzüğüme bakıp düşünüyorum: 'Ne oluyor? Neden böyle değişti? Başlangıçta böyle değildi, değil mi?'

Bu, eskiye dayanan bir sorun. Pek çoğumuzun evi açıktan ya da örtülü biçimde evin reisi tarafından denetlenir ve babalarımızın söylediği peygamber kelamı kabul edilirdi. Bu ortam içinde büyüyen erkek çocuklar, inandıkları bu sistemi kendi yaşamlarına taşımaya, sevip beraber oldukları kadınlara uygulamaya çalışıyorlar. Geçmişten gelen bu yargılar kadınların son vermek için bu denli zorlandıkları işte, geçmişten devralınmış davranışlar...

Pek çok kadının çocuklarına ilişkin üzücü anıları var?

Akşam üzeri okuldan eve döndüğümde, annemle oturup o gün olanları konuşur sonra da mutfakta bir şeyler pişirirdik. Araba sesi babamın işten dönüşünü haber verir, anında annemin sesinin tonu değişirdi. Benden uzaklaşır, onu karşılamaya hazırlanırdı. Gecenin devamında annem de ben de karşılıklı mesafeli davranır, sanki babama karşı bir münasebetsizlik anlamına gelecek diye birbirimizle konuşmazdık bile. Böylece, sadece babamla ilgilendiğimizi göstermeye çalışırdık. Bu, konuşulan şeylerden değildi. Sadece solunan havadan farkedilirdi.

Babamla aynı fikri paylaşmayı ve onun düşüncelerine her zaman önem vermeyi annemden öğrendim. Bu babama karşı doğru tutumdu.

Babam beni a'dan z'ye durmadan eleştirirdi. Kızkardeşlerime ve bana bir şeyler öğretmek üzere özel bir gece tasarladığında çok uzun bir gece olacağını bilirdik. Kendimizi ifade etmemize izin verilmez, eleştirileri öyle sus pus oturup dinlememiz istenir, babamın dediğine uygun yaşamazsak köşe başı bekleyen orospular olacağımız üzerine bitmez tükenmez nutuklar dinlemeye zorlanırdık. Her defasında lafı cinselliğe ve kadının gevşekliğine getirmeyi becerirdi. Ona cevap vermeye kalksam ya da kendi bakışımı anlatmaya çalışsam bana aydan gelmiş gibi bakardı. Faydası yoktu, ama

ben ara sıra denerdim. Sessizliğin acısına dayanamazdım.

Erkekler Gerçeği Tanımlar mı?

Kadınların anlattığına göre, erkekler kadınlara yönelik varsayımlarının doğruluğundan hiç şüpheye düşmezler ve kadınların düşünce ve hareketlerini eleştirmeye hakları olduğunu söylerler.

Aramızda bir anlaşmazlık çıksa beni küçümseyerek susturdu. Hep haklı olmak isterdi, bu da hiçbir derde deva olmazdı.

Telefonda konuşurken araya girer konuştuğum şeye ilişkin olarak ne deliliğimi ne de salaklığımı bırakırdı.

Bu türden bir ilişkiniz varsa, zaman zaman istemediğiniz halde barışı sağlamak için özür dilemeye başladığınızı göreceksiniz. Bu uygulama hem acı vericidir hem de tehlikelidir. Duygularımızı ve kim olduğumuzu inkar etmek zorunda kalınca -ne hissettiğimizi görmezden gelince- uzun dönemde sorunlar kurt gibi kafamızı kemirecektir.

İşte çok rastlanan bir örnek:

Daha önce hiç görmediği harika bir yaz entarisi giymiştim. Önü fır dolayı işlenmiş minik yuvarlak deliklerle bezenmişti. Sırtsız bir elbise olduğu için sütyenle kullanamıyordum. 'Tanrım' dedi, 'bu delikten meme uçlarını görebiliyorum. Bu kıyafetle sokağa çıkacağına inanamıyorum!' Başkası görsün istemiyor, dedim kendi kendime. Romantik buldum. Çok öfkelenmişti. Eve döndüğümde bu Allahın belası salak elbiseyle herkesin ortasında onu mahçup ettiğimi düşünerek bir saat özür diledim.

Yardımcı Oyuncu Olarak Kadınlar

Erkekler genellikle bir filmde oynar gibi yaşıyorlar... Partnerlerinin -yardımcı oyuncuların- ne düşündüklerini anlamak için, ne zaman ayırıyorlar ne de çaba harcıyorlar.

Kadın-erkek ilişkilerinde herşeyi açığa çıkaran konulardan

biri kimin, kimi beklediğidir. Örneğin, onu her zaman bekleyen, ne zaman geleceğini merak eden siz mi olursunuz? Ne zaman geleceğini bilirseniz, beklemeye aldırmayabilirsiniz ama belirsiz bekleyişler, kontrolün onun elinde olduğunu gösterir.

Başka bir deyişle, ilişkilerdeki duygusal 'gerçeğin' gündemini star erkekler hazırlar. Bunu yaparken de psikolojik olarak kadını, içinden razı olmasa bile bu kavramlara uymaya zorlarlar. Ama eğer kadın onu ille de istiyorsa, gerçeğe onun tanımıyla yaklaşacak, kendi bakış açısını kendine zarar vermek pahasına saçma, nörotik ya da en azından yanlış diye tanımlamak zorunda kalacaktır.

Birbiri ile ilişkisi olan insanlar karşılıklı fikir alışverişi sayesinde tartışma konularında uzlaşırlar. Ama erkekler, kadınların bu denli dinlemeye açık olmadıkları için, hiç düşünmeden kendi bakışlarının gerçeği yansıttığını varsayarlar.

Kabul edilmiş bu güçlü dinamikler ilişki üzerinde yıkıcı etkiler yapabilir. Yine bir kadın anlatıyor:

> Ed her türlü sorunun benim hatalarımdan kaynaklandığına yürekten inanıyordu. Öylesine de ikna ediciydi ki, gerçek olaylar kafamda tersyüz oluveriyordu. İlişkimiz ilerledikçe kuşkularımı ve sorunlarımı ifade edemeyecek biçimde kapana kısıldığımı farkettim. Bir süre sonra da sorunların benden kaynaklandığını, bunları tek başıma çözmek gerektiğini varsaydım ve kendimi sansür etmeye giriştim.

Kendi ihtiyaçlarının önemli, bizimkilerin ise önemsiz, gerçeğe kendi bakışlarının doğru, bizimkinin ise yanlış olduğunu hissetttiriyorlar. Bizler tam da bu soruna parmak basıp konuşmaya niyetlenince 'kendine güvensiz ve ot gibi insanlar' olduğunuzu söyleyerek psikolojik saldırıya geçiyorlar. İçten pazarlıklı konuşuyorlar. Onların despotça tutumlarına karşı gösterdiğimiz mantıklı tepkiyi ise tamamen mantıksız bir biçimde bastırıyorlar.

1990'lar İçin Bir Soru

Kadınlar aşk konusunda sabit fikirli midirler? Bu konudaki

genel teoriye göre, şayet kadınlar erkeklere aşırı sevgi göstermekten vazgeçerlerse (yani daha erkeksi olabilirlerse) daha mutlu olduklarını ve aşkla başlarının bu denli belaya girmediğini göreceklerdir.

Peki, kadın aşkı hayatının ikinci ya da üçüncü işi olarak görmeye başlasa ve 'Gerçek Erkekler' kadar rekabet peşinde koşsa (hatta onlardan da daha erkek olsalar!) o zaman herkes birden kaybetmez mi? Acaba çözüm, erkeklerin daha sevgi dolu ve verici olup, kadının geleneksel özelliklerinden bazılarını benimsemesi değil midir?

Kadının aşka ve kişisel ilişkilere yönelik -aptalca nitelenen- ilgisi çok değerlidir. Kadın içinde yaşadığımız dönemin en önemli temalarından biri için savaşıyor. Nasıl sevmeli, yaşama nasıl duygu katmalı, verici tutumlarına çıkarcı yaklaşanlara karşı nasıl ayakta kalmalı... İşte kadın bu meseleler üzerinde yoğunlaşıyor.

Kadınlar daha az sevsin diyeceğimize, niye erkekler daha fazla sevsin, duygusal anlamda daha ilgili ve destekleyici olsun demiyoruz? Neden değişmesi istenenler her zaman kadınlar oluyor?

Erkeklerden Ahlaksız Yorumlar

Beni durmadan eleştiriyor. Sonra da 'Neyin var? Kaldıramıyor musun?' diye soruyor.

Kadının günlük yaşamı aşağıdakiler gibi rastgele eleştirilerle renklenir:

Bir gece saçımı yıkamasam, erkek arkadaşım yapay bir ses tonuyla hemen başlar 'Hay Allah saçını yıkamadın mı balım? Neyse dert etme fena görünmüyor.' Bir keresinde de onun beğeneceğini düşünerek seksi olsun diye keten çamaşır giymiştim. 'Ne oldu, daha iyisine paran mı yetmiyor. Bu pek dayanıksız görünüyor,' demişti. Arkadaşlarımla sinemaya gittiğim bir gün, filmin kaçta sona erdiğini öğrenip, eve kaçta dönmem gerektiğine karar vermiş, sonra da cıyak cıyak

suratıma bağırmıştı: 'Bütün geceyi kız arkadaşlarınla geçirdin' diye. Biliyorum saçmalık ama, bu hafta onlarla yeniden gezmeye tereddüt ediyorum.

Bunlar kişiyi yıldıran davranışlardır. Tekrar başımıza geldiğinde kendimizi farklı bir kalıba sokarız:

Bu adamla birlikteyken daha ince görünmek için açlıktan ölüyorum, her akşam işten çıkıp eve koşuyorum derleyip toplayıp sıcak bir hava veriyorum. Onu mutlu etmek için elimden geleni yapıyordum. Ne kazandım? Bir gün bana, 'O kadar mükemmelsin ki çekilmez oluyorsun. Daha kadınsı davranamaz mısın?' dedi. Artık olduğum gibi davranmaya çalışıyorum.

Eleştiriler karşısında kadın ara sıra şikayet eder, ağlar, açıklama ister. Erkeğin lafı hazırdır: 'Bazen amma da duygusal oluyorsun. Sadece şaka yapıyordum! (Ve ara sıra da ekler, 'Seni sevdiğimi biliyorsun.') Ama bu tür ağız değiştirmeler ya da yıkıcı eleştiriler kadınların daha önce sözünü ettiği içten pazarlıklı konuşmalara benzer. Bir kaç anlam birden içeren bu sözler kadınları, gerçeği keşfetmek için kafa patlatmaya zorlar. Bozulan bir ilişki içindeki sorunları çözmekle gerçek aşkı keşfedeceklerini umarlar.

Dilin 'Komikliği'

Bazı eleştiri biçimleri öylesine standarttır ki dilin bir parçası haline gelmiştir, hani bildiğiniz kadınlara mahsus şu eski klişeler!

Şu sözcüklerin hiçbiri size yöneltildi mi? Size aşağıdaki sıfatlarla hitap edildi mi?

İtici, talepkar, şikayet eden, nörotik, fahişevari, kendine düşkün, isterik, cır cır, mantıksız, adi, güvensiz, aşırı duygusal, aşırı hassas, bebek gibi, dokunaklı, deli, yardıma ihtiyaç duyan, çılgın, kararsız, mizaç değiştiren, tutturan, dırdırcı, zor.

Hiç erkeklerin bu sıfatlarla çağrıldığını duydunuz mu?

Ne yazık ki, pek çok erkek kırılınca ve kızınca hâlâ bu sıfatlara sarılır; konuşmaya sessizce sızıveren bu kelimeler sıradan bir yabancıya aittir. Bu koşullar altında onlara meydan okumak aşırı tepki doğurabilir. Ama kadının bu sıfatlara, gerçek bir öfke göstermesi oldukça anlaşılır bir şeydir. Bu sözcükler tarih ve anlam olarak kadını bastırmak ve köşesine sıkıştırma misyonunu üstlenmişlerdir.

Bu sözcüklere genelde omuz silkip geçsek de, sevdiğimiz biri kullanmaya başlayınca sarsılmamak, kendimizden kuşku duymamak mümkün değildir. Tesadüfen güven tazelemek için o kişiden medet umsak büyük olasılıkla düşüncelerimizi bastıracaktır. Her şey sonunda tek kişilik bir dehşet gösterisine dönüşür, çünkü sevdiğimiz kişi durmadan nerde yanlış yaptığımızı söylüyorsa, kendimizde bulacağımız kusurların asla sonu gelmez.

Kadınlar erkeklerin kendileri için kullandığı dili yorumluyor:

> Arkadaşlarım da ben de, çıktığımız erkeklerle plan yapmaya kalksak, ne zaman döneceklerini falan sorsak bize, 'yapışkan', 'polis', 'ayakbağı' sıfatlarını yapıştırıveriyorlar.

İnsanın o anki ruh haline göre bu etiketler ya öfke verir ya da inanılmaz derecede komik gelir. Kadınlar keyif kaçırmak istemediklerinden bu alışkanlık sürer gider. Hayatlarındaki erkekler biraz düşünceli davrandıklarında kadınlar soru sormaya ve kural koymaya başlarlar. Bu kurallar ve sorular ilişkinin yürümesini sağlamak için kadın tarafından gösterilen çabanın bir parçasıdır. İlişkiler kopmadan gerekli yere çizgi çekmeye yarar.

Korkak Eleştirmen

Düşmanlığın daha sinsi bir türü ise sizi delirdiğinize inandıracak türden üstü örtülü eleştirilerdir. 'Sana ne kadar iyi davranıyorum kafadan sakat olmalısın.' diyerek bu kuşkunuzu iyice derinleştirirler.

Dolaylı saldırı, üstü örtülü eleştiri ve çaktırmadan aşağılama tutumu çok uzun süren ilişkilerde de söz konusu olabilir:

Larry ile dokuz ay çıktık, bir dolu partiye falan gittik, artık daha yakın bir ilişki özlemi içindeydim. Aramızda hiç özel bir şey yoktu. Sadece partilere giden bir çifttik. Ben romantik davranmaya başladım, çok güzel yemekler pişiriyor, seviştiğimizde bütün geceyi birlikte geçirmeye dikkat ediyordum. Ama sanki akıntıya karşı yüzüyordum. Gösterdiğim tüm çabalara rağmen, gitgide daha yalnız hissediyordum kendimi. Öte yandan, o hep yakınımdaydı, hep benimle çıkmak istiyordu. Öyleyse bu ilişkinin onun için de bir anlamı vardı.

Geçirdiği gecenin sonunda kendini boşlukta hissedip her sabah ağlayan bir kadın oldum. Derdimi ona anlatmaya çalıştığımda gözyaşlarım yüzünden kavga çıkarıyordu. Gözyaşlarımı "sabah hastalığı" diye geçiştiriveriyordu.

Bu gidişi değiştirmek üzere son bir saldırı planladım. Fransız konuklarımız şerefine büyük bir parti verecektik. Çok şık giyinmiştim, ağzını açıp da bir şey söylemedi. Ama Fransız kadın bitişik yatak odasından süzüldüğünde onun her hareketini pür dikkat izleyerek, "İnanılmaz görünüyor. Fransızlar'ın hali başka oluyor, değil mi?" demesin mi? Nasıl çarpıldığımı bilmeliydi, zeki bir sadistti o. Elimi kolumu bağlamak için daha fazlasını yapamazdı.

Kadınlar ilişkilerindeki yalnızlığı tanımlarken, tek başlarına kaldıklarında bu denli yalnız hissetmediklerini söylüyorlar:

Son ilişkim sırasında öyle büyük bir yalnızlığa kapıldım ki dünyadaki yaşayan bütün varlıklar buharlaşmış gibi geliyordu.

Onunla en sonunda boşanıp yeni bir hayata başladığım için çok mutluyum, çünkü evliyken inanılmaz bir yalnızlık duygusu içinde yuvarlanıyordum. Tek başıma kalmıştım. Kimse bana aldırmıyordu. Şimdi oğlumla ilgileniyorum, eleştirilip buz kesme korkusundan uzak keyifle hayatımı yaşıyorum. Kocam soğuk davranma konusunda bir dehaydı, canı konuşmak istemediğinde öylesine soğuk olabilirdi ki, Sibirya'da yaşadığıma yemin edebilirdim.

Sürekli aşağılanmak, özellikle de dolaylı biçimde hizaya getirilmek, dahası düşünce ve duygularınızın dikkate alınmaması (dinlenmemesi) ya da sizi sevdiğini söyleyen kişi tarafından düpedüz aptal yerine konmak son derece kafa karıştırıcıdır. Böylesi davranışları ve duyguları aşk sözcüğüyle yanyana getirmek mümkün müdür?

Eleştiri tabi ki normaldir. Bütün ilişkilerde birbirini seven insanlar sıcak ve yapıcı amaçlarla birbirlerini eleştirirler. Ama kadınların anlatmaya çalıştıkları farklı bir şeydir:

Duygusal çöküntüye yolaçan, günlük hayatın bir parçası haline gelen, itici, üstü kapalı bitmez tükenmez bir eleştiri modeli. Günlük dile giren ve erkeklerin olduğu gibi kabul ettiği klişe davranışlardan sözetmiştik. Toplum, erkeklere ilişkilerin yıldızı gibi yaklaştıkça onlar da bizim davranışlarımızın kurallarını koyma, uygun olup olmadığımızı bildirme ve 'hatalarımızı' anlatma tutumuna girerler. Sorun işte bu gerçeğin bir parçası olarak sürer gider.

Duygusal şiddet bir ilişkide yaşam biçimine dönüştüğünde artık erkeği durdurmak ve ona, varsayımlarının önyargılı olduğunu anlatıp, yeni baştan düşünmeye ve çok geç kalmadan bu tutumunu değşitirmesini sağlamak adamakıllı zordur.

Sabotaj

Birlikteliklerde zaman zaman erkekler, eşleri açısından önem taşıyan şeyleri unutup küçümserler:

> Kocam yaşantımı zorlaştırıyor. Ama bunu öyle bir biçimde yapıyor ki, bir türlü ifade edemiyorum. Bu sayede de hep iyi adam klasmanında yer almaya devam ediyor. Bir keresinde 40 kişilik bir barbekü partisi hazırlıyordum ve benim için önemli bir gündü. Dışardayken arkadaşlarımdan biri telefon edip fazladan şiş getireyim mi diye sormuş o da gerek olmadığını söylemiş. Servis sırasında beni fevkalade zor duruma düşürdü. Hala bilmiyorum, acaba evde yeterince şiş olmadığının farkındamıydı, (emin olmadığına göre niye getir deme-

di?) yoksa bu kadar önem verdiğim bir partide çaktırmadan beni zor durumda bırakmak için mi böyle davrandı?

Yirmi dokuzuncu doğum gününde, fevkalade hissediyordum kendimi. Eve gittiğimde annemden gelmiş bir çiçek buldum, arkadaşlarımdan telefon aldım ama erkek arkadaşımdan çıt çıkmadı. Hayal kırıklığına uğradım, ama hâlâ telafi edecek diye umutlanıyorum.

Erkek arkadaşım dahil on kişilik bir grupla en sevdiğim restoranda buluşacaktık. Ne o benim arkadaşlarımdan hoşlandı ne de benimkiler ondan. Ama doğum günümde ve tek bir gece için onlara kaba davranıp beni zor durumda bırakmaz sanmıştım.

Erkenden gidip barda beklemeye başladım. Arkadaşlarım lalelerle ve minik hediyelerle geliyorlardı. Herşey çok şekerdi, beni önemsedikleri için mutluydum.

Benimki bir karış suratla kapıda göründü. Elime plastik bir torba tutuşturdu. Açtım, içinde üç-dört yaşındaki çocuklara göre bir oyuncak vardı. İpini çekince, karşıdan karşıya nasıl geçeceğinizi ya da nasıl teşekkür edeceğinizi söyleyen bir oyuncak. İnanamamıştım. En iyi arkadaşım kızardı. Hiç komik değildi. Sanki 'ben sana istediğimi, istediğim zaman veririm, hoşlanmazsan sen bilirsin.' diyordu. Sanki, 'bakalım küçük düşmeye tahammülün var mı, yine de cana yakın olmayı becerebiliyor musun.' demek istiyordu.

Yemek boyunca kâh ben yokmuşum gibi, kâh kaba ve hakaretamiz davrandı, masada suskunluk başladı. Yeni insanlar geldikçe gösterdikleri yakınlık, onun iğrenç suratını iyiden iyiye ortaya seriyordu. Müthiş utanmıştım.

Sonunda gözyaşlarımı tutamayacağım diye korkup masadan kalktım. Öylesine incinmiştim ki. Suratımı görecek diye ödüm kopuyordu, allah bilir daha neler söyleyebilirdi. Bir kız arkadaşım ne kadar sinirlendiğimi ona anlatmayı denedi ama konuşmayı reddedince bütün masa terketti. Daha fazla dayanamazlardı, bu yüzden onları suçlamıyorum.

Ona gittik, başladı arkadaşlarım hakkında ileri geri konuşup bana bağırmaya. Niye o kadar sinirlenmişim, benim ne-

yim varmış, falan filan. Öylece oturup ağladığımı hatırlıyorum. Olan bitenden fersah fersah uzaktaydı, ona söyleyecek lafım yoktu.

Sonunda 'Bu benim doğum günümdü, bunu bana nasıl yapabildin, bu benim... diye dönüp dolaşıp aynı şeyleri tekrarlamaya başladım. Ve yürüyüp gittim.

Duygusal Şiddet Ortamında Yaşamak

Duygusal şiddet, ikili ilişkilerde kavgaların adı konmamış en yaygın sebeplerinden biridir. Kadına ilişkin söylemde ve kadına karşı günlük davranışlarda ifadesini bulan duygusal şiddet pek çok ikili ilişkinin dayandığı temeli oluşturur. Bu ilişki çerçevesi öylesine gerginlik, kendini savunma duygusu ve huzursuzluk yaratır ki pek çok bekâr kadını yeni bir ilişkiden alıkoyar.

Duygusal Anlaşmayı Değiştirmek

Kadına ve erkeğe öğretilmiş bu kabul edilmiş karmaşık psikolojik modeller, kadının vericiliği ve erkeğin duygusal ihtiyaçlarının karşılanması üzerine oturtulmuştur. Bunun tersi geçersizdir. Sevgi ilişkilerinin hemen her türünde karşılıklı etkileşim saf dışı bırakılır. Tipik model şöyle işler: Erkek duygularını açığa vurma konusunda kadınla eşitlik içinde olmaz, kendisini açığa vurmaz (kim daha az incinecek durumdaysa daha fazla söz sahibi demektir) kadını küçümser ve onu dinlemez, sonra da ondan sevgi, ilgi ve anlayış bekler. (Kadın her zaman orada onun için ve hazır olmalıdır.)

Duygusal anlamda (bu denli uzak ve ulaşılmaz bir kişiye) onu aptal yerine koyan, dinlemeyen sonra da aşkından sözederek sevgi ve ilgi bekleyen birisine kadın ne tür bir tepki göstermelidir.

Son yıllarda kadınlar, aşırı sevgileri, vericilikleri, gösterdikleri özen ve romantik fikirleri nedeniyle eleştiriye uğradılar. Yaşamlarını doldurmak için kadınların aşka çok fazla bel bağlayıp sıkı sıkıya yapıştıkları teorisi kadınların psikolojik açıdan ba-

ğımlı büyütüldüklerine ve psikolojik özürlüler olduklarına dayandırılır. Bize denir ki, kadınlar aşırı sevmekten vazgeçerler, bu davranışlarını terkederlerse (yani erkekler gibi düşünmeye başlarlarsa) sevgi yüzünden daha az sorun yaşanır, herkes daha mutlu olur. Ama bu teori, oyunun öteki oyuncusunu, yani erkeği dışarda bırakır.

İkili ilişkilerde yaşanan sorunların kadından olduğu kadar erkekten de kaynaklandığı açıktır. Ama erkek asla davranışını tahlile yönelmez, hatta kadın psikolojisi üzerine tartışmaların çoğunda sanki kadın psiklojisi kavramı boşlukta durumuşçasına bu tahlil bile bile saf dışı bırakılır. Erkeklere, üstün, ayrıcalıklı ve kadından farklı oldukları öğretildiği sürece bu onların kadınlara, hatta en sevdiklerine davranışlarını etkileyecektir.

Güvensizlik duygusunun genellikle karşılıklı bir etkileşimden kaynaklandığını gördük. Erkek duygularını saklamakta ısrarlı davrandığında, 'ev ödevi'nin duygusal kısmı iletişim kanallarını açık tutmak isteyen kadının sırtına yüklenir. Kadınlar bu davranışlarıyla ilişkinin yürümesini sağlarlar. Kadınları bu yüzden aşağılamak ne kadar çelişkili bir tutumdur! Hele kadınları, durmadan konuşmak istemekle ve çok talepkar olmakla suçlamak tastamam kabalıktır.

Burada bir çelişki daha söz konusudur. Kadınlara 'hep konuşmaya ve iletişime ihtiyaçları var' etiketi yapıştırılıyor. Ama, erkekler kadınlardan benzeri ilgiyi elde edebildiklerine göre ihtiyaç içinde olduklarını belli etmeleri zaten gerekmez ki. Hatırlayın. Erkekler dertleşmek için erkek arkadaşlarını aramazlar. İlginç değil mi? 'Erkek Cinselliği Üzerine Hite Raporunda', evli erkeklerin çoğu, en iyi dostlarının karıları olduğunu söyler. Ama "Kadın ve Aşk" kitabında evli kadınların çoğu, kocalarına aşık olanlar dahil, konuşmak istediklerinde en iyi dostları olan kadınlara başvurduklarını anlatırlar.

Kısacası kadınların nörotik olduğu olgusu gerçek değildir. Hani güvensizlik içinde çırpınan Freudien gölge kadınlar gibi. Erkekleri iğneli ve lütufkar söylemlerle harekete geçiren dinamikler kadınların olup biteni sorgulamasını gerekli kılar. Erkek neden böyle konuşmaktadır, gerçekten ilişkiye girmek istemek-

te midir? Keyifle başka kadınlarla paylaşabildiğimiz bu ince duygulara erkeklerin kapalı olması bir kayıptır. Onlarla kolay kolay konuşamayız çünkü rahatsız olurlar.

Kadınların deyimiyle erkekler kendilerine ve kadınlara dair şu eski kafalı fikirlerinden kurtulsalar, eğer gerçekten seviyorlarsa zayıf görünmek korkusundan arınsalar ve artık kadınları daha güçlü ve kendileriyle duygusal eşitliğe sahip varlıklar olarak görebilseler. İşte istenen budur. Pek çok kadın erkeğin yaşamında artık yeni bir sayfa açarak duygusal eşitlik içinde korkusuzca- sevmeyi öğrenmesini bekliyor.

Duygusal Şiddet: Bir Tanımlama

Değişik kılıflar içinde gördüklerimize artık bir ad takabiliriz: Duygusal şiddet. Dayak, saldırganlık, taciz yani duygusal şiddet toplumumuzda öylesine hakim ve yaygındır ki artık günlük yaşamımızın bir parçası haline dönüşmüş bir davranışlar, genelde 'gerçek' olarak kabul edilir; insan tabiatından kaynaklandığı ve erkeklerin hep böyle olduğu söylenir.

Duygusal şiddet biyolojik kaderimiz değil, çok büyük bir toplumsal sorundur. Ne var ki, aşk ilişkilerindeki dinamiklerin kadının toplumsal eşitsizliğinden kaynaklandığı yaygın bir kanaate dönüşmemiştir. Bize, erkekle kadının aşkta eşitlendiği söylenir. Bir ilişkide kadının ikinci sınıf statüsünden doğan sorunlar halının altına süpürülüp, 'kadının sorunları' diye ifade edilir (kadınlar nörotiktir, söylenir ve homurdanırlar gibi) ve bireyselleştirilip bir kenara kaldırılır. Duygusal şiddet doktorlar tarafından da ele alınır, kadınlara sakinleştirici reçeteler yazılır ve bu duyguyla birlikte yaşamak için okunacak kitaplar tavsiye edilir.

Kadına, bu olumsuz Freudien yaklaşım 20. yüzyıl sanatına, edebiyatına ve politikasına rengini vermiştir. Bu kitapta, bu gelenekten ayrılıp sürecin yeni bir tahlilini sunuyoruz.

Duygusal anlaşmadaki -kadından beklenenle erkekten beklenen- eşitsizliğe öylesine alışılmıştır ki, herşey böyleydi, böyledir ve böyle kalacak diye kabul edilmiştir. Ama böyle gelmiş böyle gitmez diyebiliriz.

Bazıları, erkeklerdeki duygusal taciz eğilimine kadınların düşmanca ve hatalı bir açıdan baktıklarını öne sürüyor. Sadece on yıl önce netlik kazanan fiziki dayak istatistiklerine gözattığımızda, karı-koca tecavüzlerinin yüzde 85'inin erkekler tarafından gerçekleştirildiğini görmek şaşırtıcı olmaz. Çünkü kadına yönelik şiddet ve saldırganlık gönümüz toplumunun bazı kesitlerinde kabul edilmiş bir yaşam biçimidir.

Duygusal tacizin daha dayanılmaz olan fiziki tacize oranla çok yaygın olduğu görünen bir gerçektir.

Pek çok kadın ilişkisindeki duygusal dengesizliğin farkındadır. Örneğin kavga sırasında erkekler kadınlara daha acımasız davranırlar. Ama kadınlar bunu anlatırken zorlanmışlardır. Birşeyler yanlış gidiyor diyen kadınlara 'Paranoid' teşhisi konur. Bizler de yanlış giden şeyin, psikolojik saldırı ve tecavüz olduğunu bilinçli bir biçimde tanımlayamamışızdır. Çünkü baştan beri edindiğimiz deneyimlere göre, kendini suçlaması için toplum kadını teşvik ederken, yine kadını suçlaması için bir o kadar da erkeği teşvik eder. Bir komedyen şöyle demişti: 'Erkek arkadaşımla iki ortak noktamız var: İkimiz de onu seviyoruz ve benden nefret ediyoruz.'

Bu genel hava- 'yani işler yanlış gitti mi hemen kadının hatası yaftasını asmak, onun bir dırdırcı, manevracı ya da birlikte yaşanması imkansız insan' olduğunu söyleyip şu meşhur karı fıkralarından anlatmak- bizlerin algıladığımız gerçeği durmadan sorgulamamızı getirir. Hatta ara sıra bu kadar sinirlendiğimiz için deli olduğumuzu düşünürüz. Ama gerçekte toplum erkeğin bu tenezzül etmeye yanaşmaz tutumlarını güçlendirip aşk ilişkilerinde kadın açısından önemli sorunlar yaratır.

Doğrusunu isterseniz, sayısız aşk ilişkisinde en temel sorun eşitsiz duygusal mukavelelerden kaynaklanmaktadır. Kadınla erkek sanki doğuştan yıldızları barışmayacak aşıklar olarak yaratılmıştır. Bu kavrandığı andan itibaren kişisel ilişkilerde düzelme görülecektir. Birlikte çaba harcarsak, doğal olmayan bu önyargıları sona erdirip hayatın tadını çıkarmayı öğrenebiliriz. Karşılıklı sevgiler daha az kalp ağrısı ve çok daha büyük mutluluklar içerebilir.

Aşk bu kadar zor mu olmalıdır? Kitapta acaba çok olumsuz bir yaklaşım mı benimsedik? Ama yaşadığınız dolambaçlı sorunlardan en az bir ya da ikisini bu kitapta bulmuş olmalısınız. Bunun üzerine sizinle her türlü iddiaya varız.

Öncelikle şunu söylemek istiyoruz: Bu berbat sorunlardan hiçbiri bizlerin kusurundan kaynaklanmaz. Erkeklerin hâlâ idealize edilmiş yalnız adam imajlarıyla, Rambolarla, Malboro erkekleriyle büyütülmeleri de bizlerin kabahati değildir. Sayısız erkeğin duygularıyla yüzyüze gelince felç olması da bizim kusurumuz olamaz. Öyleyse bizleri suçlamayın!

Biz bu karmaşayı düzeltmeye uğraşıyoruz. Bu içe dönük tahlillerden sonra erkeğe karşı duygusal bir savunmaya geçmenize hiç gerek yoktur.

Bizlerin kim olduğu ve yirminci yüzyıl boyunca kadın olarak gösterdiğimiz değişim ile erkeklerin bize yönelik eski kafalı talepleri arasında büyük bir çelişki mevcuttur.

İlişkileri gözden geçirip, duygusal olarak daha fazla eşitlik kurmak ve daha mutlu olmak zamanı gelmiştir. Yaşananı kavrayıp, daha uzun ömürlü aşklar için değiştirmek zamanı da gelmiştir.

YENİ CİNSELLİK

Cinsellik. Kadınlar 1990'larda cinsellikten daha fazla zevk alacaklar mı, yoksa 1980'lerin sorunlarından yorgun mu düştüler? Monogamiden ne haber? Kadınlar açısından temel değişiklikler oldu mu?

Çifte Standartlar Hâlâ Çevremizde Dolanacak mı?

Sevişmek şu iktidar denen şeyi ortaya çıkarıyor. Ertesi gece gelince... Birlikte yemeğe çıkan eşit insanlar yok artık.

Çifte standart hâlâ varlığını sürdürüyor mu? 'Yeni Erkek'ten ne haber. Birçok erkek, özellikle de 'Yeni Erkek' kendisiyle cinsel ilişkiye giren kadına şapşal gözüyle bakıp bir yandan da yattığı kadınların çetelesini tutan 'Eski Erkek' kalıbından artık sıyrılmıyor mu?

İster inanın, ister inanmayın, bu saçma bakış hâlâ aramızda yaşıyor, çünkü çok erkeksi bir tutumu ifade ediyor. Sayısız kadın seviştikten sonra erkekle ilişkisinde temel değişiklikler gözlüyor. Cinsel ilişki öncesi kadın arzu edilenken cinsel ilişki sonrası sahip olunan durumuna düşüyor.

Tabii ki bütün erkekler benzer davranmıyor ama, bu yeni yetişenler arasında da, adam akıllı yaygın bir kanaat.

Erkeklerin Hâlâ Bayıldığı Deyişler

Ağızlara sakız edilen bazı şaşırtıcı, komik, aşağılayıcı ya da tamamen saçma ifadeler vardır. Bakın bakalım aşağıdaki ifadelerden kaçına muhatap oldunuz ve bir daha asla duymak istemezsiniz?

Benimle yatmayacak mısın? Niye öyleyse 'gel beni baştan çıkar' diyen bu giysiyi zahmet edip de giydin?

Tanrı böyle ister.

Ama sana yemek ısmarladım.

Yatarsak aramızdaki cinsel gerilimden kurtulabiliriz.

20 yaşındayım ve bugüne kadar kimse beni atlatamadı.

Diyaframını takmış mıydın?

Taşaklarım acıyor.

Yarın bir kamyonun altında kalırsan en iyi adamla yatma şansını yitirmiş olursun.

Eşcinsel falan mısın, nesin.

Hayır diyorsun ama gerçekten istiyorsun, biliyorum.

Bir pizza yiyip sonra da seni şey yapmamı istermisin? (Tokadı yiyor) Neyin var, pizza sevmez misin?

Yatmazsan, herkese benimle yattığını söylerim.

Henüz tanıştık ama sanırım sana aşık oldum.

Ve nihayet en klasik deyiş

Sabah sana olan saygım sürecek.

Şamar Gibi Cevaplar

Kadınlar harika yanıtlar önerdiler. Bu itici hitaplara karşılık siz de aşağıdakilerden bir kaçını deneyin:

Hatırlamadın mı beni? Hani 'kalem kamışlı' demiştim sana.

Tamam, ama annemi de getirebilir miyim.

Hayır! Gidersen sana para veririm.

Ben kızları severim.

İçime öyle doğuyor ki, hayal kırıklığına uğratacaksın beni.

Yeterince paran var mı? Hamileyim ve ona resmen babalık edecek birisini arıyorum.

Erkek: Sana bir içki ısmarlayabilir miyim?
Kadın: Hayır ama içki parasını verebilirsin.

Cinsel Beraberlik Ne Kadar Zaman Sonra Yaşanmalı?

Yeni bir ilişki başlatmak ya da gerçek bir ilişki olup olmadığını anlamak uğruna onunla sevişmek, kadınlara hem heyecan hem de rahatsızlık verir. 1980'li yılların durmuş oturmuşluğu ve tek eşlilik eğilimi, AIDS korkusuyla birleşince, şapkayı çıkarır çıkarmaz sevişme baskısını azalttığı varsayıldı. Ama bir kadın bu varsayımı paylaşmıyor. Erkeklerin ilk beraberlikte seks beklentisi içinde olduğunu söylüyorlar:

> Onunla ilk çıktığımda öpüştük, bu beni heyecanlandırdı ama bir süre geçmeden onunla yatmak istemiyordum. Kendimi böyle daha iyi hissedecektim. Ama o farklıydı. Ben kararlı davranınca şaşkına döndü.

> Onunla ilk çıktığımda yattık. Herşey çok sıcak geçti. Ertesi sabah merak içindeydim beni bir daha arar mı diye. Aramadı. Geri gelmesini istiyorsanız baştan herşeyi vermeyeceksiniz, bunu öğrendim. Artık birisiyle beraber oldum mu cinsel birliktelik için iki hafta geçsin diye bekliyorum. O zaman iki taraf içinde daha heyecanlı oluyor.

Bazen de erkek, az önceki cinsel ilişkinin eğlenceden öte bir anlam taşıdığını düşünen kadını aşağılıyor:

> Sevişir sevişmez bana dedi ki: 'Ciddiye bindirmeyelim.' İnanılmaz bir cinsel birleşme yaşamıştık, bana dönüp baktığında çok yakışıklı olduğunu düşündüm: 'Dinle bebek, herşeyi bu kadar ciddiye alma. Bak ben öyle mi yapıyorum. Yani, biraz hoşça vakit geçirelim, sonra da birbirimizden hiçbir şey beklemeyelim,' deyiverdi. Her şey çok romantikti, çok iyi tanımasam da istekli ve sevgi dolu olduğu apaçıktı. Ona aşık olabilirdim. Yanımdan kalktı kotunu giydi ve TV'yi açtı. Sonra da elbiselerimi fırlatıp 'Kalksan iyi olur arkadaşlarım gelebilir,' deyince o an anladım ki bu büyük zevki tek başıma yaşamıştım.

Bu kadınlar da erkeklerin yatmadan önce ön koşullu tutumlarını açığa vurmadıkları görüşündeler. Tam tersine pek çok erkeğin hoş görünüp birlikte seks yapmaya uygun bulunmak için her yola başvurduğunu söylüyorlar.

Kadınların cinsel ilişkiye girmeden önce harcadıkları zaman ve enerji erkeklerin bir yatırım yapmadan önce geçirdikleri düşünme süresini aşıyor. Kadın erkeğin davranışını önceden keşfedip ona göre cinsel ilişki kurup kurmayacağına karar veriyor. Cinsel devrim temasının, çifte standardı ortadan kaldırdığı savlarına rağmen kadınlar itibarlarını korumak zorunda kalıyorlar. Çifte standart hâlâ dipdiri ayakta duruyor ve erkeklerin çoğu henüz bu konuda kendi değer yargılarını sorgulamıyorlar.

Kadın birlikte olduğu erkekle hemen yatmazsa, onun kendisini aramayacağını, yatarsa da ciddiye alınayacağını hissediyor ve çok garip, aşağılanmış bir duruma düşüyor.

> Çoğu kez çıktığım erkekler yatmadan önce beni yere göğe koymazlardı. Üstünde yürüdüğüm toprağı bile öperlerdi. Yattıktan sonra, birdenbire telefonla bile aramaz olurlardı.
>
> Çok yakışıklı bir barmenle flört ediyorduk. Herkes peşindeydi, ama o beni istiyordu. Beni ne denli istediği hayallerimin bir parçasıydı. Sonra bir gece, kadınlar tuvaletinde seviştik muhteşemdi. Ama pantalonun fermaurını çekip işinin başına gitti. Öylesine aciz hissettim ki kendimi, sanki bana güç veren herşey benden alınıp ona verilmişti ve o da artık benimle ilgilenmiyordu.
>
> Bir erkekle flört ederken o beni istediğini, aşağılamadan - ama seksi bir biçimde- anlatabilse her şey ne iyi olurdu. Sonra da yattığımızda, bir daha birlikte olmamaya karar versek ve sadece bir kerelik bir ilişki de olsa ikimiz de birbirimize iyi davranabilseydik. Herkes daha hoş yaklaşabilse.
>
> Onunla yatmadan önce hoş ve duyarlı görünen erkeklerin cinsel ilişkiden sonra hiç aldırmıyormuş tutumuna girmeleri çok can sıkıcı. Böylece beni etkilediklerini mi zannediyorlar. Hayır! Cahil adamlar. Ama onlarla seks yapmadan, daha sonra nasıl davranacaklarını nerden nasıl bilebilirim ki?

Genellikle olaylar şöyle gelişir: 'Cinsel beraberlik kuracaksak buna bir anlam yükleme ve hiçbir şey bekleme. Seni dilersem ararım, dilemezsem aramam, ama şimdi bunu dert etmeyelim, zamana bırakalım. Olmuyorsa, sende bir terslik var.'

Değişmez kural 'eğreti dur, ipleri bağlama'dır. Kadınlar arasıra eğreti cinsellikten hoşlansalar da, cinselliği arkadaşlığın ya da birlikteliğin bir parçası olarak ve daha kuvvetli duygularla - bir gecelik bile olsa- yaşamak istiyorlar. Bir de özellikle ardından saygısız bir davranış görmek istemiyorlar.

Neden erkeklerin cinsel olarak kendilerini diledikleri gibi ifade etmeleri -duygulu ya da duygusuz- hoş karşılanır da kadınlara bu hak tanınmaz. Ellerinden geldiği kadar çok kadınla hem de övüne övüne yatarken erkeklerin, cinselliğe aşırı düşkün kadınlara tepeden bakmalarını niye hâlâ herkes kabul edilebilir bir davranış olarak değerlendirir?

Buluşma senaryolarında herşeyi kendi terimleriyle belirleyen erkektir. Kadını tekrar görmek istiyorsa karar onundur. Kadın, ciddiye mi alınacak, cinsel yarar için mi kullanılacak, yoksa terk mi edilecek, buna yine erkek karar verir. Bu önyargılı değerler bütünü cinselliğin iğrenç bir türüdür ve mücadelesi zordur.

Erkekler Daha Az mı Özgür Olmalı Yoksa Kadınlar Daha mı Özgür Olmalı?

Cinsel eşitlik kadının da erkek gibi daha özgür olmasını mı gerektiriyor? Yoksa, erkeğin biraz daha kadın duyarlılığından feyz alıp, şapka çıkar çıkmaz seks diye tutturmak yerine kadının cinsel değerleri üzerine konuşabilmesini mi?

Bir sürü erkek hâlâ randevulaşmanın 'üç' kuralına olan inançlarını sürdürüyor. Eğer erkek, kadını üçüncü kez çıkarıyor, o da onunla yatmaya razı değilse, erkek yeni zaferine doğru yola çıkarmaya hazırdır. Ne var ki, kadınların anlatımına göre, üçüncü buluşmada yattıklarında, bu kez de erkek 'artık sahip oldum, niye oyalanayım' mantığıyla onu her halükarda terkediyor.

Tanıdığınız, erkeklere sormayı deneyin bakalım, çifte standarda inanıyorlar mı? Çoğu, hayır der. Bu kez de şu soruyu sorun: Evlenmeyi düşündüğünüz kadının, diyelim ki o yıl içinde 30 erkekle yattığını öğrenseniz size hâlâ cazip gelecek midir? Onda dokuzu hayır diyecektir. Bu kez de onlara bu sayıda kadınla ilişki kuran erkek arkadaşlarına ne gözle baktıklarını sorun. Onlara hayranlık duyduklarına kuşku yoktur.

Rastgele ilişki kurmak ya da kadına kendisiyle aynı cinsel özgürlüğü tanımak arasında erkeklerin bir seçim hakkı olsaydı, çoğu ikinci seçenekte karar kılardı. Ama bu kadınlardan biriyle evlenmeyi kaçı düşünürdü, artık siz tahmin edin.

Bir Gecelik Aşkın Cinsel Politikası

Bir gecelik aşk hevesi hâlâ güçlü bir eğilim. İşte bir tanıklık:

> Cinsel yaşamım sanki koskocaman bir şaka. Bana ilgi gösteren erkekler ya rastgele ilişkiler ya da bir gecelik aşklara meraklı. Hiç cinsel ilişki kurmasam kendimi belki de bu denli kötü hissetmem. Söyleyince saçma gelecek ama kendimi fevkalâde ayağa düşmüş hissediyorum.

Bir gecelik aşk için benden yararlanmak isteyen bir erkekten nasıl intikam aldım.

> İki ay kadar önceydi, daha iki kez çıkmıştık Sam'la. Onunla çıkmamdaki başlıca neden, bana durmadan ne kadar güzel olduğumu tekrarlamasıydı. Böyle bir ilgiye büyük açlık duyuyordum. 'Bacakların ne kadar şahane, böylesine güzel gözler...' Anlamalıydım. İlk'inde onunla yatmadım. İkincisinde salak gibi birlikte oldum. Ve bir daha beni aramadı.
>
> Bir gün sokakta burun buruna geldik ve ben salak gibi onu evimdeki partiye çağırdım. Tek bir arkadaşım dışında da kimseye onu çağırdığımdan söz etmedim, çünkü hep birlikte mazoşist kadın diye üstüme yürürlerdi. Gelmesin diye dua ediyordum. Böylece kimse onunla bozuştuğum halde partiye çağırdığımı farketmeyecekti. Birden kapıda görünüverdi. Hiç aldırmadım. Mutfaktayken beni öpmeye kalkıştı. Suratı-

na bakıp, 'Sam' dedim, 'Allahaşkına seni niye öpmek isteyeyim ki? Seninle yattık ve beni bir kez bile aramadın. böyle bir şey hoşuma gider mi sanıyorsun.' Durdu ve 'Kendimi suçlu hissediyorum,' dedi.

Partiden sonra hep beraber birlikte bir kafeye gittik, onunla çıkıyormuşuz gibi havalara girdi, durmadan bana yakın olmaya dokunmaya çalıştı. Oradan ayrıldığımızda sokağın ortasında beni öpmeye başladı. Ama bu kez, etkilenmemiştim. 'Şimdi benimle sevişmek ister miydin?' diye sordu. Bu adam çok ısrarlıdır, hayır dersiniz, yeniden sorar. On kere sorar, ta ki mecaliniz tükenene kadar. Geçen sefer de böyle olmuştu. 'Tabii ki hayır' dedim. 'Ne için yatacak mışım. Sana ne düşündüğümü söyledim zaten. Saçma. 'Dediklerimi hiç duymamışçasına, 'Bana gelmek istemez miydin?' diye yineledi, 'Hayır!' diye bağırdım. 'Öyleyse sana yukarıya kadar eşlik edebilir miyim?' (Benim evime.)

Kendi kendime dedim ki, aptal yerine konmak istiyorsa bırak. Merdivenlerden yukarı çıkmasına izin veririm, sonra da kovarım. Böylece intikamımı alacaktım. Ona oyun oynayıp taşakları ağrırken terketmeye kararlıydım.

Asansörle yukarı çıktık. Kapıda iyi geceler öpücüğü istedi. Ama gitgide daha fazla arzuyla öpüyordu. Girişte, kapının önünde ayakta duruyorduk, elbisemin arkasındaki düğmeleri çözdü ve beni okşamaya başladı. Şöyle düşündüm: 'İyi! Benimle düzgün bir şekilde sevişecek, orgazm olunca ben de onu kapının önüne koyacağım. Her şeyin cehenneme kadar yolu var. Uzun süredir kimselerle sevişmemiştim. bu kez de ben ondan yararlanabilirdim.'

Bu fikir tam hoşuma gitmeye başlamıştı ki fermuarını indirip organını çıkarttığını farkettim.

Sonra da yarım yamalak geri yerleştirdi. 'Derhal dur' diye bağırdım. Sıçrayarak çekildi, 'Niye' diye sordu. (Öyle kapıda duruyorduk, ben elbisesiz, o da pantolonu ayak bileklerinde.) 'Bak Sam' dedim, "Beni geçen sefer aramadığın için inan çok canım sıkılmıştı. Bunu sana da söyledim. Niye ken-

dini o kadar zahmete sokup beni yemeğe çıkarttın, gezdirdin. Evinde oturup boşalıverseydin, daha kolay değil miydi?'

Donup kalmıştı.

Ama, durun bir dakika, hani cinsel açıdan kadınlar yönetimde olmayacak mıydı? Onlar, erkeklerin 'kurbanı' olmaktan kurtulamayacak mıydı? Bunu başaramayanlar sıradan nörotikler ve beceriksizler sayılmayacak mıydı? 'Yeni Kadın' bu sorunu halletti. Bu da cinselliği rastgele yaşayıp, karşısındakine erkek davranışı göstermek anlamına geliyor.

Hoşça Vakit Geçirmek İçin Cinsel Beraberlik

Tabii ki kadınlar hep pasif konumda kalmazlar. Onlar da salt hoşça vakit geçirmek amacıyla cinsel beraberlikler yaşarlar. Pek çok kadın cinselliği duygusal olarak yaşamayı tercih ederken, içlerinden önemli bir çoğunluk ise, yaşamlarının bazı devrelerinde hoşça vakit geçirmeyi amaçlar.

Bayılıyorum, bayılıyorum erkek bedeni keşfetmeye! Hepsinin başka bir kokusu var. Hepsine dokunmanın başka bir tadı var.

Cinselliği değişik erkeklerle yaşamayı, onların sevişmesini izlemeyi ve ilk gelişlerindeki tutumlarını gözlemeyi seviyorum. Ya da bir kez, iki kez, olmadı bütün bir gece sevişmek mi istediklerini keşfetmekten hoşlanıyorum.

İçeri girer girmez onu istediğimi biliyordum. Siyah kıvırcık saçları vardı. Kaşlarının altından masmavi gözleriyle bana bakıyordu. Muhteşem bir yemekten sonra üstümüze rehavet çökünce, bana gitmemizi önerdi. Sonra da hâlâ doymadığını söyledi. O, oturma odamda otururken ben de mutfakta yiyecek bir şeyler ayarlamaya çalışıyordum. Donmuş köfteden başka bir şey yoktu yiyecek. 'Boşver' dedim, ne pişirsem bayılacak. 'Orada ayakta şarap çıkarıyordum. Sonra da köfteleri tost makinesine sığacak şekilde bölmeye başladım.

Geldi ve ensemden öptü. Öyle güzel kokuyordu ki, güçlü

bedeni sırtıma yaslanmıştı. Köfteleri, bir haftalık yorgunluğumu, mutfakta olduğumuzu da unutuverdim.

Çılgınca birbirimize atıldık, az sonra mutfak düşemesinin üstünde yatıyorduk. Gerçekten çok iyiydi. Tamamen kendimizden geçmiştik, takılarım lavabonun içinde, giysilerim her yerde, ayakkabılarım da ocağın altındaydı. Üç buçukta gitmesi biraz canımı sıktı ama harika bir gece geçirmiştik. Daha önce hiç bu denli doya doya sevişmemiştim.

Bir kadın da iki erkek arkadaşıyla birlikte yaşadığı büyük geceyi ayrıntılarıyla aktarıyor:

Evde yorgun argın oturuyordum. Yoğun bir iş gününü bitirip henüz eve ayak basmıştım. Eğlenecek mecalim kalmamıştı.

Kapı çaldığında henüz yüzümü yıkamıştım. Keith ve Brian, iki arkadaşım, akşam yemeğine çıkmak üzere iki dirhem bir çekirdek kapıda duruyorlardı. Konuşmalar ve olaylar şöyle gelişti:

Ben: Merhaba... Ne yapıyorsunuz? (Hayret dolu bir gülümseyiş ve kahkahayla)

Keith ve Brian: Seni eğlendirmeye geldik (Bunu robot gibi söylemişlerdi)

Ben: Ne demek istiyorsunuz, ölü gibiyim. Yeni geldim. Bu halde dışarı çıkamam.

Gülümseyerek bana doğru yürüdüler. Koluma girip konuşmaya başladılar, 'Bizimle geliyorsun, seni eğlendirmek üzere emrindeyiz.' Sinirden gülmeye başladım. Beni tuttukları gibi dışarı taşıdılar ve arabanın ön koltuğuna oturttular. Biri sağıma, öbürü de soluma oturup gözlerimi bağladılar. Üstüme yünlü bir battaniye örttüler. Sonra da çok iyi cins bir şampanya ikram edip gaza bastılar.

Şakalar yapıp aralıksız şampanya içiriyorlardı. İp kopmuştu. Keith beş dakikalığına arabadan indi. Gözlerim hâlâ bağlıydı. Keith dönünce arabadan indik. Beni yürüttüler ve bir anahtar sesi duydum. İçerde bir koltuğa oturttular. Soyunduklarını farkettim. Gözlerimi açtılar. Bir motel odasın-

daydık. Keith ve Brian öyle karşımda mavi iç çamaşırlarıyla gülümseyerek bakıyorlardı.

Elimde olmadan kıkırdadım. Sarhoş ve yorgundum. 'Seni memnun etmek için burdayız.' Onlara sadece, 'Hadi öyleyse' dedim. Artık ince hesaplardan vazgeçmiştim. Ne olacaksa olsun, dedim.

Brian beni yatağa götürürken Keith de küçük valizinin fermuarını açıyordu. Beni yatağa yüzüstü yatırdılar. Sonra da ışıkları söndürdüler. Brian yatağın başında, Keith de ayak ucunda oturuyordu. Elbiselerimin üstünden kuvvetli bir masajla vücudumu ovmaya başladılar. Çok iyi geldi. Rahatladığımı, zevk almaya hazır olduğumu anlamışlardı. Gömleğim çıkartılmıştı. Sonra da sütyenim. Neyi isteyip neyi istemediğimle mükemmel bir uyum içinde ve planlı davranıyorlardı. Sanki gerçekten beni memnun etmek için yanımdaydılar.

Az sonra Keith bir kavanoz bal getirdi ve ağır ağır, duyarlı bir şekilde bedenimi ballamaya başladılar. Ve sıra balı yalamaya geldi. İkisi birden aynı anda yalıyorlardı beni, boşlukta kaybolmuştum. Artık bu oda ve üçümüz dışında dünyada hiçbir şeyin önemi kalmamıştı. Ahlaksız bir iş yapıyordum, daha önce hiç aklıma bile gelmeyen bir iş. Ama bundan zevk alıyordum.

Kısa süre sonra üçümüz birbirimize dolanmıştık. Kim beni öpüyor, ben kimi öpüyorum, bilmiyordum.

Sonunda Keith içime girdi. Brian da yanıma yatıp heryerime dokundu, elleri, dilleri ve organları heryerimdeydi. Sonra Brian üstüme çıktı ve organını ağzıma soktu. Keith bu arada daha fazla içime girmeye çalışıyordu. Brian boşaldı ve ağzım doldu, tadı mükemmeldi. Sonra Keith'i itip beni patlatana kadar yaladı. Keith bu arada meme uçlarımı emiyordu. Gerçekten delirmek üzereydim, çok heyecanlıydı, benim en ulaşılmaz fantezilerimdeki kadar heyecanlıydı her şey. Seksle ve zevkle dolup taşıyordum. Sonunda üçümüz birden uykuya daldık.

Ertesi sabah beni evime götürdüler. Bütün gece sanki bir çalılıkta sürüklenmiş, sonra da orada sabahlamıştım. Kam-

yon çarpmış gibiydim. Yüzüm gözüm onların sakallarından yara bere içindeydi. Acaba gerçekten böyle bir şey yaşadım mı diye düşünürüm ara sıra.

Kadınlar Tek Eşli mi Olmak İstiyorlar?

Bir erkekle çıktıktan ve onunla cinsel beraberlik yaşadıktan sonra kadın ondan hoşlanmaz ya da erkek bir daha aramazsa ne olur? Bir başka erkekle çıkar ve cinselliğini yaşar, sonra birinci erkek telefon eder ve yine birlikte olurlar böylece sürer gider. Bu da kaçınılmaz olarak cinsellik yaşanan erkeklerin sayısını çoğaltır. Bir kadının tanımıyla, 'pis kadın' durumuna düşmeden aynı anda kaç erkekle birden yatabilirsiniz?

Kadınların çoğu erkek arkadaşlarının ve aşıklarının ilişki süresi boyunca kendileri kadar monogam olması istemezler.

Tek eşliliğin her zamankinden daha önemli olduğu inancındayım. Hep böyle düşünürdüm ama AIDS hastalığıyla birlikte farklı ilişkileri hayal bile edemiyorum. İlk kez birlikte olduğum erkeğe, 'Önce gidip AIDS testi yaptıralım, sonra da başkalarıyla yatmayalım' diyebilseydim suratı nasıl bir hal alırdı merak ediyorum. 'Bu taleplerde bulunmaya ne hakkı var' gibisinden bakardı. Ama doğrusu ben hep böyle taleplerde bulunmak istemişimdir. Artık hastalığı bahane edip bu şansımı kullanabileceğimi bilmek kaderimiş.

Bir kadın, sevgilisinin başkasıyla ilişki kurması üzerine ona aşağıdaki mektubu göndermiş.

Başkasını düşündüğünü, yanımdan ayrıldıktan sonra belki de başkasıyla seviştiğini bile bile seninle yaşamaya dayanamıyorum. Beni ikna etmeye çalışma, edersin de sadece bir kerelik gelip geçici bir ilişki olduğunu söyleyebilirsin. Ama sonra Hope çıkar, arkasından Robin çıkar ve Allah bilir kaç kişiyle beraber olduğuna inanamam. Bana yalan söylemen inanılmaz bir şey. Ama asıl inanılmaz olan senin böyle yaşamak istemen. Son zamanlarda erkeklerin cinsel ve duygusal ilgisine karşı büyük bir açlık duyuyorum, belki de senden

bunları görmediğim için. Halbuki hep bu beklenti içindeydim. Ama sen gerçekten yanımda değilsin, ben de arayış içinde başkalarına yöneliyorum. Senin ötekilere ihtiyaç duymanı bir türlü anlayamıyorum. Damarlarında Fransız kanı dolaşması ve Fransız erkeklerinin metressizliğe dayanamadıkları duyup duyabileceğim en saçmak şey. Buna girmek bile istemiyorum.

Farklı bakışlar da var:

Arkadaşlarım, başka kadınla yatan bir erkeği sevmekten ne zevk aldığımı asla anlamıyorlar. Ben de başka erkeklerle yatıyorum. Onlar yaptığımızı tuhaf bulurken biz mutlu olduğumuza inanıyoruz. Gerçekten de mutluyuz! Zaman zaman bunu mesele etmediğim için kendimi suçlu hissediyorum!

AIDS'e rağmen kendimi tek eşli ilişkilere hazır görmüyorum. Bir kişiye bağlanmak istemiyorum. Dilediğimi seçerek özgür beraberlikler istiyorum.

Tuhaf ama böyle yaşamak isteyen erkek bulmak da sandığınızdan zor. Onlar etrafta pervane gibi dolaşmaya bayılıyorlar, ama sizin pervane olmanızdan hoşlanmıyorlar. Bana başkalarıyla yattıklarını, ama bu kişilerin cinsel geçmişlerinden kuşku duymadıklarını söylerlerse, kararlıyım ben de onlara aynısını yapacağım.

Flört ve İktidar

Sayısız kadın flört etmekten ve erkekleri kandırmaktan büyük zevk alıyor. Bunu yaparken de cinsel ilişkiye girmemeye dikkat ediyor:

Dürüst olmak gerekirse erkeklerin ilgisinden, güzel giyinip çekici görünmekten hoşlanıyorum. Davranışları çoğu kez itici değilse onları cezbetmek keyifli oluyor. Kabul etmeliyim ki, bir erkeği çılgıncasına tahrik etmek hoş oluyor. Beni görmesini, alt üst olmasını, sonra da bana karşılaştığımız yerde kendisini nasıl zor bela kontrol ettiğini anlatmasını istiyorum.

Kadınların seks objesi olarak görülmesinin aşağılatıcı bir duygu olduğu varsayılır, bence de doğru. Ama aynı zamanda ben sokakta yürürken ya da barda otururken bir sürü erkek tarafından arzulanmak istiyorum. Çok heyecan verici bir duygu.

Kadınların anlatımına göre, bunun hoş tarafı 'sizi arzulamasını sağlamak.' Kadınlar cinsel bir mal gibi görülmenin haksızlık olduğunun farkındalar ama madalyonun bir de öbür yüzü var. Çok eski flört oyunlarıyla masayı erkeklerin kafasına yıkabilirler. Bu noktada geçici bir sürede olsa hep erkeğe ait olan iktidarı ellerinde tutarlar.

Erkeklerin kadını yatağa atma amaçlarına karşı çıksalar da, bazen bütün kadınlar arzu edilip edilmediklerini gerçekten bilmek isterler:

Onları yüzgeri etmeye ve bana dokunmak için yanıp tutuşturmaya bayılıyorum. Müthiş bir duygu.

Kendimi en güçlü ve güvenli hissetiğim zamanlar bir erkek tarafından arzulandığımı bildiğim anlardır. İstendiğimi bilmek çok önemli bir duygu. Nasıl da seslerinde tuhaf bir tınlamayla seksi olduğumu söylerler. Hoşuma gider. O anda kendimi verebilirim de çekebilirim de bu konudaki karara ben hükmederim. Kendimi gösteriyi yöneten kimse gibi hissederim.

Her ne demek oluyorsa seksi bulunurum. Artık biliyorum, seksi olmak kadının gücünün kaynağıdır.

Flört isteğini bastırdığına pişman olmuş bir kadın anlatıyor:

Kadın hareketi başladığında, kendimi bütün kalbimle içinde buldum. Daha siyasi olmuştum, dar elbiseler ve makyajdan vazgeçmiştim. Erkekler, hep ne kadar seksi olduğumu söylediklerinde, 'Ne olmuş, tanrı vergisi, böyle olmak için hiçbir çaba harcamadım. Aklımdan, siyasetimden, beynimden ne haber?' diyordum. Sonra bana ne şahane olduğumu söylemekten vazgeçtiler. Her ne kadar ciddiye alınmak istiyorduysam da, cinsel olarak istenmekten, arzulanmaktan

hoşlanıyordum. Bu çok kuvvetli bir güç kaynağı, ben şimdi bu özel gücü elimden kaçırdım. Arkamdan koşsunlar istiyorum.

Erkekler bizi seksi (ve aptal) ya da zeki olarak ayırmakta bu denli ısrarlı davranmasalardı ve cinselliği ağır basan kadınları ahlaki olarak daha az dürüst kabul etmeselerdi, biz de böyle bir seçime zorlanmazdık. Zira onlar zorlanmıyor.

Seksi Giyinmek Feminizmle Çelişir mi?

Bazı kadınlar seksi giyim ya da flörtü bir pazarlık konusu olarak sorguluyorlar. Kadının böylece erkek tercihi olan geleneksel boyun eğme tavrına büründüğünü savunuyorlar. Gerekçe olarak da erkeklerin bizden zengin ve güçlü oluşunu gösteriyorlar.

Kadınların bir kısmı erkek konusunda başarılı olmak uğruna giyinmeye ve kendi fiziksel görünümünü alışılmış erkek zevkine uydurmaya tepki duyuyor.

En büyük gözlem için her yolu denedim. Masumu ve kirliyi oynadım. Atletiği, doğalı ve tamamen müstehceni denedim. Bazen sınavı geçtim, bazen de çaktım. Kimseden onay almadığımı ispat edecek bir biçimde, çok çirkin giyinirdim. Ama bu gerçeğin ifadesi değil, tam tersiydi. Çünkü bir bakıma yine onay alıyordum çünkü erkekler zaman zaman bu meydan okumadan etkileniyorlardı. Sonunda yaptığım işi tatminkar bulmaz oldum. Benim kendi halimde yanlış olan bir şey mi var dı ki?

Onunla karşılaştığım anda, sosyal çevresine uymadığımı farketmiştim. Onun grubuna uygun bir kadın gibi giyinip kuşanmadığım apaçıktı. Ona sahip olabilmem için ihtiyaçlarına ve beklentilerine uyum göstermem şarttı. Doğrusu bu konuda tahmin yürütmem de gerekmedi, nasıl giyineceğimi ve nasıl olmam gerektiğini bana söyleyiverdi.

İçimi bir öfke kaplamıştı, ama onu istiyorsam, bunu yapmak zorundaydım. Öfkemi gizleyip arkadaşlarımın elbisele-

rini giymeye başladım, hatta saçımı da sarıya boyadım. Bayılmıştı. Ama ben kendimi korkunç hissediyordum. Bu gidişe birkaç aydan fazla tahammül edemeyecektik. Müthiş bir huzursuzluk kaynağıydı! Doğrusu ona bu kadar da meraklı değildim.

Durmadan bize birileri 'erkeği yakalamak' için ne yapmamız gerektiğini söylerse, makyaj ve cinsel süsler de bunu gerçekleştirmenin yollarındansa, o zaman bunlara kendi değerimizi ve onurumuzu eksilten şeyler olarak bakabiliriz. Kozmetiklere sarfettiğimiz para ve kilomuz için kaygılanırken harcadığımız saatler (erkeklere kıyasla tabii, onlar bizim kadar aldırmazlar) kendimizin de çekici görünmek konusuna çok özenli yaklaştığımızın göstergeleridir.

Öte yandan, güzelliğe, kumaşlara, giysilere ve ev dekorasyonuna yönelik ilgimizin övgüyle ele alınması ve erkeklere de yaygınlaştırılması gerekir. İlginç işlerin ve yaratıcı mesleklerin bizlere kapalı olduğu bir ortamda, bunlar kadınların kendilerini ifade etme araçları ve söylem biçimleri olmuştur. Erkekler de kadınlar da klasik medeniyetlerin başından bu yana süslenmişlerdir. Kadının görünümündeki ciddiyet ona sihirli bir değnek gibi güç veren unsurlardan değildir. Ciddi kadınların (ya da erkeklerin) ciddi giyinmeleri ise artık gücün eşit paylaşımına kapı açan sihirli bir yol değildir.

Her kadının, kadınlığın güçlenmesi için kendi yolunu seçmeye hakkı vardır. Bu, giysileri ve erkeklerle ilişkilerindeki biçimi seçerken vereceği kararları da içerir.

Randevuda Tecavüz

Sevişme konusundaki zorlama, onu mutlu etmek için boyun eğme noktasına ulaştığınızda bir tür tecavüz isteklerinizin ve bedeninizin ihlali söz konusudur- buna randevuda tecavüz denir.

İlk geceden asla onunla yatmak istemiyordum, benim için çok erkendi. Bu yüzden kavga çıkaracağı hiç aklıma

gelmemişti. Bir yandan bedenime abanmış bir yandan da fermuarını açıyordu. Üstüme abandığında önce şaka yapıyor sanıp gülmüştüm. Fakat onu isteyip istemediğimin onun için hiçbir anlam ifade etmediği ortadaydı- yüzündeki ifadeden bunu aklına bile getirmediği belliydi. Israrla 'Hayır, Hayır!' dedim, ama durmaya hiç niyeti yoktu ve dev gibiydi. Tekme atıp onunla düvüşmeye korkmuştum kafam karmakarışıktı. Sahiden hoşlandığım, iyi bir çocuktu. Razı oldum. Evet ben de tahrik olmuştum ama şimdi kendimi kirlenmiş hissediyorum. Korkunçtu. Ona bir daha güvenmeyeceğimi biliyorum.

Gerçekten hoşlandığım bir adamdı ve onunla yemeğe çıktım.

Güzel vakit geçirmiştik, hesap geldi, beni evine tatlı yemeğe çağırdı. Gittim, 'Bakalım ne kadar çabuk yatağa atacağım' davranışına gireceğini düşünmedim bile. Çok nazik görünüyordu. Evine varınca ışıkları söndürdü, caz müziği koydu sonra da bana dondurma ikram etti. Önce yanıma oturdu. Derken uzanıverdi. Böyle olması öylesine hayal kırıcıydı ki. Birşey söylesem takıntılarım olduğunu iddia edip olay çıkaracaktı. Ben öyle oturmuş konuşmayı sürdürmeye uğraşıyordum. Ama onun kafasında bir tek şey vardı. Direnmekten vazgeçip kendimi ona bıraktım. Hiç zevk alamadım, ama niye yatmak istemediğimi anlatmak daha zahmetli gelmişti.

Randevuda tecavüze uğrayan bir kadın henüz başından geçen olayı anlatıyor:

Çoğunu tanımadığım kalabalık bir grupla birlikteydim. Kötü biten bir ilişkinin üzüntüsünü yaşıyordum. Erkenden eve giderken sadece merhaba demek için uğramıştım, Çok çekici sarışın bir adamın beni süzüp gülümsediğini gördüm. Doğrusu gülüşü güzeldi, ama fazla ilgimi çekmemişti. Beraberlikler çok çaba gerektiriyordu.

Bir kahve için ayağa kalktığımda aniden yanı başımda bitiverdi. Çok konuşkandı kendisini tanıştırıp ayak üstü sohbete girişti. Parlak ve ilginç bir insan izlenimi bırakıyordu. Benliğim ve kalbim yumruk yemiş gibi sarsılmışken, birisinin beni çekici bulup ilgi göstermesi hoş bir duyguydu.

Köşeye kadar gidip bir kahve içtik ve kısa süre konuştuk. Yeni boşandığını, çok sevdiği bir kızı olduğunu, moda fotoğrafı çektiğini anlattı. Ortak tanıdıklarımız çıktı. İlgisi beni canlardırmış gitgide daha fazla yakınlık duymaya başlamıştım. Ve beni evine çağırdı. İnanamıyorum hâlâ, gittim onunla.

Ne düşündüğümü bile bilmiyordum, henüz tanışmıştık. Bunu asla yapmazdım. Çok üzgün olduğum için her şeyin canı cehenneme der gibi bir halim vardı, muhakeme yeteneğimi çoktan kaybetmiştim. Hem de tamamen.

Dairesine gelmiştik, içeri girdik. Rahat ve hoştu. Fotoğraflarını gösterdi, gerçekten iyiydi. Çocuk gibi bir adamdı, çok da çekiciydi. Ne konuşsak onu heyecanlandırıyordu. Artık onun gerçekten yakışıklı olduğunu düşünüyordum.

Dünyanın en sıkıcı dizisini, Uzay yolu IV'ü seyretmemizi önerdi. Yani oradaydım, bu modaya uygun moda fotoğrafçısıyla bir aradaydım ve o Uzay Yolu IV'ü izlemek istiyordu!

Koltuğunu yanıma çekerek beni hafifçe öptü. Hoştu. Dokundu, oda iyiydi. Elbisemi sıyırmaya kalkışınca, hemen gitmem gerektiğini söyledim. 'Hayır, gitmiyorsun', dedi ve devam etti. Ayağa kalktım, beni vahşice geri çekti ve, 'Tanrım takıntıların mı var yeni tanıştık birbirimizden hoşlandık, neyin var senin.?' 'Kendi eğlenceni mi engellemek istiyorsun? Senin neyin var sahi?' dedi. Bağırıyordu, yüzündeki ifade beni korkutmuştu.

İnanamıyordum. Başka kadınların başına böyle şeyler geldiğini duyardım, ama hiç benim başıma geleceğini düşünmemiştim.

Bunun eğlenmekle hiçbir ilgisi olmadığını söyledim ona. Sabah kalktığımda kendimi iğrenç hissedeceğimi anlattım. 1988 yılında yaşadığımızı, AIDS denilen öldürücü hastalıktan haberdar olup olmadığını, bu kadar sınırlı bir bilgiyle ne cesaretle cinsel ilişki kurmak istediğini sordum. Gözlerini döndürerek (eliyle organını işaret ediyordu) 'Tanrım, benimki temizdir. Merak etme, yani sağlıklı bir kızım var demek istiyorum. Beş senedir de evliydim' diye yanıt verdi.

Bununla hiçbir ilgisi olmadığını, bana karısının kimlerle yattığından ya da tek eşliliği son bulunca kendisinin kimlerle yattığından hiç söz etmediğini söylemeye hazırlanıyordum. Ama faydası yoktu.

Bana o kadar zorbalık etti ki, sonunda beni rahat bıraksın da gideyim diye onu boşalmaya zorladım. (Kapıyı kilitlemişti)

Ertesi gün kendimden nefret ediyordum, kirlenmiştim, depresyon geçirmek üzereydim. Aralıksız iki hafta durmadan telefon etti. Asla onunla konuşmadım.

Muhtemel bir tecavüz olayına karşı sayısız tavsiyelerde bulunmak mümkün. Tehlikede olduğunuza inanıyorusanız, yapılacak en akılcı şey hızlı davranmaktır. Odadan, ön kapıdan ya da her neredeyseniz oradan dışarı çıkmalısınız. Telefona ulaşıp yardım da isteyebilirsiniz. Binada ya da çevrede insanlar varsa elinizden geldiğince yüksek bir sesle bağırın.

Böylesine korkutucu koşullarda pek kolay olmasa da, saldırıdan kurtulmak için en iyi yöntem rol yaparak sıyırtmaktır. Elinizden geldiğince çirkin ve itici bir görünüme bürünün, adalelerinizi oynatmaya ağzınızdan salyalar akıtmaya ve bedeninizi eğip bükmeye çalışın. Bir çeşit nöbet geçireceğini zannedip korkacak ve sizi cinsel bir obje gibi görmekten mutlaka vazgeçecektir.

Tehlikeli olduğuna kanaat getirdiyseniz, ya da sizi fiziki şiddetle tehdit ediyor ve kaçacak yer yoksa durumdan sıyrılmanın bir yolu da boşalmasını sağlamaya çalışmaktır. Böylece zaman kazanırsınız. Kendine gelip yeniden yanınıza yaklaştığında tecavüz konusunda daha az istekli olabilir. Bu arada hali tavrı değişeceğinden kaçabilmek için çok değerli bir kaç dakikaya sahip olabilirsiniz. Tabii boşalmasını sağlamak hiç hoş değilse bile AIDS kapmanızı da önler.

Randevuda tecavüz çok ciddi bir konudur. Gitgide daha fazla sayıda kadın benzer olaylar yaşadıklarını anlatıyor. Aile değerlerini yüksekte tutan mevcut ortam, erkekleri düşündürmek ya da kadınlara cinsel ilişki konusunda başvurdukları baskıyı sorgulamak için hiç teşvik edici değil. Genel eğilim kadınları,

davranışlarını düzeltmeye teşvik noktasında yoğunlaşıyor: Erkeklere 'hayır' demeyi öğrenmelerini öneriyor. Niye erkeklerin davranışlarına hâlâ normal gözüyle bakılırken bizimki psikolojik düzlemde ele alınıyor?

AIDS Tanıdığınız Erkeklerden Hiç Birini Engelledi mi?

AIDS salgını cinsel davranışlarımızı çok yakından gözden geçirmeye ve bizleri çok az tanıdığımız bir erkekle yatağa atlamadan önce iki kere düşünmeye zorladı. Ama kadınlar süreç içinde şunu keşfettiler: Erkekler cinsel geçmişleri konusunda bilgi vermeye pek gönüllü değildir. AIDS'e karşı korunma konusundaki tutumları geçmişte doğum kontrolüne (ki bunun tek riski hamileliktir) karşı aldıkları tutumdan pek farklı değil. Doğum kontrolüne ilişkin olarak erkekler ya kadının hap aldığına inanır ya da bir tür kontrolü olduğunu varsayar. (Beni engelleyen bir şey yoksa burnumu sokmam gerekmez derler) Halbuki AIDS'ten korunmak için iki taraflı kararlar gereklidir ve gizli kapaklı davranışlar yararlı değildir.

İlişki sırasında prezervatif kullanmak taraflar açısından AIDS'e karşı en uygun yöntemdir. İstatistiklere göre, oral seks sırasında prezervatif kullanmamak daha az tehlikeli olabilir. Ama erkek organının orgazmı, hatta orgazm öncesi fallusun tepesinde oluşan akıntı tehlikeli olabilir. Bu sıvının sindirimi risklidir. Erkek, AIDS virüsünü oral seks sırasında da alabilir.

Ama AIDS salgınına rağmen erkekler arzu doluyken prezervatifiniz var mı, kullanalım mı demeye zahmet etmezler. Bir kadın sevgilisine, ilk yatacakları zaman, niye konuyu gündeme getirmediğini sorduğunda şu yanıtı almış: "Senin korunduğunu düşünüyordum. AIDS olsaydın bana söylerdin zaten."

Kadınlar gitgide, kendilerini korumak açısından inisiyatifi elde tutmaları gerektiğine daha fazla inanıyorlar. Ama bazı kadınlar da bu durumun onları açmazda bıraktığı görüşünde. Hazırlıklı gelse yutulması kolay bir lokma gibi görülecek, hazırlıksız gelse erkeğin sorunlu davrandığına güvenemeyecek. Bir kadın şöyle diyor:

Cinsel ilişki kurmamayı tercih ediyorum. Konuyu açsam kendimi kötü kalpli hissediyorum, birbirimize güvenmiyor gibi oluyoruz.

Prezervatif Sohbeti

İlk kez cinsel ilişki kuruyorsanız, doğum kontrolü ve AIDS'ten korunma meselesini nasıl gündeme getirmelisiniz?

Dobra Yaklaşım

Duygulu ve uyanık bir erkekle birlikteyseniz açık davranmanız en kolay yoldur. Kendisi teklif etmiyorsa bile en azından şok geçirmeyeceğini, kendisini itilmiş ya da aşağılanmış hissetmeyeceğini bilirsiniz. İşler kızışınca başucunuzdaki küçük kutuya uzanın, bir prezervatif çıkarıp ona dönerek gülümseyin. Büyük olasılıkla o da prezervatifi sizden gülümseyerek alacaktır.

Varsayımlı Yaklaşım

Zaman zaman erkeğin prezervatif sunmanıza nasıl tepki göstereceğini kestirmek zordur, böylesi durumlarda ona sanki zaten kullanacakmış gibi davranabilirsiniz. 'Prezervatifler, orda kutuda' ya da, 'Dikkat et prezervatifin cebinden düşmesin' gibi sözler, ona prezervatif taşıdığına inandığınızı ya da sizden istemeye hazırlandığını düşündürür. Ya da şöyle diyerek ona salaklar arasına sokmadığınızı belli edebilirsiniz. 'İnanabiliyor musun bir sürü erkek böylesi bir zamanda kadının onunla rastgele prezervatifsiz sevişebileceğini sanıyor.' Bu onu utandırıp, olduğundan daha sorumlu davranmaya itebilir, ya da benliğini okşayıp siz ona prezervatif uzatana kadar bunun aklında bile olmadığını söylemesini engelleyebilir. Her halükarda sonuçta prezervatif kullanacaktır, önemli olan da budur.

Zeki Yaklaşım

'Heteroseksüeller arasında önümüzdeki beş yıl içinde kaç kişi AIDS'e yakalanacak, bu konudaki istatistikleri biliyor musun?' Bir anlık arzusunu bulandırsa da, ona bir an ne yaptığını düşünmesi için durma fırsatını verecektir. 'Dün gece TV'de HIV virüsü nasıl geçiyor diye ilginç bir program vardı', ya da 'Kauçuk Şirketinden hisse senedi aldın mı?' gibisinden uzun sohbetlere çekmeniz gereksizdir ama ona güvenli seks ve sağlık konusunda kendinizi sorumlu hissettiğini anlatmalısınız.

Matrak Yaklaşım

'Hiç gökkuşağı desenlisini, çizgilisini görmüş müydün?' ya da, 'Bir kokteyl ve bir prezervatif mi, yoksa sadece prezervatif mi?' gibi sorularla yaklaşabilirsiniz. Gerginliği ortadan kaldıracak her şey işe yarayacaktır. Bazen prezervatif saklama oyunu da oynanabilir. (Yastığa, iç çamaşırınıza ya da bir kitabın arasına saklayıp bulmasını isteyebilirsiniz.) Yeni aşığınız matrak biriyse ve prezervatifi arzu körletici bir şey değil de eğlenceli olarak ele alabiliyorsa, mesele yoktur.

Seksi Yaklaşım

Soyunmanın son saniyelerinde tamamen çıplaklığı ve birlikte kaybolmayı düşündüğünüz anda, ona dönün ve kısık seksi bir sesle şöyle deyin: 'Seni içime almak istiyorum. Tamamını istiyorum. Bunu tak'. Erkekler buna kolay kolay direnemezler. Onu kendinize çekip bacaklarınızı açtığınızda, prezervatif paketini dişlerinizle yırtıp yavaşça kondumu onun organına geçirdiğinizde sevgilinizin arzusu daha da kamçılanacaktır. Bu arada alçak ve kısık sesinizle onunla konuşmayı sürdürün. Doğrusu eğlenceli olacaktır.

Davetkâr Yaklaşım

Prezervatif taktığı için kimse bugüne kadar madalya alma-

mışsa da, bu isteğinizi yerine getirdiğinde onu ne kadar takdir ettiğinizi belirtmeniz yararlı olabilir. Hoş bir adamsa ve ilk kez böyle bir durumla yüzyüze geliyorsa bu ikinizi de rahatlatacaktır. 'Senin vücudunu öperken çok harika yöntemlerim olacak, ama önce şunu takmalısın.' 'Senin için hazırladığım sürprizleri öğrenmek istiyorsan bunu takıver.' Bu seksi teşvik edici davranış ona prezervatif takmaya değdiğinizi gösterecektir.

Güven Veren Yaklaşım

Bazı erkekler, prezervatifle sizi yeterince hissedemeyeceklerinden, sertleşme durumunun kısa süreceğinden ya da bunu takarak zaman kaybedenlerin iyi aşık sayılmayacağına inanırlar. Sertleşme oranlarını çok az etkilese de merak edecek bir şey olmadığını ve sizi hayal kırıklığına uğratmayacağını anlatmak için onu bu korkusu ve huzursuzluğu geçene kadar öpün.

'Defol Yatak Odamdan, Seni Maymun'

Ne yazık ki prezervatifin modası geçmiş bir yöntem olduğuna ve erkekliğe hakaret anlamına geldiğine inanan erkekler hâlâ vardır. Organlarının üstüne geçirecekleri herhangi bir şey onlar için hadım edilme anlamını taşır. İnşallah böyle adamlar yatak odanızın yanından bile geçmezler. Ama ilk izlenim hep yanıltıcıdır ve hepimiz hatalar yapabiliriz. Hala prezervatif takmayı reddeden bir erkekle sarmaş dolaş vaziyetteyseniz yapacak tek bir şey vardır: Onunla sevişmeyin, kapının yolunu gösterin!

AIDS'le Gerçekten Yüzyüze Gelirseniz

HIV virüsü gitgide daha fazla sayıda kadına geçiyor. HIV testisiniz olumlu çıkarsa, cinsel ilişki kuracağınız sevgiliye nasıl davranmalısınız? Söylemek çok zor mu gelecek? Sadece kişisel kaygı ve üzüntülerinizle uğraşmak zorunda kalmayacaksınız, bu kadının tanıklığındaki gibi toplumsal ve cinsel hayatınız daha da zorlaşacaktır:

AIDS testim pozitif çıktı. Bir buçuk senedir cinsel ilişki kurmuyorum. Seksin benim için ne kadar büyük bir sorun haline geldiğini düşünemezsiniz bile. Cinselliğe olan ilgimi artık tamamen yitirdim. Onlara söylediğin de ne tepki göstereceklerine dertlenmek bir yana, bulaştırma endişesi de beni kahrediyordu.

Bazı danışma merkezlerine başvurduğumuzda hep eşcinsel erkeklerle karşılaştım. Başlangıçta AIDS virüsü taşıdığımı öğrendiğimde paniğe uğramıştım. Aileme anlatmadım. Hiç kimseyle konuşamadığım için yapayalnız kendi başıma kalıvermiştim. Bana portakal suyu öneren bir danışmanım vardı! Gerçek duygularımı anlamıyordu, halbuki ben sabahları titreme ve sinir nöbetleri geçiriyordum. Dışarı çıkarken duygularımı saklayacak bambaşka bir surat takınmak zorundaydım.

Birkaç arkadaşıma söz ettiğimde saldırgan bir tutuma girdiler... aşırı cinsel ilişki yüzünden bu duruma düştüğümü varsaydılar!

İçlerinden biri, 'Yalnızlık herkesin en büyük korkusudur' dedi. Gerçekten yalnız hissediyordum kendimi. Babam, durumu bilmiyor ve evlenmemi istiyordu. Düşünsenize, feci şekilde aşık olacaksınız ve asla yapamayacağınızı bileceksiniz. Birisini öperken hemen duraklayacaksınız.

AIDS'e yakalanacağımı asla aklıma getirmezken AIDS kapıvermiştim. Bunu bana yapan allahın belasını öldürmek istiyordum. Bana söylememişti. Bir gecelik bir şeydi. Bu rugby oyuncusuydu, hani o bir gecelik hikayelerdendi. Daha sonra karşılaştık. Bildiğime şaştı.

Sokağa çıkıyor ve kim olduğumu unutuyordum, gerçekten delirmiştim. Böyle yaşamak şizofren olmakla eşdeğerdi. Zatürree olduğumda ortaya çıkmıştı. Hastaneden demişlerdi ki: "Henüz yirmi yaşında ama zatürree olmuş. Ve beni AIDS testinden geçirmeye karar vermişlerdi.

Artık içime girecek bir organ fikrinden tamamen uzaklaştım. Kadınlara da yönelmedim. Cinselliği çok itici buluyorum. Yirmi bir yaşındayım, gencim ve ölmekten korkuyo-

rum. Cinselliği dert edecek vaktim yok. Yalnızlıktan garip biçimde hoşlanmaya başladım. Eve gidiyorum ve bir şeyler yazıyorum. Yalnız kalmak istiyorum ama başkalarıyla birlikte olmayı özlüyorum. Bilemiyorum çıkmazdayım.

Cinselliğin Yeni Tarifi

Cesur yeni dünyamızda cinselliğin neresinde duruyoruz? İşler kadınlar açısından daha mı iyiye gidiyor? AIDS ve bazı doğum kontrol yöntemleri riskleri arttırsa da, çifte standartlar eski şiddetini sürdürmüyor. Ama bakire-orospu düşünce okulunun kadınlar dahil sayısız erkek üyesi var.

Değişikliklerin içinde en sınırlısı cinselliğin tanımına yönelik. 1976 yılında birinci *Hite Raporu*'nun yayınlanmasından bu yana, kadınların ille de vajinal organla tatmin olmaları gerektiği konusundaki baskılar eskisi gibi değil. Kadının orgazm taklidi yapması ya da klitoral tahrikten utanması gerekmiyor. Tuhaflık ve öteki sorunlara da eskisi gibi bakılmıyor. Ama cinselliğin ne olduğu hâlâ keşfedilmeyi bekliyor.

Kadınlar, duygusallığı, aşk oyunlarını, flörtü, güzel giyinmeyi ve kendilerine bakılmasını seviyorlar. Öteki kişiyle bakışmayı, öpüşmeyi ve sonuna kadar gitmeden birlikte olmayı da. Erkekler neden bunlardan hoşlanmıyor. Eğer hoşlanıyorlarsa cinsel birleşme için haldır haldır gitmeleri hangi duygudan kaynaklanıyor. Acaba bir kez uyarıldıktan sonra, organlarının bir daha sertleşmeyeceğinden mi korkuyorlar? (Hazır dikilmişken bu işi bitireyim belki de bir daha aynı şansı elde edemem diye mi düşünüyorlar)

Onun Kavramlarıyla Cinsellik

Kendi ihtiyaçlarını geri plana itip, ister fiziki ister psikolojik olsun, erkeği yatakta memnun etme duygusu kadınların üstündeki en büyük baskılardan biri olarak karşımızda duruyor:

Sevişme konusunda sevgilimin sürekli baskısını üstümde

hissediyorum. Cinsellikte neden hoşlanacağıma hep o karar veriyor. Kendisi için iyi olan benim için de iyidir kanısında. Vajinamın bana yeterince keyif vereceğini hayal etmeye çalışıyorum ama, inanmayınca olmuyor. Onun sevişme öncesi girdiği gerginliğe son vermek, kuşkularıma karşın ilişkimizi sürdürmek ve ona olan öfkemi dindirmek için bunu yapıyorum. Erkeğe iyi gelen herşeye kendini açık tutmaya zorlamak bazen tahammül edilmez bir hal alıyor.

Bu adamı öylesine seviyorum ve benden hoşlanmasını öylesine istiyorum ki, yapamayacağım şey yok gibi. Bunu söylemek doğrusu çok moral bozucu. Ama yapacağım. Berbat elbiseler giymeyi zorlasa, ya da sevişirken ona başka kadınları anlatmamı istese ya da başka bir şey... hepsini yapmaya hazırım.

Erkeği yatakta memnun etmenin önemli bir güç kaynağı olduğunu çok erken öğrendim. Erkeklerin hoşlandığı şekilde davranmak üzere eğitilmişim. Böyle bir boyun eğmeye değiyor doğrusu. Bu çok etkili bir hüner. Ne yazık ki tam dört yıl boyunca erkeklere keyif verirken, bir erkekle orgazma ulaşmak nasıl bir şey bilmeden yaşadım. Zevk içindeymiş havası vermek uğruna kendimi öldüresiye zorladıktan sonra yatakt:ı, terli ve doyumsuz kalkıp banyoya gitmekten temizleni, uyumadan önce kendime gelmekten nefret ediyorum. Merak ediyorum, başka kadınlar da bunu hissediyor mu?

Televizyondaki bir oyunu arkadaşlarıyla seyretmek istediği için kalkıp gitmeye karar verdiğinde benim için sorun yokmuş gibi davranmak durumundayım. Aslında sorun var. Bu hiç de romantik değil.

Benim sevgilim çok duyarlıdır ama düşünüyorum da, sevişirken onun sandığı kadar zevk almadığımı öğrense gerçekten sinir olur. Ona söylemek istiyorum, ama artık çok geç kaldım. Cinsel yaşamımız belli bir düzen içinde yürüyor. Beni bırakıp da başkasını bulursa diye her defasında numara yaptım. Şimdi de yine ya giderse diye buna son veremiyorum. Buna tahammül edemezdim.

Kadınlar genellikle değişik cinsel faaliyetlere erkeklerden farklı değerler verir. Örneğin pek çok kadın klitoral uyarmadan cinsel birleşme kadar tad alır. Erkekler cinsel birleşme sırasında kolaylıkla orgazma ulaşır, kadınların çoğu ise dış klitoral uyarmayla daha kolay orgazm olur. Kadınlar daha uzun kucaklaşma, hissetme dokunma ve duyarlılığı tercih ederler. Öte yandan hem kadınlar hem de erkekler bedenlerin tepeden tırnağa birleştiği dokunma duygusuna bayılırlar. Gariptir ama dilimizde bunu tarif eden bir kelime bile yoktur.

Bir kadın, erkek arkadaşına kendi cinselliğini ifade etmek için verdiği kavgayı -çünkü yardımcı olmuyormuş- şöyle anlatıyor:

> Ona olan öfkem hemen, ilk cinsel ilişkinin ardından başladı. İlk beraberliğimizde o anda canım seks yapmak istemiyordu ama o tipik erkeksi kararlığıyla, sanki benim işbirliğim olmaksızın birlikteliğimiz gerçekleşir mantığıyla benim özel durumuma aldırış etmeden eylemini tamamlamak üzere harekete geçiyordu. İçime girmesi benden çok onu hoşnut ediyordu ama bütün sistem bunun cinselliğin zirvesi olduğu inancına dayanıyor.
>
> Kendisine, cinsel birleşme sırasında orgazm olamadığımı, olsam da klitoral orgazma oranla daha yumaşak geçtiğini söyledim. Bunu ona iki yıldır da söylüyorum. Geçici bir şey olduğuna inanıyor, zira aksinin onun açısından bir şeyleri yıktığına inanıyor. Her zaman kendisine, penisine tepki verecek bir kadın hayal etmiş. Böylece, pornografinin sadist görüntüsünden sıyrılıp durmadan alan yerine, veren durumuna geldiğine inanıyordu.
>
> Ona hep, benim için bunun önemsizliğini anlatmaya çalıştım. Bu türden vericiliğin, beni daha mutlu ettiğini, cinselliğimi olduğu gibi kabul etmesini istedim. Bana iyi gelen şekliyle beni kabul ettiğini hiç hissedemedim; her zaman zıt şeyler peşindeyiz ve imkansızı başarmaya uğraşıyoruz.
>
> Cinsel birleşme sırasında boşalamadığım için kendimi

suçluyorum. Cinsel birleşme sırasında orgazm olduğunu gösteren yalan söyleyen, ya da benden iyi olmayan biri uğruna beni bırakacağından endişeliyim. O da böyle bir kadın istediği için kendini suçlu hissediyor. Komik olan cinsel birleşme sırasında benim de boşalmamı sağlayan onun bu işten aldığı büyük zevk.

Kadınlara, erkeklerle nasıl yaşadıklarını, cinsellikten nasıl zevk aldıklarını yanıt alana kadar sormak isterdim. Cinsel birleşme sırasında boşalmadığımı iki üç kadınla konuştum- erkeklerin bu kadar şaşmaz bir zevk alırken bizim alamayışımız beni deli ediyor. Kadınlardan anladığım, bu da onların birlikte yaşamayı öğrendikleri şeylerden...

Gerçek Erkekler'in Cinselliği Nasıl?

Erkek cinselliğinin ne olduğunu sahiden biliyor muyuz? Erkek cinsel ihtiyaçlarının yerine getirilmesi yükü tamamen kadınların üstündeyken aslında biz onların gerçek ihtiyaçlarının ne olduğunu bilmiyoruz. Erkek cinselliğinin, organın vajinaya girişi olarak tanımlanması, kültürel bakımdan oldukça abartılmaktadır; erkek cinselliği çok daha fazlasını, sertleşme, vajinaya girme ve boşalma dışında daha çeşitli fiziki duyguları içermektedir.

Ne var ki erkekler kendi cinselliklerini, tek biçimde tanımlamak konusunda günümüzde de süren bir toplumsal baskı altındadırlar. Baskı, sadece kadınların erkeklere cinsel hizmet vermesiyle sınırlı değildir. Erkeklerin cinselliğin geleneksel tanımı üzerine kadına sürekli baskı yapması da beklenmektedir. Cinselliğin, 'aşk oyunları', ardından 'vajinal penetrasyon' ve ardından da erkek orgazmı biçiminde sıralanan tanımı mutlaka değiştirilmelidir.

Cinselliğin biyolojik bir kavram olmadığı, kültürel bir anlam taşıdığı, ideolojik bir biçimde ilk kez 1981 de Michel Foucault tarafından değil 1976 da yayınlanan *Kadın Cinselliği Üzerine Hite Raporu*'nda öne sürülmüştür.

Cinsellik tanım ya da zevk alma açısında daha çok ama çok

başka yönlere sahiptir, bunların bir kısmı cinsel organlarla sınırlı bir kısmı ise değildir. Tarihi olarak kadınla erkeğin cinsel birleşmesi cinselliğin temel tanımı değildi. Eski Yunan'da erkek erkeğe seks o denli yaygındı ki erkeklere karılarıyla en az ayda üç kez sevişmeleri hatırlatılırdı. Nesilleri kurumasın diye. Ama bu örnekte de yine ağırlık cinsel organlardadır. Halbuki cinselliğin daha duygusal tanımlarında bu farklıdır.

Daha Erotik Bir Cinselliğe Doğru

Gitgide daha çok sayıda kadın ve bir grup erkek cinselliğin temel tanımının kadın-erkek arasındaki cinsel birleşme olup olmadığını tartışıyor. Örneğin cinsel birleşme olmadığında cinsellikten söz edilebilir mi? Elbette edilir. Cinsel birleşmenin (penetrasyon) cinselliğin ana ilgi konusu olması ataerkil dinlerde itibar edilen bir görüştür. Çünkü üreme oranının yüksek olması tercih edilir ve hem soyların devamı açısından hem de cinselliğin ve kadının sahipliği ve kontrolü açısından hayati görülürdü.

Cinsellik neden davranış ve duyguların, insandan insana ve ilişkiden ilişkiye değişen bağımsız bir tanımı olarak ele alınamıyor. Neden hissettikleriniz olarak değerlendirilemiyor?

İhtiyaçlarınızın ne olduğunu tam olarak isimlendirebilseniz, nerede çelişmeler çıktığını, nerede yeni yakınlaşma biçimleri aradığını ayırdedebilseniz hem de size hem de birlikte olduğunuz kişi ya da kişilere çok yardımı olur. Kadınlar da erkekler de cinselliklerine tamamen dürüst yaklaşabilseler, bir başkasının tanımlarına uygun cinsel davranışta bulunma zorlamasından da seksi kişi olmak baskısından da kurtulurlar. Böylece içlerinden gelmedikçe seks yapmak yükünden sıyrılırlar.

Öyleyse cinsel ilişki sırasında şöyle durup bir düşünün: Gerçekten yapmak istediğiniz bu mu? Yoksa başka türden bir fiziki ifadeyi tercih mi ederdiniz?

Cinselliğin ne anlama geldiğini dürüst olarak ele almak açısından aşağıdaki soruları kendinize yöneltin. Sonra, ikinci gruptaki soruları sevgilinize sorun.

Kendinize Soracağınız Sorular

* Birlikte olduğunuz kişiyle seks çoğunlukla nasıl? Hoşlanıyor musunuz? Boşalıyor musunuz? Ne zaman?

* Orgazm olmanız için en kolay yol hangisi: Mastürbasyon, klitoral uyarı, oral seks, cinsel birleşme? Bacaklarınızın açık mı, yoksa kapalı olması mı daha iyi? Sevgiliniz bunu biliyor mu?

* Cinsel birleşme sırasında boşalamıyorsanız, bundan hiç kadın arkadaşlarınıza söz ettiğiniz oldu mu? Ona anlatmak sizin üstünüzde nasıl bir etki yaptı?

* Sevgilinize cinsel birleşme ile hazza ulaşmadığınızdan söz ettiniz mi? Tepkisi neydi? Pek çok kadının benzer olduğunu söylediniz mi? Bu sizin üstünüzde nasıl bir etki yaptı?

* Hiç sevgilinizle birlikteyken mastürbasyon yaptınız mı? Hoşlandınız mı? Hazza ulaştınız mı? Bunu yapmasaydınız, neyi tercih ederdiniz?

* En istekli olduğunuz zamanlar hangileri? Bunu nasıl gösteriyorsunuz. Daha mı saldırgan oluyorsunuz? Yoksa sadece anlaşılmayı mı bekliyorsunuz? Farklı roller oynamaktan hoşlanıyor musunuz?

* Hazza ulaşmak için fantezilere baş vurur musunuz? Hangilerine?

* Sevgiliniz ortalıkta olmadığında mastürbasyon yapar mısınız? O sırada onu mu, başka fantezileri mi düşlersiniz? Bundan ona söz eder misiniz?

* Pornografiye nasıl yaklaşırsınız? Sever misiniz? Hoşunuza gidiyorsa yazı, fotoğra, film... tercihiniz hangisidir. Yoksa bunları sevgilinizle birlikte okuyup seyretmeyi mi tercih edersiniz? O tek başına mı seyreder? Bu sizin üstünüzde nasıl bir etki yapar?

* Çok yoğun duygusal anlarda mı hazza ulaştığınızı hissedersiniz, yoksa sessiz rahat ve güvenli dakikalardaki seksi mi tercih edersiniz?

* Seksi dışarda yiyeceğiniz pahalı bir yemekle değişir misiniz?

* Sevgilinizin oral seks istemesi size nasıl bir duygu verir? Kendinizi sıkar mısınız? Hazza ulaşır mısınız? Yoksa kendinizi kullanılmış mı hissedermisiniz?

* Klitorisinizin elle mi yoksa oral yolla uyarılmasından mı hoşlanırsınız? Sevgilinizden oral seks istemekten utanır mısınız?

* Sevişirken 'Seni seviyorum?' cümlesini duymaktan hoşlanır mısınız? Siz ona bu cümleyi söylemekten zevk alır mısınız?

Sevgilinize Yönelteceginiz Sorular

* Orgazmı hangi noktada hissediyorsun? Penisinin ucunda mı? Dibinde mi? Bedenin içinde mi? Nerende?

* Tepeden tırnağa bedensel dokunma olmadan da cinsellikten hoşlanıyor musun? Öpüşmeksizin cinsellikten zevk alır mısın?

* Sadece boşalmak için seks ister misin ne kadar çok?

* İçime boşaldıktan sonra banyoya gidip yıkansam ne dersin? Benim aceleci olduğumu mu düşünürsün yoksa pis olduğunu mu? Yıkanmasam daha mı çok hoşuna gider?

* Arkamdan girsen, bu daha çok hoşuna gider mi? Yoksa vajinal cinsel birleşmeyi mi tercih edersin? Neden?

* AIDS' yakalanmaktan korkar mısın? Benim AIDS'li olmamdan korkar mısın? İkimizin de gidip test yaptırmasını ister misin?

* Ben ortalıkta yokken mastürbasyon yapar mısın? Cevabın evetse, ne kadar sık? Ne hissedersin?

* Regl döneminin heyecanlı bir olay olduğunu düşünür müsün? Bu konuda en büyük korkun nedir? Senin ya da yatağın kanlanması mı? Bundan huylanır mısın? O günlerde oral seksten uzak durmak mı istersin?

* Bir kadının sadece cinsel birleşme sırasında hazza ulaşmasının normal olduğunu mu düşünürsün? Ben boşalmazsam kendini kötü mü hissedersin? Güvenir misin? Suçluluk mu hissedersin? Şimdi ne yapmak gerekiyor diye mi düşünürsün?

* Kendi kendimle hazza ulaşmam seni nasıl etkiler? Sen de

mi boşalırsın? Sıkılır mısın? Sinirlenir misin? Yoksa farkına varmaz mısın?

* Kadınların bacakları birleşikken hazza ulaştıkları gerçeğine ne dersin? Kadın anatomisiyle ilgili daha fazla bilgilenmek ister misin?

Erotizm giyinmekten oynamaya, konuşmaktan hikayeler uydurmaya, hatta duruşunuzla bütünü düşünsel olarak cezbetmeye kadar uzanabilen tutumları da kapsayan büyük ölçüde keşfedilmemiş dipsiz bir kuyudur. Arzu ve istek erotizmin parçalarıdır. İstek deyince salt orgazm isteği değil, birlikte yanyana yatmak ve bedenleri sıkıca, ama sıkıca birbirine bastırma isteğidir; uyurken onun nefesini hissetmek, soluğunun yanağınızı okşamasını ve sizinkiyle karışmasını; vücudunun ve cinsel organlarının tadını ve kokusunu tanımak, parmaklarınızı organların içinde hissetmek, popo deliğini okşamak ve bütün bu duygular bütününde kendinizi kaybetmektir.

KAVGA: YENİ BİR KÖKTENCİ TAHLİL

Öyle korkunç sahneler yaşarız ki. Benim evimde ya da onunkinde, ya da gecenin yarısı telefonda bir şeyler patlak verir. Söylediklerini kaydedecek bir teybim olsaydı derim kendi kendime, çünkü sonradan çoğunu inkar eder, ama ben onun adam akıllı hain davranışlarını hep hatırlarım.

Kendi yaptığı seramiği yere çarpıp kapıyı vurup gitti. Tamamen kaybetmişti kendisini. Bir süre öfkesini dışa vurmasına izin verdim. Sonra onu yakaladım ve en sonunda defolup gittiği için fevkalade memnun olduğumu söyledim. En büyük korkusu benim onu sahiden sevmememdi. Kavgalar patlak verdiğinde ilk lâfı bu olurdu. Çok üzgün ve öfkeliydim. Bayağı fena olmuştum ama içini boşaltması gerektiğini farkındaydım.

Kapalı Kapılar Ardında

Kavga özel bir dünyaya aittir - iki kişi yalnız kaldıklarında gerçekleşebilecek acılı bir şeydir. Orada başka kimse olmadığı için olup biteni de başka kimseler bilemez. Böylesi anlarda kavgaya yol açan nedenleri berrak bir biçimde algılayıp bu gidişe dur demek ya da kişinin duygularını tarafsız gözle dinlemek mümkün değildir.

Bu bölümde süreçlerdeki görünmezlikleri incelemeye çalışacağız. Modelleri kadının tanımladığı çıplaklıkla ortaya sereceğiz. Kadınların farklı kavga yolları bulması ya da 1990'lardaki

ilişkilerinde ortaya çıkan olumsuz durumlara farklı tepkiler göstermesi için bu modelleri gerçekçi tanımlara kavuşturmak, onları değiştirme yolunda atılacak ilk adımdır.

'Kavgalar Başkaları İçin de Bu Kadar Kötü müdür?'

Kadınlar birbirine yaşadıkları kavgalardan sözederken, arkadaşları sıcak bir yaklaşımla, neye benzer biz de biliriz, deseler de çoğu kadın yine de en iyi arkadaşlarına bile yeterince anlayışlı davranmazlar korkusuyla kavganın en feci tarafını söylemez. Başkalarının kavgaları da kendilerininki kadar korkunç mu diye merak ederler.

Kavga kuralları ve tanığı olmayan, açık bir barış ya da zaferle sonuçlanmayan şahsa özel bir cangıl duygusunu verir insana. Kavganın ardından kadınlar kendilerini yalnız ve tecrit olmuş hissederler.

Onunla kavga ettiğimde kendimi öyle yalnız hissediyorum ki. Adamakıllı yıpranıp içime kapanıyorum. Benim duygularımı incittiği zaman başlıyoruz. Özür dilemesini, geri almasını bekliyorum kasıtlı olmadığını umuyorum ya da bunu söylemesini istiyorum. Ama çıldırıyor ve benim sorun çıkarıp dır dır ettiğimi, buna katlanamayacağını söylüyor. O zaman benim de kafamın tası atıyor, ya ona avaz avaz bağırıyorum ya da ağlıyorum. Birdenbire susup tek kelime konuşmaz oluyor. O zaman kendimi berbat hissediyorum, bağırdığım için utanmam gerektiğini düşünüyorum, onun bana yaptığından da utanç duyuyorum. Üstüne üstlük nörotik göründüğüme inanıyorum. Sonunda, genellikle bitmesini öyle çok istiyorum ki kalkıp ben özür diliyorum. Kahroluyorum.

İlk kez buluşmamızın, altıncı ayı dolmuştu, çok özel bir şeyler yapmak istedim, dışarı çıkıp beyaz balonlar ve bayraklar alıp yatak odamı ve yatağımı donattım. Sonra da seksi beyaz dantelli, jartiyerli keten bir çamaşır takımı aldım. İçeri girdi, hayretler içinde kalmıştı, iyi görünüyor gibisinden bir laf etti ama benim iyi göründüğümden hiç sözetmeksizin ça-

lışmaktan yorgun düştüğünü eve gidip uyumak istediğini söyledi. Buna çok sinirleneceğimi bile durup düşünmemişti. Karanlıkta öyle yatıp o kadar çok ağladım ki, neredeyse gözlerim yerinden fırlıyordu. Sabahın altısında yataktan fırlayıp bütün balonları bayrakları topladığım gibi yere çarptım. Onları dışarı atmak için beş dakika daha beklemeye tahammülüm yoktu. Zaten balonları astığım için kendime öylesine sinirlenmiştim ki. Ertesi gün karşılaştığımızda niye o kadar sinirlendiğimi sordu? Suratına öyle bakakaldım. Ne diyebilirdim ki?

Durmadan kavga ediyoruz. Önceki gün buluşmak istemediğimi, evde tek başıma oturup gazete okuyup televizyon seyretmek niyetinde olduğumu söyledim. Çok kızmıştı. Herşey en baştan başladı: 'Niye bu gece benimle olup da yarın o işi yapmıyorsun? Gerçekten çok bencilsin'. Sonunda gelmesine razı oldum ve televizyonda nefret ettiğim saçma sapan bir şeyi izledik. Kavgalarımız asla bir sonuca ulaşmıyor, o hep kendi bildiğini okuyor, ben gece yarısı banyoya kapanıp ağlarken, zom olup güzellik uykusuna dalıyor.

Kadınlar kendilerine hakim olup bu tür kavgaları durdurmaları gerektiğine inandıklarından, utanılacak bir sır gibi sıkı sıkı saklarlar. Sorunla başedebilmenin en yaygın ortak yöntemi, kimse öğrenmesin diye yabancılardan saklamaya çalışmaktır. Kadınlar bu tür olayları başkalarına anlatmak istemezler zira genellikle suçlanan zorba değil, zorbalığa uğrayandır. (Demek ki zayıftı ve haketti, yoksa niye onu seçsin ki!)

Meseleleri Gündeme Getirmek

Kavgaların Çoğu Neden Kaynaklanır?

Zaman zaman ufak anlaşmazlıklar ve incinmiş duygular, taraflardan birinin ya da, ikisinin, 'Karşımdaki beni sevmiyor, nefret ediyor, beni reddedecek' korkusu yüzünden büyür. Halbuki, karşılıklı güvenceler ve iyi niyetle bu sorun çözülebilir.

Ne var ki farklı kavga türleri de söz konusudur. Zaman za-

man hepimizin canavar gibi davransak da, kavgaların kadınların I. Bölümde tanımladıkları ufak duygusal saldırganlıklar ya da duygusal zorbalıklardan çıkması olağandır. Kadın benzer olayların tekrarlandığını farkettiyse ya da nedenini bilmediği belirsiz bir rahatsızlık duyuyorsa sorunu gündeme getirmeyi ya da duygularını anlatmayı deneyebilir.

Bu, olası bir kavganın ikinci perdesine giden yolu açar. Erkek bir sorun olduğunu inkar eder ya taş gibi susarak ya da bir dizi bastırıcı hareketlerle konuyu tartışmayı reddeder.

Örneğin bir kadın 'şikayet ettiğinde' (bir sorunu tartışma gündemine getirmeye çalıştığında) ona şu soru yöneltilebilir: "Niye ortalığı karıştırıyorsun? Ben iyiyim" Kadına "Şimdi dırdır eden, durmadan şikayet eden bir kadın olmaya başladın. Senin farklı olduğunu zannetmiştim" ya da "Bilmiyorum senin N'en var, ben bir şey yapmadım ki" denebilir.

> Ona çok güzel bir yemek hazırlamışken, hiçbir yorumda bulunmadan, "İyiydi, yedim, tamam mı" derken bunların benim için küçük ama önem şeyler olduğunu göremiyor. Benim en çok önem verdiğim şeyler ona göre en önemsiz şeyler...
>
> Ne zaman ilişkimizde beni rahatsız eden bir şeyden bahsetmek istesem, kuşatma altındaymış gibi bakıyor ve gözlerini yuvasından döndürmeye başlıyor: "Vah zavallı ben. Bu şikayetçi oruspu tarafından öylesine rahatsız ediliyorum ki. Hiç nedeni olmadan onun üstüne sıçradığımı söylüyor! Ama ben, 'nedeni var', diyorum, 'kızgınım.' O ise konuşmayı toptan reddiyor."

Kadınların benzeri ilişkilere sinirlenmesi, incinmesi kendilerini kaygan zeminde hissetmelerinde şaşılacak bir şey yok. Onlar, sevdiklerine inandıkları erkekle, sorunlu konuları konuşmaya çabalarken erkek ise görmezden geliyor hatta dinlemeyi bile reddediyor.

Bu da durumu daha beter tırmandırıyor. Kadın artık katmerli bir haksızlığa uğruyor. Belki de bu noktada sinirleniyor ve öfkesini sergilemeye başlıyor.

O zaman ne oluyor? Ne yazık ki pek çok erkek kadının aşırı duygusal olduğuna ve herşeyin doğrusunu erkeklerin bildiğini varsayan toplumsal anlaşmaya taraf oluyor. Sinirli bir kadın gördüklerinde onu yatıştırmaya, aşırı tepkisel davrandığını anlatmaya çalışırken erkek, ne kadının söylediğine kulak veriyor, ne de onun bakış açısının kendilerininki kadar geçerli olduğunu hesaba alıyor. Onay verdikleri hazır kilişelerin kendilerine hizmet ettiğini sanki kavramıyorlar.

Konuyu Gündeme Getirmek Yüzünden Bastırılmak:

İyi bir iletişim içinde olduğunu söyleyen varsa da çoğu kadın, ilgisizlikten örülmüş tuğla duvarlarla karşı karşıya kalınca incinip üzülüyorlar. Yine aynı kadınlar beraberliğe ilişkin 'tartışmalar' sırasında saldırgan biçimde reddedildiklerini anlatıyorlar.

> Konuyu açmaya kalktığımda, 'Sakın başlama yine,' diyor. Bu sözleri daha lâfıma bile başlamadan söylüyor.
>
> Beni rahatsız eden şeyi söyleyeceğim zaman kendimi emniyette hissetmiyorum. Ya anlamsız konuştuğumu, çılgın olduğumu söylüyor, ya da (sürdürürsem kalkıp gideceğini hissettirerek) 'buna bir daha katlanamayacağım' diyor. Halbuki dinlese böyle davranmayacağını biliyorum. O zaman sorun ikimizin arasında çözülmüş olacak ve onunla daha yakın ve mutlu olacağız. Böyle sürdükçe sıkıntım çığ gibi büyüyor. Evde ya da daha beteri onun önünde gözlerim yerinden oynayana kadar ağlıyorum, sonra da barış sağlansın diye tamamen sessizleşip boyun eğiyorum.

Bir kadın sevdiği erkeğin iletişim kurmak istemeyişine ilişkin çok kırıcı ve hayret verici bir hikaye anlatıyor:

> Ona hamile olduğumu söylüyordum. Kendimi öylesine sinirli, korkmuş ve hasta hissediyordum ki, kelimeler zorlukla ağzımdam çıkıyor. Suratıma öylece baktıktan sonra dedi ki: 'Benden olduğunu nasıl bilebilirim?' Kulaklarıma ina-

namadım. Aklıma gelebilecek son şeydi söylediği, ya da işitmem gereken son şey.

Erkeğin bu kadının duygularına gösterdiği ilgisizlik duygusal şiddetin bir türüdür. Aynı zamanda da bazı erkeklerin konuyu değiştirmek ya da öteki kişiyi yaralayarak esası gözden kaçırma yöntemlerine tipik bir örnektir.

Böylesi durumlara gülüp geçebiliriz de. Zira üstünden vakit geçince çok komik gelir. Şimdi de kadınların kavgalar sırasında karşılaştıkları tepkilerin en yaygın olanlarına bakalım. Gülmemek mümkün değil.

Erkeklerin Gösterdiği Yedi Çılgın Tepki

Sayısız kadın erkekleri üzüntü ya da şikayetler karşısında çıldırtacak kadar tepkisiz buluyor:

> Beni sinirli görünce, 'Ben iyiyim, sen niye durmadan şikayet ediyorsun?' der. Ben hâlâ sinirliysem ve gitgide kafam bozuluyorsa, 'Yine olay yaratıyorsun!' demeye başlar, ya da, 'Niye illede kendi dediğini yaptırmak istiyorsun?' Ben de şu yanıtı veririm: 'Israrcı davranmıyorum, sadece seninle konuşmaya çabalıyorum!'

Bu seneryonun adamı, bir başka deyişle kadının söylemek istediğine hem aldırmıyor hem de öğrenmek istemiyor. Dinlemeye bile zahmet etmeksizin onun hatalı olduğunu düşünüyor.

> Sorunlar hep bana aittir, asla ona değil. Hep benim olayları çekiştirmek istediğimi söyler. Öfkemin, onun yaptığı bir şeyden kaynaklandığını hiç aklına getirmez! Herşeyin benim iğrenç takıntılarımdan çıktığını düşünür.

Bu davranışta ima edilen de, kadının erkekte hep bir kusur bulduğu veya eleştirecek bir şeyler icat etmeye çalıştığı, sorun yaratmaktan vazgeçse herşeyin güllük gülistanlık olacağı fikridir.

> Beni rahatsız eden bir şeyi ya da onun beni inciten bir tu-

tumunu ne zaman gündeme getirmeye çalışsam onu eleştirdiğim düşüncesine kapılır. Sorun çıkarttığımı söyler. Ne dediğimi asla dinlemez. Başlangıçta soğukkanlılıkla konuşmaya çalışırım, hiç bir tepki alamayınca bağırmaya başlarım, bu kez de ona saldırdığımı söyler. Hiç kazanamam.

Sessizlik

Erkekler kadınları susturmak için klasik sessizliklerine bürünürler. Bunun sonucunda kadın bağırır ve bir kavga başlar. Yahut o da sessiz ve soğuk bir havaya bürünür. Her iki davranış da sorunu çözmekten uzaktır.

Konuşmaya kafası yatmadıkça direnir durur. Ben konuşurum, konuşurum, o hım hım der.

Ben bir şeye sinirlenirim ve bunu ona anlatmaya çalışırım. Hep böyle olur. Hiçbir şey demez. Tepki alamadığım için usandığım anda, sorar: 'Benden istediğin nedir?' Bu beni daha beter kızdırır çünkü duygularını dile getirmediği gibi konuştuğum şeye tepki de göstermemektedir.

Onunla iletişim kurmaya çalıştığım süre boyunca karşımda bezden oyuncak misali durur. Öyle, bir şey söylemeden suratıma bakar. Hiçbir şey. Ben tepki alacağım diye sinir krizi geçirirken on saniyeliğine durup ellinci kez yorumu yinelesem, bitirdin mi?' deyiverir.

Hep ben konuşurum, o oturup somurtur. Sonra ben çığlık atmaya başlarım, o biraz daha somurtur.

Klasik bir pozu vardır. Hareketsiz oturmak ve herşeye tepeden bakmak. Ben buna Mussolini pozu derim. Ben ona ulaşmaya çalışırken o uzaklardadır.

Erkek dırdırı, sessizliktir. Sessizce somurtmak, sessiz kalmak ya da küstahça onaylamamak.

Ona olan kızgınlığımı ve kırgınlığımı içime atmaya karar veririm, zira ortaya getirdiğimde öylesine öfkelenir ki, çok çok kötü sonuçlar verir.

Asla Olmadığını Varsaymak

Kadınlar, erkeğe kendilerini nasıl hissettiklerini anlatmak istediklerinde, onların zaman zaman sanki hiçbir şey söylenmemiş gibi duvrandıklarını, meseleyi böyle çözmek istediklerini anlatıyorlar.

Önceki gece, yemeğe çağırdığımız çift gelmeden önce çok sinirlenmiştim. Bütün gece sanki hiçbir şey olmamış gibi davranma yeteneği beni hayretler içinde bıraktı. Bu tutumu beni zaten hep şaşırtmıştır. Ya Shakespeare Kraliyet Kumpanyasına katılmaya hazırlanıyor ya da tanıdığım en soğuk ve ikiyüzlü adam bu. Gittiklerinde sokulgan ve tatlıydı. İhtiras dolu bir gece geçirmek istiyordu. Tamamen yıkılmıştım. Telefonda konuşuyorduk. Kendisiyle başbaşa kalmaya ihtiyacım olduğunu anlattım. Bu konuşmayı dikkate alıp yardım etmek isteyeceğini sandım. Ne hayalperestmişim. Sanki ona böyle diyen ben değildim. Lafımın üstüne şal çekip cuma günü davetli olduğumuz bir partiden dem vurmaya başladı.

Konuyu Değiştirmek

Erkekler tartışmak istemiyorlarsa konuyu değiştirmek için binbir çeşit yol denerler.

Canımı sıkan şeyi ona anlatmaya çalışıyorsam, sanki bir faydası varmış gibi özür diler. Sonra da şevkle, 'Hadi, daha keyifli şeylerden sözedelim!' diyerek göstereceğim tepkiyi engeller. Bana göre bu saldırgan bir davranıştır ve öfkeden delirtir beni. Ama bunu söylesem, kızdığımı dile getirsem, 'Neden sözettiğini anlamıyorum' yanıtını yapıştırır. 'Ben senin gibi bağırmıyorum, senin gibi kavga etmiyorum.' Bazen de çenemi kapatmak umuduyla öper beni.

Ben konuşurken orada öyle oturup TV Dergisini alıp okumaya başlar. İnanamazsınız. Televizyonu açar ve dilediği kanalı seyretmeye başlar.

Konuşmadan sıyırtmak için her şeyi yapabilir. Telefon eder, yiyecek ne var diye gidip buzdolabına bakar, ajandasını gözden geçirir. Konuşmamız bitene kadar elindeki herşeyi bırakıp beni dinlesin isterim. Beni görmezden gelme tutumunu sürdürdükçe önemli bir fırsat çıkardığını kavrayamamasını hiç anlamıyorum. Çünkü birisi sizinle konuşmak istediğinde, konuşma fırsatı yeniden yakalanana kadar sorunun süreceği açıktır, değil mi?

Bazen de erkekler kadın bas bas bağırırken bile ortada bir sorun olduğunu inkar ederler!

Annemle ilk kez tanışacakları için gergindim. Zaman zaman kabalık etmeyi eğlenceli bulurdu. Neyse, bu kez benim annemdi ve herhalde ona hoş görünmek isterdi. Ama gerçekten korkunçtu, on yaşında şımarık bir çocuk gibi davrandı. Gözlerime inanamadım. Çok sinirlenmiştim, sonradan onunla konuşmaya çabalayınca, bana çarşafın altından bakarak, 'Uyu, yorgunsun, ben iyiydim, hep kafanda kuruyorsun' dedi. Ne zaman kızsam bu senin sorunun, diyerek bozuk giden şeyi kabul etmez, hele kendisinin hata yapmış olabileceğini asla. Allah korusun!

Arabadaydık, ona yüzüncü kez en iyi dostunun beni görmezden geldiğini anlatmaya çalışıyordum. Onun arkadaşının soğukluğu öylesine aşikardı ki, sevgilimin buna seyirci kalması beni incitiyordu. Yine, 'Neden sözediyorsun, bilmiyorum,' dedi. O kadar kafam attı ki direksiyona sarıldığım gibi arabayı yoldan çıkarttım. Az daha çarpacaktık! Dikkatini çekmeyi becermiştim, muazzam bir kavga çıktı aramızda, adamakıllı bir kavga. Ama yine de fayda etmedi.

Bunların ötesinde kadın, konuşmak için ısrarlı davranırsa, erkek ona 'önemsiz şeylere kafayı taktığını' söyler. Bu da kadını daha fazla kızdırmaktan öte bir işe yaramaz. Çünkü davranışı başlı başına bir lütufkarlık ifadesidir ve söylenenlere ilgi göstermediğinin açık bir kanıtıdır. Aralarındaki ilişkiye değer verdiğini, kafasında uçuşan şeylere endişe ya da özenle yaklaşmadığını gösterir:

Bazen sabahları işe gitmeden feci kavgalar ederiz. Sonra da geç kalıyoruz diye fırlayıp çıkarız. Bütün gün dikkatim dağılır, çok üzülürüm, ağlarım, korku içinde eve gideceğim saati beklerim. Gündüz tartışmayı soğukkanlılıkla gözden geçirip öfkemi kontrol edebilsem ve olaylara bir de onun gözüyle bakabilsem, yapıcı bir tartışmayla bunun üstesinden gelebiliriz. Ama saat 5:30 olduğunda o çoktan kavgayı unutmuştur. Konunun üstüne gitmeye gerek bile görmediğini düşünürüm. Bütün söylenmemiş şeyler içimde kalır.

'Seni İncittiğimi Söylediğine Göre Salağın Tekisin!'

Yaygın olan bir başka tepki ise 'mantıksız saldırganlık' ya da 'henüz yücelttiğin kişiye zorbalık etmek' adı altında tanımlanabilir. Başka bir deyimle bu, duygularının incindiğini söyleyen daha doğrusu hislerini anlatmaya sinirleri müsait olan kadına hücum etmek için başka bir susturma yöntemidir.

İşte erkeğin kendini suçlu hissettiği kadına karşı saldırıya geçerek kendini haklı çıkarma yöntemi:

Tatildeydik ama bana vakit ayırmıyordu. Kendi arkadaşlarıyla birlikte olmayı tercih ediyordu. Kırılmıştım ve kendimi güven içinde hisetmiyordum. Paris'e gidiyorduk, ben de ona her şeyi tanıtmaya hevesleniyordum. Paris'e daha önce gitmediğini zannediyordum. Sık sık bunu konuşuyordum. Son bir gece bana aniden Paris'e daha önce gittiğini söyledi. Kiminle deyince, benden önce ilgilendiği kızla, yani kıskandığım tek kadınla, gittiğini anlattı. Sapıkçasına kıskanayım diye mutlaka bir şeyler yapardı. 'Herneyse' dedim ki, 'Niye daha önce Paris'e gittiğini bana söylemedin?'

Müthiş hiddetlendi, beni dırdırcılıkla suçlayıp bağırmaya başladı. Söylememiş çünkü böyle davranacağımı (kıskanç ve kuşkulu) biliyormuş, köpek gibi durmadan havayı kokluyormuşum. Bana yalan söyleyip kuşkuya düşmemi sağlamak sonra da rahatlatmak işine gelmişti.

Hislerinizde Yanıldığınızı Söyler

Bir kadını, konuştuktan sonra susturmanın başka bir yolu da hislerinde yanıldığını söylemektir.

Ona, ne zaman tepemin tasını arttıran bir konudan sözetsem, kendisine sinirlenecek bir şey gibi gelmiyorsa, 'yanılıyorsun,' der.

Canım bir şeye sıkılmışsa, 'yanılıyorsun', der. Öfkeliysem, adet döneminde olduğumu ya da esaslı bir sevişmeye ihtiyacım olduğunu söyler. 'Bu sen değilsin', deyip eleştirimin 'bir anlık kadınsı bir mantık kaybından' kaynaklandığını ima eder.

Size Deli Olduğunuzu Söyler

Bazı erkekler düşünce ve değerlendirmelerinin 'aptalca', 'delice' yada 'komik' olduğunu söyleyerek kadınları susturmayı denerler. Sonra da kadının isyan edip sesini yükseltmesini hiç anlayamazlar.

Erkek arkadaşım ne zaman sinirlensem hemen damgayı yapıştırır: 'Delisin.' Gerçekten hırslanan ve bunu açığa vuran her kadının deli olduğuna inanır. Kendimi böyle hissetmem için geçerli bir sebebim olduğunu aklına bile getirmez.

Bir gece önce sinirlendirip, hakaret edip beni kırdığı için o sessiz, pişmanlık dolu sabahlarımızdan birini yaşıyorduk. Ben gitmek için ayağa kalktığımda (Oradan derhal gitmeliydim, çünkü konuşmuyordu, buna katlanamayacaktım) arkamdan koşup, 'Saçma şey', dedi. Sanki benim gitmek istememem deliliğimdendi. Kim gitmek istemezdi ki?

Ne zaman ciddi bir konudan söz açsam ya da örneğin siyasete ilişkin bir noktaya dikkat çeksem kendince zeki inciler yumurtlayıp güler. O kadar kızdırır ki beni. Ama bundan söz etmeye kalkınca, niye bu kadar hassas olduğumu soruyor. Sonra da 'Ahmaklık etme' diyor. Onurumu bu denli kı-

ran ya da ona bu denli içerlememe yolaçan bir başka şey daha hatırlamıyorum.

Ne zaman gerçekten sinirlensem, 'Yardıma ihtiyacın var!' diye başlıyor. Halbuki, benim sinir krizime onun dinlememesi ya da duygularımı küçümsemesi neden oluyor. Bu yüzden deli gibi davranıyorum. O her zaman sonucu görüyor, nedeni ise asla. Olayların kendisiyle hiç bir mantıklı ilgisi olmadığını, kendimi toparlamam gerektiğini söylüyor.

Erkeklerin bu türden klişeleşmiş tepkileri duygusal şiddet içerir. Kadınlar, toplum içinde onaylanmayan sözümona aşırı duygusallıklarının bütün yükünü sırtlarında taşırlar. Niye erkekler bu klişe davranış kalıplarına sıkı sıkıya sarılıp kadınların sözde 'isterik' ve 'kontrolsüz' tepkilerini aşağılarlar?

Sessizce ilgisiz kalmak ve aşağılamak gibi bütün bu klişe tutumlar taraflar arasındaki iletişimi, ilişkiye zarar verecek biçimde keser. Erkek, hikayenin kadın tarafıyla ilgilenmediğini söyler ve bu davranışlarıyla hakim konuma geçer: 'Beni olduğum gibi kabul et; ben değişmem' der. O zaman da kadın ya kavga çıkarıp ayrılacaktır ya da durumu kabullenecektir.

Dinlemeyi ve olaylar üzerinde konuşmayı reddeden tutum, bağımsız gelirlerinin olmadığı günlerde kadınların elini kolunu bağlamıştır. Gerçi çoğu hâlâ erkeklerden daha az para kazansa da, artık kadınların büyük bölümünün ev dışında bir işi vardır, bu yüzden terketme şansları ve pazarlık güçleri yani daha fazla seçme şansları vardır.

Tabii ki kadınların gerçek isteği, hayatlarındaki erkekle karşılıklı saygıya dayanan bir diyalog ve gerçek duygusal eşitliğe dayanan bir ilişkidir:

> Bugüne kadar, durup da bana 'Gerçekten sinirlisin, ne oldu. Bir şey yapabilir miyim? Kırıldıysan söyle, anlamaya gayret ederim' diyen bir erkek bulamadım. Bunu yazarken bile çaresizlik içinde ağlıyorum. Arkadaşlarım bana böyle davranır. O niye yapamıyor? Böyle bir saygı görmek ne şahane olurdu.

Kavga Sırasında Olay Modelleri

Süreç şöyledir: Erkeğin mesafeli tutumu, kadını duygusal kanalları açık tutmak için uğraş vermeye zorlar. Erkek, kadının ilişkiyi değiştirmek ve daha fazla eşitlik sağlamak yönündeki girişimlerine olumsuz tutum alınca, duygusal dayak ve şiddet patlak verir.

Kadınları 1990'larda bekleyen sorun budur: Onlar işleri yürütmeye, ilişkileri insanileştirmeye çalışır, duygusal alışverişin eşitlenmesini arzu ederken, çok sayıda erkeğin bilinçsiz direnişiyle karşılaşacaklardır. Bu erkekler kavgalarının erkeklik onurlarını korumak değil egemenlik sağlamak amacına yönelik olduğunu görmezler. Kadının aileyi demokratlaştırma yönündeki çabası bütün bir 20. yüzyıl boyunca devam etmiştir. Zaman zaman erkeğin dinlemesini, duygusallıkla karşılıklı eşitliği, erkeğin değişimini gerçekleştirmek o denli zor ve acılı bir hal alır ki, kadın çok üzülmesine rağmen ilişkiye son vermeyi tercih eder.

Gerçekten de kavgalarda model, bir kez gerçek kavga başladıktan sonra kadının ilişkiyi sürdürmeye daha az istekli olmasıdır. Kadınlar, erkeklerin kavga sırasında benzer duygusal şiddet taktiklerine başvurduklarını (dinlemek aşağılamak) ve sonunda aşırı bir duygusallık ve sinir krizi içinde ağlayıp bağırmaya başladıklarını anlatıyorlar.

Kavgalarınız sırasında hiç aşağıdaki çileden çıkaran taktikler dikkatinizi çekti mi? Cevabınız evetse, bu inceleme umarız daha az acı çekmenize faydalı olur.

Hala sayısız erkek 'Neden durmadan sızlanıyorsun?' klişesini tekrarlıyor ve durumu kendi terimleriyle ifade edip ilişkiyi kontrolde tutacak öteki psikolojik erkek egemen tuzaklara başvuruyor.

'Ben haklıyım, sen de haksız' temasına dayanan konuşma stili hiç de hoş değildir:

Bu ifadenin altındaki gizli anlam şudur. 'Niye böyle davranıyorsun. Sonra da olay çıkarıyorsun. Benden ne beklediğine ilişkin hiç bir fikrim yok.'

Gergin bir anda erkeklerin el hareketleri ve sözcüklerle mesajlarını iletip durumu çıkmaza soktukları görülür. 'Durmadan sokuyorsun, mantıksızlık. Senin sorunun bu, ne yapmamı bekliyorsun?'

'Sinirlendiğin için üzgünüm.' Bunu öylesine emredici bir ses tonuyla söyler, ardından da özür dilediğini iddia eder ki!

O kadar sabit fikirlidir ve mantığını kullanıp fikrini değiştirmeye yanaşmaz ki, ağlamak, bağırmak ya da başka bir yöntem ona haksızlığını kabul ettiremez. Bir şeyi çözüme bağlamak mucizedir. Kavgadan sonra hiç aramızda geçenleri konuşmayız, ikimiz de konudan uzaklaşırız.

'Bak hakkımda ne düşündüğünü biliyorum, ama haksızsın, ben bir şey yapmadım hep kafanda bunları yaratıyorsun', tutumuna girer. Ben, ne olduğunu bildiğimi ısrarla tekralarım, 'Bak', der, 'Sen haksızsın, ben haklıyım. Bu kadar. Daha fazla tartışmak istemiyorum.'

Onunla ne zaman birbirimize girsek, saygısızlığı beni çileden çıkartır. Her zaman haksız olduğumu, duygularımda yanıldığımı, ya da hata dediğim şeyi zaten asla yapmadığını söyler. Tabakları suratına fırlatıp dışarı çıkmayı ve bir saat ciyak ciyak bağırmak isterim. Gerçekten canımın çektiği ise ona bir yumruk sallamaktır.

Uzlaşmak ve olayları karşımızdakinin gözüyle görebilmek ilişkinin başarıya ulaşmasında vazgeçilmez bir parçadır. Erkeğin dediğim dedik uzlaşmaz tutumu kadınları mutsuz eder ve yabancılaştırır çünkü bu anlayışla gerçek bir ilişkiyi ayakta tutmak olanaksızdır.

Evliliğim hayatımın en şiddet dolu olayına dönüşmüştü. Kısaydı (üç yıl kadar) ama sanki onunla on yıl geçirmiş gibiyim. Galiba birbirimizi hiç tanımaya fırsat bulamadan çarçabuk evlendik: Zor bir evlilik olmasının nedeni parasızlık ya da hep evde oturmamızdan kaynaklanmadı. Sorun, duygularıma karşı onun fevkalade anlayışsız davranmasıydı. Beni öylesine çaresiz durumda bırakırdı ki başlardım ağlamaya. Sonsuz ağlayışlarını yüzünden kavga patlak verirdi. Gerçek-

ten beni kızdıran şey bir kenarda unutulur, ama benim zayıflığım ve muhtaçlığım onun uzaklığı ve eleştirileri üzerine senaryolar yazılırdı. Bundan öte bir noktaya varamazdık. Gerçek sorun asla tartışma gündemine gelmezdi.

Şimdi onsuz, zaman zaman duygusallaşıyorum ve özlüyorum. Ama günlerimin bu denli sakin geçmesine inanamıyorum. Artık her an patlayacak bir bombayla yan yana yaşama duygusundan kurtuldum.

Sizinle Alay Eder

Kendilerini rahatsız eden şeyleri gündeme getirdikleri için kadınlar alay konusu edilir ve genellikle de tartışmalar sırasında erkekler tarafından matrağa alınırlar. Sevdikleri erkek tarafından bu şekilde alaya alınmak kadınlar için yıkıcı ve yıpratıcıdır.

Banyoda gözlerim kızarana kadar ağlarken o benimle alay ediyordu: 'Hakikaten çok saçmasın. Gerçeklere bak! Sinir krizi geçiriyorsun. Hayatımda hiç böyle bir gösteriyle karşılaşmamıştım.' Hiç bu kadar komik ve saçma şeyler duymadığını söyleyerek gülme krizine tutulur. Çok aşağılanırım.

'Ah vah vah küçük kız' gibisinden laflar eder bana. Aynı şeyi ben yapmış olsam, ne tepki gösterirdi acaba?

Hafife alınmak kadınları, istemeseler de özür dilemeye iter.

Parkın karlı tepeciklerinden eski otomobil lastikleriyle kayarak neşeli bir günü geride bırakmıştık. Eve döndüğümüzde sıcak bir banyo aldım. Yıkanırken içeri girdi ve 'Ne hoştu değil mi, sana o lastiklerden birini doğum günü hediyesi olarak vermek istiyorum'. Ben 'Gül daha çok hoşuma giderdi', deyince sahne başladı. Arkadaşlarla yemeğe çıkıp geri döndüğümüzde homurdanıyordu. Otomobil lastiğini doğum günü hediyesi olarak geri çevirdiğim için maddi şeylere önem verdiğimi, taktir etmesini bilmediğimi söyledi. Konuştu konuştu, her ağzımı açmak istediğimde lafımı kesti ve

öne sürdüğüm gerekçelerin tamamının haksız olduğunu savundu. Sonunda, düşüncesizliğimden ve kabalığımdan dolayı özür dilemek zorunda kaldım. Gece her şeyi yeni baştan düşündüm. Eve gittiğimde kafama dank etti. Yine beni küçük parmağında oynatmayı başarmıştı.

Karşı Tarafı İncitmek İçin Çıkartılan Kavga: Pis Kavga

Kavganın son raundlarında amaç pişmanlık zerreleri saçıp karşılıklı bir uzlaşmaya varmak değil öteki kişiyi mümkün olduğu kadar derinden yaralamaktır.

Kavga sırasında yalan söylemek adettir... o da bana bir başka kızla buluştuklarını ve onunla yattığını söyledi. Adını sordum. Bir an durakladı. Birkaç ay sonra usulca kızın adını bir konuşmada geçiriverdim. 'Allahaşkına, kim o, hiç tanımıyorum!' Uydurmaydı. Kavga ettiğimizde kendimi tamamen kaybediyorum ve bomboş hissediyorum.

Beni aramadığı için kırıldığımı söylediğimde, üstü kapalı imalarda bulunur: 'Niye aramadığımı kendine sorsana!'

Elbette kadınlar da kavga sırasında erkekler kadar kötü olabilir. Ama onlar, erkek gururunu çiğnetmez, asla yanlış yapmaz anlayışıyla öylesine doldurulmuşlardır ki, kazanmak için her türden sözlü silahı kullanmaya hep hazırdırlar. Çünkü erkekler için esas olan kazanmaktır.

Yatağa Gitmenin Yararı Var mı?

Kavga bitti ve yatma vakti geldi. Şimdi ne olacak? Onunla sevişecek misiniz?

Kadınlar genellikle kavgalarını yatağa taşımazlar. Önemli bir şeyi tartışmayı reddeden ve onu anlamaya yanaşmayan bir erkekle yatağa girmek, boyun eğmek anlamına gelmez mi?

Kadınlar sorunların ve kavgaların çekiştirilerek uzatılmamasını çok önemsiyorlar ve taze taze üstünde konuşma fırsatı bulduklarında kendilerini daha iyi hissettiklerini anlatıyorlar. Ama

ya erkek karşı durursa? Yatma zamanı geldiğinde gerginlik, en azından sizin için, hâlâ devam etmektedir. Kavgayı yatağa taşımalı mısınız, yoksa bir kenara kaldırıp sevişmenize bulaşmamasını mı sağlamalısınız? Sizinle uyuşmayan hatta aşağılayan biriyle seks yapmak pek de çekici gelmez. Ne var ki bir çok kadın, olayı yatakta da sürdürdüklerinde, 'onu' yola getirmek için sevişmeyi reddetmekle suçlandıklarını söylüyorlar:

> Kavga bir şekilde sona erip bir çözüme ulaşırsak ve beni dinlediğine inanırsam, inanılmaz bir biçimde uyarılıyorum ve onu arzuluyorum. Ama genellikle kendimi dayak yemiş gibi hissediyorum, o, benim gibi olmuyor aksine arzulu oluyor. Bu ruh hali içinde yatağa girmekten nefret duyuyorum. Ama genellikle yatıyoruz, çünkü, hayır dediğimde çıkacak patırtıya dayanamıyorum. Kavga hiç edilmemişçesine devam ediyoruz ama kendimi aşağılanmış ve yıpranmış hissediyorum.
>
> Kavgalarımızda şimdi yeni bir moda icat olundu. Her gece çıkıyor, tam yatmadan önce. Kavganın ardından onunla sevişmek istemeyince (istemem mümkün mü?) kendisini cezalandırdığımı söylüyor. Sonra numaradan bana hak vermiş gibi yaparak amacına ulaşmak istiyor.
>
> Cinselliği duygularımdan ayırmam. Duygularım incindiğinde, sevişmek içimden gelmez. Bence bu çok doğal, ama o, 'bu sadece seks bu kadar duygusal olma' der ve daha fazla yaralar beni.

Bitmeyen tartışmalar adet halini alırsa kadın cinsellikten uzaklaşmaya başlar. Uzlaşmazlıklar küçük de olsa, halledilmedikçe üstüste eklenirler ve kadın gitgide sevişmek isteğini daha fazla kaybeder.

Bunu da bazı erkekler kadını bastırmak için silah olarak kullanır. Kadının onurunu ve haklarını korumak yolunda geçerli bir tutum sayılsa da, erkeğin dinlemesini sağlamak ve çözüme ulaştırmak, ilişkiyi tek başına yaşamamak açısından en sağlam yoldur.

Tamamen Çıkmaza Girince

Çok sevdiği erkekle arasındaki yabancılaşmayı engelleyemeyen bir kadın açık kalplilikle mutsuzluğunu anlatıyor:

> Ona yakın olmaya çalışıyorum ama eskisi gibi gitmiyor. Ne demek istediğimi anlamadığı gibi konuşmayı denediğimde buz gibi duruyor. Artık değişeceğine ilişkin umudumu kaybettim, onu unutmaya çalışacağım.

Bu türden kavga modelleri kadınları hep kaybetmeye mahkûm ediyor: Diyalog kurma umudu bitmişse, ya onu ve olayları olduğu gibi kabul etmeleri ya da ayrılmaları gerekiyor.

> Bir şeye üzülüp söylensem benimle alay eder, asla özür dilemez. Bu da beni çok zor durumda bırakıyor - ne yapayım, onu bırakayım mı? Onu terketmek istemiyorsam, gururumu çiğneyip bir daha asla şikayet etmemem gerekiyor. Bu da onurumu zedeliyor ve hayatımı etkiliyor, işimi falan. O zaman açıklanmamış, üstünde konuşulamayan duygularım beni alt üst ediyor. Açığa vurup bağırırsam, bana 'dırdırcı orospu' gözüyle bakıyor ama yine de konuyu tartışmaya yanaşmıyor. Ne yapmak gerektiğini kestiremediğim için boşlukta yüzüyorum. Hem onunla ilişkimi sürdürüp hem de soğukkanlılığımı korumak nasıl mümkün olacak? Ama onu kaybetmek de istemiyorum.

Tahakküm modeli insanı siyah ve beyazdan birini seçmeye zorlar. Eşitler arası diyaloğ çok daha yararlıdır.

Duygusal Şiddetle Örülmüş Bir Ortamda Yaşamak

İlişkilerde kavgaya yol açan en yaygın ama adı konmamış nedenlerden biri de duygusal dayak ve şiddettir. Yaşanan çoğu sorunun gerisinde bu yatar. Bu davranışlar dile ve kadınlara karşı takınılan günlük tutumlarla öylesine içeçedir, bazen de öylesine görünmez biçimindedir ki, kadın bunu mesele ettiğinde kötü kişi olur. Böylesi bir çerçeve içine oturtulmak büyük bir

gerginlik savunma iç güdüsü ve rahatsızlık yaratır. Bu yüzden kadınarın sık ık ilşkilerini değiştirmek ve erkek bakış açısının dayandığı varsayımları yeniden biçimlendirmek için verdikleri savaşa şaşmamak gerekir. Doğrusunu isterseniz kadınların susturulmaya va kalıplara kıstırılmaya karşı çabaları kahramancadır.

Üstelik haklıdırlar: Bütün bunlar değişebilir.

Yapıcı Kavga: Yakınlığı Koruma Teknikleri

Kavgalar ya ilişkiye büyük zarar verir ya da olumlu bir hava yaratıp herşeyi düzeltmeye yarar.

Tartışmalar (kavgalar) olumlu bir çizgiye nasıl sokulabilir? Kadınlar genellikle, sıcaklık va yakınlık ifade eden kadın hünerlerini erkeklerin de öğrenmesini istiyorlar: Karşı tarafın satır aralarını okumak, daha fazla ilgili ve açık olmak, konuları konuşma isteğine karşı nasıl davranılacağını bilmek, bunlardan bazıları. Kısaca kadınlar, erkeklerin sadece cinsellikle değil duygusallıkla sevmelerini istiyorlar.

Kavga sırasında kadınların önem verdikleri tutum ve değerlerden bazıları:

Hislerini elinden geldiğince açık biçimde anlat bana. Benim söyleyeceklerim üstünde bir hüküm oluşturmadan beni dinle. Mümkünse kendini benim yerime koy.

Asla insanları içine kapanmaya zorlama: Bir kadınla konuşmayı reddetme ya da onunla konuşmaktan sakınma. Bu sadece her şeyi daha beter yapıyor.

Kavga Biçimini Değiştirmek

Bazı kadınlar, ilişkileri sırasında konuları tartışıp yapıcı, mutlu ve iletişime açık sonuçlar elde etmek için birlikte oldukları erkekle danışmanlara başvurmuşlar ve değişiklik sağlamayı başarmışlar.

Değişikliği şöyle tanımlıyorlar:

Şu andaki açıklığımızdan, birbirimize açılmamızdan hoşlanıyorum. Bunu başarmak iki üç yıl aldı. Yaralanabilirim korkusu içindeydi, ama onu incitmediğimi bir kez görünce açıldı ve artık hep böyle. Şimdi çok mutluyuz.

Bir anlaşmazlık çıktığında ikimiz de sırayla derdimizi söylüyoruz. Bu ilişki bizim için o kadar anlamlı ki, doğruyu bulana kadar her şeyi konuşmayı hazırız.

Bir kadın sevgilisini 'eğitmek' için militan bir yol izlemiş, artık eşit ve mutlu bir ilişkileri var:

Başlangıçta evde elini hiç bir işe sürmüyor, öteki erkekler gibi kibirli kibirli her şeyi benden bekliyordu. Benim durumumu kavrayabilmesi için adamakıllı bir çıkış yapmam gerekiyordu. Tam bir sene boyunca elini sürmedikçe ne kirli bir kül tablası ne de tek bir tabak kaldırmadım. Telefonla halledilecek işlerde de o benim kadar telefon etmedikçe ben ahizeye dokunmadım. O vaz mı geçti, ben de vazgeçtim.

Şimdi her şey mükemmel. O kadar anlayışlı ve o kadar çok destek oluyor ki, artık evde işin önemli bir kısmını üstlendiği için ben de eski işime geri döndüm. Kız kardeşlerimin ikisi de ikişer kez evlendiler ama iki yıldan fazla sürdüremediler. Onlara durmadan diyorum ki, 'Bekleyin, bekleyin, uğraşmaya devam edin bakın kazanacaksınız. Vazgeçmeyin. Militan olun, gerçekten militan'. Erkeklere kavratabilmek için kadının böyle davranmak zorunda kalması utanç verici ama, takım olmayı bir kez becerdiniz mi, o yakınlığı sağlayabildiniz mi değiyor.

Kavga modellerini değiştirmek için mücadele vermek sizi zorlayabilir, zira bir kavga özünde, erkeğin kendisiyle ilgili bütün bakışına bir meydan okumadır: Değerlerini ve kadınlara yönelik eski kalıplarını değiştirmelerine yönelik bir taleptir bu. Ama mümkündür.

Kavgada en iyi çözüm insanların karşılıklı birbirlerini anlayabilmeleridir:

Biz kavga etmiyoruz. Sorunları çözüyoruz. Mükemmel

bir duygu. Eskiden her yere zamanında gitmek isterken onun yüzünden hep geç kalırdık ve bu yüzden kavga çıkardı. Bu sorunu şöyle çözdük: Artık, sinemaya, tiyatroya ve konsere zamanında gitmeye kararlıyız, çünkü bu önemli bir şey. Ama yemeklere, toplantılara ve partilere giderken biraz daha esnek davranıyoruz. O da geç kalma baskısını ancak önemli zamanlarda hissediyor.

Kavganın ardından oturup konuşuruz. Sonunda ortak bir anlayışa ulaşıp ya birbirimize sarılıp uyuruz ya da sevişiriz.

Bazı çiftler de bağrışmayı engellemek için anlaşmalara varmışlar. Sorunları dürüst, kibar ve nazik bir biçimde tartışıyorlar:

Aramızda bir şey patlak vereceğini ikimiz de anlıyoruz ve birbirimize şöyle diyoruz: Derin bir nefes alalım sonra da dürüst ama nazik olalım. 'Ardından oturup ya da uzanıp sessizce sorunu deşmeye girişiyoruz. Böylece öfke, yırtıcı olmadan dile getirilebiliyor. Bağrışmak ikimizi de sağır ediyor, ürkekleştiriyor, yararı olmuyor.

Ben bütün duygularımı dile getiriyorum. Bunu eskiden beri yaparım. Ama aklıma geleni pat diye söylemeden bazı şeyleri de kendime saklamayı öğrenmek isterdim. Çünkü bu davranış bazen insanları incitiyor ve itiyor. Çıktığım erkek ise benim tam tersi kapalı biri. Çok sayıgılı ve hep kelimelerini beni düşünerek seçiyor. Zaman zaman da olumsuz (bu onun deyimi) düşüncelerini açıklamakta zorluk çekiyor. Ben ona kendisini daha serbest hissetmesi için, o da bana hemen boşboğazlık edip ortaya atılmadan önce dilimi tutmam konusunda yardımcı oluyor. Aramızdaki iletişim bana sorarsanız mükemmel.

Ara sıra mutlaka sudan kavgalar ederiz, ama çok sık olmaz. Bu ikimizden birinin iş yorgunluğundan ya da başka bir şeylerden çıkar. Öyle harika davranır ki, ben olay çıkardığım zaman ters bir tepki göstermez ve üstüne alınmaz. Bana sarılır, masaj yapar ya da koskocaman bir öpücükle kendimi toparlamamı sağlar. O kendini gergin hissediyorsa,

aynı şeyi ben ona yaparım. Zaman zaman ikimiz de benzer durumda oluruz ama yine de birbirimize sevgi ve ihtimamla davranırız, çok işe yarar.
İdeal durumlar! Kulağa harika gelmiyor mu?

KALMAK MI?
GİTMEK Mİ?

Biliyorum, ilişkimiz çok kötü, yürümüyor.

Sanırım ayrılmam gerekiyor, ama hiç istemiyorum. Onu seviyorum.

Öyle çok kadın günlerce, aylarca kendisine bu soruları sormuştur ki: 'Kalıp ilişkimizi düzeltmeye çalışsam mı, ayrılsam mı?' Bu bölüm de, bu karara ulaşmak için kişinin kendisine sorduğu sorular arasında bir gezinti yapacağız.

İlişkinizden Mutlu musunuz?

İlişkiniz konusunda karar vermek istiyorsanız aşağıdaki testi deneyin.

1. Bir erkekte, bir ilişkide aradığınız nitelikleri yazın. Bu listeyi çıkarırken sevgilinizi düşünmeyin, sanki onunla hiç karşılaşmadığınızı varsayın.

2. Yaşadığınız ilişkiden ve sevgilinizden neler beklerdiniz yazın, bir de size ters gelen şeylerin bir listesini çıkarın.

3. Şimdi bu iki listeyi karşılaştırın.

4. Listeleri bir kenara koyun ve onu görmeye giderken kendinizi nasıl hissediyorsunuz, sorun. Heyecanlı mı, sakin mi, si-

nirli misiniz. Onunla buluşmaya giderken duygularınız olumlu sinyal veriyor mu, hayatınızı zenginleştiriyor mu?

5. Genelde onun yanından ayrıldığınızda ne hissedersiniz. O gün kavga etmiş ya da çok güzel bir gün geçirmiş olabilirsiniz, özel günlerde farklı duygular hissedebilirsiniz, ama genelde, o kendinizi iyi hissetmenizi sağlıyor mu, size aşkın her türlü çabaya layık derin bir bağlılık hissi olduğunu düşündürüyor mu?

6. Sevgilinizle birlikte arkadaşlarınızın arasında bulunmak nasıl bir duygu? Onunla birlikteyken gurur duyuyor musunuz? Toplum içinde sevildiğinizi ve güven içinde olduğunuzu hissediyor musunuz, yoksa tedirgin ve kıskanç mı oluyorsunuz?

7. Onunla konuşmayı başarabiliyor musunuz? Yoksa ortaya bir şey attığınızda yumurta kabukları üstünde yürürmüşçesine huzursuz mu oluyorsunuz?

8. Size ilişkin duygularını merak mı ediyorsunuz, yoksa onun çabası sayesinde buna gerek mi kalmıyor?

9. İkiniz de cinsel yaşamınızdan tatmin oluyor musunuz? Onunla birlikteyken kendinizi güzel ve arzu edilen bir kadın gibi hissediyor musunuz? Sizi sevdiğini sık sık söylüyor mu, belli ediyor mu?

10. İlişkinizde size en çok zevk veren nokta sizin ona aşkınız mı yoksa, onun size olan aşkı mı?

Yanıtlarınıza baktığınızda istemlerinize oranla elde ettikleriniz yeterli mi? Kimse yüzde yüzünü veremez ama diyelim ki yüzde 70'ini elde edebiliyor musunuz? Dayanıklı mısınız? Yeterince alıyorum diyorsanız, bu bölümü atlayabilirsiniz.

Durumu Tanımlamak

Bazı durumlarda, örneğin bütün günlerini duygusal ve fiziki şiddetle geçiren bir kadın için ayrılık zorunludur.

Ama ya herşey sınırdaysa ne olacak? Bazı ilişkilerin hem kötü hem de bayağı iyi giden yanları vardır. Bir kadın için gerçekler karşısında aşkının değerini ölçmek çok zordur. Mutluluk ve istikrar ne derece önemlidir? Onun duyguları ne denli kuvvetlidir? Duyguları gerçekten nedir: Aşk (hangi türü), nefret

(zaman zaman, çok az), korku, büyülenmek- yenilgiyi asla kabul etmek istememek. Kadın, ilişkiyi yürütmek için ne kadar çaba göstermelidir?

1990'larda sorulacak soru budur: İlişkiniz eşit bir temelde mi yürüyor? O, sizi sömürüyor mu, duygusal olarak yıpratıyor mu, işinizi etkiliyor mu? Kadın hareketi, son yıllarda ailede kadın için eşit haklar çağrısına yönelince, kadınları, bencillikle suçlayan karşı eleştiriler, 'ben' diyen bir neslin varlığından şikayetler başladı. Yayınlarda kadınlara herşeye birden sahip olamayacakları kariyer ve aile arasında seçim yapmaları propagandası aldı yürüdü.

Ama erkek seçim yapmak zorunda görülmüyor. Öyleyse, yeni doğmuş çocuğuna bakmak dışında kadınlar da seçim yapmak zorunda değildir. Zaten kadının evde ailesiyle oturması yolundaki eski anlayış, bugün çoğu çocuklu kadının ev dışında çalışmasıyla birlikte hayal oldu. Bu da kadına, doyurucu gelmeyen ilişkiler konusunda bağımsızlık sağladı: Niye sürdürsün ki.

İlişkiyi devam ettirmenin en yaygın nedenlerinden biri, 'onu sevmek'tir. Bir ilişkinin değip değmediğine karar vermek ise genellikle gelip şu soruya dayanır: 'Onu ne kadar çok seviyorum, ne anlamda seviyorum?'

Onu Nasıl Seviyorsunuz?

Doyurmayan bir ilişkide en büyük karışıklık sizin birlikte olduğunuz insana karşı duygularınızı tam olarak kestiremeyişinizden çıkar.

Aşkın sayısız biçimi vardır. Aşık olmanın bir türü, yaşamaktan kaynaklanan klasik sevinçtir: Büyük bir lezzet, canlılık ve sınır tanımamazlıktır:

> Onunla ilk kez yatağa girdiğimde dünya durmuştu. Uzayın en karanlık deliklerini bile aydınlatacak ışıklar saçan bir yıldızdım sanki. Yatakta da dışarda da o denli yoğun duygular yaşamaktaydım ki ona doyamadım.
>
> Onu ilk gördüğümde sarsıldım, yer yerinden oynamıştı sanki, içimde bir şeyler kıpırdandı ve 'Sonunda. Şimdiye ka-

dar neredeydin?' diye düşündüm. Köklü bir tanıma duygusu... Daha önce aşık olduğumdaki gibi, ama daha fazlası. Öyle güzeldi ki bakmaya kıyamıyordum, inanılmaz derecede zekiydi, çok sıcak ve duyguluydu (ama asla ortalık yerde değil, yatakta), içime işleyen sesi kulaklarıma melodi gibi geliyordu, delici bakışlara, hoş bir mizah duygusuna sahipti, neredeyse herşeyden anlıyordu, çıldırtıcı, insana can katan, tahminlerin ötesinde bir adamdı, ele avuca sığmıyordu, hoştu.

İki kez aşık oldum, ikisinde de şıp diye anladım. Kafanızın içinde ne varsa -az çok kendinize yönelik- küçülür, ufalır ve altından kocaman, sakin güven dolu bir şey çıkar.

Çoğu kadın böylesi bir aşk söz konusu olmadığında, ilişkiyi sürdürmeyi anlamsız buluyor. Biri şöyle diyor:

Kendimi kaybetmeden aşık olmayı hayal bile edemem. Bu sanki yarı yarıya yaşamak, hakettiğinin yarısını almak gibi olur. Zaman kaybıdır.

İhtimam mı Yoksa İhtiras mı?

Ama bazı kadınlar aşkın bu türüne güvenmiyorlar, sırılsıklam aşık olacakları ilişkiler istemiyorlar. Denetimi kaybettikleri inişli çıkışlı dalgalanmalardan hoşlanmıyorlar. Bunu acı verici, tehlikeli ve hafif meşrep bir duygu olarak ele alıyorlar.

Aşık olmak insana keyif hatta sevinç verir ama gerçek dışıdır, acılıdır, kuşkular barındırır. Ders almam uzun sürdüyse de şimdi aşktan uzak durmam gerektiğinin farkındayım.

Aşık olmak hoşuma gitmiyor. Çok kolay yaralanıyorum. Birlikte iken kendimi rahat ve güvenli hissettiğim erkeği, aşka tercih ediyorum.

Aşık olmanın ayrı bir yeri var. Bu heyecan başka bir şeyle kıyaslanamaz. Ama sinirli, özleyen ve hareket kabiliyetini kaybetmiş bir kadına dönüşüyorum, aşkın bu etkilerini sevmiyorum.

Bu kadınlar da biraz daha alt düzeyden seyreden aşkları tercih ediyorlar. Böylece başka ilgi alanlarına, işe, arkadaşlara, çocuklara vb. ye vakit ve enerji ayırabildikleri görüşündeler.

Filmlerde gördüğünüz kitaplarda okuduğunuz türden şiddetli bir aşka tutulmuştum, benden o kadar çok şey alıp götürdü ki. Arkadaşlarım ve mesleğim benim için fevkalade önemliyken, aşık olunca onlara hiç vakit ayıramaz olmuştum. Artık, hoş erkeklerle, hoş ilişkileri tercih ediyorum, hayatım bana kalıyor.

Aşkı, beni bulutlara yükseltecek bir duygu olarak düşlerdim. Kontrol edemeyeceğim, birlikte yuvarlanacağım bir duygu. Ama şu anda ilişkide olduğum erkek insanı ayaklarından havalandıran türden değil. Hoş, saygılı, şevkatli bir erkek. Zamanla sevmeye başladım, onu sevmeye karar verdim. Ara sıra tartışıyoruz, ama buna eşit muamele ediyor, hep beni dikkate alıyor ve sevgisini göstermeye çalışıyor, ben de benzer davranıyorum. Onunla bir aşk ve sıcaklık sığınağı yarattık, bomba gibi sahneler hiç yaşamıyoruz. Bütün gece ağlayıp telefon beklemiyorum, özür dilenmesi için kulaklarım kirişte değil, nerede olduğunu ne yaptığını merak etmiyorum ve bu duyguları hiç özlemiyorum. Ben böyle aşklar istiyorum.

Sayısız kadın çok yoğun olmayan ilişkileri -aşkı ama çok yoğun olmayanını- hayatlarının değişik zamanlarında seçmişlerdir. Salt düzgün ve açık olduğu için bu türden ilişkileri tercih etmek çok heyecan verici duyguları kaçırmak demektir. Ama bazı kadınlar için rahatlatıcı ilişkiler zaman zaman tam da ihtiyaç duydukları türdür:

Gerçekten hoş iki erkekle çıktım. Çok iyi kişilerdi ama içimde bir ateş ya da heyecan hissetmiyordum. Beni çok yıpratan duygusal bir ilişkiden yeni çıkmıştım. Bir süre için bu erkekler harikaydı. Yorulan kalbimi onardılar.

Bazıları, şefkat türünden aşktan hoşlanan kadınların, heyecan ve arzu arayanlara göre daha olgun olduğuna inanır. Bu gö-

rüş iki yanlı da tartışılabilir. Arzu içermeyen ilişkilere son verenler, daha mı dolu dolu yaşıyorlar? Belki de çoğumuz geçmişte tam bir ekonomik bağımlılık yaşadığımız için kalbimizin sesini dinlemek yerine iyi hayat sağlayan bir erkeği mi seçmeye zorlandık? Ama kadınların çoğu bu görüşe inanmıyorlar; dikkatli ve akılcı seçimin zekanın bir parçası olduğunu düşünüyorlar.

Sonuç olarak neden hükümler verelim ki? Aşkın farklı türleri olduğu bir gerçek. Hangisini seçtiğimiz ise yaşamımızın belli bir döneminde beraberlikten ne beklediğimize bağlı.

Her ne kadar insanlar aşkın sadece iki türünden sözetseler de -ihtirasla aşık olmak ya da şefkatli ve gelişen bir sevgiden (genellikle bu zamanla öğrenilen bir şeydir)- ilginçtir kadınların tanımladıkları duygular bu iki türe de uymaz. Kadınların çoğu ihtiras, ya da ihtirasla sevmenin sadece fiziki değil duygusal ihtirası da kapsadığını ve birinin öteki olmaksızın yaşayamayacağını söylerler. Batı toplumuna hakim olan beden/kafa ayrımı kadınların aşk adı altında tarif ettiği duygularda ortaya çıkmazlar.

Aşık Olmamak, Ayrılmak İçin Yeterli Neden midir?

Bazı kadınlar birlikte oldukları erkekleri yeterince aşık olmamalarını suçlu bir sırmışçasına saklarlar sırılsıklam aşık olmamak suçu:

Sizi seviyor -sevdiğini biliyorsunuz ama buna rağmen istediğinizi alamıyorsunuz- o zaman ne olacak? Ayrılacak mısınız? Ayrılmaya hakkınız var mı? Sonuç olarak yanlış bir şey yapmıyor musunuz.

Onu yeterince sevmiyorsanız (bunun ölçüsü nedir?)

Bana istediğim sevgiyi veren, şefkatli, destek olan ve güç veren bir sevgilim var. Her zaman böyle birisini isterdim, ama o, daha önceki sevgililerim gibi 'kötü çocuk' değil. Bu da ötekilerle yaşadığım ihtiraslı sevgiyi ona duymamı engelliyor. Bazen merak ediyorum çılgın arzular hissetmediğime göre bu ilişkiyi sürdürmeli miyim?

Tatlı ve sadık olan bu hoş adamla görüşüyoruz. O kadar tek düze ki hiç bir zaman bir şeyler olmuyor. Bunu söylemeye utanıyorum, ama sıkıldım. Evliliğim sırasında inişli çıkışlı dalgalanmaları hiç yaşamıyorum ama bu da tam zıttı. İyi değil; zamanla sevebileceğim birini bulmak fena çözüm değil... sıkıcı ve doyurmuyor.

Doyurmayan, sıkıcı evliliğine son veren bir kadın kendisini kutluyor:

Bu kadar boş bir evlilik için bu kadar zaman harcadığıma inanamıyorum. Kocamla hiç eğlenemezdik. Bir erkekle eğlenmek mümkün değil zannederdim. Şimdi hata ettiğimi biliyorum-sevgilim ve ben müthiş eğleniyoruz! Çoğu zamanımızı yatakta, konuşarak ve birbirimizin bedenlerinden zevk alarak geçiriyoruz. Beni gerçekten takdir ediyor ve değişik yollarla bunu belli ediyor. Onu bulduğuma ve bütün hayatımı o evlilik içine hapsetmediğime öyle memnunum ki.

Aldığınızdan Fazlasını Vermeye Zorlanmak

Kadınlar belirsiz bir duygudan, yeterince vermeme duygusundan sözediyorlar. Beklediği ilgiyi görmeyince erkeğin yarıonaylamama yarı-hayal kırıklığını ifade edip kadının hiç bir zaman kendisine gerekli zamanı ayırmadığını ima etmesi bu duyguya neden oluyor. Bu üstü kapalı suçlamayı bir kadın şöyle yanıtlıyor:

Benim işlevimin sana hizmet etmek olduğunu varsayıyorsun, başka bir iş yaptığımda, hatta çalışırken hep bu allahın belası belirsiz tutumunu takınıyorsun. Özellikle de işimi yaparken. Bütün zamanımı ve dikkatimi sana hasretmem gerektiğini sanıyorsun!

Ona yeterince vakit ayırmadığınız için eleştiri alıyor musunuz, ya da kendinizi suçluyor musunuz? Kadınlar artık bütün gün dışarda çalıştıkları için her an erkeğin yanında hazır ve nazır olmalarını talep eden eski geleneğin baskısını hissediyorlar.

Erkekler, hayatlarını medenileştirmek, rahat etmek ve ilgi görmek için kadınlara geliyor: Onlar için en güzel giysilerimize bürünmemiz, onları dinlememiz ve her istediklerinde birlikte çıkmamız gerektiğine inanıyorlar. (Dağ gibi ev işi varken yaşam böyle miymiş sanki?) Günümüzde kadının, özellikle de karşılıklılık söz konusu değilse erkeğe tam gün destek sağlaması artık tamamen imkansızdır.

Eşitsiz Duygusal Destek

İlişkilerdeki 'duygusal onarım' görevini çoğunlukla kadınların üstlendiğini gördük. Kadınlar başkalarını, özellikle de erkekleri memnun etmek üzere eğitilmişlerdir.

Siz birlikte olduğunuz kişiyi memnun etmeyi kendinize dert ediyormusunuz? Bir kadın bu tutumunu dile getiriyor:

> Ondan hoşlanıyorum, ama ara sıra tek başıma kalmak, kendimi seksi olmaya zorlamadan yatmak, o sevişmek istediğinde hazır, çekici ve dostça davranmaktansa yalnız başıma uyumak istiyorum. Bazı geceler eve yorgun argın geldiğimde cinsellik beni hiç ilgilendirmiyor, ama onu çekici bulmadığımı zanneder korkusuyla sevişmek zorunda kalıyorum.

Kendimizi O'nu memnun etmeye ve duygusal olarak rahatlatmaya öylesine kaptırıyoruz ki kendi ihtiyaçlarımızı unutuyoruz. Hep 'Ne kadar verebiliriz?' sorusunu soruyoruz. 'Önüme koyduğum hedefleri gerçekleştirmem için onun bana özen göstermesi gerekir' diye düşünmüyoruz.

Yeni Baştan Düşünmek

Kadına bir ilişkiyi bitirmesi gerektiğini kavratan tek tek olaylar değildir. Çoğunlukla sürekli bir duygusal gerginliğe yol açan olaylar zinciri aynı sorunların durmadan tekrarlanması esas alınır. Bu kez de moralinizi bozan ve sizi bombardıman eden olayların toplamına göz attığınızda ilişkiye devam etmenin size neye malolacağını kestirmekte zorluk çekeceğinizden yanlış bir karar verebilirsiniz.

Evli kadınlar boşanma kararı verene kadar uzun yıllarını sıkıntı içinde geçirirler: Karar verme döneminde içine düştükleri mutsuzluğun, boşandıktan sonra yaşadıklarına oranla daha rahatsız edici olduğunu sonraları anlatırlar.

Yarı-iyi, yarı-kötü ilişkilerde ise bir karara ulaşana kadar çok huzursuz bir dönem yaşadıklarını söylerler:

Bazı günler kendimi öylesine kötü hissederdim ki, artık bir dakika bile dayanamayacağım sanırdım. Bazı günlerde de onsuz yaşamayı hayal bile edemeyecek kadar onu severdim. Onu hâlâ çok seviyorum, ama acaba bu yeterli mi? Ne yapmam gerekiyor, bilemiyorum.

Başkasıyla yatmak, doğum günümü unutmak gibi affedilmez bir tutumu hiç olmadı. Hep küçük şeyler, hani beklersiniz ayakkabının öbür tekini ne zaman fırlatacak diye, işte ben de onunla birlikte yaşadığım günlerin geleceğinden asla emin olamadım. Hala onu seviyor muyum bilemiyorum. Hakikaten bilemiyorum.

Aramızdaki kavgalar başladıktan sonra haftada iki üç kez ağladığımı farkettim. 'Niye oturuyorum' diye düşündüm. Ama onu öylesine çok seviyordum, duygularım o denli yoğun ki, işler iyi gitmiyor diye ondan ayrılamazdım. Ağır ağır uzaklaşmaya çalıştım.

Ne zaman hoş bir şeyler yapsa, 'Bak' derim kendi kendime, 'Sana önem veriyor, gerçekten birbirimize aşığız, her şey fevkalade bir daha onunla çatıştığında bu günü hatırla.' Sonra da ertesi gün gerçekten hain ve affedilmez bir şey yaptığında derim ki: 'Bak işin aslı bu. Genellikle böyle davranıyor.' Ve bu dediğimin doğru olduğunu bilirim. Çılgın gibi seviyorum onu. Peki, ne yapmam gerekiyor?

Ona aşık olur olmaz düzgün bir ilişkimiz olamayacağını anlamıştım, çok sinirli bir insandı. Ama ben rahat ev tipi ilişkilerine meraklı değilim. Aldırmadım. Ama bu noktada artık ilişkiyi sürdürmek için hiç bir neden göremiyorum.

Gelgelelim, her şey felaket halini almışken ilişkiye son verme kararını bir türlü alamıyorum.

Tedirgin Edici Karar: Her Şey Sınırda İken...

İlişkilerde iyi ile kötü arasına çizgi çekmek zordur. Benliğinizin bir bölümü size şöyle seslenir: 'Ne olursa olsun, ne kadar kötü olursa olsun, beni istediğini ve sevdiğini öylesine güçlü bir şekilde hissediyorum ki yanılmış olamam.' Bu duyguya, geçmişte kalmış bir hatıraya kolay kolay sırtınızı dönemezsiniz. Özellikle de gördüğünüz kötü muamele yüzünden kendinize olan güveniniz ve cesaretiniz kırılmışken. İşler kötüye gittikçe bu inançtan vazgeçmek daha da zorlaşır: 'Bütün bu davranışların dibinde beni seven bir adam var. Sevdiğini söylüyor, biliyorum sevdiğini, bu zor dönemi geçirirse badireyi atlatacak.'

Sizi gerçekten de kendi anlayışına göre seviyordur. Ama bu ilişki hep hayal kırıklığı ve kırgınlık yaratıyorsa, elinizden ne gelir ki? Çok hayati değişiklikler sağlanmadıkça, böylesi durumlarda ayrılmak daha iyidir.

Yapılacak en uygun şeylerden biri yalnız başınıza geçireceğiniz bir iki hafta boyunca ondan uzakta konuyu enine boyuna düşünmek, sevdiğiniz arkadaşlar ya da hoşlandığınız iş projeleriyle hayatınıza yeni bir yön vermektir. Sizi acıyla kıvrandıracak bir iki sancının ardından dengenizi bulup, yapılması gereken üzerinde daha net düşünebileceksiniz.

Uzaklaşıp kendi başına kalmak istediğinizi ona söylemek çok mu zorunuza gidiyor? Evet fevkalade zorlanabilirsiniz, zira tepkisinden korkacak, için için size olan aşkına yüz çevirmekten nefret duyacaksınız. Artık size yetmiyorsa da onunla harika günler geçirmiştiniz. Bu anılar bugünün gerçeğini ve ilişkinizin bu yönde süreceği gerçeğini kabul etmenizi zorlaştıracaktır.

Ona olan aşkınızdan vazgeçmek, onun size duyduğu sevgiden vazgeçmekten daha zor olacaktır. Ayrılmak aşkınızın sona ereceği ve artık onu özlemeyeceğiniz anlamına gelmez. Tabii ki hiç kimse bir dakika içinde birisini sevmekten vazgeçemez. Çok üzülmekle birlikte, başınıza gelenlere öfke duyduğunuz

muhakkaktır. Burada esas olan sizin öfkenizdir; gizli gücünüzü ve gizli kaynaklarınızı seferber edecek bir anahtardır bu. Feministler, kadınlardaki depresyonu (hani milyonlarca müsekkin reçetesine neden olan) büyük ölçüde içe dönük bir öfke olarak tanımlamışlardır. Bu tamamen doğrudur - Bir ilişkiyi yeniden tanımlamak ya da noktalamayı düşündüğünüz gergin ve üzgün anlarınızda işte bu görüşü hatırlamanın tam zamanıdır.

Ayrılma Devreleri

Ayrılma kararları (duygusal ya da fiziki) devreler halinde gerçekleşir. Kadınlar önce kendileriyle pazarlığa başlarlar: 'Tamam, artık ondan bulaşık ya da çamaşır yıkamasını istemeyeceğim -değmez. Onu seviyorum, bir gecede değişemez, o bir erkek, ama bunun keyfini çıkarabilirim- daha iyi bir aşık ya da beni onun kadar sevecek bir erkek nereden bulabilirim ki?' Evdeki hesap çarşıya uymayınca, kadın seviliyorum düşüncesine yoğunlaşır. İlişkiyi sürdürür çünkü, 'Onu hâlâ seviyorum, üstelik birbirimizi tanıyoruz, zaman içinde bir şeyler yarattık, umarım o da buna inanıyor...' ve böyle gider.

Bu iç diyaloğun her aşamasında kadın gitgide rüyalarından vazgeçer ve kendi gereksinimlerini duygusal bir yalnızlık içine düşene dek adım adım reddeder. Ona oranla duygusal olarak kendisinden daha fazla bir şeyler verdiğini ve ilişkiyi yürütmek için gitgide daha fazla çaba harcadığını farkeder: 'Neden bu yükü benimle paylaşmıyor? Paylaşmadığının acaba farkında mı? İlişkinin düzelmesi mümkün mü? Sürdürmekle aptallık mı ediyorum? Uğraşımı sürdürmeli miyim? Acaba daha mı az enerji harcasam? Ayrılmalı mıyım?'

İkili Yaşamlar: Duygusal Olarak Ayrılmak.

Başarısız ya da yarı-başarılı ilişkiler içinde olmak kadınları duygusal olarak ikili bir yaşama zorlar. İlişkiyi sürdürürler ama, sevgililerine açılmayı riskli gördükleri noktalarda kendilerine

bir sınır çekerler. Duygusal enerjilerini gitgide arkadaşlarına, çocuklarına ve işlerine yönelttiklerini farkederler.

Bir kadın ilişkisini ele alış biçimini anlatıyor:

> Artık bütün dikkatimi bu meseleye vermiyorum. Hayal kırıklığına uğradığımda eskisi kadar aldırmıyorum. Belki zamanla sevgi kendisini onaracak. Olmazsa, da yaşamında yoğunlaştığım başka kesimler yaratacağım. O zaman her şey daha kolay yürüyecek.

Bazı kadınlar da duygusal uzaklaşmanın kendiliğinden geldiğini, bunun için çaba göstermediklerini söylüyorlar. Kendilerini farketmeyen ya da olup bitene ilgisiz bir erkekle artık yoğun bir ilişkiye giremediklerini, uzaklaştıklarını söylüyorlar. Eskisi gibi yakınlık duymayınca da benliklerinden bir parçanın kendiliğinden ayrılıp özel bir alan oluşturduğunu anlatıyorlar.

Bir kadının anlatımı:

> Bu ilişki benim için artık eski anlamını yitirdi. Yaşamımın dışında yer alıyor, çünkü ben büyüdüm ve değiştim ama o eskisi gibi kaldı.

Bu duygusal yabancılaşma cinsellikte de ifadesini bulabilir. Bir kadın gerçek benliğini ve gerçek duygularını sunduğunda, sürekli kırıldıysa, cinsel istekleri git gide azalır, ilişkiye duygusal olarak daha sınırlı katılır. Genellikle bu noktada erkek yeterli cinsellikten yoksun kalırsa şikayet etmeye ve aranmaya başlar. Bu da aradaki mesafeyi ve yabancılaşmayı arttırır. (Kadınların zaman zaman böylesi durumları değiştirmek için çabaladığını 3. Bölümde görmüştük)

Kadınlar duygusal ve cinsel uzaklaşmalarına rağmen hâlâ sahneyi terketmiyorlarsa kendilerine sorarlar: 'Uzlaşıp, istediğimden azla yetinip, rüyalarımdaki aşka kapıları kapatıp bu ilişkiyi sürdürmeli miyim, yoksa, ayrılıp yeni bir hayat mı kurmalıyım?'

Pek azı ayrılmakta tereddüt eder. Onlar, yeni bir ilişkinin farklı olacağından kuşku duyanlardır.

> Oğlum on iki yaşında ve babasız hayata uyum göstermek-

te zorlanıyor. İkimiz için de böylesi daha iyi, bunun farkındayım ama bazı olaylar beni kuşkuya düşürüyor. Örneğin önceki gece erkek arkadaşım iş yerimdeki bir erkek yüzünden beni suçlamaya başladı. Saçmasapan bir kavga çıktı, hiç bir yere varmayan türden. Oğlum merdivenin başında izliyordu, bütün sinirleri alt üst oldu, ağlamaya başladı. Onu yatağına yatırdım sonra da sessizlik içinde John'la yatağa girdim. Yatarken düşündüm 'Bak gördün mü, Dan'la boşanınca her şey farklı olacak zannediyordun, ama hep aynı şey. Kusur bende mi? Niye böyle oluyor? Niye? başlangıçta farklıydı.'

Bazı kadınlar yeniden acı çekmemek için ayrılmayı ertelerler:

Bu ilişki bana mutluluk vermiyor ama bir başka insandan daha ayrılıp aynı acıları çekmeye her şeye yeniden başlamaya asla katlanamam. Boşanmak o kadar yıpratıcı olmuştu ki, bir daha yaşamak istemiyorum. Bu ilişki beni tatmin etmese de, sürdürmek ayrılmaktan daha az acı verecek.

Onu Hâlâ Sevdiğiniz Halde Ayrılırsanız...

Bir ilişkiye son vermek asla kolay değildir. Bir kadın ayrılma kararına varabilmek için kendini nasıl zorladığını ve gerekçelerini anlatıyor:

Yapacak ne kaldı ki? Dün gece, arkadaşım (sevgilim) telefon etti, birbirimizden uzaklaştığımız için ıstırap içindeydi, çok belliydi. Ben de çok acı çekiyorum. Ama yeniden onunla yakınlaşmak benim açımdan ancak onun değişmesiyle mümkün olabilir. Eğer onu olduğu gibi kabul edip ilişkiyi sürdürmeye çalışsam, bir gün sinirimden çatlarım. paylaşabileceğimiz harika dakikalar uğrunda kuzu kuzu kabullendiğim her şeyin intikamını almak için yanıp tutuşacağım. Yaşamamız olası o harika dakikaları da nasılsa öldüreceğim. Sürdürmek için neden kalmadığına göre ben kendimi çekmeliyim. Şu anda sevdiğim ne varsa, koruyabilmek için hemen ayrılmalıyım.

Gerçek bir ilişkiye (ben buna gerçek diyorum) inanabilmek için ondan uzaklaşmalıyım. Başkalarına bütün gücümle karşılık verebilmek, eşit ilişki kurabileceğim bir kişiyle tanışma şansını elde edebilmek ve kendimi bulabilmek için harekete geçmeliyim. İnançlarıma yanıt verecek bir kişiye rastlamam belki mümkündür diyerek ondan ayrılmalıyım. Sahip olduğum her şeyi hazine gibi saklamayı ve saklayamayacaklarıma karşı da dürüst olmayı öğrenmeliyim. Bu, bir insandan istemediğim halde uzaklaşmak anlamına gelse de, gelecekte çekeceğim acıları önlemek için bunu yapmalıyım.

İki örnek daha:

Ona kalabalık bir odada uzaktan bakıyorum ya da arabasının içindeyken seyrediyorum, ne kadar güzel, ne çok seviyorum. Ama bana söylediği sözler, eleştirileri, kişiliğimi yaralayan, benliğimi parçalayan tutumu çığ gibi büyüyor. Mutluluk oyunu oynayamıyorum. Çok yoruldum. Sürekli ve aralıksız bir hayal kırıklığı bu. Evet hayal kırıklığı içinde yaşıyorum. İyimserliğim parça parça oluyor, yaşamdan umudumu kesiyorum. Ayrılmam gerekiyor ama bu düşünce beni ürkütüyor. Benim düşündüğüm ve düşlediğim gibi olabilseydi... Bunu özlüyorum, hem de çok.

Bu ilişkinin beni nasıl etkilediğini farketmemişim. Duygularımı, benliğimi ve hayata bakışımı törpülediğini anlayamamışım. Artık bol bol arkadaşlarımla konuşuyorum ve ayrılmam gerektiğini bilyorum. Zor olacak. Ama yapacak başka bir şey yok, o değişmeyecek, kendisi söyledi.

En acıklı tanıklıklar da sevdiklerine veda eden kadınların. Bu kadının ayrılırken bıraktığı mektuba kulak verin:

Seni öylesine seviyorum ki. Sorunumuzun, iddia ettiğin gibi arkadaşlarımla hiç bir ilgisi yok. Sen o kadar kibirlisin ki, yanında kendimi iğrenç hissediyorum. Jean gibi olmamı istiyorsun. 'Hala Jim'le birlikte misin' diye sorduklarında yüzünü buruşturan Jean gibi. Kendini tepeleten ve yaralanmaya her zaman razı biri ve sen onun harika olduğunu düşünüyor-

sun. Tamam harika bir kadın (ben de onun sayısız yönlerini beğeniyorum) ama aynı zamanda da aptal bir kadın. Senin ilişkiden anladığın buysa, farklı düşünüyoruz demek ki.

Senin için her kılığa girmeyi denedim, ama yetmedi. Pek çok erkeğin sahip olmak isteyebileceği birbedenim ve beynim var, ama sen durmadan hem bedenimi hem de beynimi reddediyorsun, benim en yakın arkadaşım dahil allah bilir kimlerin arkasından arzuyla koşup kimlere pas veriyorsun. Sayısız karışık duygular hissediyorum ama en çok nedenini merak ediyorum. Hep senin yanında oldum, seni, beynini, penisini sevdim, sana özen gösterdim, birlikte en iyiyi yaratmak için senin hesabına da kendi hesabıma da çok uğraştım. Takımı ayakta tutmaya çalıştım. Ama tek başıma başaramam. Bunların süreceğini bile bile, ben işe gittikten sonra Laura'ya kur yapacağını bile bile seninle yaşayamam. Yani, neden yaşayayım ki? Tam on sekiz aydır seni tatmin etmeye çalışıyorum, takımın tek başına kalmış oyuncusu gibi tepelenmiş durumdayım. Sanki kafamı tuğla duvara vuruyorum.

Seni umutsuzca seviyorum ama ya seninle birlikte boğulacağım ya da harekete geçeceğim. Sevilmeye, arzulanmaya ihtiyacım var. Zaman zaman sahiden muhteşem olduğumu düşünen ve arada bir de olsa dikkatini tümüyle bana veren bir insan özlüyorum. Seninle birlikteyken bu duygumu yitirdim, halbuki inan çok ihtiyacım var. Kendi özlemlerini düşün ve sonra hissettiklerimi anla. Öylesine cinsel ilgi beklentisine saplanmışsın ki, başkalarının da sahip olmak isteyebileceği bir kadına sahipken o sana bütün heyecanıyla karşılık verirken bununla yetinmiyorsun. O kadar çok duygusal ilgiye ihtiyaç duyuyorsun ki, bende bulabileceğin sıcaklığı ve aşkı hep arkadaşlarında arıyorsun, sonra da senden esirgediğimi sanıyorsun. Tanrım! Öyleyse, birlikte yemek yiyip sonra da birbirimizin içinde kaybolduğumuz geceleri rüyamda görüp sabahları ağladığım için cezalandırılıyorum. Bunu arzuladığım için beni nasıl azarlayabilirsin? Tanrım, sen aptal mısın? En iyisiydi! Hatırlamıyor musun?

Bu ilişkinin sona erdiğini belirten bir yasa yok. Yeniden

geri gelemez dediğim için kimse beni kadercilik ya da kötümserlikle suçlayamaz. Çünkü her şeyin düzelmesi gerektiğine inanıyorum, ama şu anda bu senin için imkansız. Ya da sen böyle davranmak istemiyorsun.

Şimdi bırak da gideyim -bu meseleyi düşünürken beni özgür bırakacak kadar sevmeni istiyorum. Seviyorum seni ve buna korumak istiyorum. O zaman gelene dek içimde saklayacağım çünkü artık sevgimi sana veremeyeceğimi biliyorum. Sen gerçekten isteyene dek -ve doğru biçimde- ve beni isteyip gerçekten kavrayabileceğin güne kadar.

Ayrılmaya Korkuyor musunuz?

Kötü bir ilişki yaşıyorsunuz ama ayrılmak istemiyorsunuz, kendinize nedenini sorun. Bu ilişkiden ne kazandığınızı çıkartmak için düşüncelerinizi berraklaştırıp bir liste hazırlayın. İlginç mi? Seksi mi? Zaman zaman çok anlayışlı mı? Korkularınızı da sıralayın. İlişkiyi sürdürmenizi sağlayan aşağıdaki unsurlardan herhangi biri olabilir mi?

* Başkasını bulamam.
* Onun kadar ilginç, iyi, seksi vb. birisini bulamam.
* Tanıdığım insanlar arasında benim için çok özel bir yeri var. (Niçin?)
* Yaşım nedeniyle o benim son şansım.
* Ona o kadar zamanımı verdim, artık geri dönemem.
* İnsanlar başka insanları terketmemeli.
* Zaman zaman tam zıddı davranışlar gösterse de beni sevdiğini söylüyor, inanıyorum. Doğru söylediğini hissediyorum.
* Onun sevgisi benim için başka birisinin sevgisinden daha önemli, çünkü.
* Bir erkekle beraber olmayı toplumsal kabul açısından istiyorum.
* Bekârlığı, sevgilisiz olmayı sevmiyorum.

Bu sorulardan herhangi birine evet yanıtı veriyorsanız, kendinize çok katı davranmamanızı önemle hatırlatalım.

Öte yandan, kendinize sormanız gerekiyor. İçinde bulundu-

ğunuz duruma ilişkin bir kararsızlık mı hissediyorsunuz, çok mu zayıfsınız, kendi istemlerinize uygun yeni bir yol bulmak için yeterince güçlü değil misiniz? İşler düzelene kadar ya da siz ona yardım ettiğiniz sürece kendi itirazlarınızı arka çekmeceye mi atıyorsunuz?

Onunla bir yıl geçirdim. Yılın dokuz ayı mutsuzdum. Benim için çok şey ifade ederdi, üzüntülerimle birlikte yaşamaya razıydım. Ama dostlarımla temasımı kesmiştim. İşimi yalapşap yapıyordum, sağlığım iyi değildi. Şanslıydım çünkü, onunla birlikte yaşamama yardımcı olan arkadaşlarım çok dikkatli bir biçimde hem kendime hem de yaşadığım hayata verdiğim değerin bu ilişki yüzünden gitgide nasıl eksildiğini bana gösterdiler. Artık dünyaya onların gözüyle bakabiliyor ve kötü yönlerin iyilere ağır bastığını farkedebiliyordum. Bu ilişkiden bana kalan verdiklerimin karşısında çok sınırlıydı.

Onu bıraktım, ama duygularım daha olgunlaşmamıştı. Ondan kurtulmaya hazır değildim. Hala paylaştığımız şeyler bana değerli geliyordu, onu asla görmemek fikrine katlanamıyordum. İki hafta sonra, sürekli telefonlarına ve ziyaretlerine dayanamayıp ona geri döndüm. Altı ay geçmiş, sorunlar eskisinden de beter bir hal almıştı.

Sonunda, yeter, dedim. İki ayım, nasıl bir ilişki özlediğim ve ne tür bir ilişki yaşadığım, bu ikisi arasında uyumsuzlukları arkadaşlarımla konuşmakla geçti. Ona ihtiyacım olan biçimde (önemsiz gereksinimleri bir kenara bıraksam bile, geri kalanlar sürecekti, biliyordum) değişmeyeceğini ve böylesi bir ilişkinin beni mutlu etmeye yetmeyeceğini kavradım.

O kışı gerçekten zor geçirdim. Onu asla bırakabileceğime, onsuz yaşamaya dayanabileceğime, başkalarıyla birlikte olabileceğime, bütün bu düşüncelere inanamıyordum. Ama arkadaşlarımdan aldığım güçle kalbimin tam orta yerindeki doğruyu artık biliyordum. Kendimden daha fazla taviz verip yok olup gitmeye tahammül edemeyecektim. Ve ayrıldım.

Ayrılmak

Pek çok kadının ilişkisini sona erdirmek için vazgeçilmez bir ayrılma isteği duyduğu bir an gelir çatar. Ayrılık her ne kadar psikolojik, maddi ve toplumsal olarak çok zor bile olsa, kaçınılmazdır.

Kadınlar ayrılma kararlarında rol oynayan unsurları anlatıyorlar:

İlişkimin artılarıyla eksilerini toplayıp duruyordum. Bunu yapmaktan nefret ediyordum, hiç de romantik olmayan son derece faydacı bir yaklaşımdı. Ama öylesine mutsuzdum ki, bir şeyler yapmalıydım. Denedim ve gerçekten yardımcı oldu. Kendimizle ilgili konularda bir 'iyiler' bir de 'kötüler' listesi hazırlamıştım. Sonra da gerçekten istediklerimle, yaşadıklarımı sıraladım. Artık sorun kafamın içinde tilki gibi dolaşmıyordu, kağıda dökülmüştü, her şey ortadaydı. Daha berrak düşünüp karar verecek aşamaya gelmiştim.

Arkadaşlarıma her şeyi açtım. Uzun süredir içimde biriktirmiştim. Bunun bana iki faydası oldu: Artık olayları açığa vurup başkalarından akıl alabiliyordum. Hem de çizgiyi aşmış, artık 'onun' kadını olmaktan kurtulmuştum.

Onunla konuşmaktan vazgeçip başkalarına anlatmaya başladım. Arkadaşım olan erkeklerin çok yardımını gördüm, çünkü onlar, sevgilimde aradığım özelliklere sahiplerdi. Ve onların sevgileri olan kadınlara nasıl davrandıklarını, nasıl konuştuklarını, onlar için neler yaptıklarını ve onları nasıl sevdiklerini sordum. Verdikleri yanıtlar kalbimi parça parça etti, çünkü anlattıkları hep benim istediğim ama ondan alamadığım türdendi. Hayal kırıklığına uğramamak için bu arzularımı uzun süredir bastırıyordum. Yeniden arkadaşlarımdan dinleyince gerçeği, ilişkimin kötü olduğu gerçeğini titreyerek farkettim.

Hayatımı başka şeylerle doldurmaya başladım. Ortalıkta oyalanıp onun telefonunu, nereye gideceğimizi o gün, o haf-

ta ya da o yıl ne yapacağımızı söylemesini, çıkıp gelmesini beklerdim. Artık bunu yapmak istemiyorum, başka planlarım var, sinemaya gidiyorum, daha çok arkadaşlarımı görüyorum. Hatta azıcık flört bile ettim. Birkaç hafta içinde onsuz da yaşayabileceğimi düşünecek kadar bağımsızlığımı kazanmıştım.

Daha Az Acı Veren Bir Ayrılık

O Günü Yaşamak

Günleri birer birer yaşamak kavramı pek çok insana problemli ilişkilerin üstesinden gelmekte yardımcı olmuştur: Hap, alkol, yemek, insan ve para konularında... Bu hayata bakış bir erkekten ayrılırken de çok işe yarar. Çok acı çektiğinizde birisini özlediğinizde hatta ondan ayrılmanız gerektiğini bildiğinizde ya geçmişin duygusallığına kayarsınız ya da gelecek için umut kıvılcımları ateşlersiniz. Eğer yalnız bu günü düşünebilirseniz, dünü ve geleceği dikkate almazsanız, günlerinizin ne kadar çabuk geçtiğine ve nasıl iyileştiğinize şaşacaksınız. Bir kadın anlatıyor:

> Başlangıçta üzülüyordum, ondan ayrılsam gerçekten daha iyisini bulabilecek miydim? Yanıtın evet olduğunu öğrendim, 'Evet, ben vardım, kendimi geri kazanacaktım!'

Çoğu kadın en zor tarafın ayrılmaya karar vermek olduğunu, gerisinin çok daha kolay geldiğini söylüyor. Duygularınızı geride bırakabilirsiniz:

> Bir gün 'John da kim?' diye soracağımı söylediklerinde 'deli' ve 'sağır' olduklarını düşünüyordum. Aşk hakkında arzu ve acı hakkında hiçbir şey bilmediklerine inanıyordum.
>
> Ama haklıymışlar. Bugün artık ayrılma kararımı tamamen serinkanlılıkla ele alıyorum, pişmanlık duymuyorum. Sadece istemlerimin yerine getiremediğini kavradığım için kendime, bu badireyi atlatmama yardımcı oldukları için de arkadaşlarıma şükran duyuyorum.

Çoğu kadın onunla her türlü ilişkiyi tamamen kesmek koşuluyla terketmeyi esas alır. Aşırı dramatik görünse de, önemlidir. Bir erkeği bırakacak gücü ve cesareti topladıktan sonra çok kolay kırılabilirsiniz. Aranızda geçen her neyse, sevgiliden ayrılırken doğal olarak daha fazla kırılgan olursunuz. Bir kadın bu duygusunu şöyle tanımlıyor:

> Sanki yaralı yaralı dolaşıyorsunuz, o an meydana gelen her hangi bir şey yaranıza tuz basılmış duygusu veriyor, hatta yolda birisi kabalık etse bile. Normalde sizi sadece tedirgin edecek şeyler aniden tam anlamıyla korkunç görünüyor!

Yaralı kurbanlar tanımı sadece kadınlar için geçerli değildir; ayrılık erkekler için de aynı derecede acılı ve kırıcı bir tecrübedir. Ayrılacağınız zaman kendinize çok iyi davranmanız, duygusal olduğunuz için sabırsızlık duymamanız gerekiyor. Bu çok doğal.

İletişim yolları kapanmalı:

* Mektup okumayın, ne yenileri ne de eskileri,

* Telefona çıkmayın. Ayrılmakta olduğunuz erkekten gelecek bir telefon ya da mektup sadece mutsuzluğunuzu arttırır, kararınızdan sizi kuşkuya düşürür ve sizi kendi önceliklerinize sarılmaktan uzaklaştırır.

* Çiçek gönderirse, atın ya da başkasına verin.

* Bütün fotoğrafları saklaması için bir arkadaşınıza verin. Bir gün gelir bakmak hoş olur, ama şu anda sorgulamanız gerekmeyen bir mayın tarlası gibidirler.

* Ortak arkadaşlarınızdan rica edin size ondan sözetmesinler ve merakınızı kabartmasınlar. Dün gece nerede olduğunu, ya da kiminle birlikte olduğunu öğrenmek herhalde üzücü olacaktır.

* Eski yerlerinize ya da en sevdiğiniz restoranlara asla gitmeyin. Kendinize bir sene sonra gideceğinize dair söz verin; o zaman da zaten canınız çekmeyecek!

* Özel günleri, örneğin ilk yattığınız günün yıldönümünü

başka arkadaşlarınızla hatta yeni sevgilinizle geçirmek üzere planlar yapın!

* Bunlar sadece kısa bir süre için hayatınızı kısıtlayacaktır. Kalıcı bir durum söz konusu değildir. Her ne kadar siz asla geçmeyecek diye düşünseniz bile bu duygular silinip gidecektir. Ve sizin hayatınız yeniden size ait olacak; kendi kendinizin efendisi olacaksınız.

Başka Erkekle Çıkmak!

Dünyada yapmak istediğiniz en son şey gibi gelse de, yeni insanlarla çıkmanın yararı olabilir:

> Ondan ayrıldığımda, başkasıyla çıkma düşüncesi midemi bulandırıyordu. Erkek düşüncesi midemde kramplara yolaçıyordu. Öpüşmeye bile tahammülüm yoktu. Ama kız arkadaşlarımdan biri 'Biliyorum içinden gelmiyor ama bu gece John'la çık' dedi. Beni giydirip süsledi, gittim. Harika vakit geçirdim. Onu öpmedim, öyle şeyler hiç olmadı ama tam beş saat boyunca gördüğüm ilgi, yaralanmış benliğimi ve kalbimi huzura kavuşturdu, tahminlerimin ötesinde yararlı oldu.

Kadın Arkadaşlarınızı Görmek

Bir erkekle ilişkiniz yürümediği için kendinizi fena hissediyorsunuz ve size iyi gelecek hiçbir şey düşünemiyorsunuz! Kadın arkadaşlarınızla birlikte olun nasıl kendinizi toparladığınıza hayret edeceksiniz. (Bkz. 7. Bölüm)

> Ondan ayrılınca bütün kadın arkadaşlarımı eve akşam yemeğine çağırdım. Yamyamlar gibi yedik, şampanya içtik, güldük, ağladık, hayatımın en harika gecelerinden birini geçirdim. Sıkıntımı üstümden atmama o denli yardımcı oldu ki hepsine teşekkür etmek istiyorum.
>
> Yaşamımda kadınlar benim için en önemli insanlardır.

Bütün ilişkilerim başarısızlığa uğradığında kadınlarla yakın bağlarım beni ayakta tutmuştur.

Doğumda, boşanırken ve bunalım içindeyken bana hep kadın dostlarım yardımcı olmuştur. Ne zaman bir yardım eline uzansam bir kadın arkadaşım hep yanımdadır.

Onunla görüşünce kendimi harika hissederim, çünkü her şeyi kolaylıkla konuşabiliriz. Bana sayısız zor günlerimde yardımcı oldu, onu çok seviyorum.

Öfkenizi Tanıyın

Ayrılmak ve bütün duygularınıza elveda demek için yalnız üzüntünüzü değil, öfkenizi de tanıyıp ifade edebilmeniz gerekir. Size sorun çıkaran erkeğe, bir arkadaşınıza ya da bir danışmana içinizi açın, böylece kafanızın karışmasını, moralinizin bozulmasını önleyerek, öfkenizi kendinize yöneltmediğiniz için değersiz olduğunuzu düşünmeyeceksiniz. Öfke 'kötü' bir duygu değildir. Ama kadınlara hep öfkelenmeye hakları olmadığı söylenmiştir. Ne var ki, bizim de öfke duymaya, bize iyi davranılmıyorsa öfkemize dikkat çekmeye sonuna kadar hakkımız vardır.

Bu kadın bakın ne kadar açık anlatıyor:

İlişkimizin sonunda öfke benim başlıca güç kaynağım oldu. Öfkemi tanıyarak ve ona sarılarak, bu kuvvetli duygunun yardımıyla kendimi ayakta tuttum. Her zaman, hanımefendiler 'sinirlenmemeli' derler ve bir kişiye hoş şeyler söylemek içinizden gelmiyorsa, hiç bir şey söylememenizi öğütlerler. Saçma! Ona karşı hissettiğim öfkeyi farkettiğimde bunu hem kendime itiraf ettim hem de arkadaşlarıma, böylece ondan ayrılmayı başardım. Ne zaman kendimi zayıf hissetsem ona duyduğum öfkeyi hatırlamak bana umut ve enerji veriyor, yaşamımı değiştirmem konusundaki kararlığımı pekiştiriyor.

Ayrılık Önemli Bir Fırsattır

Bir çok kadın ayrılma eylemini başardıktan sonra kendilerini çok iyi hissederler:

Beraberliğimizin ikinci yılını hep başlangıçtaki güzellikleri düşünerek geçirdim. Her şey berbattı, o çok soğuk ve uzaktı. Bir keresinde sevimli bir ikinci yıl yemeği planlamıştım, gün boyunca doğru bifteği, iyi şarabı, mükemmel mumları ayarlardım ve gece o gelmedi! Güneşleniyormuş efendim. O gece yatakta dönüp dururken bana eskiden dediklerini anımsadım: 'Seni o kadar çok seviyorum ki yemek yemek bile istemiyorum!' Bir sabah işe giderken kocaman bir buket çiçekle ona uğradım ve yatakta bir başkasıyla bastım. Anahtarı yatağına fırlatıp yürüyüp gittim. Böylece nihai ayrılığımız gerçekleşti.

İki haftamı onun hiç tanımadığı bir arkadaşımda geçirdim. Oraya saklanıp, sevgilimden uzakta arkadaşım ve onun çevresiyle yaşadım. Sevgilimin bir arkadaşında fazladan anahtar vardı, bir hafta sonu o evde değilken gidip eşyalarımı toparladım.

Onu terketmek o güne kadar yaptığım en isabetli işti. Birlikteyken çoğu günlerimi mutsuzluk içinde geçirir, hayatın mutluluklar içerdiğini bile unuturdum. Gülmeyi unutmuştum. Cumartesi sabahları uyandığımda, tek başıma ya da arkadaşlarımla hafta sonu planları bile yapamaz olmuştum. Şimdi gülüyorum, geleceği düşünüyorum, evimi sıcak bir yuvaya dönüştürmeyi, kendime zaman ayırmayı, seyahate gitmeyi, başkalarıyla çıkmayı planlıyorum, kanatlandım sanki. Yeniden kendimi buldum.

Canınızın çektiği ama, zaman yok diye yapamadığınız o günlerde içinizden gelmeyen her şeyi şimdi yapın! Bunlar küçük şeyler de olabilir, köpük banyosu, paranız varsa alış veriş, spor, sinema, bol bol uyku, matrak video filmleri izlemek gibi. (Son dönemlerde gülmeye fırsatınız olmamıştır.) Hayatınız boyunca arzu ettiğiniz ama hep ertelediğiniz ciddi bir hobiye sarı-

labilirsiniz, iş aramaya başlayabilirsiniz ya da önemli bir projeye girişebilirsiniz. Adım atın ve girişin, şimdi!

Yaşamınızı değiştirmek, yeni bir yönelim aramak büyük bir fırsattır. Her şeyi yapabilirsiniz. Yaşamınızda bu kadar özgür ve bu denli çok seçeneği elde tuttuğunuz anlar sınırlıdır. Bir şey kaybettiniz, ama aynı anda bir şey kazandınız. Kendinizi ve yaşamınızı her yönüyle yeniden gözden geçirme olanağını elde ettiniz. İşinizi seviyor musunuz? Nerede yaşıyorsunuz? Hayatta amaçladığınız belli başlı şeylerden kenara iteledikleriniz? Arkadaşlarınız? İşte bu zamanı kendi çıkarınıza kullanın. Dünyayı keşfedin. Cesaretli yeni biçimler deneyerek kendiniz için herşeyi yeni baştan keşfedin. Asla pişman olmayacaksınız.

BERABERLİKLERİN İYİ YANLARI

Bütün bunlardan sonra hâlâ iyi şeylerden söz etmek mümkün mü diyeceksiniz. Peki, asla gelecekten korkmayın! 1970'li ve 1980'li yıllar çatışmalarla doluydu ama 1990'larda beraberliklerin iyi yönlerinin keyfini çıkartacağız - hem de hiç kendimizi suçlamadan!

Önemli Anları Kutlamak

Kadınlar beraberliklerindeki önemli anlardan sözetmeye bayılırlar.

Pek çoğumuz onunla başbaşa geçirdiğimiz özel anları düşünmekten mutluluk duyarız. Bu anılar bizim için çok kıymetlidir:

Ne severim biliyor musunuz? Pazar sabahları en eski elbiselerimi giyip onunla birlikte (o da eski giysilerini ya da eski havlu bornozunu giyer.) dalga geçmeyi, ağır ağır yataktan kalkıp buzdolabına bakmayı, bir gece öncesinin tabaklarını toplayıp pencereden dışarsını seyretmeyi ve köpekleri de alıp yürüyüşe çıksak mı diye düşünmeyi severim.

Saçlarımı saatlerce yıkamak isterim. Bazen yardıma gelir, saçımı şampuanlar, buna bayılırım. Sonra da saçımı kuruturken yanımda oturup konuşur benimle. Ne harika.

Bütün gün yataktan çıkmadığım hafta sonlarını çok severim. Uyanıp sevişiriz, kahvaltı edip film seyrederiz, sonra yi-

ne yatağa. Bütün öğleden sonrayı televizyon başında, abur cubur atıştırıp sevişerek, şekerlemeler yaparak geçiririz. Hele yağmur da yağıyorsa keyfimize diyecek olmaz. Telefonu prizden çekip dünya ile bütün ilgimizi keseriz.

Onunla çıkmak bana büyük zevk veriyor. Çok eğlenceli ve heyecan verici bir adam. Telefonda geliyorum dedi mi kelebek gibi hissediyorum kendimi. Kapıyı açtığımda neler söyleyecek, beni nasıl bulacak diye aklım hep onda, giyinirken. Ağzım kulaklarımda, heyecanla bekliyorum. Kapıda göründü mü hemen kucaklayıp öpüyor beni. Göğsüne bastırdığında deri ceketine karışan kokusuna bayılıyorum. Sonra genellikle bir taksiye atlayıp yemeğe gidiyoruz. Yemekte elimi tutuyor, beni öpüyor. Çok mutluyuz, altı aydır böyle sürüyor.

Onunla duşun altında yıkanmayı, suyun uzun kuvvetli bacaklarından ve omuzlarından süzülüp akışını, tüylü göğsünü, kollarını ve penisini sabunlamayı seviyorum. Bazen sıcak suyun altında onunla oral seks yapıyorum. O da aynısını bana yapıyor bazen beni banyonun içinde köpüklere boğup, mastürbasyon yapıyor. Vay be! Saatlerce böyle kalabilirim. İki üç kez boşalıyorum. Banyodan çıkınca suda o kadar uzun boylu kaldığım için parmaklarım büzüşmüş oluyor. Bazen öylesine vahşileşiyoruz ve arzuyla doluyoruz ki kendimizi banyodan zor atıyoruz.

Bir nehri taşların üstünden seke seke geçmek, sahildeki tepeciklere tırmanmak kendimle ve içinde yaşadığım dünyayla mutlak bir barış içinde olduğumu hissettiriyor bana. Onun da barış ve hoşnutluk içinde kendinden geçtiğini farkedebiliyorum, sudaki, çimendeki ufacık değişimlere yaklaşımında sevgi dolu bir ilgi okuyorum.

Bunlar, 1. Bölümde dinlediğimiz kadınlarla aynı kadınlar mı? Nasıl bu denli farklı konuşabiliyorlar?

Tarif ettikleri erkekler, başka zamanlar uzak ve sessiz duran ya da öteki erkeksi uzaklaşma modellerine başvuran erkekler. Çoğu ilişkiler karışıktır: İyi yanları da vardır, pek iyi olmayan yanları da. Kadınlar, kitabın başında yer verdiğimiz sorunların

yanısıra bir çok ilişkilerinde unutulmaz ve zevkli anlar da yaşamaktadırlar.

O Mükemmel Değilse - Kendinizi Suçlu mu Hissediyorsunuz?

Ona sırılsıklam aşık olmanıza rağmen önemli sorunlarınız var ve ilişkiniz de harika değilse, bu ilişkiden zevk almaya hakkınız var mı?

Sorunlu ilişkiler sürdüren kadınlara genelde mazoşist gözüyle bakılır. Onları onaylamayan toplumsal çevrenin baskısı öylesine kuvvetlidir ki, kadınlar içlerinde hep şu korkuyu yaşarlar: 'Dün bana bağırmış, en ağır biçimde hakaret etmişti, şimdi onunla keyif çıkarman doğru olmaz. Hiç bir kadına böyle davranılamaz. Ben şimdi onun öpücüklerinden zevk almaya kalkarsam, bu ilişkiyi hakaretleriyle birlikte kabullenmiş olurum. Ama şu anda yaptığı hoşuma da gidiyor. Durumum umutsuz mu? Benliğim mi parçalanıyor?'

İlişkinizde belki de seks ve şefkat dışında pek az şeyden zevk alıyorsunuz. Onun esaslı bir erkek olduğunu ama sizi anlamadığını - ya da kadınlarla eşit ilişki kurmasını bilmediğini düşünüyorsunuz. Sizi götürdüğü yerlerden hoşlanıyorsunuz, ama onunla konuşmakta (kadın arkadaşlarınıza oranla) zorlanıyorsunuz.

Bu, ilişkinize son vermenizi gerektirir mi? Olumsuz unsurları kendinizden bile gizliyor musunuz? 'Erkeksiz, bir hiç olacağınızı' ima eden baskılara mı boyun eğiyorsunuz? Size ters gelen ve kötü olan yönleri, iyilerden ayırtederken hata mı yapıyorsunuz?

Bir kadının ifade ettiği gibi mükemmel bir ilişkiden sözedilemeyeceğini kavrasak da, sonsuz mutluluk hayalleriyle yüklenmiş bir bombardıman altında yaşamaktayız:

> Her saniyesinde aşk fışkıran kalıcı bir ilişki teranesiyle büyütüldüm. Erkeğimde sonsuz bir çekicilik bulacaktım ve hiçbir şey aramıza giremeyecekti. Onunla evlendikten sonra günlük yaşamımda kraliçe gibi olacaktım. Asla kavga etmeyecektik zira 'kötü' ilişki anlamına geliyordu.

Toplumumuzdaki anlayışa göre bir ilişki mükemmel değilse kabahat öncelikle kadında aranır; sonra kadının ayrılması gerektiği düşünülür; son olarak da ayrılmıyorsa kadına mazoşist ya da sinir hastası gözüyle bakılır. Bu da bize küçük bir seçenek bırakır: Gündüz ve gece her dakika işlerin iyi gittiğini söylemek ya da ayrılmak.

Gerçekçi Olma: 1990'larda Beraberlikler

Pekiyi ya gerçek? Sevdiğimiz erkekle ilişkide çoğumuz, mükemmel olmasa da sürdürmeye değer şeyler ve mutluluklar buluruz. Bu ilişkilere son vermemekle 'kurtuluş'tan uzaklaşıyor muyuz?

Gerçekçi bir gözle bakalım. Bir ilişkiyi sürdürmeye karar verdiyseniz, bu kitapta anahatlarıyla belirtilmiş sorunlardan bazılarını, toplumca varlığı reddedilmiş sorunları yaşıyorsunuz demektir. (Zira toplum bütün suçun sizden kaynaklandığını, ya çok aşık olduğunuzu, ya da karışık kafalı ve bencil, olmadı çok yüksek beklentiler vb. peşinde koştuğunuza inanır)

Niye kendinizi suçlayacaksınız ki? Niye kendinize karşı bu kadar acımasız olacaksınız! İlişkilerin inanılmaz değişiklikler geçirdiği tarihi bir dönemde yaşıyorsunuz. 20. yüzyıl boyunca ve bugün, gittikçe yoğunlaşan bir biçimde kadınlar aileyi ve erkeklerle ilişkilerini demokratlaştırmaya çalışmışlardır. Erkeklerin çoğu bu durumu tam manasıyla kavrayıp uyum sağlamamışlardır. Salt bu yüzden ilişkilerimize son mu vermeliyiz? (Kendimiz de belli çelişmeler yaşamıyor muyuz, bütün bunların ne anlama geldiğini düşünüp durmuyor muyuz?) Tabii, ki hayır, ilişkilerimizden vazgeçmemeliyiz ama olup biteni ve hareket noktalarını berrak biçimde anlamaya çalışmak çok önemlidir. 1. Bölümde söz edilen kabul edilmiş duygusal mukavele aracılığıyla harekete geçirilen dinamikler sorgulanmaz ve denetlenmezse kadınlara zarar verir. Bu kitapta, süreci kafamızda berraklaştırmak ve zararlı saklı davranış modellerine parmak basmak üzere yola çıktık.

Mükemmel Olmayan İlişkileri Sürdüren Kadınlar 'Mazoşist' Değildirler

Kadınlara özel yaşamlarında 'başarılı' olmaları mutlu, istikrarlı sözün kısası evli olmaları konusunda ağır baskı uygulanır. Böyle bir ilişkisi olmayan kadın sık sık hor görülür.

> Erkek arkadaşımı çok seviyorum ama durmadan kavga ediyoruz, hem de çok; durumu değiştirmeye çalışıyorum. İnsanların durmadan bana hâlâ 'Ne diye onunla oturuyorsun, niye bırakıp gitmiyorsun' demelerinden usanç getirdim. 'Onu seviyorum,' diyorum! Mükemmel olmadığına göre ille de bırakman gerek sanıyorlar. Onlar tarafından hor görülmekten bıktım.

Mutsuz beraberlikler, genellikle ilk başta fena değildir; yoğun bir çekicilik ve duygusallıkla başlayan ilişki, kadının beklentilerine uygun bir temel paylaşım ve ilgiden yoksun olsa da kadın bir süre bu davranışın geçici olduğu inancıyla, soruna belki teşhis koyabilirim umuduyla ilişkisini sürdürür. Başlangıçtaki 'iyi'lerin, sevgi davranışlarının geri dönmesini bekler.

Ama kadın ilişkilerindeki sorunları durmadan gündeme getirmeye başlarsa, arkadaşları da 'Niye oturuyorsun? Kendine eziyet bu' derler. Özellikle mutsuz olduğu bir günde, kadın birisine 'Özel hayatım tam bir çıkmaz içinde,' dediğinde 'Halledemiyor mu? Nesi var?' anlamına gelen bir tepkiyle yüzyüze gelir.

Kadınlara mazoşist demek, ilişkilerde hep kadınların günah keçisi olarak kabul edilmeleri, bütün hataları onlarda arama eğilimine bir başka örnektir. Bu yanlış anlayışa burada meydan okuyoruz. Mutsuzluğa dönüşen ilişkilerin sırrı sadece değişimdir: Bir beraberlik başlangıçta genellikle mutluluk içerir, ama 1. Bölümdeki geleneksel klişeler zaman içinde ilişkiye musallat olur, kadın mücadele etmeye çabalasa da koşullar kötüleşme yönünde ilerler. Sorunlarla yüz yüze gelse de kadın, kalıp ilişkiyi yürütmeye çalışır. Ama bu sadakate karşılık aldıkları ödül bir mazoşistlik yaftasıdır. Kadınlar sorun ilk patlak verdiği anda ayrılmaya kalktıklarında bu sefer de egoist ve kalpsizlikle suçlanırlar. Kadınların kazanma şansı yok mudur?

İşin püf noktası şudur: Sorunlu ilişkilerin de zaman zaman pek hoş yönleri vardır. Bazen kadın, her gün saat gibi işleyen bir beraberlik sürdüremeyen, ya da bundan hoşlanmayan bir erkek sevebilir, ona yönelik duyguları kendisi açısından çok önemli ve derin olabilir. Sonuç olarak aşk, bize hoş davranan birisine gösterdiğimiz bir diz ve çekiç refleksi değildir.

İlişkide Her Zaman Mutluluk mu Amaçlanır?

Bir kadına göre, önemli olan ilişkiden ne elde ettiği değil, sevgilisine neler hissettiği:

> Sevmek istediğim adam o: Daha kolay adamlar, daha konuşkan adamlar var ama ben onları sevmiyorum ki. Çok özel bir insan olduğu için seviyorum onu, ben ilişkiye değil insanlara sevgi duyarım. Bana en iyi ilişkiyi sağlayacak bir erkek aramıyorum, kendimi bağlı hissedeceğim birisini arıyorum.

Bir ilişki çok istikrarsız hatta acılı olsa da insanın ruhunu okşayan özellikler içerebilir. Her nasılsa kafanızda daha önce varolmayan yeni ufuklar açabilir.

Çetrefil ilişkiler içindeki kadınlar sevgi ve kendini bulma duygusunu, dengeli ve hoş bir beraberliğe oranla daha yoğun yaşadıklarını söylüyorlar.

> Ben ilişkime bir mutluluk kaynağı diye bakmıyorum. Kendi mutluluğumun kaynağı benim. İlişkimi bana verdikleriyle olduğu gibi kabul ediyorum, yoksa özel bir ihtiyacımı karşılayacak bir olgu olarak görmüyorum. Onu, o olduğu için ve birlikte yarattığımız şeyler olduğu için seviyorum. Bazen mutluyuz, bazen değil. Kalmayı tercih ediyorum çünkü aramızda kuvvetli bir bağ var, ilişkimizin yüzde 75'i benim için doyurucu. Bu da bana yetiyor.

Bu ilişkinin Geleceği Yok, Zaman mı Harcıyorum?

Bazı kadınlar, uzun sürmeyeceğini bile bile bazı aşk ilişkile-

rine girdiklerini ve bu birlikteliklerin kendileri için çok şey ifade ettiği görüşündeler. İstikrarsız bir aşk yıkıcı olmadan size bir şeyler katabiliyorsa pek de başarısızlığından sözedilemez.

Kendimizi kusurlu ilişkilerin içinde buluvermek ayıp değildir. Bütün benliğimizi, sevgimizi ve sadakatimizi sunup sonra da ihanete uğramışsak, bu baştan kendimizi sakınmamızı gerektirmez. Aşık olmakla hata etmiş sayılmayız. Sevmek ve sevilmek, ilişkinin hoş yanlarındandır.

Normal Bir İlişkideki Mutluluğun Ölçüsü

Beraberlikten beklentiniz ne ölçüde gerçekleşiyor. 'İyi'nin ne kadar 'iyi' olması gerekiyor. Kötü ilişki ne denli kusurludur? Kusurlu ilişkiler ne zaman dayanılmaz bir noktaya varır?

> İki yıl kadar önceydi. İlişkimizi şöyle bir gözden geçirdiğimde 'Neden evlenmiyoruz, neden ben, ondan fazla para kazanıyorum, niçin çocukarımız olmuyor gibi teraneleri kafamdan atabildiğimde beraberliğimizin kıymetini anlayabildim. Kendimi tam anlamıyla 'büyümüş' kabul etmediğimden ilişkiye ne gözle bakacağımı bilemediğimi düşünüyordum. Gelgelelim, bu ilişki bana mutluluk veriyor. Kendi hayatıma ne diye başkalarının gözünden bakacakmışım ki!

Beklentilerinizin yüzde 70'i karşılanıyorsa herşey yolunda mıdır? Yoksa yüzde 80 mi gereklidir. Dış dünyaya karşı? Sizin için?

Belki de iyi yanlar yüzde yüze ulaşmadıkça kendi başınıza kalmayı tercih edeceksiniz. Beraberliğiniz sırasında onun sizden üstün olduğunu varsayan davranışlarına seyirci kalıp onunla konuşmak için bütün enerjinizi tüketmeniz de olasıdır. Doğru seçimi yapabilirsiniz. Bu tamamen sizin hayatınıza ve ihtiyaçlarınıza bağlıdır.

İlişkideki Kötü Yanlardan Söz Edememek

İlişkilerdeki korkutucu duygusal patlamalardan sözetmek,

birçok kadına en iyi bir iki arkadaşına açılmak dışında çok zor geliyor:

> Başıma gelenleri pat diye, 'Bunu yaptıysa, niye onu bırakmadın,' der endişesiyle kız kardeşime anlatmadım. Onun bana verdiği iyi şeylerin hiç biri aklına bile gelmeyecekti.

Çevremizdeki insanlarla ilişkilerimiz çok sıcak da olsa, kötü anlarımızı (özellikle de en kötülerini) arkadaşlarımızdan ve ailemizden bir biçimde saklamaya çalışırız. Aksi halde bizden soğuyacaklarını, bu beraberliği sürdürdüğümüz için bizi hor göreceklerini düşünürüz.

Kadınlar işte bu yüzden beraber oldukları erkekle aralarında çıkan kavgalar öğrenilsin istemezler:

> Kavga ettiğimiz zaman sesini öylesine yükseltir ki bütün apartman çın çın çınlar. Onun bu niteliğini, İtalyanlara has bu özelliğini aslına bakarsanız severim. Bu patırtıyı duyunca aramızda boktan bir ilişki olduğunu varsayan alt katta oturan iki arkadaşım bir saat sonra sarılıp koklaştığımızı görünce şok geçirmişlerdi. İşin içinden çıkmak için bulduğumuz tek yolun kavga olduğunu asla göremiyorlar. Niye hakkımızda hükümler veriyorlar! Niye bu kadar tepeden bakıyorlar?
>
> Kavgalarımız beni gerçekten yiyip bitiriyor. Hemen her gece tartışıyoruz ve sabah işe sersem gibi gidiyorum. İlk başlarda yaşadığımız sorunları kız arkadaşlarıma anlatıyordum, ama artık moralim bozuluyor: Niye onunla oturduğumu merak ediyorlar.
>
> Sadece onun arkadaşlarıyla görüşüyoruz, kavgalarımızdan onlara sözettiğimde hemen onu savunmaya başlayıp, 'Durmadan dır dır edersen dayanamazsın, ya da seni bırakır' ve ya, 'O kadar ciddiye alma', diyorlar. Sanki bu davranışı hakediyormuşum gibi. Baktım ki daha kötü oluyorum, bu meseleyi konuşmaktan vazgeçtim.

İlişkilerimizde ortaya çıkan gerçekten kötü şeyleri niye çoğu kez kimselere anlatamıyoruz? Ne denli korkunç ve aşağılayıcı bir davranışla yüz yüze geldiğimizi bilen arkadaşlarımızı kaybetmekten korkuyoruz.

Dün geceyi kötü geçirmiş olabileceğinizi niçin kabul edemiyorlar. Bu, bütün ilişkinizin kötü olduğu anlamına gelmiyor ki. İnsanın sorunları olması ayıp değildir.

Acaba erkeğin kadına saygısızlık etmesi, kadının güçsüzlüğünü ve eşitsizliğini sembolize eden toplumsal bir leke olarak algılandığı için mi üzücüdür. Birinci olarak, bazı konularda taviz vermeniz, sizin kararsızlığınızdan ya da ne yaptığınızın farkında olmayışınızdan kaynaklanmaz. Bir ilişkideki kötü yönleri kabullenmenizdeki sebep belki de bu yolla bir şeyler elde etmenizdir. Bu aynı zamanda size karşınızdaki insana karşı duygularınızı keşfedebileceğiniz ve onu daha fazla tanıyabileceğiniz zamanı sağlayan geçici bir araç olabilir.

İkinci nokta da, toplumun aşırıya varan standart ak ve kara merakının ilişkilere zarar verdiğini kavramaktır. Pek de düzgün gitmeyen ilişkilerini sürdürdüklerinde kadınlara 'mazoşist' yaftasını yapıştırmak onların arkadaşlarıyla bu konuları konuşmalarını engeller. Mazoşist diye damgalanmak korkusu sevilen kişiye duyulan sadakatle birleşince, en çok arkadaşa ihtiyaç duydukları anda kadınların ağzını, dilini kilitler.

Durumun felaketi burada yatar: Arkadaşlarınızla olup biteni konuşamadığınız sürece sorunlarınızı derinlemesine düşünmek ve çözüm getirmek, iyi ile kötüyü ayırdetmek iyinin tadını çıkartıp kötüyü değiştirmek şansınız azalır, ilişkinin dayandığı temelleri değiştirmek ya da bitirmek kararı zorlaşır.

Beraberliklerde Yalnızlığa Zorlanmak

Bir kadın arkadaşlarıyla konuşamamanın, onu nasıl bir yalnızlık döngüsüne ittiğini anlatıyor:

> Genelde sinirlenip üzüldüğümden çok uzun zamandır kimseye söz etmedim. İnsanlar iyi bir ilişkimiz olduğunu düşünsünler, her şeye sahip olduğuma ve her şeyin mükemmel gittiğine inansınlar diye her şeyi içimde biriktirdim. Tek derdim kendimi tek başıma ve tecrit hissetmekti.

Dostlarınıza ilişkinizde kötü giden şeylerden söz edememek

(nadiren çok korkunç anlar yaşasanız da) bağlarınızı zayıflatır. Onlara yalan söyledikçe dürüst ve rahat davranamazsınız. Bu da ilişkinizi düzeltmeye yardımcı olmayacağından durum gitgide kötüleşir.

İlişkileri iyi gitmeyen kadınlar bu beraberlik içinde kendilerini bekârken hissettiklerinden daha yalnız hissetmeye başlarlar. Ne birlikte oldukları erkekle ne de arkadaşlarıyla konuşabilirler. Böylesi durumlarda çok sayıda kadının psikoloğa başvurması ve avuçla sakinleştirici içmesinde şaşılacak bir şey yoktur.

Bu süreçten kendisini kurtaracak bir yol bulan bir kadın anlatıyor:

> Üniversiteden eski arkadaşlarım var. Ayda bir kez buluşup kocalarımızı ve erkek arkadaşlarımızı çekiştiririz. Mucize gibi gelir. Üstelik güvenlidir: Sadece biz! Söylediklerimiz odanın dışına çıkmaz. Bir sonraki toplantıda konuşulanlara herhangi bir şekilde atıfta bulunulmaz. Anlatması zor. Cennet gibidir.

Bir dostunuza, 'Dün gece o...' diye başlayan sözler edip ertesi gün sevgilinizi büyük bir hevesle beklemeye başlarsanız, arkadaşınıza dünkü meseleyi çözdüğünüzü anlatmadıkça şaşkınlık içinde suratınıza bakacaktır. Arkadaşımız bizimle sorunlarını tartışırken kendisini rahat hissetmelidir. Bu, onun yargılamamızı ya da ona böyle davranan birisiyle ilişkisini devam ettirmesini sorgulamamızı gerektirmez. Birbirimizin sorunlarını konuşurken sadakatsizlikten dem vurmamayı, 'Onu sevmiyorsan niye bırakmıyorsun?' gibi imalarda bulunmamayı öğrenmeliyiz. Aksi halde sorunları nasıl kavrayıp da çözmeye çalışacağız ki?

Ve son olarak şunu unutmayın!. Birlikte olduğunuz erkeğe verdiğiniz taviz kendinizi suçlamanıza yol açabilir. Ama arkadaşlarınız da kendi ilişkilerinde sizin onaylamayacağınız tutumları açısından benzer huzursuzluklar yaşamaktadır. Onlar da kendilerini suçlu hissedebilirler. Onaylanmaz bir davranışta bulunduğumuzdan korkmadan onlarla rahatça konuşabilsek, hem yalnızlığa sürüklenmeyiz hem de kendimizden emin bir şekilde olanları konuşmaktan zevk alıp başkalarına moral destek vere-

biliriz. Kadınları 'mazoşist' diye damgalama güdüsü, değiştirmeye çalıştığımız zararlı duygusal sözleşmenin bir parçasıdır. Kadınların korku ve çekingenlik içinde susması toplumun kadını bir birine yabancılaştırma, bölüp fethetme mekanizmalarından biridir.

Kendi İhtiyaçlarınızı Karşılamak Size Suçluluk Duygusu Verir mi?

Onun için daha fazlasını yapmanız, onu daha çok sevmeniz ve mutluluğu için daha çok uğraş vermeniz ya da ikinizi yaklaştıracak yeni şeyler icat etmeniz gerektiği konusunda belirsiz bir duygunun sizi için için kemirdiği olur mu? Çok sayıda kadın, ilişkilerini olduğu gibi kabul edip kendi kafalarını göre bir mutluluk çizgisi tutturdukları için kendilerini suçlu hissederler. Bu beraberliği 'kullandıkları' korkusuna kapılırlar.

Hemen her gece benim için yemek hazırlar. İşten geldiğimde benden önce evde olur ve kollarını sıvar. Bütün alışverişi, her şeyi o yapar. İlişkimizde başka sakatlıklar olsa da bu tutumu çok hoştur. Hoşuna gittiği için mi böyle davranır, yoksa bazı sakatlıkları telafi etmek için mi bilmiyorum, çünkü bu meseleyi açık açık konuşmaz. Acaba kendimi rahat bırakıp bunun tadını mı çıkarsam yoksa ilişkiyi bitirsem mi. Bir gün bana sırtını dönüp ne kadar haksızlık ettiğimi, mutfak işini sırtına yıkarak onu sömürdüğümü mü söyleyecek!

Kendi evimde de onun evinde de eski rahat elbiselerimle hatta bigudilerimle dolaşıyorum. Konuşmaksızın hep çalışıyorum ve pek sosyal davranmıyorum. Sonra da arkadaşlarımla çıkarken bütün cazibemi takınıyorum. Bir dolu makyaj vb. yapıyorum.

Ama evde parfüm sürmeden, makyaj yapmadan dolaşmaya bayılıyorum. Sonra da acaba ilişkimin dibini mi çıkartıyorum diyorum. Daha uygar bir görünüm için çabalamam gerekmiyor mu? Daha cazip görünmem gerekmiyor mu?

Başka bir kadın da kendi ilişkisini yanlış br noktadan yola

çakarak sevimli bulduğunu, ilişkilerin genelde böyle olmaması gerektiğini, beraberliğini duygusal açıdan az gelişmiş bulduğunu söylüyor:

Ben bir oyun yazarıyım, bir gösteri öncesi salona benimle birlikte girmesi bana büyük sevinç verir. İkimiz de çok iyi giyindiğimizden kendimizi pek zarif hissederiz. Lacivert giysisiyle öylesine etkileyicidir ki.... Ayrıca yanımda benimle ilgilenen birisinin bulunduğunu düşünmek de hoşuma gidiyor. Ne var ki ilişkimiz derinlikten yoksun. O, beni tepeden tırnağa aşktan titreten biri değil, hatta belki de oyunlarımın ne anlama geldiğini bile anlamaktan uzak bir insan. Yine de pek çok konuda benim için mükemmel. Gösteriden sonra ya da yemeğe çıktıktan sonra beni evime bırakır. Ne büyük bir lüks. Üzüldüğüm ne biliyor musunuz, belki de onu böyle kullanmam haksızlık. O da beraberliğimizden zevk alıyor ama acaba bir başkasıyla gerçek bir ilişki arasam daha mı iyi ederim. Yoksa ondan salt yakışıklı diye mi hoşlanıyorum? Bu doğal mı?

Zaman zaman kadınlar zevk aldıkları bazı şeyler konusunda kendilerini suçlu hissederler:

Kendi kendime itiraf etmesem de benim sorumluluğumu yüklendiğini farkediyorum. Daha fazla kendime yeterli olmalıyım, bu büyük bir bağımlılık duygusu veriyor. Ama onun, sorumluluğumu üstlenmesi hoşuma da gidiyor. Bir restoranda yemek parasını ödemesi de. Biliyorum, korkunç ama.

Önceki gün piknik yaptık. Tepelere tırmandık, beni yakaladığı gibi yere yatırdı. Bayıldım. Onun gücü altında ezilmeye bayıldım. Arkadaşlarım ne derdi, aklıma bile getirmek istemiyorum.

Yetişkin bir kadın gıdısından makas alınmasından ya da kendisine 'bebek' diye hitap edilmesinden normalde hoşlanmaz. Ama o böyle seslendikçe kendimi kadınsı ve tapınılan gibi hissediyorum. Geri zekalı mıyım?

Bigudilerle dolaşıyorsunuz, her gece kendinizi seksi bulmuyorsunuz, onun yataktaki maço tavırlarına bayılıyorsunuz... Bütün bunlar ondan yararlandığınızı onu kullandığınızı mı gösteriyor. Elbette hayır!

İyi İlişki Nedir?

Doğal olarak iyi ilişkilerin herkesin uyması gerekli standart bir modeli olmayıp sayısız değişik türleri vardır. Yaşamınızın bir döneminde seçtiğiniz bir beraberlik başka bir dönem için hiç de uygun olmayabilir.

Aşağıdaki örneklerden hangisi şu an için size cazip bir ilişki gibi görünüyor?

Bir yıl önce birlikte oturmaya karar verdik. İlişkimizin temeli karşılıklı derin bir ilgiye ve bunu küçük şeyler aracılığıyla göstermeye dayanır. Günlük arkadaşlık, evimize alınacak bir şey için para biriktirmek, birbirimize yemek pişirmek, yorgun olduğumuzda birbirimizin sırtına masaj yapmak gibi temel zevkler. Verdiği güvenden zevk alırım.

Erkek arkadaşım pilot. Birbirimizi ayda bir kez hafta sonunda görebiliriz. Daha önce standart bir tiple evliydim ve hoşuma gitmezdi. Kendime vakit ayırmak isterim. Şimdi bol bol ayırabiliyorum. Artık hem bağımsız olabiliyorum hem duygusal olarak tatmin oluyorum.

Hayatımın dengesi var. Haftada bir kez çıkarız. Harikadır. Çok sayıda arkadaşımızı görebileceğimiz partilere gideriz. Dans çevresi içinde yaşarız, vahşi danslar ve müzik hayatımızın parçasıdır, latin, caz vb. Giyinip dansa gitmek çok harikadır. Bütün hafta bu anı beklerim.

Gerçekten sevmek dünyevi bir duygudur. Yerde kirli elbiseler, hastalanıp banyoyu kirlettiğinde küveti temizlemek, zaman zaman ona öfke duymak, yanyana nefret ettiğimiz TV programlarını izlemek... Bizim sevgimiz nazik ve sessizdir, talepkâr değildir. Güvenli ve istikrarlıdır. Sürekli ve destekleyicidir. Bağışlayıcıdır.

Bu ilişkilerden hangisini seçerdiniz? Belki de sizin için ideal ilişki bambaşka bir kavramdır. Hiç bir ilişki istemeyebilirsiniz de. Önemli olan ne istediğinizdir. Sizin tercihinizdir.

İlişkinizin kendi kafanıza göre 'iyi' ve 'mutlu' bir beraberlik olup olmadığını anlamanıza yardım edecek bir kaç soru:

* Şu anda aşık mısınız? Bunu nasıl anlıyorsunuz?

* Bu ilişki hoşunuza gidiyor mu? Acı veren iniş ve çıkışlarına rağmen sizi doyuruyor mu? Coşkulu mu? Ona karşı birbiriyle çelişen duygular besliyor musunuz? Bu ilişki ne denli önemli?

* Beraberliğinizin en hayati tarafı ne? Aşk, ihtiras, seks, para, size eşlik etmesi, kalıcı ve uzun dönemli bir ilişki olması... Bu beraberliği isterken esas nedeniniz?

* İlişki size mutluluk veriyor mu? Çok etkiliyor mu? Hayatınızın geri kalan bölümünü birlikte geçirmeyi düşünebiliyor musunuz? İlişkide değiştirmek istediğiniz nedir?

* Aranızdaki sevgi alış-verişi istediğiniz türden mi? Bir arkadaşınızın ilişkisinde, okuduğunuz bir kitapta, izlediğiniz bir filmde size daha çok heyecan veren ilişkilere rastlıyor musunuz?

* Aileniz, arkadaşlarınız ve genelde insanların 'doğru' ve 'mutlu' diye tanımlamadıkları ama sizce değer verilen bir ilişki sürdürmekten suçluluk duyuyor musunuz?

* İlişkilerde süreklilik mi ararsınız? Süreklilik arayıp aramamak size suçluluk duygusu verir mi?

* İlişkinizin 'bağımlı'lık diye tanımlanabilecek yönlerinden zevk aldığınız için kendinizi ayıplar mısınız? Bunlar nelerdir? Örneğin sizinle bebek gibi konuşması? Alışılmadık cinsel fanteziler, Giyinip kuşanıp kadınsı roller oynamak, masrafların onun tarafından ödenmesi vb.

* Mali meselelerde kendinizi nasıl hissedersiniz. Paranın çoğunu kim kazanıyor? Harcamaların çoğunu kim yapıyor? Bunlardan rahatsızlık duyar mısınız?

İlişkiye Sıkı Sarılmak

Bütün bu soruları yanıtladınız ve ilişkinizdeki olumlu yönle-

rin ağır bastığına eminsiniz. Öyleyse bu ilişkiye sıkı sarılın. Bunun için size sonsuz izin. Sadece izin vermiyoruz, ısrar da ediyoruz!

İşte tam da böyle yapan kadınlardan tanıklıklar:

Cuma günleri işten çıkınca en sevdiğimiz yiyeceklerden alıp eve koştururuz. Pijamalarımızı giyip kedimizi, köpeğimizi ve oğlumuzu (üç yaşında) alıp cup yatağa. Sonra da çizgi film ve eski filmleri seyrederiz. Bütün gece yatak keyfi yaparız. Oğlum kafasından hikayeler uydurup anlatır. Tam bir cümbüş yaşarız. Bu adama bakıp kendi kendime derim ki: 'Her Cuma gecesini ömrümün sonuna dek böyle geçirsem, yine de doymam.'

Gece yatakta geç saatlere kadar konuştuğumuz anlar en keyifli saatlerimizdir. Aklımıza her geleni birbirimize söyleriz, saçma şakalar, derin fikirler, kafamızın bozulduğu şeyler- ya da müzik dinleriz. Haftada aşağı yukarı üç kez sevişiriz. Öteki geceler oynaşırız, bazen içimizden biri mastürbasyon yaparken, ötekimiz onun ihtirasını arttıran sözler söyler, sonra da uykuya dalarız- muhteşemdir.

Bir aşk şiirleri kitabı buldum, bir tür antoloji. İkimiz de edebiyattan fazla anlamayız, ama birbirimize bu şiirleri okumayı adet edindik.

Geçen gece bana Halil Cibran'ın *'Peygamber'* kitabından parçalar okudu, biraz da Shakespeare'den soneler. Mumlar yakıp yatak odamıza gittik (sadece yatak ve duvardan oluşan bir oda ama biz çok seviyoruz!) Öylesine sessiz ve huzur doluydu ki her şey. Ardından yumuşakça seviştik, kendi yuvamda olmak ve ait olma duyguları içimi kapladı.

Başlangıçta bana şefkat dolu sözcükler mırıldanır. Derken, birbirimizin elbiselerini çekip çıkartırız, bedenlerimizi yapıştırırız. Bu sırada müthiş uyarılırım. Ardından ikimizle ilgili gerçekten seksi ve egzotik bir fanteziden sözetmeye başlar. Beni kandırmak arzularımı kamçılamak için parmağını vajinamın açıklığına ya da klitorisimin üstüne koyar. Bayağı heyecanlandırır bu beni, kendi kendime mastürbasyon yapmaya başlarım. Dayanamayacağım an geldiğinde onun

üstüne çıkarım ve içime girer -bayılırım buna- ve şiddetli bir arzuyla kendinden geçip boşalır. Sonra bitkin, kendini yatağa bırakıp beni ne kadar sevdiğini söylemeye devam eder.

Sayısız ortak merakımız var, en keyifli günlerimiz bunları birlikte gerçekleştirebildiğimiz günler. Öğleden sonra sokağa çıkmak, antikacılarda gezinmek, satın alacak minik şeyler bulmak, ikimize de yasak olan dondurmaları yemek, sonra da bir sinemaya gitmek... Eve gidip yemeğimizi yeriz ya da bir arkadaşımıza uğrarız . Sevdiğiniz adamla bütün bir günü birlikte geçirmek, bir sürü şeyi paylaşmak, sonra da her şeyi birlikte keyifle yaşadığınızı düşünerek onunla yatmak...

Güzel olduğumu, beni sevdiğini her zaman söylemesinden hoşlanırım. Bana, dünyanın merkezi olduğumu hissettirir. Beni hep arzulamasını ve etrafımda dönmesini istiyorum. Vücudunu, tavırlarını, kişiliğini, ruhunu, yüzündeki ifadeleri ve el hareketlerini seviyorum. Beni kollarının arasına alınca, onun kokusundan, mırıltılarından ve bedenlerimizin sıcaklığından başka her şeyi unutuyorum.

'Mükemmele ulaşmayan bir ilişki' konusunda bütün dergiler sizi uyarıp hatta nörotikliğinizden dem vururken, gerçekçi bir gözle bütünü artık görebildiğinizi umut ediyoruz. İlişkiniz mükemmel değilse bile, beraberliğinizden aldığınız zevklerden utanmamanız, gereksizliğini bilmeniz önemlidir. Tabi bunun da bir derecesi vardır ve her türlü ilişkiye emek vermeye değmez. Ama sizinki değer diye düşünüyorsanız, asla kendinizi suçlamayın. Hatırlayın önemli olan sizin kanaatinizdir.

İlişkinizin sizin açınızdan yürüdüğünü farketmeniz harika bir duygudur. Elbette bu sıradan bir olay değildir. Sizi tatmin eden bir ilişki içindeyseniz, aferin size! Zevkini çıkarın.

HERKESİ ÜRKÜTEN BEKÂRLIKTAN ZEVK ALMAK

En büyük bekârlık! Başka büyük yok! Canım neyi çekerse onu yaparım, ben özgürüm! Bütün vaktimi bir başkasının özelliklerini öğrenmeye ve onunla tartışmaya ayırmak zorunda olmadığım için enerjim bana kalıyor. Evde ufak tefek işlerimi yaparım, kitap okurum, sinemaya giderim, dışarda yemek yerim, dansa giderim, seyahat ederim, arkadaşlarımı görürüm. Bekârlık sultanlıktır!

Yaşantımı seviyorum! Ne matrak, son beraberliğimde bu kelimeleri ağzıma bile almazdım. Hep şöyle derdim: Onu seviyorum. Ama doğrusunu isterseniz, hayatım hiç bu denli doyurucu olmamıştı. Herkes niye birisine bağlanmadığımı, beni keşfedecek 'şanslı delikanlının' nerelerde gezdiğini merak ediyor. İşte buna gülesim geliyor. Amma da eski kafalı bir düşünce. Şanslı olan benim; kendi kendimin efendisiyim.

Çoğu Kadın Bekârlığı Sever

Hiç evlenmemiş bekâr kadınların çoğu, bütün sorunlarına rağmen, özgürlüklerine ve bağımsızlıklarına aşık olduklarını, değişik insanlarla tanışıp onları tanımaktan hoşlandıklarını, kendi hayatlarını yaşamaktan zevk aldıklarını söylüyorlar.

İstediğim anda istediğimi yapmak -her ne demek oluyorsa- bana mutluluk veriyor. Uzanıp yatmayı, evin hizmetçisi gibi dolanmayı, adi romanlar okumayı, en seksi giysilerimle alıp başımı bir kulübe dansa gitmeyi seviyorum.

Kendi kendime yolculuğa çıkmak en büyük merakım. Ayağıma takılan kimseler olmadan sadece kendi sorumluluğumu taşımak hoşuma gidiyor. Bütün bunları birisiyle paylaşmak istersem de hodri meydan(!) diyorum. Şimdilik böylesi daha iyi.

Kendi hayatınızı tasarlamak harika bir duygu. Canınızın çektiği ile flört etmek, dilerseniz evinize getirmek, ya da getirmemek! Evinizi gönlünüzce kullanmak, ev işlerini tartışmak ya da bir başkasının zevlerini dikkate almak zorunda kalmamak, harika.

Pek çok kadın, özellikle de geçmişte uzun süreli doyuruculuktan uzak ilişkiler yaşayan kadınlar özgürlüğün keyfini çıkarıyor:

En kötü günüm sevgilimle birlikte olduğum günlerden kat kat iyi! Canım saatin yedisinde ya da dokuzunda yemek pişirmek istese de oluyor, pişirmek istemese de... İki hafta çamaşır yıkamıyorum kendimden başka kızacak bir allahın kulu yok, gecenin yarısı yatakta kitap okumak istesem karışan yok. Cumartesi sabahtan akşama giyinmeden cadı gibi dolaşıyorum, canım öyle istiyor. Sadece kendimden sorumluluk duyarak, kendi gücüme dayanarak, başka güvenecek kimse olmadığını bilerek yaşamayı seviyorum. Beni anlayan ve seven, içimde barındırdığım sevgiyi verebileceğim özel bir kimsenin eksikliği, böyle yaşamanın tek olumsuz yanı. Ama cinsel yaşantım harika. Arasıra görüştüğüm üç-dört erkek var, sonuna kadar keyfini çıkartıyorum.

Bir aşk ilişkisine açığım ama şu anda bu, benim için o kadar da önemli değil. Kendim, işim ve arkadaşlarım liste başını tutuyor. Bekârlığa hayranım. Reşidim. Şu anda birisiyle ilişki kurmayı gereksiz buluyorum. Yaşasın bağımsızlık! Hürüm! tek başıma partilere, restoranlara, alış verişe ve si-

nemalara gitmeye bayılıyorum. Zaman zaman başkalarıyla birlikte olmak istediğimde, arkadaşlarımla çıkıyorum, ama ara sıra tamamen yalnız kalmak istiyorum, evliyken bu mümkün değildi. Hâlâ bunun tadını çıkartıyorum. Zaman zaman insanlar bekâr olduğum için müthiş bir yanılgı içindeymişim gibi davranıyorlar bana, ama bu onların sorunu.

Kadınların Çoğu Yarı Yaşamlarında Bekârdır.

Bütün yetişkin kadınlar 'evlidir' görüşüne ne diyorsunuz? Aslında 'Gerçek' kadınlar çocuklarıyla evlidir, öyle değil mi?

Bir kadının evlenmeden önceki yıllarını, (18'den başlayıp sayarak) olası bir boşanmadan sonra geçirdiği süreyi, ya da iki evlilik arası geçirdiği süreyi (şehirlerde nüfusun yüzde 50'si boşanıyor) toplayın. Bunu dul olarak geçirdiği süreye (genellikle kadınlar erkeklerden uzun yaşıyor) ekleyin. Kadının, yarı yaşamını bekâr geçirdiği açıktır. Bir başka deyişle bekâr olmak normal bir şeydir.

Bekârlığı Kadınlar Seçer

Kadınların bekârlık korkusu gitgide yok oluyor. Boşanmaların çoğunda kadınlar başı çekiyor. Boşandıklarında, özellikle de çocuklar varsa, yaşam düzeylerinin gerileyeceğini bile bile kadınlar, giderek artan oranlarda boşanmayı seçiyorlar.

Sayısız sorun içeren beraberliklere, bir de kadınların bu kitap boyunca anlatılan ön yargılar eklenince kadınların kendi başlarına ya da bekâr olarak yaşama istekleri son derece mantıklıdır. Pek çok kadın evliliğini noktalıyor: 1988 Hükümet verilerine göre İngiltere'de 29 yaşın altındaki kadınların yüzde 65'i bekâr.

Mutsuz evlilikler hakkında toplanan bunca bilgi, yüzde 50'lere ulaşan boşanma oranı ve sayısız çiftin danışma merkezlerine başvurması... Kadınların, bu kitapta ve başka kaynaklarda erkeklerle sorunlarını ifade eden tanıklıklarına bakınca, kadınların bekâr kalmayı tercih ettiği ve bekârlığın saygın bir yaşam biçimi olarak ele alındığını kabul etmek gerekir.

Ama öyle olmuyor: İlişkisi olan kadın itibarlı sayılır ve bu hala süren bir anlayıştır. Kadın evli değilse ya da en azından sürekli beraber olduğu bir erkek yoksa, çevresi onda bir sakatlık olduğunu düşünür.

'Senin Gibi Cici Kız Erkeksiz Ne Yapar'

Ne düşünüyorum bazen biliyor musunuz, yeni bir Mozart bile olsam faydasız. Bütün dostlarım ve arkadaşlarım koro halinde, 'Ne zaman evleneceksin?' 'Kimseyle görüşmüyor musun?' diye söylenecekler.

Kadınların çoğu bekârlıktan hoşlansalar da, 'bir erkek aramalarını', 'bekâr kalmamalarını' öneren baskıcı eğilimlerin kendilerini çıkmaza soktuğu görüşündeler:

İnsanların durmadan bana hoş bir adam bulup durulmam gerektiğinden sözetmelerinden gına geldi. İstemiyorum işte, bu kadar basit. Merak ediyorum bu tür konuşmalardan acaba hiç bıkmazlar mı?

Sanki herkes sizin ters ve kusurlu olduğunuzu düşünüyor gibi geliyor. 'Eğer hala onunla evlenecek bir adam çıkmamışsa onda bir sakatlık vardır.'

Bir gün ailem ve arkadaşlarım söylediklerime inanırlar, kendimi adadığım bir ilişki yaşamak isteyişimde samimi olduğuma hak verirler diye umut ediyorum. Bu onlar için kolay değil, mutluluğumu görmek istiyorlar, ama zaten mutlu olduğuma acaba niye bir türlü inanamıyorlar. Benim yılbaşı gecesi ışıkları tek başıma söndüren mutsuz bir zavallı olduğumu, TV karşısına geçip başbaşa yemek yiyebileceğim bir insandan yoksun olduğumu sanmaları çok canımı sıkıyor. Hiç böyle yalnızlıklar yaşamıyorum ki! Hep insanlarla birlikteyim. Benimle tartışmaya son vermezlerse, onlarla ilişkimi kesmeyi düşünüyorum.

Bekâr kadına karşı bu ön yargıların kaynağı ne? Yalnız olmak ve bundan zevk almakta ne yanlışlık var? 'Normal' olmak için ille de bir ilişkiniz olması ya da bir ilişki peşinde koşmanız

mı gerekli? Beraberliklerden hoşlanmadığınıza karar verirseniz, dünya size 'tuhaf' gözüyle mi bakacak?

1980'lerin Medyasında Bekâr Kadın İmajı

'80'li yıllarda bekâr kadına hem cinsel hem de duygusal açıdan dengesiz diye bakılmıştır, 'Öldüren Cazibe' filmi buna iyi bir örnektir. Televizyonda bekâr kadın sinirli, acı dilli, güvenilmez hatta nörotik tek başına ayakta duramaz bir tip olarak çizilir. Ama üst üste sürdürülen çalışmalar bekâr kadınların doyumsuz evlilikler yaşayan kadınlara oranla daha mutlu olduklarını ortaya çıkarmıştır. Peki, bütün bu olumsuzlamanın sebebi nedir?

1970'lerin yayın organları kadınlar için bambaşka kalıplar sunmuştu: O zaman evli kadınlar 'donuk' ve 'aptal' bekârlar ise 'özgür' ve 'havai' olarak resmedilirdi. Şimdi AIDS ve pek çok Batı ülkesindeki muhafazakâr yaklaşımlar görüntüleri ters yüz etti; bekâr kadınların doğal işlevlerini yerine getirmediği görüşü ağırlık kazandı. Dergilerde yayınlanan yazılarla bebek yapma yüce zevki için mesleklerinden vazgeçen -hatta vazgeçmek için beklemeye bile tahammülü olmayan- kadın hikayeleri ile kafalar yıkandı. (Hem iş hem bebek birlikte olamazmış gibi. Bu süreç en az bir kez daha yaşanmıştı. II. Dünya Savaşından sonra da benzer bir kitlesel ve yoğun yayın kampanyasıyla kadınların eve dönmesi, bütün işlerin erkeklere bırakılması amaçlanmıştı. Ne var ki istatistiklere göre evin dışında çalışan kadınların sayısı 20. yüzyıl boyunca hep artmıştır. Bugün de bekâr ya da evli kadınların büyük çoğunluğu çalışmaktadır.

Bekâr kadın için çizilen kalıp 1980'li yıllarda Newsweek dergisinin kapağındaki başlıklarla doruğa ulaştı. 35 yaşına kadar evlenmeyen bir kadın evlenmek şansını neredeyse kaybediyordu! (Ne korkunç! Özellikle de iyi bir eğitim görmüşse. Dergiye göre, 35 yaşındaki bir kadının, bir terörist tarafından öldürülme olasılığı evlenmesi olasılığından daha yüksekti!

İşte kitle ileşitim araçlarının yaşam biçimleri yaratma çabasına bir örnek. Potansiyel okurlarına 'Yeni Gelenekçiler' diye

seslenen yeni bir kadın dergisinin reklamında bu eğilim kendini kusursuz giyimli bir kadın ve yanı başındaki kusursuz giyimli bir bebekle belli ediyordu. Bu reklamla dergi bize yerimizin hem çalışma yaşamında hem de çocuklarımızın yanında olduğunu anlatıyordu. Ama ikincisi daha da önemli görülmüştü. Biz böylece orta düzeydeki yönetim ve hizmet işlerine talip olmayı öğrenecek, daha yüksek ücret beklemeyecek ve tabii ki işimizi o kadar da ciddiye almayacaktık.

Ne var ki, nüfustaki değişime ilişkin bilgiler, işgücü açısından daha fazla kadına ihtiyaç duyulduğunu gösteriyor. Acaba politika yine değişecek ve bizler şimdi de 'çalışan kadının' hatta bekâr kadının, omuzlarda yükseltildiğine mi tanık olacağız?

Kesin olan tek bir şey var. Kitle iletişim araçları gölge etmesin yeter. Kadınlar kendi seçimlerini yapıyor ve yetişkin yıllarında gitgide daha fazla bekâr yaşamayı seçiyorlar.

Bekâr Kadınların Yaşamları Gerçekten Neye Benzer?

Kadınlara göre, bekârlık hiç de iletişim araçlarınca yayılan kalıplara benzemez. Her ne kadar kadınlar erkekleri sevseler de kendi kendilerine yaşamayı da severler. Kendi yaşamlarına yön vermek, bütün dikkatlerini işlerine ayırma lüksüne sahip olmak, arkadaşlarına, çocuklara ve kendilerine zaman ayırmak hoşlarına gider. Hiçbir şeyi açıklamak zorunda olmadan özgürce düşünmek ve kendi yaşamlarını yaratmak isterler.

Bir kadının deyimiyle, 'Yürüyen bir ilişki için sorumluluk altına girmek zevklidir; ama kendi kendinize taahhütlerde bulunmak da çok zevklidir.'

Bir kadın özel bir gününü anlatıyor:

> Halimden öyle mutluyum ki, çatıların tepesine çıkıp, 'Özgürüm, özgürüm' diye bağırasım geliyor. Arkadaşlarımı, işimi ve evimi seviyorum. Harika bir kedim var, Belinda. Ben mutluyum!
>
> Yalnız yaşadığımı, kendi başıma idare ettiğimi söylediğimde insanların gözlerinde beliren acı pırıltılar ise beni sürekli diken üstünde oturtan bir duygu. Açıkça çok mutsuz ol-

duğumu, bazı garip takıntılarım bulunduğunu düşünüyorlar. 'Ne kadar güzelsin, mutlaka birisini bulmalısın'. Herhalde geceleri yatakta yalnızlıktan hüngür hüngür ağladığımı, deli gibi birilerini arayıp körlemesine randevulara gittiğimi sanıyorlar.

İnsanların yalnızım diye bana acımalarındaki en budalaca taraf da şu. Ben hiç yalnız kalmıyorum. Bekâr bir kadın olarak insanlarla ilişkilerim bir erkekle beraber yaşadığım günlerden çok daha yoğun. Yaşantımın yalnızlıkla uzaktan yakından ilgisi yok, hep insanlarla haşır neşirim.

Günlerim öylesine dolu dolu ki, zorla işlerimi yoluna koyabiliyorum: Sabah saat 7:00'de uyanırım, duş yapıp kedimle oynar sonra da meditasyon yapıp giyinirim. Bir arkadaşıma ya da anneme telefon ederim. 8:30'da kahvaltılı toplantım yoksa, en sevdiğim kafeye gidip dünyanın en harika kadınıyla sohbet ederim. O, bir hayırseverin asistanlığını yapar. Bana yolculuklarından inanılmaz hikayeler anlatır. Saat tam 9:00'da büromda olurum. İşimi gerçekten çok seviyorum, reklamcıyım ve başarılıyım. Çok iyi para kazanıyorum. Çalıştığım insanların çoğunu severim. Akşam tatmin olmuş bir insanın keyfiyle evime dönerim. Saat 12:00'de yemek molası veririz, her gün başka bir arkadaşımla birlikte ya parka ya da bir kafeye giderim. Yürürüz, bir gece öncesinin olaylarını birbirimize anlatır gülüşürüz. Saat 5:30'da işten çıkıp jimnastik salonuna gitmeye dikkat ederim. Öğretmenim beni çok sıkı çalıştırır. Hareket yaparım, buhar banyosuna girerim, genellikle arkadaşım Pam'le karşılaşırız, sonra duş ve ev. Akşamları da aşağı yukarı şöyle geçer:

Saat 6:30'da çok sevdiğim küçük evimde olurum. Bu ev benden parçalar taşır, tamamen benimdir. Tele sekreterimi dinleyip arayanlardan bazılarını cevaplarım, sonra da gece için giyinirim. En iyi arkadaşım sık sık çaya gelir, ama o da dışarı çıkıyorsa bir yandan giyinir, bir yandan da konuşuruz. 7:30'da ya bir erkekle çıkarım ya da arkadaşlarımla buluşup sinemaya, yemeğe, dansa falan giderim. Saat 11:00 evime dönüp muhteşem bir köpük banyosunun ardından (bu sırada

telefon görüşmelerimi yaparım) kedimle oynarım. Rahat yatağıma girip iyi bir roman okurum, olmazsa TV izlerim. Ara sıra bir arkadaşımı eve davet edip birlikte TV izleriz. Saat yarımda ışıklar söner, duamı okurum, güzel geçmiş bir güne duyulan şükranla derin bir uykuya dalarım.

Sizinkini bilmem ama benim hayatım muazzam!

Bekâr kadının hep tatminsiz ve nörotik olduğu iddialarına karşılık bekâr kadınların çoğu hayatlarını çalışarak, arkadaşlarını görerek, aileleriyle ilgilenerek değerlendirirler. Yoksa öyle geceliklerini giyip tenha bir köşede sıradan aşk filmleri izleyip en beğendikleri rock sanatçısının hayaliyle öldürmezler.

Siz Evliliği Tercih Etmez miydiniz?

'Yalnız' olmak gerçekten ne anlama gelir? İlginçtir, kadınların çoğu sevgisiz bir ilişki sırasında kendilerini daha yalnız hissettiklerini söyler. Bunun ana nedeni ulaşamadığınız bir kişiyle birlikteyken yaşadığınız yalnızlık ve korkuyu, kendi başınıza ya da arakadaşlarınızla birlikte hayatın tadını çıkarırken hissetmemenizdir.

Kadınlar tekrar tekrar çok iyi kadın arkadaşları olduğunu, bu dostlukların bazen ömür boyu sürdüğünü, aralarındaki iletişimin kurdukları bütün ilişkilerden daha üstün oluduğunu söylerler. Bu durumda bekâr kadının kendisini daha az yalnız hissetmesinde şaşılacak bir şey yoktur. Zamanları ve enerjileri bir ilişkinin içinde tüketilmediği için, kadın arkadaşlarına daha fazla zaman ayırabilirler. Günlük hayatta kendilerine daha fazla kulak verildiğini ve daha çok farkedildiklerini düşünebilirler:

Galiba onunla birlikteyken sürekli bir bunalım içindeydim. Gerçi bunu kavramam için ilişkimin son bulması gerekti. Beni susturur kendisi de içine kapanırdı. Birlikteyken de yalnızdım. Şimdi büyük dostlarım var, onlar beni asla susturmazlar. Bekârım diye asla yalnızlık duymuyorum.

Kendi başıma yaşamaya başladıktan sonra elde ettiğim en büyük kazanç dostluklarımın derinliğini ve niteliğini keşfet-

mek oldu. Evliliğimle aşırı haşır neşir olmaktan bu dostluklara zaman ayıramazdım. Şimdi beni ilişkimin çok ötesinde doyuran dostluklara sahibim. Arkadaşlarım için yaşıyorum, diyebilirim. Tamamen yeni bir hayat biçimi keşfediyorum.

Sevdiğiniz Toplumsal Tartışmalar

Kalıplarla Savaşmak Pikniğe Gitmeye Benzemez

Bazı davetlere çift olarak, bir eşle birlikte beklendiğiniz anları düşünün. Böylesi durumlarda kadınlar tek gitmekten memnunluk duyduklarını söylüyorlar. Davettekiler ise husuzsuzluklarını sergileyip lutu kâr havalara bürünürler. Ta ki bekârlığın kadın tarafından seçilmiş bir yaşam biçimi olduğuna gerçekten inansınlar. 'Sahiden orada ne işi var?' Bekâr kadının büyük olasılıkla oradaki her erkeğe el atmasını bekliyorlar.

Sadece kadınların evli olması gerektiği varsayılmıyor, evli değillerse de bir erkeği tuzağa düşüreceklerine kesin gözüyle bakıyorlar:

> Niye bir takım insanlar kadınların hep evlenecek erkek aradıklarını sanır, hiç anlayamamıyorum. Evli olmayan her kadının sımsıkı bağlanacağı bir kişi aradığına inanılıyor. Aynı şeyi erkekler için söyleyen yok, en azından ben hiç tanık olmadım. Kaldı ki evlenmek istese bile bunda ne kötülük var ki! Sanki bir kadının evlenmek istemesi, dünyanın en nefret edilecek, en istenmeyen şeyi. Erkek için ise dünyanın en çekici şeyi evlenmekten kaçınmak!

'Çaresiz Yağmacılar Erkek Avında'

İçinde yaşadığımız toplumsal ortamda hemen her zaman bekâr kadınlara güvenilmez kişiler, bir tür çeresiz kalmış yağmacılar gözüyle bakılıyor. İşte bir kadın tek çıkmasının kendi tercihi olduğunu, ama çevresinin farklı gözle baktığını anlatıyor:

> Önceki gün öğleden sonraydı, doya doya uyumuştum,

penceremden güneş içeri sızıyordu. Kendimi çok iyi hissettim, kalktım evimi temizledim, bir arkadaşımla birlikte bir sanat galerisine gittik ve sonraki saatlerimi de gazete okuyarak geçirdim. Canım deliler gibi Hint yemeği çekiyordu. Mutlaka yemeliydim. Yerimden kalkıp en sevdiğim Hint lokantasına gitmem yeterliydi. Keyifle yemeğimi yiyip sevdiğim bir kitabı okuyacaktım.

Kapıda duran çocuk beni karşıladıktan sonra, 'Bu kadar güzel bir kızın böyle bir gecede yalnız yemek yemesini bir türlü anlamıyorum' dedi. Bunu hiç dert etmedim, gerçekten kibardı ve bunu tercih ettiğimi hiç anlamıyordu. Aşağılayıcı bir tutum sayılmazdı. Ama asıl rahatsız edici olan gözlerini üstüme diken tek başına oturmuş bir erkekti. Gözlerini üstüme dikmesinden hoşlanmadığımı, kendi kendime olmak istediğimi ona çok açık bir şekilde belli ettim. Bilirsiniz, böyle şeyler kabalık etmeden de gösterilebilir. Duyarlı ve terbiyeli insanlar hemen anlar.

Ama bu adam anlamadı. Önce garsonla bir içki gönderdi. Garsondan teşekkür ettiğimi ama tek başıma yemek yemekten hoşlandığımı ve içki içmediğimi söylemesini rica ettim. Garson söylediklerimi aktarınca başladı gülmeye. Ama belli ki bu adam bana inanmamış, zor bir parça olduğumu düşünmüştü: Zira kadınların yalnız başlarına bir restorana ancak şu üç nedenden gittiğine inananlardandı: 1) kendisini çıkaracak bir adam bulamadığı için, 2) restoranda birisini tavlayıp onunla yatmak ve yemeğinin parasını ödetmek için, 3) evlenecek bir koca bulmak için.

Tuvalete gittim, döndüğümde ne göreyim, benim masamda oturmuyor mu! 'Burada ne işin var?' dedim. Yine güldü ve klasik açıklamayı yaptı: 'Sen dışarda tek başına ne yapıyorsun? Zavallının biri seni böylesine güzel bir gecede ekmiş olmalı' (Bütün bunları söylerken gözlerini göğüslerimden ve bacaklarımdan ayırmıyordu).

Bu davranışı midemi bulandırdı, derhal masamdan kalkmasını söyledim. Ama hiç bir şey anlamadı: 'Hay allah neyin var? Tek başına restorana gelmişsin ve bir erkek seninle ko-

nuşmak istiyor, ne umuyordun ki! Hey yarabbim. Ne diye yalnız çıkıyorsun öyleyse?

İşte yine başıma gelmişti. Büyük keyifle, yalnız olduğumu aklımın ucundan bile geçirmeden bir yere gidiyorum ve insanlara tuhaf görünüyorum, benzer davranışlarla karşılaşıyorum. Bazı insanlar kendi isteğinizle yalnız kaldığınızı asla kabul edemezler. Bu akıllarına gelecek son nedendir. Harika bir yaşantım var ama elimden almaya çalışıyorlar. Hep yalnızlık ve moral bozukluğu içinde yüzdüğümü düşünüyorlar. Gerçeği kavrayamıyorlar.

Bir kadın böylesi davranışların onları yalnız dışarı çıkmaktan alıkoyduğunu, ille de evde oturmak ya da bir erkekle çıkmak zorunda bıraktığını anlatıyor:

Eski bir arkadaşım beni düğününe davet etti. Çok uzun zamandır birbirimizi tanırdık ama sonradan kopmuştuk. Bu benim için anlamlı bir davetti.

Yanımda birisini götürmek aklımın kenarından bile geçmedi. Bir dolu eski arkadaşımı görecektim, kimseyi çağırmadım. Dilediğimle konuşup, sıkılınca da ayrılacaktım, kendimi özgür hissetmek istiyordum.

Törenden sonra hep birlikte eski ve güzel bir binada verilen davete katıldık. Bardan kendime bir içki aldım. Sonra bir baktım bardakilerin tamamı erkek, sanki kadınlar kendi içkilerini alamazlar gibi. Benimle ilgilenecek kimsem yokmuş hissine kapılıp kendimi tuhaf hissettim. İnsanlarla konuşmaya başladığımda herkes kiminle birlikte olduğumu soruyordu. 'Kendi kendime, yanımda kimse yok!' dediğimde kadınlardan biri kaşlarını çattı ve koluma dokunarak bebeksi bir sesle şöyle dedi: 'Ah yazık sana! Hemen birisini bulmalıyız sana!' Kendimi o kadar huzursuz hissettim ki. Oturdum uzaylı falan mıyım diye düşünmeye başladım. Çünkü eninde sonunda kendinizi sorgalamaya başlıyorsunuz!

Pek çok kadın çift olarak beklendileri yerlere tek gittiklerinde hor görülürler:

Çekici ama yalnız bir kadınla karılaştıklarında kadın arkadaşlarım bile şaşırıyorlar. Erkek arkadaşı yoksa onun hakkında üç şey düşünüyorlar 1) kendisini işine vermiş, 2) duygusal olarak dengesiz 3) lezbiyen. Niye kendi başımıza hayatın keyfini çıkarttığımız akıllarına ilk gelen şey olmuyor?

Bağlanma Fobisi Olan Erkekler:
Evlenmeye Niyetli Olmadığımıza Onları İkna Etmek

Kadınlara göre, kitle iletişim araçlarında sürdürülen 'koca diye ölen bekâr kadınlar' yaygarası, erkeklerin kadınlarla ilişkisini kötü etkiliyor. Çok sayıda erkek bu sabit fikir yüzünden kadınları suçluyor.

Kadınlar tüm davranışlarına gölge düşüren bu önyargıyla mücadelenin son derece zor olduğuna inanıyorlar. Ne yaparsa yapsın, ne söylerse söylesin, erkek kadını kendisini elde etmeye çalışmakla suçluyor. İşte bir tanıklık:

Erkeklerin tanıdıkları kızlar hakkında şakalar yaptıklarını biliyorum, şu günlerde değişen ise sadece anlatılan şakalar. Eskiden, kadınların, kendilerini nasıl eğlenmekten alıkoyduğunu, kendilerine asıldığını anlatıp gülerlerdi. Şimdi de partilerde ve barlarda rastladıkları kızların koca peşinde koşturduklarına ilişkin şakalar yapıyorlar. Kitle iletişim araçları ve kitaplarda bekâr kadının bitmez tükenmez evlilik arayışları üzerinde yoğunlaşan yayınlar bize büyük zarar veriyor. Zaten erkeklere hepimizin onları kapana kıstırma gibi bir merakımız olmadığını anlatana kadar göbeğimiz çatlarken bir de bu güvenilmezlik ve 'müsamaha edilen fahişeler' imajı canımıza okuyor. Santim santim kazandığımız mevziler uçup gidiyor. Durmadan sıfırdan başlamak zorunda kalıyoruz.

Bir başka kadın son günlerde çıktığı bir erkekle yaşadıklarını aktarıyor:

Yeni girdiğim işte çok çekici, harika giyimli bir erkekle tanıştım. Bana ilginç gelen şeylerden söz ettiğimde can kula-

ğıyla ve içtenlikle dinliyordu. Birbirimizden hoşlanmamız için sayısız neden vardı.

İki randevumuza hazırlanırken adam akıllı telaşlıydım. Uzun süredir kimseyle çıkmamıştım, ilgimi çeken kimse olmamıştı. Ama bu adam farklıydı. Birden farkettim ki, onunla yatmak ne hoş olacak diye kaptırmış gidiyorum. Heyacandan yerimde duramıyordum.

Beni almaya geldiğinde tek kelimeyle mükemmeldi. Heyecanı yüzünden okunuyordu. Hatta, uzun süredir bir randevuya giderken bu kadar heveslenmediğini söylemişti.

Sinemaya gittik, sonra uzun bir yemek yiyip lafladık, güldük, birbirimize kendimizden sözettik. Ondan hoşlanıyordum, kendimi çok doğal ve formda hissediyordum.

Beni eve bırakırken onu bir içkiye çağırdım. Konuşurken bana hafta sonu ne yaptığımı sordu. Bir arkadaşımın düğününe gideceğimi söyledim. Ardından, insanların durmadan evlenmesini garip karşıladığımı anlattım. Onun da böyle düşünüp düşünmediğini, hala evlenmediği için kendini garip hissedip hissetmediğini sordum.

Ve bir anda yüzü bembeyaz oldu. Sanki soruma fiziki bir tepki gösteriyordu. O dakikadan sonra da konuşmanın tadı kaçtı, çünkü bu masum sorumu, benim de av peşinde koşan bir kadın olduğuma yormuştu.

İnanamadım. Çıktığı kadınların bağımsızlık görüntüsü altında koca bulmaya çalışmalarından nasıl nefret ettiğine ilişkin dehşetengiz bir eleştiriye girişti. Çıktığı kadınların yemek yerken ona mesleklerine olan sevgilerini anlatmalarını çok saçma bulduğunu zira, aslında bütün istediklerinin birisini yakaladıkları gibi işten ayrılmak olduğunu pek iyi bildiğini söyledi. Kendisini bir av hayvanı gibi hissettiğini ve bu duygunun midesini bulandırdığını anlattı.

Önce, onu anladığımı söyledim. Bazı kadınlar sadece geliriyle ve ailesinin maddi durumuyla ilgileniyorlarsa böyle hissetmekte yerden göğe haklıydı. Kendi hayatımdan örnekler verdim, bir erkek bana çocukları sever misin diye sorduğunda duyduğum tepkiyi anlattım. Ona anlayışlı davranma-

ya çalışıyordum. Bu adamın beni ve bütün bekâr kadınları tuşa getirmeye kalkışacağına bir türlü inanamıyordum.

Ama o dakikadan sonra beni dinlemedi bile. Sonunda ona açık bir biçimde şu an için evliliğin beni hiç ilgilendirmediğini anlattım hatta bunu kelimelere döktüm: 'Evlenmek istemiyorum!' Daha açık nasıl söylenebilir ki. Ve bunu söylerken bile yanlış anlaşılmıştım. Herneyse, eğer duymak istediği bu idiyse... Ama o konu ortaya atıldığında bütün duygusal kanallarını kapatmış ve beni bir tür çaresiz, gizli bir düşman gibi algılamaya başlamıştı. Öylesine hayal kırıklığına uğradım ki. Birbirimize üstünkörü iyi geceler dedik ve gitti.

Bekâr kadınlara yönelik aptalca önyargılara bir kadın şu tepkiyi gösteriyor:

Kitapçılarda dolaşırken 'Otuz Günde Koca Bulmak', 'Onu Rahibin Önüne Çıkarmak' gibi kitapları gördükçe hırs basıyor. Bu kitaplar benim dikkatimi çektiğine göre erkeklerinkini de çekiyordur. Tabii bir de seyircinin de katılmıyla gerçekleştirilen bu türden gevezeliklere yer veren TV şovları var. Karşılaştığım erkekler sanki sırtlarında görünmez bir tabelayla geziyorlar: 'Benim bölgemde evlilikten söz etmeyi aklınızdan geçirmeyin' türünden. Onlarla yüzyüze geldiğim an içimde 'Merhaba benim adım Julie ve evlenmek istemiyorum,' demek geliyor.

Bu, kadınları savunmaya geçiren toplumsal baskılardan sadece biridir. Ve kadınlar bu türden baskıların otuzlarına geldiklerinde gitgide arttığını belirtirler.

Otuzunda ve Evlenmemiş: İşte Terör

Kadınlar biyolojik açıdan bir karara varmak zorunluluğunu duyduklarında, evlenip aileye karışsak mı diye düşünmeye başladıklarında daha büyük bir baskıyla yüz yüze gelirler. Şöyle bi güzel gevşeyip karar veremezler. Silah tehdidi altında karara varmak zorundadırlar. Hangimize şu soru yöneltilmemiştir ki:

'Ne zaman durulup oturacaksın, ne zaman çoluk çocuğa karışacaksın?' Birisi otuz yaşında olduğunuzu keşfettiği an -bu bir yabancı da olabilir- hemen bu soruyu soracaktır.

Bizim için hazırlanmış kalıpları aklımızdan geçirip hüzünleniriz:

> Aniden kafama dank etti, arkadaşlarımın çoğu çoktan evlenmişlerdi, vay canına ben sonsuza dek bekâr mı kalacaktım? Bu düşünceye alışmak zamanı gelmiştir. İhtiyarlayınca ne olacak diye merak etmeye başlarsınız. Biraz ürkütücü de olsa ben asla evlenebileceğimi düşünemiyorum. Ama bu da saçma. Çünkü sanki kendi kendime yapamazmışım sonucu çıkıyor.
>
> Evlenmek ya da yaşam boyu sürecek bir beraberliğe girme baskısı çok fazla. Çoğu da benden kaynaklı. Eğer hemen birilerine bağlanmazsam bende bir bozukluk var diye düşünmeye başlayacağım. Ama bunu büyük bir mesele haline getirmek istemiyorum. Aksi halde kendimi köşe başındaki zavallı ve habersiz bir erkeğe çullanan çaresiz bir dişinin tipik görüntüsü içinde bulacağım.

Bekâr kadınlar evlenme konusunda çaresizlik içine düştüklerini varsayan görüşlerin kendilerini fevkalade taciz ettiğini söylüyorlar. Böylesi durumlarda kendi bağımsız bakış açılarını korumayı ve kendi başlarına yaşama isteklerine yönelik bu müdahaleye bir set çekmeyi başlıca görev kabul ediyorlar.

Bu akıl dışı baskı engeline karşı kendinizi savunmanın bir yolu her yerde kadınlara kulak vermek ve yaşamlarının gerçekten nasıl geçtiğini onlarla konuşmaktır.

Evlenme Tartışması

Böylesine güçlü bir toplumsal baskı ile çepeçevre sarılmışken evlenmek mi, yoksa kendi hayatınızı mı yaşamak konusunda bir karara varmak oldukça zordur.

Kadınların çoğu evliliğe ilişkin duygu ve istemlerini sorguladıklarında karışık hislerle yüzyüze gelirler.

Bir aile, sevgi ve birlikte geçirilen tatiller fikri uzun süredir özlediğim bir şey. Denemek isterim. Ama ya evlilikten hoşlanmazsam? Ondan kurtulabilir miyim? Yoksa beni kırar mı? Gerçekten aşık olmadığım biriyle asla evlenmek istemem. Benimle evlenmek isteyen bazı erkeklerle o denli içli dışlı olmak istemedim. Şimdi bu noktadayım. Belki şu anda 'herkes öyle yapıyor' diye ben de evlenmem gerektiğini düşünüyorum. Ama evlilik kelimesi benim için tapınmak ve kabul görmekle eş anlamlı. 'Evliyim' diyebilmek sanırım bana büyük haz verirdi.

Kafam tamamen karıştı. Farklı insanlarla olan beraberliklerim de evlendiğimde, onlarla asla mutlu olamayacağımı anlayacak kadar onları tanıma fırsatı buldum. Ama kalıcı bir ilişkiye ihtiyaç duyuyorum. Gerçekten ihtiyacım var mı yoksa yaşamlarımızı tamamlamak için bir erkek gerektiği biz kadınların yetiştirilme biçimimizden mi kaynaklanıyor?

Bazıları evliliğin kendilerini hiç ilgilendirmediğini söylüyor. Asla evlenmek istemediklerini, en azından yakın gelecekte söz konusu olmadığını anlatıyorlar:

Evlilik aşırı yüceltilmiş bir kurum. İnsanlar artık gerçekten varolamayan bir güvenlik biçimi arıyorlar evlilikte. Evlilikler gerçekçilikten uzak varsayımlar üzerine kuruluyor. Bir kontrat olarak da çok haksız ve eşitsiz diyebilirim. Umarım asla evlenmem.

Evlilik düşüncesi şu anda beni ürkütüyor. Bazı bireyler için önemli olduğunu biliyorum, ama herkes için değil. Doğuştan monogam olduğumu sanmıyorum.

Mutlu ilişkiler içinde olan kadınlardan bazıları da evlenmek istemiyorlar:

Her alanda birbirimize uygunuz, gülüyoruz, ağlıyoruz, pek çok şey paylaşıyoruz, benzer faaliyetler içindeyiz, siyasi görüşlerimiz benzeşiyor - muhafazakârız. Sevgilime her şeyi söyleyebilirim ve genellikle de söylerim. Ama geleceğe baktığımızda ömür boyu bir bağlılık için henüz çok genciz.

Zaman zaman kadınlar kalıcı evlilikler arzu etmedikleri için suçluluk hissine kapılıyorlar:

Erkek arkadaşıma aşığım ama bütün yaşamımı onunla planlamak istemem. Bir yıldır birlikteyiz, onun ne zaman aynı eve taşınacağız vb. sorularından huylanıyorum. Niye böyle gitmesin ki? Ben çok mu sığ bir insanım?

Daha önce bir evlilik geçiren kadınlar genellikle yeniden evlenmeye isteksizler:

Bunu yazmaya asırlarca devam edebilirim, tek yaşamak üzerine roman yazabilirim. Bekârlıktan hapisten çıkmış bir insanın yaşama sarılması gibi söz etmek size çok dramatik gelecek, ama gerçek duygularım böyle. Sekiz yılımı, kim olduğumu inkar ederek, günlük hayal kırıklıkları içinde, öfkemi içime atarak, aşağılanarak ve hakkımda yürütülen hükümlere seyirci kalarak harcadım. Sanki kuralların böyle olduğu başka bir ülkede yaşamış gibiyim. Şimdi benim seçimlerimle, benim duygularımla, dolu bir başka ülkede yaşıyorum. Ben ve arkadaşlarım bu ülkenin önemli insanlarıyız. 'Bağımlı' günlerimdeki gibi yaşamayı asla istemiyorum. Doğrusu kendimi bundan daha 'az bağımlı' hissedemezdim.

Yetişkinlik yıllarımın çoğunu evli geçirdim. Şimdi boşandım ve kırk sekiz yaşındayım. Yaşamıma kendi kendime yön vermek, kimseye değil de kendime hesap vermekten hoşlanıyorum. Ama bir sürü insan tarafından 'eksikli', 'sevilmeyen' gibi sıfatlarla tanımlanmak hoşuma gitmiyor. Ben iyiyim. Niye beni olduğum gibi kendi mutluluğunu yaşayan bir insan olarak görmek istemiyorlar. Tam tersine insanlar beni ille de mutsuz, yalnız ve kaybetmiş bir insan gibi görmeye çalışıyorlar.

Ama çoğu evlenmemiş kadınlardan bazıları da evlilik bağını arzu ediyorlar:

Entelektüel düzeyde, insanların bütün yaşamları boyunca bekâr kalabileceklerini kavrayabiliyorum. Kendime örnek aldığım bazı bekâr kadın modelleri de var, onlar, bekârlığı

sürdürürken başlıca desteklerim. Ne var ki duygusal olarak evlilik konusunda şartlanmışım. İçimde sonsuza kadar bekâr kalmak istemeyen bir parça var.

Sayısız kadın evlenmek istediklerini kabul etmeye utanıyor: (Onlara, 'çaresiz' yaftası yapıştırıldığına göre şaşacak bir şey yok!)

Bir erkek istediğimi, gerçekten evlenmek istediğimi kendi kendime itiraf etmek zor geliyor. Politik birikimime rağmen; imkânsız ve aptalca gözükse de... yine de evlenmek istiyorum. Ama aşka ve romantik duygulara kapılıp gitmemek, bir aşk ilişkisiyle sürüklenmemek konusunda üstümde inanılmaz bir baskı duyuyorum.

Bazı kadınlar da birkaç başarısız ilişkinin ardından bir de evliliği denemek istiyorlar:

Evlenmek istiyorum çünkü aşkıma ara vermek istemiyorum. Geçmişte de aşık oldum ama sonra aşkımız bitince bütün süreci yeniden yaşadım, bir daha yaşamak istemiyorum. Aşık olduğum bir erkekle evlenmek, ona sevgimi vermek, sadık olmak ve yalnız onunla olmak istiyorum. Böyle bir şey beni gerçekten mutlu edecek.

Zevkliydi. Üniversite boyunca bir sürü erkek tanıdım. Bazılarını sevdim, zaman zaman da korkunçtu. Şimdi artık kendi erkeğimi istediğimi biliyorum, hem de çok uzun bir süre için istediğimi, Paskalya zamanı geldiğinde eğlenmek istiyorum, yılbaşı geldiğinde Paskalyayı hatırlamak istiyorum. Yemekli bir parti vermeyi özlüyorum ve Ed'in John'la değişmemesini; arkadaşlarıma kimin geleceğini söyledikten sonra bir daha Ed'in yerini John'un almasını istemiyorum. Hepsinin ötesinde birisini gerçekten sevmek istiyorum.

Ama bu kitapta kadınların anlattıklarını duyduktan sonra, pek çok bekâr kadının bağlandıkları erkeklerle ilişkilerin yürümesinden kuşkuya düşmesi doğal.

Bilemiyorum, kapılacağım erkeklerle karşılaşıyorum,

ama sonu gelmiyor, ya o sebepten, ya bu sebepten bitiyor. Ya bende başka birisini arıyorlar, ya da arasında düzgün bir şey kurulmuyor. Zaman zaman beklentilerimi biraz törpülemem gerektiğini, aski halde sonsuza kadar yalnız kalacağımı, uygun adamı bulamayacağımı düşünüyorum. Şu anda yaşadığım hayatı seviyorum ama gelecek için kalıcı bir ilişki tasarlıyorum. Acaba bu hiç benim başıma gelecek mi, diye de kuşku içindeyim.

Ya onlar uzun süreli ilişki istiyorlar ben oralı olmuyorum, ya da ben istediğimde onlar oralı olmuyor. Hiç ikisi biraraya gelmiyor. Asla da olmayacak diye düşündüğümde, korkuyorum.

İlişkilerinden sonuç çıkmayacağı korkusu kadınları rahatsız ediyor; ama bu kadınlar 'koca avcıları' değiller, onlar sadece daha derin ilişkiler geliştirmek istiyorlar.

Yanlış Adamla Evlenmek mi Yoksa Sonsuza Kadar Bekârlığı Göze Almak mı?

Pekiyi ya doğru adamla karşılaşmazsanız, ya da gerçekten size iyi gelen, yaşamınıza gerçek bir katkıda bulunan bir adamla. Bir kadın şöyle diyor:

Herkesi sırtımdan atmak için evleniverdim. Otuz yaşındaydım ve uğraşmaya mecalim kalmamıştı.

Sözünü ettiğimiz bütün bu baskılar ışığında bir kadının, 'durulup otursam ve hoş birisiyle evlensem mi' diye kendisini sorgulaması hiç de şaşırtıcı değildir:

Hep bunu düşünüyorum, eğer onunla evlenmezsem, bir daha asla evlenemeyebilirim. Belki de bulabileceklerimin en iyisi odur.

Ah bütün o baskılar... Öylesine hoş bir adam ki, ama bilmiyorum, coşku eksikliğini hissediyorum, belki yaşama karşı duyduğu coşkusu sınırlı, belki ben çok fazla istiyorum, kim bilir belki de gelip beni alıp götürecek bir Prens bekle-

yen romantiğin tekiyim. Ama kendisi için deli olmadığım bir adamla ne diye evleneyim. Öte yandan, başkasını bulamayabilirim. İlerde pişman mı olacağım?

Bekâr Kalmak Korkusu

Bir Sabah Uyandığımda Bebek İstediğimi Farketsem ve Artık Çok Geç Kalmışsam Ne Olacak?

Çoğu kadınlar yaşamlarının değişik dönemlerinde bir bebeğim olsa mı diye düşünürler. Her ne kadar pek çok kadın çocuksuz bir hayat yaşamaktan mutlu görünse de, bir gün uyandıklarında (ünlü biyolojik saatleri çılgın gibi ilerlerken) derin ve inkar edilemeyecek bir çocuk özlemine kapılacaklarından hep korkarlar:

> Bir bebeğim olsa diye düşler kurmadığımdan hep çok emindim ama son dönemlerde, isteyeceğim bir gün gelir de yanımda bebek yapacak kimse olmazsa diye telaş etmeye başladım.
>
> Yirmi sekiz yaşındayım ve bugüne kadar hiç çocuk doğurmayı, doğum sancıları dışında, düşünmedim. Ama son zamanlarda kendimi doğum odasında, elim kocamın elinde yeni doğmuş çocuğumuzu beklerken hayal eden romantik fanteziler düşlüyorum. Ne denli benzersiz bir tecrübe olacağını düşünüyorum. Sanırım hala bir çocuk istemiyorum ama fikrimi değiştirirsem fazla oyalanmadan doğurmalıyım.
>
> Bebeklerle birlikteyken kasıklarımın derinlerinde bir şeyler hissediyorum. Tuhaf mı? Hoş karşılamazlar diye, bundan çevremdekilere hiç sözetmiyorum.

Sonsuza Dek Kendi Başına Yaşamayı Becerebilecek miyim?

Bir başka korku da paraya yöneliktir. Bağımsızlıklarının tadını çıkaran bekâr kadınlar, yaşamları boyunca kendi geçimlerini karşılayabileceklerinden kuşkuya düşerler. Kadınların hayat boyu iyi ücret almasına engel olan pek çok faktör söz konusu-

dur. Ayrıca, hayat sigortası, yatırımlar ve genel mali stratejiler konusunda çoğu eğitilmemiş olduğundan bu kuşkuları doğaldır. Ne var ki gerçekler bizlerin gayet başarılı bir yolda ilerlediğimizi gösteriyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde kendi işlerini kuran kadınlar yeni iş alanlarında en yüksek başarıyı elde tutuyorlar; tabii aile çevrelerinde de aylık hesapları ve bütçeyi tutanlar, kadınlar oluyor.

Yine de sonsuza kadar kendi mali yükünü kaldırabilmek, özellikle çocuklu dul kadınlar açısından zor görünüyor:

> Mali konularda kimseye hesap vermemek çok hoşuma gidiyor ama, paradan yana sıkıntım oluyor. Evli arkadaşlarıma bakıyorum da onların maddi imkanları çok daha fazla. Yani demek istediğim, ya hastalansam? Eve para gelmez, kiralık evim ve arabam kısa sürede elimden gider. Ama evli olsam, yükü bir süre de kocam taşırdı. Ya da beraber olduğum birisi olsa en azından mutfak gereksinimlerini ve gerekli şeyleri benim için alabilirdi. Bunu düşünmek insanı utandırıyor, ama gerçek bu.
>
> Dört aylık hamileyim ve büyük bir şirkette çalışıyorum. Erkek arkadaşımla bir kat bulur bulmaz evlenmeyi planlıyoruz. Ara sıra acaba bu gerçekleşebilecek mi diye endişeye kapılıyorum. Bazen da bu çocuğu belki de tek başıma büyüteceğimi düşünüyorum. Korkuyorum. O zaman ne olacak? Altından kalkabileceğimi sanmıyorum.

Şu anda kendi kendinize yaşıyor ve altından kalkabiliyorsanız, önümüzdeki yirmi, otuz ve kırk yıllık dönemde de bunu sürdürebilmek şansınız büyük. Ve şu anda birisiyle birlikte oturmaya başlamışsanız bu, ikiniz için de kalıcı bir gelir garantisi anlamına gelmiyor.

Konuşulmayan Korku: İhtiyarlamak

Pek çok bekâr genç kadın içinde şu endişeyi barındırıyor. 'Evlenmezsem tek başıma yitip gitmez miyim? Beni kimse iste-

meyecek. İhtiyarlayıp çirkinleşeceğim!' Gece gündüz bizleri bu korkuyla besliyorlar: 'Özellikle kırkından sonra bir adam bulamayacaksın!'

Bunun sonucu çoğu kadınlar 'Birileriyle tanışmaya çalışmalıyım, ya da karşıdan gelen ilk adamı yakalayıp çok geç olmadan evlenmeliyim' diye düşünmeye başlıyorlar.

Zayıf nahif bir ihtiyar kadının her gün konuşabileceği tek adam olan sütçüyü kapıda bekleyen dokunaklı görüntüsü hangimizin korkulu rüyası değildir ki? Ama bunun aslında, evliliği ya da bekârlığı seçmekle hiçbir ilişkisi yoktur. Bu, tamamen 'ihtiyarlık kötüdür ve ihtiyar kadın daha da kötüdür' diye insanların kafasına sokulmuş bir fantezidir.

Yaşlı kadınların yaşamlarındaki böylesi korkular gerçekle bağdaşmasa da çok kuvvetli olabilir.

> Şu anda aşık olmak üzerine pek fazla kafa yormuyorum. Çok meşgulüm. Esas korkum tek başıma ihtiyarlamak. Kendi başına ayakta duramayan bir ihtiyar kadın olmak. Yalnızlığıyla herkesin içini sızlatan, zavallı bir kadın! Şu anda bunu hayal etmek zor, zira yaşamım çok dolu. Ama evli olsaydım, çocuklarım ve torunlarım da olacaktı, ben de tek başıma ölüp gitmeyecektim.

Kendi başınıza bir gelecek düşüncesi, şu anda tercihiniz bu bile olsa korkutucu ve endişe verici olabilir. Herkes zaman zaman yaptığı tercihlere ilişkin kuşkular duyar. Ama altmış ve yetmiş yaşında, kendi başına yaşayan şu kadınların özgürlüklerine nasıl taptıklarına bi kulak verin. Onların yaşamları bizlere ilham veriyor, hepimize örnek oluyor.

Yaşlı Kadınlar

Yaşlı ve bekâr kadınların mutsuz olduklarını varsayan yaygın görüşler bu kadınların kendi fikirlerinden kaynaklanmıyor:

> Bekâr sözcüğü beni gerçekten tedirgin ediyor. Öylesine olumsuz bir tınlaması var ki! Sanki sefil ve bunalımlı anlamına geliyor. Bir tür acınacak insan! Ben hayatımı ve hayatı-

ma ait her şeyi seviyorum. Geçmişte erkeklerle beraberliğim oldu, evlendim ama şimdi yalnız yaşamakta karar kıldım. Hiç kimse bunun benim tercihim olduğunu aklına getirmiyor. Ama öyle. Hayatım dolu ve gerçekten heyecanlı. Her dakikasını seviyorum.

Altmışbeş yaşın üstündeki bekâr kadınların çoğu yaşamlarını mutluluk skalasının tepesine yerleştirirler. Yetmiş yaşındaki bu çekici hanımı dinleyin:

Ben tek başına yaşayan yetmiş yaşında bir büyükanneyim, çok hareketliyim. İki köpeğim var. Kendi çalışmalarımla ilgilenmeyi ve çocukları seviyorum, özellikle de torunlarımı. Şu anda mutluyum. Yarın mı, kim bilir?

Sevgilim bu ilkbaharda öldü. Onu özlüyorum. Ama bir bakıma da huzurluyum. Onun aşağılamalarını hiç aramıyorum. Onun ölümünden beri vaktimi heyecanlı romanlar okuyarak geçiriyorum. Amaçlarım mı? Biraz yazmak, balık tutmak, desenlerimle uğraşmak. Ölümü ciddiye almamak.

Şu anda bekârlığın keyfini çıkarıyorum. Bekâr olmadığım zamanlarda hep en son kendimi düşünürdüm. Ama artık, ben, önde geliyorum. Bundan da zevk alıyorum. Bu yaşıma kadar hep sevgi aradım. Şimdi sahip olduğum tek şey kendim, ama aldırmıyorum, aksine hoşlanıyorum. Bekâr olunca dilediğinizi yapabilirsiniz. Hiçbir şeyi yapmak zorunda kalmazsınız.

Öne çıkan kadınlara hayranım. Sally Shelton, Gloria Steinen, Elanor Roosevelt, İndira Gandhi, Margaret Thatcher, Margaret Mead, Jackie Onassis, Elizabeth Cady Stanton. Kadın hareketine inanıyorum. Feministim. Neler kaçırdığımı kavrattı bana. Bir hemşireyim ama avukat olmalıymışım.

Hayranlık uyandırmaktan hoşlanıyorum. Kadınsı olmak, cinsel olarak erkekleri hoşnut etmek ve aynı zamanda sağlam fikirlere sahip olmaktır. Erkeksi kadınlar beni hala irkiltiyor. Güzel kumaşları seviyorum, ama kendim çiftlikte kot giyiyorum. Atlara yem versem de, giyinince iyi görünebiliyorum. Annem gibi makyaj yapmıyorum. Ama çoğu zaman

iyi giyimli olmadığım için pek kadınsı bir görünümüm yok. Yine de eğleniyorum. Yetmiş yaşında nasıl göründüğümü soracak olursanız, derdim ki -gerçekten- berbat!

Bugünün kadınlarına bir sözüm var: Çocuklarınızı sevin ve onlara cesaret verin. Sonra da kendi işinize bakın. Aşka dair söyleyeceğim işte şu: Mutlu sonları kendinize dert etmeyin, yaşam bunu içermiyor! Ama yaşadığınız sürece zevkini çıkarabilirsiniz.

Bazı yaşlı bekâr kadınlar da evde oturup yün ördüklerine ve cinsel güdülerini yitirdiklerine ilişkin söylentileri yalanlıyorlar:

Altmış beş yaşındayım ve dört yetişkin çocuğum var. Otuz sekiz yıl evli kaldığım ikinci kocamdan boşandım. Benimle evlenmek isteyen yetmiş iki yaşındaki bir erkekle ilişkim var.

Sevgilimle cinsellik keyifli oluyor. Genellikle eliyle beni uyarıp orgazm olmamı sağlıyor. Birlikte olmadığımız zamanlarda mastürbasyon yapıyorum. En kolay mastürbasyonla orgazm olabiliyorum ama çabuk boşalmazsam sıkılıp bırakıyorum. Çoğu kez başarıyorum.

'İhtiyar ve yalnız' varsayımı hiç de gerçekçi değil. Altmış beş yaşının üstünde pek çok bekâr kadın hayatından büyük zevk alarak yaşıyor. Dostlarından, yaptıkları işten, bahçelerinden ve sevgililerinden zevk alıyorlar. Parasızlık önemli bir sorun olsa da mutluluk farklı bir olay: Pek çok kadın 'ihtiyar ve yalnız' olduklarında kendilerini daha mutlu hissettiklerini hem de bugüne kadar yaşadıkları kadar bir mutluluk duyduklarını söylüyorlar.

Geçiş

Uzun süre bir erkekle birlikte yaşamışsanız kendi başınıza hayata geçiş bir süre için zor, en azından sizin için alışılmadık olabilir:

Uzun süredir bekleyiş içindeyim, ne yapmalıyım bilemiyorum. Oyunun kuralları büyük ölçüde değişmiş. Öldürücü

bir hastalık kol geziyor, bir taraftan da Yeni Adam, 'duyarlı erkek' üzerine bir sürü laf işitiyorum ama gördüğüm gerçek bir yığın süprüntü. Galiba onların elde etmek istedikleri açısından yeni bir yol söz konusu. Sonunda yine onlar kazanıyorlar hemde ezici bir üstünlükle.

Bazı kadınlar da geçişi kolay yaşıyorlar:

Yirmi sekiz yılılk evliliğime son verdim ve çok memnunum. Görünüşüm hala iyi ve şu anda iki sevgilim var. İster inanın, ister inanmayın, hem de büyükanneyim. Altı yaşında bir kız, iki yaşında da oğlan torunum var. Çocuklarım cinsel yaşantımın bu denli hareketli olmasına şaşkınlıkla bakıyorlar ama yavaş yavaş alışıyorlar. Geçen Şükran Gününde Ralph (esas adamım) hindi pişirdi ve yirmi sekiz yıldız ilk kez masadan kahkahalar yükseldi. Evliliğim orta karardı. Şimdi birlikte gülebildiğim, konuşabildiğim ve yatabildiğim iki erkeğim var. Sonunda yatakta ne istediğimi söyleyebiliyorum ve alabiliyorum. Hayatımda hiç bu kadar iyi olmamıştım.

Bir kadın kendisine ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerine yepyeni bir gözle baktığını anlatıyor:

'Bekârlık beni çok iyi etkiledi ama başlangıçta bayağı zorluk çektim. Aşksız evliliğimi öylesine kanıksamıştım ki! Çalışan ve başırılı bir kocanın, çift olmanın toplumsal gereklerini yerine getirdikleri türden, ikimizi de mutlu etmeyen ama mali açıdan sağlam bir evlilikti. Okuldan beri birlikte olduğumuzdan 'gerçekler dünyası'nı hiç tek başıma yaşama fırsatını bulamamıştım. Uzun süre ıstırap çektikten sonra onu terketmeye karar verdim, arkadaşlarımın oturduğu bir apartmana yakın küçük bir kat buldum. Eşyalarımı taşımaya ve evimi boyamaya yardım ettiler...

Başlangıçta kendi evime uyum göstermekte çok zorluk çektim. Hala ilişkimiz için üzüntü duyuyordum, bütün eşyalarım 'bizi' ve 'geçmişi' hatırlatıyordu. Sosyal hayat, geceleri bir şeyler yapabilecek biçimde nasıl planlanır bilmiyordum.

Bütün gecelerimi onunla geçirmiştim, dış dünyayla ilişkimiz hep onun arkadaşlarıyla sınırlıydı. Özgür bir insan olduğumu ve tamamen kendi faaliyetlerimle dolu bir hayata hazır olduğumu insanlara nasıl anlatacağımı bilemiyordum. Bunu nasıl gerçekleştireceğimden bihaberdim.

Sıkıntılı bir kaç ay geçirdim. Yazdı ve havalar çok sıcaktı. Herşeyi göze alıp tanımadığım yedi kişiyle birlikte deniz kenarında bir ev tuttum. Hafta sonlarını geçirmek için gittiğim bu ev bana tamamen yeni bir sosyal hayatın kapılarını açtı. Şehirden arkadaşlarımı da çağırıyordum, sonunda randevu defterim dolmaya başladı.

Bir doktorla mecaram oldu. Çok güzeldi çünkü uykudaki cinsel duygularımı uyandırmayı başardı. Eskiden evde öylesine içime kapanıyordum ki, bu fiziksel bir kapanmayı da birlikte getiriyordu. Büyük bir aşktı ama ben istediğimi elde edemiyordum. Çok çabuk ciddileşmesinden hoşlanmıyor, kontrolsüz bir yaşam istiyordum. İçimden gelen bir ses bu tutumunun ilerde beni mutlu edeceğini söylüyordu.

Ve evet mutluyum. Artık hayatını tamamen değişti. Kavga, sessizlik dolu geceler, uğraşıp uğraşıp yürütemediğim bir ilişki geçmişte kaldı. Çaresizlikte sarıldığım içki ve sigara geride kaldı.

Sizin için en iyi olanı seçebildiğinizde yaşamak harika. Şimdiye kadar gördüğüm kadarıyla bekârlık benim birinci tercihim.

Özerklik İçin Mücadele: Kendi Yaşamınızı Planlamak

Otuz yaşına yaklaşan bir kadın kendi yaşam biçiminin tanımlanmış ve kararlaştırılmış bütün yaşam biçimlerine oranla daha güvenilir olduğuna inanıyor:

14 yaşımda erkeklerle birlikte olmaya başladım ve geçen seneye, yirmi yedi yaşıma gelene dek bunu sürdürdüm. Bir yılı geçen ilişkim hiç olmadı ve beraberliklerim hep üstüste geldi. Erkeklerin çoğu kollarına takıp dolaştıracakları ve kendilerini kral gibi hissettirecek bir kız peşindeydiler. Ben

de bir tür kişilik arayışındaydım. Bunun aslında, ancak bir erkek arkadaşım olduğunda başkalarının gözünde varolabildiğim anlamına geldiğini kavramam bir kaç yılımı aldı. Bu biraz tuhaftı çünkü gayet iyi bir eğitim görmüştüm, feminizmi biliyordum ama garip bir şekilde kendime uygulamıyordum.

Bir tek kere uyguladım ve patlamaya hazır bir volkan gibi hissettim kendimi. Ve o gün keşfettim ki, *tam bir insan olmak için bir erkekle birlikte olmaya ihtiyacım yoktu.* Beraberliklerime bir yıl ara verdim. İlişkiden ne beklediğimi, ya da her hangi bir beraberlik isteyip istemediğimi anlamam için bu süre gerekliydi. Hayatımı geliştirecek, sadece sevdiğim şeylerle haşır neşir olacak ve istemediğim hiçbir şeye boyun eğmeyecektim. Sevdiğim kişilerle zamanımı harcamayacak, yapmak istemediğim hiç bir şeyi yapmayacaktım. (Tabii sabahları işe gitmek yerine uyumak hariç!) Hayata yeniden başlamıştım, bol bol okudum. Fizik olarak da daha sağlıklı olmaya gayret ettim.

Derken bir yıl iki yıl oldu ve bugün eski halimi hatırlayamıyorum bile. Gerçekleri kendinden saklayan ve her nasılsa kapana kısılmış birisini... Geçmişteki yalapşap ilişkilerimde içine düştüğüm yalnızlık duygusu artık bana tamamen yabancı. Zamanımın çoğunu esaslı arkadaşlarla geçiriyorum. Arada sırada da erkeklerle çıkıp cinselliği yaşıyorum.

Bazen, sonsuza kadar yalnızlık düşüncesi beni endişelendiriyor ama hemen bunun eski düşünce biçimimden kaynaklandığını farkediyorum. Yaşamım sonsuza dek bu tempoyla sürse benim için mesele kalmayacak.

Bugün kadınların çoğu, erkekleri sevseler de, kendi başlarına yaşamayı da seviyorlar. Hayatlarına yön vermeyi, işlerine, arkadaşlarına, kendilerine ilgi göstermeyi ve kimseye açıklamak zorunda kalmadan özgürce düşünmeyi seviyorlar. Ve hayatlarını nasıl yarattıklarını görmekten hoşlanıyorlar.

Yalnızlığa Övgü

Buraya kadar gördüğümüz kadarıyla bekâr olmak yalnız olmayı gerektirmiyor; kaldı ki pek çok kadın kendi başlarına kurdukları yaşam biçiminde başkalarıyla ve dünyayla daha fazla ilişkili olduklarını farkediyorlar. Ama bir de şöyle düşünelim; bekârlık çoğu kez yalnız olma sonucunu doğurur. Bu kötü mü? Yalnız kelimesini soran korku nedir?

Erkeklerle ilişkileri olsun olmasın kadınların çoğu tek başlarına kalmaktan, zaman lüksünü kendi çıkarlarına kullanmaktan hoşnut görünüyorlar. 'En çok kendiniz için ne yapmak isterdiniz' sorusu sorulduğunda çoğu kadın banyo yapmak, kitap okumak, uzun bir yürüyüşe çıkmak, evde oturup çay içmek gibi hep tek kişilik faaliyetlerden sözediyor.

Bu da çok gizli bir noktayı su yüzüne çıkartıyor: Korkunç toplumsal baskılar altında kendimizi ancak sınırlı biçimlerde ifade edebiliyoruz. Kadınlar işte bu yüzden yalnız anlarını seviyorlar. Pek çok kadın kendi benliklerini en çok tek başlarına olduklarında bulabildikleri görüşündeler. Yalnızlığın hüzünlü ve kötü olmadığını ruhi açıdan yenilenmeyi ve onarılmayı içerdiğini söylüyorlar. Yalnız geçirilen zamanın berrak olmayan duyguları su yüzüne çıkarmaya ve yaşamın dengelerini yeniden gözden geçirmeye olanak tanıdığına inanıyorlar. Yalnızlığı, yaratıcılık, planlama ve geleceğe yönelik hayaller açısından yararlı görüyorlar. Ve gelecek üzerine düşünme açısından.

Burada gelecek derken iki şeyden sözediyoruz: Kendi kişisel geleceğiniz ve kadınların paylaştığı gelecek yani, toplumun ve dünyanın geleceği.

Bu kadının sözleri hem kendi hem de kadınlar olarak hepimiz açısından geçerli:

> Tek başıma olduğum zamanlar kişisel gelişmem için gerekli atılımları gerçekleştirebildiğim anlardır. Sanki içimdeki yaratıcı enerjiyi ortaya çıkartır. Yalnız başıma kaldığımda sanıyorum daha iyi bir insan oluyorum.

Belki de kadınlar açısından tarihin yeni bir döneminde yaşıyoruz: Üstümüzdeki ağır toplumsal baskıyı görmezlikten gelip asabi[illegible] (ve maddi durumumuz da çok kötü değilse) belki de ilk kez yaşamımızı kendi gönlümüze göre şekillendirebiliriz.

Elli yaşlarında bir kadın bekârlık deneyimini anlatarak kendi yaşamını nasıl yeni baştan yarattığını ve bugünkü kimliğini aktarıyor:

> Yirmibeş yıllık bir anne ve kocamın karısıydım, yaptığım genellikle ev işinden ibaretti. Anneliğin ve birkaç başka şeyin ötesinde en büyük başarım dört yıllık üniversite eğitimimdi. Gerçi mezun olmamıştım ama benim için önemliydi. Boşandığım güne kadar bu dünyada yaşadığımı ve kendi hayatımın efendisi olduğumu pek farketmemiştim.
>
> Evimin ortalama toplam geliri 5.000 dolardı. Boşandığımda girebileceğim en iyi iş ise temizlikçilikti. Sonuç olarak yirmi beş yıldır deneyimim bu alanda odaklaşmıştı. Kendi başıma olmak doğrusu değdi. Yaşamına yön vermek. Mutlak bağımsızlık. Dilediğimi yapmayı, istediğim kimseyle birlikte olmayı canımın istediği kadar dışarda kalmayı, aklıma eserse fikrimi değiştirmeyi, böyle yaşamayı, istediğim müziği dinlemeyi seviyorum.
>
> Kocamla asla iletişim kuramamış onunla bir şeyler paylaşamamıştım. Boşanmak ölüp yeniden dirilmek gibi geldi. Yeni baştan yaşamaya başlayabildiğimde rahatladım. Dokuz yıl geçti hala içimde bir hafiflik var.
>
> Cinsel yaşımım nasıl gidiyor? Zaman zaman hiç yok. Cinsellikten uzak olmayı da cinsellik kadar ya da kendi kendimi tatmin kadar seviyorum. Yaşlandıkça kurduğum ilişkiler daha saldırgan oluyor. Geçmişte katı bir heteroseksüelken, şimdi kadınlarla da ara sıra sevişmekten zevk alıyorum. En iyi dostum kızım. O benim yaşamımdaki bir ışık demeti. Çok seviyorum.
>
> Kadınlara diyorum ki, kim olmak istiyorsanız olun. Bana bakın nasıl değiştim! Yeni bir kimliğe büründüm, T.S. Eliot gibiyim. Daha da pek çok değişim geçirebilirim. Yüz kere, bin kere.

Bu sözlere ekleyecek ne lafımız olabilir ki? Hepsini söylemiş. Hepimiz için değişim, bin kere değişim imkanı var. 1990'lar kadınların değişim dönemi olacak. Kendi deneyimlerimize dayanarak ayakta durmaya bir kez başladıktan sonra toplumun yeniden örgütlenmesi için enerji ve fikirler fışkırtacağız. Siz de katılın! İhtiyacımız var!

ARKADAŞ OLARAK KADINLAR SEVGİLİ OLARAK KADINLAR

Kitapta özellikle erkeklerle ilişkileri ele aldık çünkü 1990'larda yeni bir yaşam biçiminin yolunu açacak olan heteroseksüel duygusal sözleşmenin sorunlarını çözmeye çalıştık. Ama özel yaşamlarımızın ayrılmaz bir parçası da başka kadınlarla ilişkilerimizdir - dost ya da sevgili olarak. Şimdi de kadınlar arası ilişkilere göz atalım.

Kadınlar, kadınlarla olan ilişkilerini 'çok mutlu' ve 'çok önemli' sıfatlarıyla tanımlıyorlar. Kadınlar birbirlerinde çocuklarını, annelerini, kız kardeşlerini, arkadaşlarını, bazen de bir anda tümünü buluyorlar. Zaman zaman bozuşmalar hatta ihanetler bile yaşansa da bu eğilimler genellikle istisnalar olarak kalıyor, kurallaşmıyor.

Kadınlar Kadın Arkadaşlarını Seviyorlar

'En iyi arkadaşın kim? Hakkında ne düşünürsün? Birlikte olduğunuzda neler hissedersin?' sorularına kadınlar, güzellik, güçlülük, öğreticilik ve derin duygusal bağlılık içeren ilişkiler diye yanıt veriyorlar:

> Birlikteyken dünyalar benim oluyor, ikimizi tek insan gibi düşünüyorum, bu gezegene demir attığımız duygusuna

kapılıyorum. Romantik anlamda değil ama. Dostluğumuzda bana arka çıkmayacağı bir olay sözkonusu bile olamaz. Onu aynı zamanda çok da eğlenceli buluyorum. Birlikteyken kendimi tüy gibi hafif hissediyorum. Her şeyin ötesinde onunla olmak bana iyi geliyor. Doyuruyor beni.

Onu görmek bana çok iyi gelir. Yaşamımıza ilişkin her şeyi konuşuruz. Galiba istisnasız her şeyi konuşabildiğim tek insan o. Onun yanındayken kendimi iyi hissediyorum. Onunla arkadaşlığımızın yarısı kadar bile sıcak bir ilişkiyi beraber olduğum bir erkekle kurabilsem öylesine mutlu olurdum ki!

On üç yıldır arkadaşız. Zeki bir kadın ve beni çok iyi tanıyor, onu kandırmam asla mümkün değil. Kendi hakkımda farkında bile olmadığım şeyleri bana kavratır ve benim yerime sorunlarımı çözmeye kalkışmadan düşünmemi sağlar. Birlikteyken saatlerce konuşuruz. Aramızda çok güçlü bir bağ olduğunu hissediyorum.

Bir kadın en iyi arkadaşını sevgi dolu ayrıntılarla anlatıyor:

Jen benim en eski ve en sevgili arkadaşım. Havalı bir kadın, insanlar ona bakmaya doyamazlar. Çekici, esprili matrak ve çok zeki. Onunla neredeyse bir ömür boyu beraberliğimiz var. Ara sıra birbirimizi tanıdığımız yıllara ikimizin de birlikte ya da tek tek yaşadığı sayısız olaya hayretle dönüp bakıyorum. Dostluğumuzun iniş ve çıkışlarını düşünüyorum, ama inişler ufak tefek koplamalardan, özellikle de mesafenin yolaçtığı uzaklıklardan kaynaklanmış, çok derin olmayan vadiler gibi. Ama sonunda hep yeniden bir araya gelmişiz sonsuz sadakat ve gerçek saygı duyguları ile asla sallanmamışız.

Onüç yaşındayken okulda başladı arkadaşlığımız. İlk karşılaşmamızı hatırlamıyorum ama sene ortası geldiğinde sıkı fıkı olmuş, geceleri birbirimizde kalıp en beğendiğimiz çocuklardan sözetmeye başlamıştık. Farklı çevrelerden gelsek de aynı iplikten dokunmuştuk. Birimizin söylediği komik bir şeye saatlerce güldüğümüz olurdu.

Kız erkek karışık ilk partime gittiğim gün Jen de yanımdaydı. Ne giyeceğimize karar vermemiz haftalar aldı. Ve bü-

tün bir öğleden sonrasını Jen benim bluzumdaki pırıltılı taşları sökmekle geçirdi, sırf ben bu pırıltılı şeyleri sevmedim diye. O hareketinin benim için çok anlamı vardır ve halâ hatırımdadır.

Biraz büyüyünce grup olarak gezmeye başladık, o kendi erkek arkadaşıyla ben de benimkiyle. Erkek arkadaşlarımız da çok iyi arkadaş oldukları için hep birlikte vakit geçirdik, bütün istediğimiz de buydu zaten. İkimiz de kadının kadın olarak uğradığı haksızlıkların, erkekler tarafından oyuncak gibi görülüp, yine oyuncak gibi ortada bırakıldığının farkındaydık. Buna karşı hep mücadele ettik. Ama birlikte hoş vakit geçirdik, erkekler için üzüntü çektik, en gizli sırlarımızı ve gerçekleri birbirimizle paylaştık. Ayrılmaz bir ikiliydik.

Üniversiteye başladığımız ilk günlerde onun da, benim de sorunlarımız oldu. Bütün yaşantım değişmişti, yeni bir dil, yeni davranışlar ve bazı yeni arkadaşlar... Tamamen farklı havalara bürünmüş ama kendisinin ben olduğunu iddia eden birinden gelen mektupların, onun için ne denli ürkütücü oludğunu düşünebiliyorum. Noel için eve döndüğümde bu meseleyi konuşmuştuk. Jen'in en sevdiğim yanı da aklına geleni söylemekte hiç tereddüt etmemesidir. Ben bu konuda hiç bir zaman onun gibi olamamışımdır, ama başarabildiğim kadarını da ona borçluyumdur.

O yıllardan bu yana da başka ülkelerde yaşamaktayız. Onu hemen her gün düşünürüm. Arkadaşlığımız on yedinci senesini tamamladı.

Ona olan duygularımı tarif etmek, anlattığım hikayenin ötesinde kolay değil. Cesareti, disiplini, öngörüsü, mizah duygusu, sadakati, sevme yeteneği, kendine olan saygısı, aile, çalışma yaşamı ve sorunları çözmedeki başarıları, olayların iyi yanlarını görme yeteneği, yolumu şaşırdığımda elinden geleni yapması, bana en iyi dostu olarak yaklaşımındaki sonsuz bağlılık - işte onu bütün bu nedenlerden seviyorum. Ortadan tamamen kaybolsa bile severdim onu. Bu paha biçilemez bir sevgidir, onu ömür boyu arkadaşlığıma kabulümün bir ürünüdür.

Sayısız kadın, kadın arkadaşlarından söz açılınca büyük bir coşkuyla konuşuyor ve özel bağlılıklarını erkeklerle yaşamakta büyük zorluk çektiklerini söylüyorlar. Anlayıştaki derinlik, sözel iletişimin akıcılığı, iniş-çıkışlara, değişikliklere, mesafeye, bozuşmalara ve ölümlere rağmen süregiden derin bir şefkat ve sadakat. Bu kuvvetli ilişkiler zaman zaman önlerine çıkan zorlukları da aşmayı başarabiliyor.

Duygusal Yakınlık

Kadınlar hep, kadınlarla kurdukları iletişimi erkeklerle kuramadıklarına hayıflanıyorlar; kadınlar birbirlerini zor ve dolambaçlı iletişim kanallarından geçmeye gerek kalmayacak, duygusal engellere ihtiyaç duymayacak kadar iyi tanıyorlar:

> Duygusal düzlemde konuşma ihtiyacı içinde olduğumda, birisine gerçekten kalbimi açmak istediğimde en iyi arkadaşımla konuşmak hem daha kolay hem de umut verici oluyor. Erkek arkadaşım bu tür konuşmalardan pek hoşlanmıyor; genellikle rahatsızlık duyuyor. Halbuki ben gülmek, ağlamak ya da yapmak istediğim her neyse, kabul görsün istiyorum. Keşke onunla böyle olabilseydim.

> Onunla her şeyi konuşabilirim. Pek çok erkekle yaşadığım sahte bir gurur ve öne çıkan bir ego asla söz konusu olmuyor. Bir erkekle birlikteyken, kadın arkadaşımla ya da herhangi bir kadınla konuştuğumda elde ettiğim doyumu neredeyse hiç bir zaman elde edemiyorum.
> Erkekler dünyayı mekanik parçacıklara indirgeme eğilimindeler. Dünyayı bir bütün olarak görmüyorlar. Kadınların geneli görebilme yeteneği, daha fazla. Herşeyin birbiriyle bağlantısı olduğunu, tek tek parçalardan ibaret olmadığını biliyorlar. Bir nasihata ihtiyaç duyduğumda, kadınlara, hatta çok iyi tanımadığım kadınlara giderim. Bir keresinde ilişkim konusunda önemli bir karar aşamasındaydım ve en yakın arkadaşım uzaktaydı, henüz tanıştığım bir kadına içimi olduğu gibi döküverdim. Öylesine soğukkanlı ve ilgiliydi ki. Bana

ne yapmam gerektiğini söylemeye kalkışmadan sadece dinledi. Samimi endişesi ve duyarlılığı bana çok yardım etti, destek oldu, kendime olan güvenimi arttırdı.

Kadın kadına konuşmaların çok daha ayrıntılı olduğu, karşısındakinin içsel düşüncelerini araştırmaya ve dinlemeye, ifade etmeye çalıştığı düşüncesini birlikte keşfetmeye daha fazla yöneldiği görüşündeler. Erkeklerin bir serüvende kavga çıkarıp, kadınları hep akıntıya kürek çekmeye zorlamaları kadınları kederlendiriyor. Bir kadın bu durumu tahlil ediyor:

> Tanıdığım erkekleri, tanıdığım kadınlarla kıyasladığımda çok daha kapalı olduklarını görüyorum. sanki erkekler açık olabilmek için çok zorlanıyorlar - sanırım onlar duygularından oldukça kopuk yaşıyorlar. Bu türden duyguları açığa vurmanın 'yumuşaklık' ve 'zayıflık' olduğunu sanıyorlar. Böyle insanlara yaklaşmak zor.

Bütünsel olarak bakıldığında, kadınlar, kadınlarla arkadaşlıklarında, erkeklerle olan beraberliklerinden farklı olarak tükenmişlik duygusunu kapılmıyorlar. Zira duygusal destek iki yanlı: İkisi de verdiği sevgi ve anlayışa karşılık alıyor.

Acaba sevgililerin birbirlerine kırılması daha kolay olduğu için mi kadınlar bir erkek sevgiliyle konuşmakta zorluk çekiyorlar? Yoksa kadınların daha az rekabetçi olmaları, ilişkilere farklı yaklaşmaları ve destek olma tutumları mı rol oynuyor? Sevgi ilişkilerinin dostluklara kıyasla daha yoğun ve talepkar olduğu bir gerçek, ama yine de pek çok erkek en kolay konuşabildikleri insanların kadın arkadaşları ya da karıları olduğunu söylüyorlar. Hem kadınlar hem de erkekler kadınlarla konuşmayı daha kolay ve zevkli bulduklarına göre, kadınların iletişim biçimleri daha tercih edilir bir tarz, bu çok açık. Seven ve doyuran bir tarz.

Kadınların İlişki Biçimi: Dört Armağan

Kadınların ve erkeklerin böylesine çekici buldukları bu hünerler neler? Kadınlara göre, başka kadınlarla arkadaşlık kendi-

liğinden gelişiyor ve açık oluyor. İyi birer dinleyici oldukları için kolayca konuşabildiklerini konuşma esnasında onları minik açıklamalarla besleyip hemen hiç bir zaman hüküm vermediklerini söylüyorlar. Önceden tanımlanmış modellere uymaları için asla baskı yapmadıklarını, bu modellere uymadıkları için de asla onlara burun kıvırmadıklarını belirtiyorlar.

Duygusal Destek, Soru Yok

Kadınların birbirlerine sundukları en önemli armağan şudur: Asla hüküm vermek için değil birbirlerine duygusal bakımdan destek olmak için oradadırlar. Pek çok arkadaşlığın temelinde bu düzeyde bir kabul yatar. Yaratılan güvenlik duygusu kişinin açık olmasını ve kendisini özgürce ifade etmesini sağlar.

Kadınlar birbirleriyle daha özgürce ve dürüst konuşabildiklerini, erkeklerin ise onlarla konuşmayı reddetme hatta söyledikleri şeyler yüzünden onlara vurma eğiliminde olduklarını söylüyorlar.

> Ona her şeyi anlatabileceğimi ve bana asla şöyle bir tepki göstermeyeceğini bilirim: 'Tanrım, dediklerine inanamıyorum, nasıl böyle hissedebilirsin? Korkunç.?' Pek çok erkekten bunları duymuşumdur.
>
> En özel ve en dehşet verici şeyleri kız kardeşimle konuşabiliriz. Çünkü her zaman dinler ve asla yargılamaz desteği sevgi doludur. Kadın arkadaşlarımla uzun süre görüşmesek bile, biraraya geldiğimizde anında kaynaşıp her şeyden sözedebiliriz. Hüküm vermezler, destek olurlar, ihtiyacım olduğunda yanımdadırlar bilirim. Sırlarım güvenli ellerdedir, bana karşı dürüsttürler.
>
> Benden yaşça daha büyük olan o kadına ilk açıldığım günü unutamam. Zamanla en çok danıştığım insan olmasına yolaçan dostluğumuzun henüz başındaydık. Daha önce hiç kimseye sözetmediğim, çok karanlık ve özel sırlarımı açmıştım. Titriyordum konuşurken ama beni anlayacağını hissediyordum. Söylediğim her laftan sonra yüzüne bakıyordum, ama hiç bir şaşkınlık emaresine rastlamıyordum. Bütün söy-

lediği şundan ibaretti: 'Özel hayatını paylaşacak kadar bana güvendiğin, bunları bana anlattığın için çok mutluyum. Benim için anlamı büyük.' Böylesine değerli bir hediye sunmuşken bir de bana teşekkür ettiğine inanamıyordum. Onunla dostluğum başkalarıyla ilişkim de dahil bütün yaşantımı değiştirdi.

Dinlemek-Samimi Bir İlgi İle

Kadınlar, arkadaşlarının kendi düşünce ve deneylerini dinlerken gösterdikleri ilgiden, büyük övgüyle sözediyorlar:

Kadın arkadaşlarımla konuşurken söylediğim şey ister önemli olsun ister önemsiz gerçekten dinlediklerini ve anlattıklarım üzerinde yoğunlaştıklarını biliyorum. Gerçi bu beni şımartıyor çünkü dış dünyada erkeklerle birlikteyken aynı biçimde dinlemediklerini farkedince her defasında şaşırıyorum. Neden onlarla konuşurken böyle saygılı olamıyorlar?

Konuştuğumuzda ne söylediğimle gerçekten ilgilenir. Olaylar hakkındaki düşüncem, o gün yaptıklarım, karşılaştığım insanlar, bütün bunlar ilgisini çeker. Yaptığım her şeyi merak eder, üstelik meraki saygılı, heyecanlı ve sevecendir. Benim için hep en iyiyi istediğini bilirim. Bir karar aşamasındaysam yardımcı olur, sanki yaşamımda yaptığım her şey son derece önemliymişçesine bana sonsuz bir haklılık duygusu verir.

Arkadaşım kendisi kabul etmese de güzel ve yeteneklidir. Yaşamında inanılmazları gerçekleştirmiş, onu tanıdığım günden bu yana büyük aşamalar kaydetmiştir. Dostluğumuzun başlangıcında ben ona destek verirken, şimdi bu destek iki yönde yürümektedir. Kendimi iyi hissetmediğimde ona telefon edebilirim ve kendi başına gelmese bile yaşadığım her neyse en doğru noktaya parmak basar. İnanılmaz bir duyarlılığa sahiptir. Benim için bunun anlamı büyüktür. Evinde olsun, işinde olsun ona ne zaman telefon açsam içimi bir sıcaklık sarar, kendimi güçlü hissederim. Onu çok seviyorum.

Kadınlara göre, kadın arkadaşlarından aldıkları desteğin genellikle aydınlatıcı ve eğitici etkileri oluyor. Dostları, onlara yanlış yaptıklarını söyleyebiliyorlar, zararlı alışkanlıklarının üstesinden gelmelerine, farkında olmadan içine düştükleri kötü durumlardan kurtulmalarına yardımcı olabiliyorlar. Ne var ki bu nasihatlar çok açık şevgiye ve sadakete dayandığında hoş karşılanır:

„Beraberliğimle ilgili bitmez tükenmez yorumları başlangıçta beni rahatsız etti. Daha fazlasını hakkettiğimi, bu ilişkiyi sürdürmemem gerektiğini söylüyordu. Haklıydı. Ama karşı çıktım, beni eleştirdiğini düşündüm. Benim acı çekmemden onun nasıl etkilendiğini göremedim. Bu adamla oturmam sonunda iyice anlamsız hale geldi. Sonra birden dikkat ettim; beni incitmesinden dolayı onu, onunla oturduğum için de beni eleştiriyordu ama asla 'bu yaptığın kabul edilemez' demiyordu. Kendisini benimle özdeşleştirdiğini, benim geçtiğim yollardan bir zamanlar kendisinin de geçtiğini söyledi. Bunu kavrayınca gözümdeki değeri daha da arttı. Nasihatı mantıklıydı. O haklıydı.

Bir kadın en iyi arkadaşının hep yanında olup ona sevgi dolu eleştiriler yönelttiğini anlatıyor:

İki buçuk yıldır yakın arkadaşız. Hayatımızda ortak ve ortak olmayan pek çok yön var. En baştan beri her şeyi duygusal bir düzeyde paylaştık. Başlangıçta sadece konuşurduk, ama artık kalplerimizi birbirimize açıyoruz ve birbirimizin göz yaşlarını ve kırgınlıklarını paylaşıyoruz.

İki yıl kadar önce çok yıpratıcı bir ilişki yaşıyordum o her an yanıbaşımdaydı. Benim kendimi harap ettiğime inanıyordu, bu düşüncesini bana açınca yeni varolma biçimlerinin söz konusu olabileceğini keşfettim. Ne zaman şefkate ihtiyacım olsa yanımdaydı. Çok yakın oturuyorduk ve neredeyse bütün boş zamanlarımı onunla geçiriyordum, bazen konuşurduk, bazen da sadece yemek yiyip TV izlerdik. Onun kararlı-

lığı ve desteğiyle bu vartayı da atlattım. Şimdi ayrı kentlerde yaşıyoruz ama yine de eskisi gibi yakınız, sevgiye ve güvene ihtiyacımız olduğunda telefonlaşıp haberleşiriz, gerektiğinde hep birbirimizin yanında oluruz. Bu yaz evlenirken benim baş nedimem olacak. Bu ilişkinin benim için taşıdığı anlamı kelimelere dökemiyorum. Yakınlık, destek ve güç anlamına geliyor. Herşey yani.

Başı Derde Girene Cesaret

Zor zamanlarda kadınlar ne ölçüde birbirlerine destek olurlar? 19. yüzyılda ve daha önceki yıllarda kadınlar doğum sırasında birbirlerine yardım ederler, ebelik ya da gerekeni yaparlardı. Bir kadın bir yardımcı, çocuğunu bırakacak bir kişi, dayanacağı bir kişi ya da kalacak yer aradığında yanıbaşında hep başka bir kadın bulur.

Bir buhran anında kimi çağırırdınız? Kadınlar hep ne yapacaklarını bilirler:

> Üniversite yıllarında çok çekici, koyu Katolik ve çok zeki bir arkadaşım vardı. Popülerdi ve çok çalışıp benim gibi delicesine oğlanlarla birlikte olmazdı. Hamile kaldığımı öğrenince yıkılmıştım. Ne yapmam gerektiğini biliyordum ama yalnız başıma gitmek istemiyordum. Onu aradığımda hiç tedirgin olmadı. Hemen kliniği aradı, ertesi sabah için bir randevu aldı, sonra bana gelip yemek hazırladı ve geceyi benim evimde geçirdi. Kürtaj olacağım düşüncesinin onu ahlaki ya da dini bakımdan rahatsız ettiğini asla belli etmedi. Sadakati, sıkı ağızlılığı ve içinde bulunduğum durumun doğallığını bana hissettirmesi, elim ayağım dolaşmışken her şeyi halletmesi beni çok etkiledi. Bana nasıl yardımcı olduğunu asla unutmayacağım.

Ne yazık ki kadınların bu özellikleri toplum tarafından hor görülür. Hem kadınlar hem de erkekler bu özelliklere muhtaçken bu olumlu özellikler olumsuz sıfatlara lâyık görülür: 'Aşırı sevecen', 'aşırı duygusal' vb. gibi. Kadınların bu üstünlüklerine

ilişkin olumlu değerlendirmelere rastlamak pek mümkün değildir.

Tarih boyunca kadınlar kendilerini dizginlemeye çalıştılar. Şimdi de toplumun, örneğin iş yaşamında daha erkeksi davranma, duygularını denetleme, çok fazla konuşmama ve erkek davranışları geliştirme baskısıyla yüzyüzeler. Bu baskılarla mücadele eden, erkeksi iş entarilerini giymeyi reddeden ve o işte ki erkeklerden biri gibi olmamak için direnen kadınlar var. Ama erkek gibi davranan kadınlar terfilerle ve yüksek ücretlerle ödüllendirilirken, kendilerini ortama uydurmaya çalışan kadınları kim suçlayabilir ki! Kadınlar geleneksel sıcaklık ve sabırlarını terkedecek olsalar, bu hepimiz açısından tatsız olmaz mıydı? Acaba erkeklerin daha sevecen ve açık olmayı öğrenip, daha az rekabetçi ve katı davranmaları bu sorunun uygun yanıtı değil midir?

Toplumun temel değer yargılarını değiştirip, saldırganlık ve savaşçılık yerine duyarlılığı ve toplumun iyiliğini arzu etme niteliklerini yerleştirmeye ihtiyaç duyuyoruz. Böyle bir değişim, toplumda yanlış giden pek çok şeyin, ilacı olabilir, örneğin çevrenin kirletilmesine çözüm getirebilir. Erkeklerin kadınlara karşı takındıkları sömürücü tutum, toplumun doğaya karşı tutumunun bir aynasıdır. Çevreyi kendi amaçlarımız için kullanabileceğimiz varsayımı, yaşamın bütün biçimlerine karşı bir saygısızlıktır ve bizi şu anda içine düştüğümüz çıkmaza sürüklemiştir.

Bir Arkadaşla Bozuşmak

Şimdiye kadar değindiklerimiz hep olumlu noktalar oldu ama sürpriz, sürpriz- kadınlar arasındaki arkadaşlıklar da hep mükemmel değil!

Ona sinirlendiğim zaman bunu kendisine anlatmam neredeyse imkansız. Öylesine inanılmaz bir alınganlığı var ki, beni kızdırdığını söyler söylemez ağlamaya başlıyor. Ne var ki yakın arkadaşlıkların en önemli dayanağı hem iyi hem de kötü duygularda dürüst olmaktır.

Şayet iyi günündeyse onunla birlikte olmayı başka hiçbir

şeye değişmem, müthiş zevkli saatler yaşarız. Kötü gününde ise, kendimi tamamen çıkmazda hissederim. Ne söylesem fayda etmez ve bu halini uzun süre üstünden atamaz. Bu duruma katlanmamı, onu saatlerce dinlememi sonrada neşeli dakikalar geldiğinde bunu paylaşmamı bekler.

En iyi dostumu kıskanıyorum. Bunu daha önce hiç itiraf etmemiştim. Öylesine utanıyorum ki. Ama başka insanlara daha çok vakit ayırmasından nefret ediyorum ve kendimi dışlanmış hissediyorum. Asla belli etmemeye çalışıyorum.

Bütün sorunlar çözülebilir türden değildir. Bazı kadınlar çok sevdikleri kadın arkadaşlarıyla bozuşmalarının hüzünlü öykülerini anlatıyorlar:

En iyi arkadaşımla aramıza soğukluk girdi. Dansöz olmak istiyor ve bir tür egzotik dans çalışıyor. Hiç çalışırken onu görmesem de ne menem bir şey yaptığını tahmin edebiliyorum. Tamamen soyunmuyor ama üstüne avuç içi kadar bir şey giyip şu bildiğiniz barlarda dansedip çok iyi para alıyor. Bu tür dansı seviyor ve benim onaylamadığımı biliyor. Doğrusu ilişkimiz bozuldu. Harika dans tekniklerinden dolayı değil de, sadece cinselliğini kullandığı için erkeklerin öyle oturup onu seyretmelerinden tiksiniyorum.

İşi ve beraber olduğu erkek (patronuyla birlikte)le öylesine girift bir ilişki içindeki bana zaman ayıramıyor. Bazen işyerine uğruyorum ama konuşamayacak kadar meşgul oluyor, hafta sonu buluşmayı önerip sonra her zaman yapacak daha parlak bir şeyler icat edip telefonla iptal ediyor. Gerçekten istediği, bir meslek ve bir erkekmiş, bense arada bir durak. Modam geçti. Duygusal olarak dayandığım, hayatımda yeri olan birlikte sohbet ettiğim ve neşelendiğim bir insandı, bu durum beni kırıyor. Kendimi aldatılmış hissediyorum.

En iyi arakadaşım güzel, zeki ve görmüş geçirmiş bir kadın. Ama herkesi bekletmek gibi korkunç bir alışkanlığı var. Çok eskiden beri yemekli davetlere hep geç gelir, bazen telefonla gelmeyeceğini bildirir, hatta sesi soluğu çıkmadan

gelmeyiverirdi. Ben dahil herkes güler ve 'İşte sevgili Anna, o böyledir' derdik. Son zamanlarda onun için, sağlığı ve maddi durumu için endişeleniyoruz. Çok fazla içiyor.

Son yıllarda beni o kadar çok bekletti ki artık ona iyi davranamıyorum. Kaç kez bir hafta bende kalmaya davet ettim. Her zaman mutlaka geleceğini söyleyip gelmedi. Hayal kırıklığımı ve kırgınlığımı belli etmeden 'Ah işte Anna' demeyi sürdürdüm. Ama artık düşünüyorum da, ben, kimseye böyle davranmazdım.

Galiba bardağı taşıran damla onu geçen sene yılbaşı gecesi için davet etmemle başladı. Geliyor diye heyecanlıydım, çok uzakta yaşadığından birbirlerimizi çok az görebiliyorduk. Onun önerdiği şahane bir restoranda rezervasyon yaptırdım, özel yiyecekler aldım (vejeteryandı). Bir gün önce telefon edip, 'Kusura bakma hayatım, ama arkadaşlarla beraber bir kasabadayız ve sanırım hiçbiri senin olduğun yere gelmeye hevesli değil', deyiverdi. Üstelik de suçu başkalarının üstüne atıyordu.

Telefonu kapattığımda geçmiş on sekiz yılın bende bıraktığı birikim patladı. Ona bir mektup yazıp bu temelde bir arkadaşlığın benim için söz konusu olmayacağını bildireceğim.

Bir Kadına İlgi Duymak

Utangaçlık: Nasıl Yaklaşmalı

Arkadaşlıklar bazen aşık olma sınırına gelmez mi? Başka bir kadın için bu denli coşkuluysak, ona bir parça 'aşık değil miyiz' acaba? Ona bundan söz edebilir miyiz? Gerekli midir? Ne diyebiliriz?

Lezbiyen bir ilişki istemeyen iki kadın arasındaki çekimi tanımlayacak, aralarındaki derin dostuluğu bir biçimde ifade edecek sözcükler dilde mevcut değildir. Kadınlar bu türden duygularına nasıl yaklaşırlar? Tercihleri nelerdir?

Victoria döneminden bu güne kalan mektuplar ve hatıra def-

terleri kadınların birbirleriyle konuşup yazışırken 'biricik sevgilim benim', 'seninle birlikteyken kalbim şarkılar söylüyor', ya da birlikte geçirdikleri bir anı tanımlarken 'sıcaklığın hala her yerde' gibi çok özel anlatımlara yer verdikleri görülmektedir. Bunlar çok olağanüstü ifadeler değil günlük dilin bir parçası olarak kullanılan ve bu dönem kadınlarına ilişkin belgelerde sık sık rastlanan tanımlardır. Kaldı ki, o günlerde kadınların sokakta kolkola, elele yürümeleri de oldukça alışılmış görüntülerdi. Hiç kimse bunu tuhaf ya da olağanüstü gözüyle bakmazdı, sadece bir arkadaşlık ifadesi sayılırdı. Bugün bu miras kadınların buluşup ayrılırken yanaklarına kondurmalarına izin verilen öpücükte sınırlanmıştır. (Tabii Bedenler A biçimde durmalı ki ensenin altındaki kısım asla birbirine değmesin)

Fiziki varlığımız nasıl olmuş da bir dakikadan fazla süren temaslar 'sevgili anlamına gelen dar bir ceketin içine sığdırılmıştır? Fiziki sıcaklık sağlayacağımız kaynak nasıl da, sadece cinsellik yaşayacağımız bir insana indirgenmiştir? Bir arkadaşın nazik yaklaşımı ile fiziki yakınlık arasında çizilen çizgi çok sert ve değişmezdir.

Neden on yıldır tanıdığımız ve sevdiğimiz bir arkadaşımızla sarmaş dolaş oturup TV seyredemeyiz? Bu davranış okul yıllarındayken onaylansa da yaşımız büyüdükçe gitgide daha az onaylanır bir noktaya gelir. Evli kadınlardan evlendikleri adamın, 'malı' olmaları beklenir; bu düşünceye 5. Bölümde tartışılan, ilişkimizin mahrem kısımlarını arkadaşlarımızla konuşmayız, aksi halde 'sadakatsizlik' göstermiş oluruz türünden duygularda da rastlarız.

Bir sevgiliye hasrettiğimiz sözcükleri bir arkadaşla konuşurken kullanmakta asla bir sakınca yoktur. tabii içimizden öyle geliyorsa. Her davranışı cinselliğe yormaksızın arkadaşlar arasındaki fiziki sıcaklık ve yakınlık sağlanabilmelidir. Ama böylesi cesur davranışları başlatma onuru kimin olacaktır?

Bir kadın, zor bir heteroseksüel ilişki sürdürürken bir kadın arkadaşına aşık oluşunu anlatıyor:

> Bugüne kadar en iyi ilişki kurabildiğim insandı. Hızla gelişen bu ilişki ağır ağır teklifsiz bir beraberliğe dönüştü. Benimle zalim oyunlar oynayan, hatta fiziki acı veren dayanılmaz bir erkekle yaşıyordum. Kıskançlık ve güvensizlikle örülmüş beş yıl.
>
> Onunla işyerimde tanıştım. Aniden birbirimizden hoşlanmıştık, 'fiziki' bir duygu değildi ama aramızda inkâr edemediğimiz bir bağ oluşuvermişti. Zamanla onu, birlikte olduğum erkeğe tercih etmeye başlamıştım. Onun yanındayken içimi bir sıcaklık kaplıyor, kendimi daha fazla değerli ve güvencede hissediyordum; erkek arkadaşım ise bana boşluk ve eksiklik duygusu veriyordu. Bir ilişkide aradığım ne varsa onda buluyordum: Şefkat, saygı, istikrar ve güven. Erkek arkadaşımın yanında boğulup nefes alamadığımı farkederken, o beni sevince boğuyordu. Hayatamda ilk kez özgürce kendimi yaşıyordum.
>
> Bir yıl içinde oluverdi.... O ilk öpüş. Bilemiyorum, gizliliği mi yoksa yanlış bulunan bir şey yapmanın heyecanı mı, ama öylesine duygu doluydu ki. Coşku içindeydim. Çok doğal geldi. Hiç utanmadım. İkimiz için de yeni bir şeydi ama öylesine doğru geliyordu ki. Sonunda erkek arkadaşımı bıraktım ve onun evine taşındım.

Bir erkek ve sayısız kadınla ilişki kuran bir başka kadın neden kadınları tercih ettiğini anlatıyor. Aradaki farkın iletişim ve duygu yoğunluğundan kaynaklandığını söylüyor:

> Anne-marie ile konuşmalarımız öylesine bir bütünlük ve ilgi içerir ki. Örneğin, 'Hay Allah, bu gece gideceğimiz yemek iyice kafamı karıştırıyor. Sen ne düşünüyorsun?' diye başlayan konuşmamız birbirimizin düşünceleri üzerine yürüttüğümüz tahminlerle sürer gider. Ya da kavga ediyorsak içimizden biri der ki: 'Gerçekten sen beni kullanıyorsun!

Öteki yanıt verir:' O zaman konuş, duygularını anlat, iyice derine in, ne demek istiyorsun?' Sonra beş-on dakika dinler. Söylediklerimden hoşlanmasa da dinler. Onunla ilişkim böyle yürür.

Bir kadınla ilişkide erkekten farklı olarak hiçbir şey gökten zembille inmiş gibi kabul edilmez. Erkek 'işte limana vardık' her şey tamam düşüncesiyle hareket eder. Bir kadınla ilişkide ise her zaman tartışma ve beraberliğin sürekli yenilenmesi söz konusudur. En azından bizim ilişkimiz böyle. Eski erkek arkadaşımla tartışsam ya da anlaşmazlığa düşsem sonuç sıfır olurdu. Tamamen gözardı edilirdim. Israr ettiğimde, 'Delisin, bunu tartışmayı reddediyorum' derdi. Böylece konuşma noktalanırdı. Ben durmadan konuşup, didinirken o dinlemez, hiç aldırmaz üstelik başka bir işle uğraşmaya, mesela masasını toplamaya başlardı. Ben içimi dökmeyi tamamlayınca, 'Ne demek istediğimi anladın değil mi? Sen tam bir akıl hastasısın', derdi. Sonra da başka bir laf etmeksizin yürür giderdi.

Kadın sevgilimin tepkileri mutlaka daha kuvvetli olur. Onunla konuşmak bambaşkadır. (Tabii, biraz da o günkü sabrınız, bu da önemlidir) Gündeme bir mesele getirdiğimde ya da bir yorum yaptığımda şöyle tepkiler alırım 'Ne kastediyorsun? Bunu nasıl söyleyebilirsin?' ya da 'Ne demek istediğini biraz daha açıklar mısın?'

Öte yandan, bir önceki kadın sevgilimle her şey çok karmaşık bir psikolojik etkileşime dönüşüp ağır gelmeye başlamıştı. Her davranışınız, karşınızdaki insan tarafından binbir çeşit yoruma tabii tutulduğunda bunu tartışmak da devasa bir şeye dönüşüyor. Böylesi bir tartışmanın ortasındayken önceki kadın arkadaşım bana defol, deyivermişti. Duyguların tahliliyle böylesine uğraşmak istemiyordu. Bu ilişkide ki aşırı yoğunluk ve odaklaşmadan hoşnut kalmamıştı.

Bu bir dereceye kadar doğru bir şey. İki kadın durmadan birbirlerine iç düşüncelerini açtıklarında ikisi de son derece yoğun olduğundan ilişki fazlasıyla içe dönük bir hal alabiliyor - ama yine de çok güzel oluyor. Bence kişiliğiniz bu tar-

tışmalar ışığında gelişiyor. Benim için muazzam bir keşif süreciydi, hem kendimi hem de onu keşfettim. Harika bir tecrübeydi.

Başka Bir Kadını Sevmek

Tabii ki kadın kadına aşk da, heteroseksüel ilişkilerde yaşanan pek çok sorunu içerecektir. Ama yine de kadın kadına aşkın daha basit ve daha fazla işlerliğe sahip bir ilişki olduğu duygusu hakimdir. Bazıları için de farklı bir düzlemde daha ciddi bir ilişkidir.

Aşık olmak aşktan uzak olmak kadar önemli değildir. Sonsuza dek aşık olduğumu hissettiğim kadınlarla paylaştığım ilişkiler -seks içersin içermesin- bütün beraberliklerim arasında benim için en değerlileridir. Arkadaştan daha yakın olan aşıklar; aşıklardan daha derin ve nazik aşıklar. Her zaman yeniden göreceğim, dünyanın bir yerinde yaşadıklarını bildiğim, sevgimizi unutmadan ilişkimizi güçlendireceğim kişiler.

İki kadın arasındaki aşk ilişkisinin erkekle kadın arasındaki ilişkiden çok daha ciddi olduğuna inanıyorum. Kadınlar, erkeklerin izin verdiklerine oranla daha üst düzeyde duygusal ilişkiler kurup birbirlerinin çok daha derinine inebiliyorlar.

Kadınlar arası aşk daha eşit bir ilişki midir? İletişim kurarken kadın ve erkek açısından farklılıklar yaşandığına ilişkin kadınların söylediklerine bakarak bu soruyu evet yanıtı verebiliriz- bu ilişkilerde, daha fazla eşitlikten ve farklı özelliklerden söz etmek mümkündür.

Kendi cinsleriyle ilişki kuran kadınlar sevgilileriyle sürdürdükleri hayattan ve birlikte yaptıkları şeylerden sıcak ve coşkuludurlar:

Kadın olmayı ve kendi cinsimle ilişki kurmayı seviyorum. Arkadaşlarımın çoğu benim gibidir. Şimdi bir sevgilim var, oldukça çalkantılı da olsa heyecanlı bir ilişki sürdürüyo-

ruz. Yani her şey pespembe değil. Ama bana iyi geliyor. Hayal gücümde kıvılcımlar çakıyor. Ona aşık olduğumu düşünüyorum.

Gülüyoruz, konuşuyoruz, içiyoruz, yemek yiyoruz, tartışıyoruz böylece bir tür sevişiyoruz. Bütün gün değişik tutkular yaşıyoruz. Birlikteliğimiz harika ve neşeli.

Onunla birlikte yapılabilecek her şeyi yapmayı, görülebilecek her yeri görmek istiyorum. Onsuz tekbaşıma yapmayı tercih ettiğim tekbir şey yok. Birlikte partilere gitmeyi, parkta yürümeyi, top oynamayı, sıcak suda banyo yapmayı ve sevişmeyi seviyoruz. Birbirimize kitap okumayı da. Ama en bayıldığım şey, sabah uyandığımda ona bakıp, beni ne kadar sevdiğini düşünmek. İşte bu en harikası!

Yaşlı bir lezbiyen kadın hayat hakkındaki düşüncelerini, çoğu eski aşıklarından oluşan geniş dost çevresindeki sıcaklığı anlatıyor:

Bütün hayatım boyunca kadınlarla ilişki kurdum, eski kadın sevgililerimle arkadaşlık ettim ve hep yakınım olan geniş bir kadın çevresinde yaşadım. Kadınlarla ilişki kurmayı çok sevdim. Bu, eşitler arasında bir eşit kişi olmak demekti. Kadınların harika olduğunu düşünüyorum, çok seviyorum kadınları, hep de sevdim. Uzun süreli ilişkilerim oldu. Bir kadınla on yıl, bir başkasıyla da yedi yıl birlikte yaşadım. Bunlar en uzun ilişkilerimdi. Ama beraberliklerim en azından üç dört yıl sürerdi. Hep çıktığım birileri vardı. Aşık olduğum kadınlardan biri çok ama çok güzel ve zengindi. (Pek zeki olduğu söylenemezdi) Aramızda fevkalâde bir cinsel uyum oluşmuştu, fiziki beraberliğimiz çok yüksek bir düzeydeydi. Onu gördüğümde eriyip giderdim, kollarındayken nerede olduğumu, kim olduğumu unuturdum. Bir başka dünyaya doğru süzülürdüm...

Soyut bir genelleme yaparsak, kadınlar daha şefkatlidir. Tabii, kadınım ve kadınlarla ilişki kurmak benim için daha kolay. Kadınların daha hoş olduklarını düşünüyorum. Kaldı ki, ben eşitlerimle, benzerlerimle ilgilenmeyi tercih ediyo-

rum. Bana benzeyen insanları seviyorum... Kadınların görünüşünden ve kokusundan hoşlanıyorum. Onları yanımda hissetmek iyi geliyor. Erkeklerden daha iyi kokuyorlar, daha hoş görünüyorlar, göze daha güzel geliyorlar. Hatta kulağa bile daha hoş geliyorlar. Onların yaptığı her şeyi erkeklerin yaptığından üstün bulurum.

Yaşamaktan büyük bir zevk alıyorum. Ne yaptığımdan da. İnsanlarla birlikte olmayı seviyorum. Sinemaya gitmeyi, kitap okumayı, tek başıma olmayı.. Video izlemeye bayılıyorum. Partilere gitmeye, dans etmeye de. Köpeğimle yürümek, plaja gitmek, hep bunları seviyorum. Yaşamaktan büyük zevk alıyorum. Her işimi severek yapıyorum.

Kadın Kadına Cinsellik

Kendi cinsleriyle ilişki kuran kadınlar yaşadıkları değişik türden cinsellikleri anlatıyorlar:

Seviştiğimiz süre boyunca ikimiz de farklı roller benimsiyoruz. Aynı gece içinde değişik anlarda üst üste oluyoruz, birimiz yönlendirici iken bir dakika sonra diğerimiz hakim duruma geçiyor. Bu hem çok cazip hem de birlikteliğimizin içerdiği özelliğin bir ifadesi- kimse diğerinin yönetimi altında değil. Birbirimizin kollarında yatıyoruz, nefeslerimizi soluyoruz, bedenimizin kokuları birbirine karışıyor. Ardından parçalarımın bir araya geldiğini hissettiren serin kanlı ve derin bir tutkuda kayboluyorum. Bir erkekle cinsellikte hiç böyle bir duyguya kapılmıyorum.

Cinsel yaşantım mutlu, keyifli ve doyurucu. Orgazmla sonuçlanan aşk oyunlarını haftada bir kez yaşıyoruz ama dokunmak sarılıp yatmak da aynı derecede önemli, bunu her gün yapıyoruz. Seks, vaktimiz olduğunda ya da canımız istediğinde tattığımız bir tatlı gibi, harika ama, aşkımızın özü değil.

Benimle seviştiğinde arzulandığımı hissediyorum. Ama aynı zamanda incinebileceğimin farkında olduğunu ve bana çok yumuşak davrandığını da biliyorum.

Kaba ve ihtiraslı çinselliği seviyorum çünkü pek çok kadının kendi çevresine diktiği 'cicilik' engelini aşabiliyor. Kibar cinselliğin politik tanımında yaşanan geri çekilme duygusunu yaşamak zorunda kalmıyorsunuz.

Başka Bir Kadını Sevmek Ne Demektir?

Karşı cinsten birini sevmek ya da kendi cinsinizden birini sevmek: Hangisi daha 'doğal'dır? Eski Yunan'da erkekler bu soruyu yanıtlarken büyük zorluk çekerlerdi!

Pek çok kadın bu kitapta aşık oldukları, sevdikleri ya da arkadaş oldukları kadınlar için en derin sevgi, mutluluk, tutku ve üzüntü duygularını ifade etmişlerdir. Şu ya da bu düzlemde hepimiz kadındaki güzellikleri ve gücü paylaşma şansına sahibiz.

Kadınların Arkadaşlıklarına İlişkin Sorunlar ve Politikalar

Kadın arkadaşlarımızı çok sevsek de onları ne denli ciddiye alıyoruz? Onların erkekler kadar önemli olduğuna gerçekten inanıyor muyuz? Kabinedeki bir koltuğu dolduracak kadar yetenekli buluyor muyuz? Ya da üst düzeyde bir şirketi yönetecek kadar? Hatta akılcı düşündüklerine inanıyor muyuz?

Kadınlar her ne kadar arkadaşlarından övgüyle söz etseler, onları gerçekten sevseler de, bu dostluklar genellikle iş, aile ve diğer güç ilişkilerinin dışında bir dünyada geçerlidir. Birbirimize olan sevgimiz, 'gerçek' dünyanın bir parçası olarak değil, az çok toplumun dışında varlığını sürdürür.

Çoğumuz, dünyayı yönettikleri, daha fazla para ve güç sahibi oldukları için erkeklerin, daha önemli olduklarını düşünürüz. Böyle düşünmek istemesek bile, belli aşamalarda böyle düşündüğümüzü farkederiz. Kadınlara karşı bu saygı eksikliği, bir kadın kendisine çıkma teklif eden erkek uğruna kadın arkadaşına verdiği randevuyu ertelediğinde kendini gösterir.

Kadınlar Erkeklere Öncelik Tanırsa: İptal Edilen Randevular

Kadınların hayatlarındaki erkekleri kadınlardan daha ciddiye almaları arkadaşlarını kırar:

> Arkadaşlarımın bir erkekle çıkmak uğruna telefonla randevumuzu iptal ettiği çok olmuştur. Bundan nefret ederim. Daha önemsiz görülmeyi, her zaman el altındaki kişi olarak kabul edilmeyi iğrenç bulurum. Ben bunu asla bir kadına yapmazdım.
>
> Hep telefonumu beklediğini söyler ama asla birlikte olmak için planlar yapmaz. Evliyseniz, ya da bir erkekle beraberseniz her şey değişir.
>
> Bir keresinde bir kadın arkadaşımla olan randevumu sevgilimle ettiğimiz büyük kavganın ardından ertelemiştim. Çünkü sevgilim buluşup konuşmamızı istemişti. Sinirlendi ve bana, 'Onunla olan ilişkini benden daha ciddiye alıyorsun,' dedi. Buna çok üzüldüm ve uzun süre kafamın içinde kendi kendimi savunmaya çalıştım. Ama sonunda farkettim ki o haklıydı. Benim için artık erkekler önce gelmiyor. Kadın arkadaşlarım çok değerli. Onlara verilen sözler, erkeklere verilen sözler kadar önemli.

Erkekleri Konuşarak Çok Fazla Zaman mı Harcıyoruz?

Kadınların büyük çoğunluğu ilişkide oldukları erkeklerden sözetmekten ve onlardan sözedilmesinden hoşlanmakla birlikte bazı kadınlar da erkeklerden bu kadar çok sözetmeyi yanlış buluyorlar. Onlara göre durmadan erkeklerden konuşmak karşılıklı ilgi üzerine kurulu bir dostluk yerine erkekler üzerine oturtulmuş bir arkadaşlığa yolaçıyor:

> Kadın arkadaşlarımda en sevdiğim şey durmadan ilgilendikleri erkeklerden konuşmaları. Kendi planlarımızı ve sorunlarımızı yeterince konuşmamak bana batıyor.
>
> Onun hayatındaki yerimin çıktığı erkeklerden sözedebil-

diği bir insandan öte olmadığını anladığımda kırıldım. Bir dostlukta erkeklerin size ne yaptığından ya da neler hissettirdiğinden söz etmekten öte şeyler olmalı.

Kadın arkadaşlarımla birlikte olduğumda onların durmadan erkeklerden sözetmesinden usanırım. Hiç 'iyi adam' var mı tartışmasından bıktım. 'Bekârlığın erkek bulmaktan çok öte anlamları vardır', diyorum onlara, 'kim takar ki' diyorum.

Durmadan ilişkilerinden söz eden kadınları sevmiyorum. Acaba, erkeklerle birlikteyken nelerden konuşuyorlar?

Ama bu görüşleri paylaşmayan kadınlar da var; böylesi konuşmaların erkeklere karşı duyguları açığa çıkarıp, kendilerini yeniden gözden geçirme olanağı yarattığını savunuyorlar:

Ağlamalarımı ve serzenişlerimi dinleyip destek vermeseydi asla bu ilişkiyi sürdüremezdim. Ayakları yere basardı, gülmesini bilirdi, hem de nazikti. İçimi ona dökemeseydim gerçek duygularımı asla keşfedemeyecektim.

Kadınları 'Kullanarak'

Durmadan erkeklerden sözetmek kadınları 'kullanmak' mıdır? Yoksa yaşam felsefesine işlerlik kazandırmak mıdır?

Bu konuşmalar aptal genç kız konuşmalarının çok ötesinde önemli konuşmalardır. Üstelik de felsefi içeriklidirler. Özel durumlar ele alınır, erkeklerin kadın ve 'aşk' üzerine varsayımları incelenir. (Gerçek ten ne hissediyor? Neden öyle davranıyor vb.) Kadınlar gelişmelere ilişkin kendi duygularını netleştirir, durumu daha berrak görmeye başlar ve göstermek istediği tepki kafasında biçimlenir. Bu tür konuşmalar kadınların kendi değerlerini oluşturup 'kadın tarzı varolmayı' gerçekleştirmelerini sağlar. Bu arada duygularını ve deneyimlerini bir dostla paylaşmalarına ortam sağlar.

Pek çok kadın bu türden deneylerin karşılaştırılması sayesinde beklentilerini kavradıklarını ve problemli ilişkilerde büyük yalnızlık hissinden kurtulduklarını anlatıyorlar.

Kadınların tartıştığı konuların çoğu 1. Bölümde ele aldığı-

mız duygusal şiddete ilişkindir. Başka kadınların ve arkadaşlarının yaşadıklarını ancak bu yolla öğrenebildiklerini söylüyorlar. Toplumda duygusal ve psikolojik açıdan ilişkiye egemen olma eğilimleri reddedildiği sürece bu davranışlar önemlidir. Bu eğilimleri araştırıp bir başkasıyla birlikte gözden geçirmedikçe kadınlar toplumun öğretisini, yani eğer sorun varsa bunun kadından kaynaklandığı, kadının kendi bakış açısını gözden geçirmesi, olmadı bir psikoloğa başvurması gerektiğini kabul etmek durumunda kalırlar. Bir psikologla ya da danışmanla konuşmak zaman zaman yararlı olabilir, ama pek çok profesyonel ilişkileri açmaza sokan bu durumun kadınların statüsünden ve erkeklerin varsayımlarından kaynaklandığını kabul etmez. Yaşananlar açısından dikkat edilmesi gereken esas nokta budur. Öyleyse kadınların değişik davranış kalıbı içindeki erkeklerle başedebilmek için dostlarından sağladıkları bu yardım büyük önem taşır.

Başka Kadınlardan Korkmak

Kıskançlık ve Çekememezlik

Kadınların kedi gibi birbirini kıskandıklarına ilişkin şu eski klişeden ne haber? Acaba bu inanış geçmişte gerçeklere mi dayanıyordu?

Bazı kadınlar eski kafalı günlerinde yaşadıkları kıskançlık ve dışlanma duygularını suçlu suçlu anlatıyorlar:

> Arkadaşım Ellen benden güzeldir. Keşke bu beni korkutmasa. Kendi kendime derim ki, kendine güven. Hep onun güzelliğine alkış tutacağıma dair sözler veririm ama şuh bir elbiseyle şöyle bir yürüdüğünde bütün güvenimi kaybederim. Suratım asılır. Onu düşünmemeye çalışırım, ama elimden bir şey gelmez. Korkunçtur. Onun gibi çekici kadınların arkadaş çevreme girmesi için teorik olarak uğraşırım. Sonra da erkek arkadaşımla arkadaşlık etmesinden korkmamaya gayret ederim. Bütün güzel kadınları bir tehlike olarak gör-

mek zorunda mıyım? Ama öyle görüyorum! Bütün kadınlar etkili olsun istiyorum, sadece benden çekici olanlar hariç! Amma da iki yüzlüyüm.

Patronum güzel, zengin ve güçlü. Onu deli gibi kıskanıyorum, bu kadarı da fazla. Ondan nefret ediyorum, onun yerinde olmak istiyorum. Ama bunu belli etmemeye çalışıyorum, aksi halde beter bir duruma düşeceğim. Neden bu duygunun üstesinden gelemiyorum? Daha da acıklısı onu öyle çok seviyorum ki.

Denize çıplak da girilebilen sahilleri olan bir yere tatile gitmiştik. Oradaki kadınların erkek arkadaşıma daha seksi görüneceklerini düşünerek korktum, daha güzel vücutlu kadınları, kıskanıyordum. Yalnız gitmiş olsaydım, yine de kendi kendime şöyle diyecektim: 'Ben niye onlara benzemiyorum? Niye çıplakken onlar kadar çekici olamıyorum?' O kadınlara hiç güvenmediğim gibi hiçbiriyle de arkadaş olmaya kalkışmadım. Benim için tehdit oluşturmasalar, kendimi daha iyi hissedecektim.

Kıskançlık duygusunu alteden bir kadın anlatıyor:

En iyi arkadaşımı kıskanırdım. Ama hiç belli etmezdim. Her zaman daha derli toplu, daha çekici ve kendi hayatına daha fazla kumanda edebilen bir kadındı. Belki korkularımı yenerim düşüncesiyle ona herşeyi anlatmaya karar verdim. Riskliydi ama 'ne olursa olsun, bu duyguya daha fazla katlanamayacağım, çok yıpratıcı' dedim kendime. Kaybedecek neyim vardı ki? Onunla gerçekten arkadaş kalmak istiyordum. Anlattığımda çok şaşırdı ve sıcak davrandı. Kişiliği ve görüntüsüne ilişkin kendinde beğenmediği ne var ne yok anlattı bana. Kişiliğimin bazı yönlerini hele bacaklarımı nasıl kıskandığını anlattı. Onun güvensizliklerini öğrenince öylesine güçlü olduğumu farkettim ki. O günden beri o da güvensizliklerini gidermek için benimle konuşuyor. Artık onu farklı görüyorum.

Başka kadınlar annelerimiz gibi bizi eleştiriyorlar diye hayıflanırız zaman zaman. Sonuç olarak çoğumuz annelerimizin denetim, disiplin ve eğitimiyle büyütüldük. Zaman zaman bizleri hem eleştiren hem de şevklendiren hep onlar olmuştur. Çok güçlü bir kişiden yönelecek eleştiri bizim için çok üzücü olabilir. Özgürlüğümüzü sınırlayan ve kişiliğimizde gelişmesine set çeken yönler içerebilir.

Bunun sonucunda erkekler gibi kadınlar da görünürde çok iyi giden ilişkilerde, örneğin çalışma yaşamında başka kadınlardan öcü gibi korkabilirler. Bir kadından duyacağımız olumsuz sözcüklere bir erkeğe göstereceğimizden daha fazla tepki duyabiliriz.

Acaba bizim de erkeler gibi kadınlara hem sevgi hem nefret duyguları beslememiz mümkün olabilir mi? Yani aynen erkekler gibi başka kadınlara saygı duymuyor olabilir miyiz? Tabii bu, kendimize de saygımız olmadığı anlamına gelir. Üzücü bir durumdur. Yüzyüze gelip başetmemiz gereken bir konudur bu. Aksi halde, bize karşı kullanıldığında son derece canımızı sıkan klişeleri sürdürüp kendi kendimizi tekrarlamaya mahkum oluruz. Birbirimizi geri çekmeye devam ederiz.

Karşılıklı birbirimize inansak, her şeyin üstesinden gelebiliriz. Sonuç olarak toplumun yüzde 51'ini oluşturmaktayız. Neden birleşip, en azından erkeklerle eşit ücretleri almamızı sağlayacak insanları seçemiyoruz.

Parçalanmış İttifak

Aramızda dayanışma eksikliği doğuştan kıskanç olmamızdan değil, henüz başka kadınları değerli görmememizden kaynaklanır. Ve henüz bunun bilincine ulaşmamışızdır.

Avukat olmak için okuyan bir kadın şöyle diyor: 'Mezun olunca kadın avukat olarak anılmak istemiyorum, bir kişi olarak anılmak istiyorum.' Kadın olduğu için ayırımcılığa tabi tutulmak, farklı kabul edilmek istemeyişi çok doğaldır. Bu sözlerin

içerdiği bir başka bir anlam da şudur: Erkekler, erkek olarak sınıflandırılmaktan, erkek oldukları için, Gerçek Erkek Oldukları için bu övünülecek bir şey olduğu için, rahatsızlık duymazlar. Ama toplumun kadınları aşağı görmesi nedeniyle pek çok kadın toplumun onaylanmadığı kadın türü içinde sınıflandırılmaktan hoşlanmazlar.

Toplum cinsler üstüne bu denli odaklanmasa, bizim de böyle bir sorunumuz olmasa her şey mükemmel olurdu. Ama toplum bizleri, doğumdan ölüme sınıflandırmış, hatta hitap biçimleri bile buna göre yerleşmiştir: Bay ve Bayan. Yaşadığımız gerçek bu olduğu sürece kendi cinsimize karşı tutumumuzu belirlemeliyiz. Niye kişiliğimizden övünç duymayalım, niye kadınların başarılarıyla övülmeyelim? Pek çok tarih kitabında ve çağdaş gazetelerde kadınların katkıları önemsenmese de kadının dünü, bugünü ve yarını üzerine yazılmış pek çok kitap vardır.

Kadınların durumu siyahlarınkinden farklıdır. Bir kaç yıl öncesine kadar siyahlar ikinci sınıf yurttaşlar olarak görülürdü. Halâ eşit olmayan ücretlerle çalıştırılıyorlar, ama onlar, siyah gururlarından kaynaklanan bilinç değişimi sayesinde dünyanın bakışını ters yüz ediyorlar.

Erkekleri Daha mı Önemsiyoruz?

Kendimizi ya da başka kadınları ne denli sevsek de saygı duymamak olgusu sık sık kadınların anneleri hakkında söylediklerinde ifadesini bulur. Kadınların çoğu kendilerini babalarından çok annelerine yakın hissederek büyüdüklerini, ama anneleri yerine babalarına hayranlık duyduklarını ve onlara benzemek istediklerini anlatırlar:

> Kendimi hep babamla özdeşleştiririm çünkü onun her zaman bir işi olurdu, benim de bir işim var. Annemdense onun gibi olmak isterim. Ama babamla konuşamadığım halde annemle konuşabilirdim. Hep yanımda olurdu, bunu bilirdim. Bir şeyden emin olmak istediğimde başvurduğum hep annem olurdu.

Bu özdeşleştirme babalarımızın hep annelerimizden daha üst statülerde olmasından, daha önemli, daha fazla para kazanan, ev işiyle ilgilenmediklerinden bizimle oynamaya vakit bulan daha heyecan verici insanlar olmalarından kaynaklanır. Kadınların daha az istenen, daha az eğlenceli ve daha az ilginç kişiler olduğu evrensel görüşü burada bir kez daha karşımıza çıkıyor.

Kadınlar, kadın arkadaşlarının erkekleri üstün tutma tavrını bilip bundan incindiklerini söyleseler de annelerle yaşanıp da bir türlü irdelenmeyen ilişki genellikle tam da budur.

Erkek Gücünden Korkmak

Kadınlar erkeklerle birlikteyken sık sık arkadaşlarının kendi kendilerini küçük gördüğünü fikirlerini açıklamaktan çekindiklerini ve ufacık bir itiraz halinde söylediklerini geri aldıklarını gözlemişlerdir.

> Arkadaşımın gayet sağlam düşünceleri var, anlattığında benim çok hoşuma gidiyor. Ama bir erkekle birlikteyken sadece kafasını sallayan bir ördek oluyor. Dehşete düşüyorum.
>
> Başka kadınları sevebilen ve erkeklere hoş görünmeye uğraşmayan kadınlara hayranım. Kişilikleri bölünmüş kadınlardan, erkeklerle başka, kadınlarla başka olan kadınlardan nefret ediyorum. Kendini olduğu gibi seven, başkalarının beklentilerine uygun davranmaya çabalamayan kadına bayılırım.

Bir kadın kendindeki benzer eğilimi farkedip nasıl vazgeçtiğini anlatıyor:

> Bir gün çok belirgin olmasa da erkeklerle birlikteyken hep kendimi inkar ettiğimi farkettim. Sonra da doğal davranamayışımın nedenlerinden birini keşfettim. Eğer olduğum gibi davransam, yani güçlü, ne istediğini bilen ve tartışmacı kişiliğimle ortaya çıksam onları itebilirdim. Beni sevdiklerini söylediklerine göre, zar zor varolan birisi gibi sesimi alçak perdeden çıkartmalıydım. Bunu anladığım an çok sevindim, çünkü daha fazla sürdüremeyeceğimi de görmüştüm.

Beni sevmekten vazgeçerlerse çok da kötü olurdu, ama artık erkeklerin yanında ürkek ördekler gibi duramazdım.

Konuşma Korkusu

Toplu yerlerde arkadaşlarımıza güvenemiyorsak, onları 'erkek' gücü karşısında boynu eğik buluyorsak, nasıl saygı duyabiliriz? Bazı kadınlar için kadına ve erkeğe farklı davranan kadınları, erkeklere sanki daha statülü ve saygıya layıkmış gibi yaklaşan kadınları izlemek çok zor gelir. Ya da erkek egemen dünyanın haksızlıklarını bile bile hiç bir makama kafa tutmamaları ağır gelir.

Günlük ilişkilerde bile alttan alta ama bütün korkutuculuğuyla varolan bu davranış modelleri varlığını sürdürüyor. Erkeklerin düşüncelerinin daha önemli olduğu görüşüyle eğitilen bizler için rahatça konuşmak ve düşüncelerimizi açıklamak son derece güçtür. Ve bir kadın karışık bir toplulukta düşüncesini yüksek sesle söylediğinde duruma ya da oradaki erkeklere hakim olmaya çalışmakla suçlanır. Ama sessizse de yine suçlanır. Oradaki erkekler, hatta kadınlar onu, erkeklerin 'saldırgan kadınlardan hoşlanmadıkları konusunda' uyarabilirler! O zaman çözüm nedir?

Sizin duygularınız ve düşünceleriniz tabi ki bir erkeğinki kadar önemlidir. Düşündüklerinizi söylemeye bir erkek kadar hakkınız vardır ve söylediklerinizi en az onun söyledikleri kadar değerlidir. Elbette kadınları durduran biraz da erkeklerin gücüne karşı duyulan korkudur. (Belki de patronunuzdur?) Ama birbirimize sıkı sıkı sarılırsak bu gücü de elde edebiliriz. Her ne olursa olsun korkusuzca konuşmaya, utangaçlığımızı yenmeye ve bunu yaparken de birbirimize destek olmaya çalışmalıyız.

Kadınlar İçin Gerçekten Düşündükleriniz

Hayatımızdaki kadınlara ilişkin duygularınızı, en iyi arkadaşınız, kız kardeşleriniz, iş arkadaşlarınız ve annenize ilişkin

duygularınızı anlamak için kendinize aşağıdaki soruları yöneltin:

* En iyi arkadaşınız kim? Duygularınız ne? Duygusal ve siyasi olarak?

* Toplumsal yaşamda ve iş hayatınızda kadınlara yönelik tutumunuzdan hiç suçluluk duydunuz mu? Kendinizle övündünüz mü?

* Arkadaşlarınızın duygusal birikimi ve verici tutumlarını hiç erkeklerin size yaptığı gibi kullandığınız oldu mu?

* Arkadaşlarınızı, omuzlarında ağlamak için değil de hatır sormak için son aradığınızdan bu yana ne kadar zaman geçti?

* Bazı kadın arkadaşlarınız sizden daha az çekici ve daha az mı başarılı? Böyle olup olmamaları önemli mi yoksa önemsiz mi?

* Kadınların makyaj için harcadıkları bunca parayı anlamsız mı buluyorsunuz? Siz bu amaçla harcama yapar mısınız ve bundan huzursuzluk duyar mısınız? Yoksa zaman zaman süslenmenin hoş olduğunu mu düşünürsünüz?

* Arkadaşınızla el ele hiç yürür müsünüz? Bir rahatsızlık duymadan böyle ne kadar yürüyebiliriz?

* Erkeklere kıyasla kadınlardan beklentileriniz daha az mıdır, fazla mıdır? Kadınları daha yetenekli mi yoksa daha yeteneksiz mi bulursunuz?

* Erkeklerin ayrımcı tutumlarına tanık olduğunuzda hemen müdahale edermisiniz? Yoksa genellikle çatışmaktan kaçınırmısınız?

* En iyi kadın arkadaşınız hükümete bir koltuk peşinde ise, onun erkek rakibi kadar yetenekli olamayacağını için için aklınızdan geçirir misiniz?

* Yaşadığınız ülke, şehir ya da evde yönetimin yarısının kadınlarda olması gerektiğine inanır mısını? Kendiniz böyle bir yönetim grubunun içinde yer almak ister misiniz?

* Nikah töreninizi yürüten kişi bir kadın olsa, kendinizi gerçekten evlenmemiş gibi düşünür müsünüz?

* Uluslararası Kadınlar Günü'nün tarihini biliyor musunuz?

Geleceğin Anahtarı: Kadınların Dayanışması

Kadınları erkekler kadar ciddiye almadığımız sürece yürürlükteki durumu değiştirecek bir dayanışmayı da asla sağlayamayız.

Bu durumu değiştirmek zorundayız: Dünya çapında yoksulluk yaşayanların büyük çoğunluğu kadınlar ve çocuklarından oluşuyor. Üstelik de bu oran gitgide artıyor. Kadınlar boşandıktan sonra gelirlerinin düştüğüne tanık oluyorlar, çoğu çocukları için mali destek alamıyor. Kadınlar hâlâ erkeklerin yansı kadar para kazanıyor, eşit işe eşit ücret alamıyor. Bu, adil bir durumdur, diyebilir miyiz? Bu durumu değiştirmek istiyor musunuz? Kadınlarla erkek arasındaki pek çokaşk ilişkisini bir veba gibi tehdit eden duygusal eşitsizliği değiştirmek istiyor musununuz?

Erkekler bizden daha güçlü. Ama kadınlar çocukların iyi bakılması, eğitim ve ücretlerde cins ayrımcılığına son verilmesi için birbirlerine sıkı sıkıya kenetlenip bir lobi oluşturabilirler. Böylece her şeyi değiştirebiliriz. Neden kadınlar bunu görmüyor ve harekete geçmiyor? Acaba bunun nedeni, ikinci sınıf yurttaşlar olarak bazı kadınların kendilerini erkeklerle özdeşleştirmelerinden mi kaynaklanıyor? Ve böylece sahte bir üstünlük duygusuna kapılmalarından mıleri geliyor?

Cesaretimiz varsa ve birbirimizi destekleyebileceksek eşitliği ancak o zaman hayata geçrebiliriz. Dayanışmayı gerçekleştirmediğimiz sürece daha çok yıkayacak çorap, daha çok duygusal tatminsizlik ve ev yaşamımızda daha çok duygusal ya da fiziki şiddetle başbaşa yaşamaya devam edeceğiz. Statümüzü yükseltmenin yolunu açacak anahtar birbirimizden gurur duymaktır. Erkeklerle ilişkilerimizden de gurur duyalım lütfen.

Her şeyi değiştirmek için neden bir araya gelmiyoruz, üstünde anlaştığımız hedefler için -eşit ücret gibi- neden birlikte çalışmıyoruz? Ve neden kişisel yaşamlarımızda değişiklik yapıp, örneğin üzerinde konştuğumuz duygusal sözleşmeyi neden değiştirmiyoruz? Neden erkeklerin değişmesinde ısrar etmeyip onları da bizimle birlikte eşit haklar mücadelesine katılmaya ça-

ğırmıyoruz? Her zaman, ama her zaman dostlukta ve aşk ilişkilerinde birbirimize kenetlenmiyoruz?

Birbirimize İnanmak

Kadınların şu anda birbirine verebilecekleri en büyük nasihat ne olabilir?

Benim kadınlara tavsiyem mi? Birbirini sevip saysınlar, arkası gelecektir.

Gözlerinizi açın. Kadın arkadaşlarınıza değer verin, önce kendinizi ve birbirinizi sevin. Güçlü olmaktan ve kendinizi ifade etmekten korkmayın.

Erkeklerin ilişkilerde nasıl davrandıklarını ve benim onlarla beraberliklerimi sürdürmek için ne büyük bir enerji harcadığım ancak 23 yaşıma gelince kafama dank etti ve onları sevmekten vazgeçtim. Kadınları destekleyip onlara değer vermenin, zamanımı ve enerjimi onlara ayırıp onları sevmenin dünyayı değiştirmek için yapabileceğim en iyi şey olduğuna karar verdim. Böyle bir tutumun erkekleri de değiştireceğine inanıyorum. Onları kendi davranışlarını sorgulamaya, konuşmaya ve birbirlerine daha fazla duygusal destek vermeye zorlayacağına inanıyorum. Ne zaman bir kadın bir erkeği terketse, erkek kendi davranışını azıcık da olsa yeniden gözden geçirmeye zorlanıyor.

Her zaman bir kadın destek grubunuz olmalı. Kadınlar zeki, kuvvetli, duygusal bakımdan açık, sevgi dolu ve harekete geçmeye hazırdır.

Başka kadınlara seslenebilsem, derdim ki, yaşamınızda sizi mutsuz eden her şeyden kurtulun. Gelecekte umut bağladığınız bazı şeyler uğruna çirkin işlerde çalışmaktan ve çirkin ilişkiler sürdürmekten vazgeçin. Geleceğin daha iyi olacağı beklentileri içinde kıvranmayın. Sizi mutlu eden şeylere daha fazla vakit ayırın. Ve başka kadınları sevin -sistemin sizi eritmesine fırsat vermeyin. Siz mükemmelsiniz ve başacarcaksınız!

Toplumun kadınlara ilişkin önyargılarını yüreğimizde yaşatmaya devam edersek, kendi davranışlarımız dahil mevcut durumu değiştirmezsek, kadınların kadın hakları için bugüne kadar yaptığı her şey bir anda silinip yok olacaktır. Kadına tecavüz ve dayak bütün insanlık tarafından kabul edilemez bir saldırganlık olarak ele alınmalıyken, son birkaç yıl içinde kadınlar büyük bir cesaret göstererek bunu yüksek sesle anlatmaya ve gösteriler düzenlemeye başladıktan sonra ancak bunlar ulusal gündeme 'doğal' insan hakları sorunu olarak girebilmiştir.

Bu geleneğimizi sürdürelim. Örneğin sizi doğrudan etkileyecek olan eşit ücret için atılacak adımlar ancak birlikte olursak işlerlik kazanacaktır. Kendimizi bırakmayalım, kendinizi bırakmayın. Bunu başaralım!

Artık pek çok kadın birbirine destek oluyor. Bu tanıdığımız bütün kadınların mükemmel oldukları ya da bizlerin kusursuz olduğu anlamına gelmiyor. Ya da karşılaştığımız bütün kadınların bu kitapta yüceltilen sevgi ve vericilik özelliklerini taşıdığı anlamına da gelmiyor. Gördüğümüz gibi halâ , (belli ölçülerde) erkeklerin 'daha iyi' olduğuna, kadınların 'aptal' olduğuna inanan ve kadın dayanışmasının kendi kişisel gücünün ve kadınların gücünün ana kaynağı olduğunu kavramayan kadınlar var. Ama bu davranışlar gitgide yaygınlığını yitiriyor- hatta bilinç düzeyi yüksek kesimlerde neredeyse tamamen kayboluyor.

Olanaklar sınırsız. Sadece gözlerimizi açabilsek: Kadın arkadaşlarımıza bakabilsek, tamamen bambaşka bir ışık altında görebileceğiz.

Shere Hite / Kate Colleran

İYİ AŞIKLAR KÖTÜ AŞIKLAR

Türkiye'de Hite Raporu kitabıyla tanıdığımız Shere Hite, cinsellik araştırmalarıyla dünya çapında ünlü bir yazar. 1970'li yıllarda feminist harekette aktif olarak yer aldı. Florida ve New York üniversitelerinde öğretim üyeliği de yapan Hite, Amerikan toplumuna aykırı düşünceleriyle tanınıyor. Son yıllarda çevre sorunlarıyla da ilgilenmeye başladı. Ünlü sinema sanatçısı Lee Remick'in kızı olan Kate Colleran İngiliz Edebiyatı üzerine çalışmalarının ardından Shere Hite ile New York'ta araştırmalar yaptı ve bu kitabı ikisi birlikte hazırladılar.

Shere Hite ve Kate Colleran 1990'ların ilişkilerine ışık tutan, şaşırtıcı ve yol gösterici, devrimci bir rehber hazırladılar.

İlişkinizde canınızı sıkan ufak tefek şeylerden sık sık bunalıma mı giriyorsunuz? Belki de bu 'şeyler' pek ufak tefek değil!

İlişkiniz yolunda gidiyor mu? Bu sorunun yanıtını verebiliyor musunuz?

Hep yanlış erkek mi seçiyorsunuz?

Kendi önceliklerinizi ikinci plana atmadan ilişkinizi sürdürmenin yolları...

Başkaları bekar olmanın korkusunu yaşarken siz bunun tadını çıkarabilirsiniz!

ISBN 975-7814-22-9

